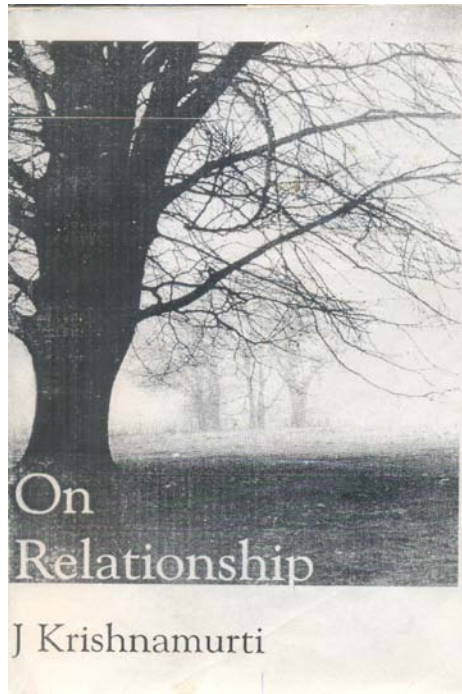

J. KRISHNAMURTI

BÀN VỀ LIÊN HỆ
ON RELATIONSHIP

Lời dịch: Ông Không

[\[www.jkrishnamurtiongkhong.com\]](http://www.jkrishnamurtiongkhong.com)

– Tháng 2-2008 –

Mục lục

Lời tựa

Ojai, ngày 16 tháng 6 năm 1940
Saanen, ngày 31 tháng 7 năm 1981
Bangalore, ngày 15 tháng 8 năm 1948
Ojai, ngày 17 tháng 7 năm 1949
Rajahmundry, ngày 4 tháng 12 năm 1949
Colombo, ngày 25 tháng 12 năm 1949
Colombo, ngày 28 tháng 12 năm 1949
Colombo, ngày 1 tháng 1 năm 1950
Colombo, ngày 8 tháng 1 năm 1950
Colombo, ngày 22 tháng 1 năm 1950
 Nói chuyện trước công chúng
Colombo, ngày 22 tháng 1 năm 1950
 Nói chuyện trên đài phát thanh
Bombay, ngày 9 tháng 3 năm 1955
Colombo, ngày 13 tháng 1 năm 1957
London, ngày 18 tháng 5 năm 1961
Madras, ngày 9 tháng 1 năm 1966
Rishi Valley, ngày 8 tháng 11 năm 1967
Claremont College, California, ngày 17-11- 1968
Từ “Truyền thống và cách mạng”
 Rishi Valley, ngày 28 tháng 1 năm 1971
San Francisco, ngày 10 tháng 3 năm 1973
Saanen, ngày 1 tháng 8 năm 1973
 Saanen, ngày 2 tháng 8 năm 1973
Brockwood Park, ngày 8 tháng 11 năm 1973
Saanen, ngày 25 tháng 7 năm 1974

Đối thoại với học sinh và giáo viên:

Brockwood Park, ngày 30-5-1976

Saanen, ngày 20 tháng 7 năm 1976

Saanen, ngày 31 tháng 7 năm 1977

Ojai, ngày 21 tháng 4 năm 1979

Brockwood Park, ngày 2 tháng 9 năm 1979

Bombay, ngày 25 tháng 1 năm 1981

Từ “Bình phẩm về cuộc sống”

Tập hai: Tuân phục và tự do

Bombay, ngày 24 tháng 1 năm 1982

_____ooo_____

Lời tựa

Jiddu Krishnamurti được sinh ra ở Ấn độ năm 1 885 và, lúc 13 tuổi, được bảo trợ bởi Tổ Chức Thần học Theosophical Society, đã công nhận ông là phương tiện cho “Thầy Thế Giới” mà sự xuất hiện của ông đã được công bố từ trước. Chẳng mấy chốc Krishnamurti đã nổi lên như một người thầy, không thể phân hạng, không thỏa hiệp và đầy quyền năng; những buổi nói chuyện và những tác phẩm của ông không liên quan đến bất kỳ tôn giáo đặc biệt nào và cũng không thuộc về phương Đông hay phương Tây nhưng dành cho toàn thế giới. Cương quyết phủ nhận hình ảnh đáng cứu thế, vào năm 1929 ông tuyên bố giải tán tổ chức lớn và giàu có được xây dựng quanh ông và tuyên bố sự thật là “một mảnh đất không lối vào”, không thể tiếp cận được bởi bất kỳ tôn giáo, triết lý hay giáo phái chính thức nào.

Trong suốt cuộc đời còn lại Krishnamurti liên tục phủ nhận danh vị đạo sư mà những người khác cố gắng ép buộc ông phải nhận. Ông tiếp tục thu hút vô số người khắp thế giới nhưng khẳng định không là uy quyền, không muốn những môn đồ, và luôn luôn nói chuyện như một cá thể với một cá thể khác. Tâm điểm những lời giáo huấn của ông là nhận ra rằng những thay đổi cơ bản trong xã hội chỉ có thể được tạo ra bởi sự thay đổi của ý thức cá thể. Sự cần thiết phải hiểu rõ về chính mình và hiểu rõ những ảnh hưởng gây tách rời, gây giới hạn của tình trạng bị quy định thuộc quốc gia và tôn giáo liên tục được nhấn mạnh. Krishnamurti luôn luôn vạch ra sự cần thiết cấp bách phải có được sự khoáng đạt, phải có được “không gian rộng lớn trong bộ não” mà trong đó có năng lượng vô hạn. Điều này dường như đã là nguồn suối của sự sáng

tạo riêng của ông và cốt lõi cho những ảnh hưởng to tát của ông đối với vô số người khắp thế giới.

Ông tiếp tục giảng thuyết khắp thế giới cho đến khi qua đời năm 1986 ở tuổi chín mươi. Những buổi nói chuyện, những cuộc đối thoại, những lá thư và những bài viết trên báo của ông đã được tổng hợp thành hơn sáu mươi quyển. Từ những lời giáo huấn nhiều như thế một loạt những quyển sách có đề mục này đã được biên soạn, mỗi quyển sách tập trung vào một đề tài có liên quan đặc biệt và khẩn cấp trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta.

Ojai, ngày 16 tháng 6 năm 1940

Với hầu hết mọi người chúng ta, sự liên hệ với một người khác được đặt nền tảng trên sự lệ thuộc, hoặc là kinh tế hoặc là tâm lý. Lệ thuộc này tạo ra sợ hãi, nuôi dưỡng trong chúng ta trạng thái chiếm hữu, gây hậu quả thành xung đột, ngờ vực và thất vọng. Lệ thuộc kinh tế vào một người khác có lẽ chỉ có thể loại bỏ được qua luật pháp hay những tổ chức thích hợp, nhưng tôi đang nói đặc biệt về sự lệ thuộc tâm lý vào một người khác, mà là kết quả của sự khao khát thỏa mãn, hạnh phúc cá thể và vân vân. Trong liên hệ chiếm hữu này, người ta cảm thấy phong phú, sáng tạo và năng động; người ta cảm thấy ngọn lửa hiện hữu nhỏ xíu riêng của người ta được củng cố bởi một người khác. Với mục đích không mất đi cái nguồn của thành tựu này, người ta sợ hãi mất mát người còn lại, và vì vậy những sợ hãi ích kỷ tồn tại cùng mọi vấn đề hậu quả của chúng. Vẫn vậy trong sự liên hệ của lệ thuộc tâm lý này, phải luôn luôn có sự ngờ vực, sự sợ hãi có ý thức hay không ý thức, mà thường thường được che giấu trong những từ ngữ hay ho. Phản ứng của sợ hãi này luôn luôn dẫn người ta đến sự tìm kiếm để có an toàn và phong phú qua những nguồn khác nhau, hay cô lập chính mình trong những ý tưởng và những lý tưởng, hay tìm kiếm những thay thế cho sự thỏa mãn.

Mặc dù người ta lệ thuộc vào một người khác, nhưng vẫn có ham muốn để không bị xâm phạm, để là tổng thể. Vấn đề phức tạp trong sự liên hệ là làm thế nào thương yêu mà không lệ thuộc, không mâu thuẫn và xung đột; làm thế nào khuất phục sự ham muốn tự cô lập chính mình, lần tránh nguyên nhân của xung đột. Nếu chúng ta tìm được hạnh phúc khi lệ thuộc vào người khác, vào xã hội hay vào môi trường sống, chúng trở nên tối thiết cho

chúng ta; chúng ta bám chặt chúng và chúng ta hung hăng phản kháng bất kỳ mọi thay đổi nào của những sự việc này bởi vì chúng ta lệ thuộc vào chúng cho sự an toàn và thanh thản tâm lý của chúng ta. Mặc dù theo trí năng chúng ta có thể nhận thức rằng cuộc sống là một tiến hành liên tục của dòng chảy, của sự thay đổi mà đời sống phải thay đổi liên tục, theo cảm xúc hay cảm tính chúng ta bám vào những giá trị gây thanh thản và được thiết lập sẵn; vì vậy có sự đấu tranh liên tục giữa sự thay đổi và sự ham muốn bền vững. Liệu có thể kết thúc được xung đột này hay không?

Cuộc sống không thể tồn tại nếu không có liên hệ, nhưng chúng ta đã biến liên hệ thành khốn khổ và ghê tởm bằng cách đặt nó trên nền tảng tình yêu chiếm hữu và cá thể. Liệu người ta có thể thương yêu và tuy nhiên lại không chiếm hữu hay không? Bạn sẽ tìm được câu trả lời thực sự không phải trong tẩu thoát, trong những lý tưởng, những niềm tin nhưng qua hiểu rõ những nguyên nhân của lệ thuộc và chiếm hữu. Nếu người ta có thể hiểu rõ sâu sắc vấn đề của sự liên hệ này giữa chính người ta và một người khác vậy thì có lẽ chúng ta sẽ hiểu rõ và giải quyết những vấn đề của sự liên hệ của chúng ta với xã hội, bởi vì xã hội không là gì khác hơn là sự mở rộng của chính chúng ta. Môi trường sống mà chúng ta gọi là xã hội được tạo ra bởi những thể hệ của quá khứ; chúng ta chấp nhận nó, bởi vì nó giúp đỡ chúng ta duy trì tham lam, chiếm hữu, ảo tưởng của chúng ta. Trong ảo tưởng này không thể nào có hòa đồng hay hòa bình. Hòa đồng thuần túy về kinh tế được tạo ra qua cưỡng bách và luật pháp không thể nào kết thúc được chiến tranh. Chẳng lẽ chúng ta còn không hiểu rõ sự liên hệ cá thể, chúng ta không thể nào có một xã hội hòa bình. Bởi vì liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên tình yêu chiếm hữu, chúng ta phải ý thức được, trong chính chúng ta, sự tạo thành của nó, những nguyên nhân của nó, hành động của nó. Trong ý thức sâu sắc được qui trình của sự chiếm hữu này cùng bạo lực, những sợ hãi của nó, những phản ứng của nó, liền có một hiểu rõ tổng thể, trọn vẹn. Hiểu rõ này tự nó giải thoát tư tưởng khỏi lệ thuộc

và chiếm hữu. Hòa đồng trong liên hệ có thể được tìm ra chỉ trong chính mình, không trong một người khác hay trong môi trường sống.

Trong sự liên hệ, nguyên nhân chính của xung đột là chính mình, cái tôi là trung tâm, khao khát được hòa đồng. Nếu chúng ta có thể nhận ra rằng không phải một người khác hành động như thế nào có tầm quan trọng chính, nhưng mỗi một người chúng ta hành động và phản ứng như thế nào, và rằng nếu hành động và phản ứng đó có thể được hiểu rõ một cách căn bản và sâu sắc, vậy thì sự liên hệ sẽ trải qua một thay đổi cơ bản và thâm sâu. Trong liên hệ với một người khác này, không chỉ vấn đề vật chất nhưng còn cả vấn đề tư tưởng và cảm thấy ở mọi mức độ, và người ta có thể hòa đồng cùng một người khác chỉ khi nào người ta hòa đồng toàn bộ trong chính mình. Trong sự liên hệ điều quan trọng cần ghi nhớ là không phải người còn lại nhưng chính mình, điều đó không có nghĩa rằng người ta phải cô lập chính mình, nhưng hiểu rõ sâu thẳm trong chính mình nguyên nhân của xung đột và đau khổ. Chừng nào chúng ta còn lệ thuộc vào một người khác để có sự thanh thản tâm lý, theo trí năng hay cảm xúc, lệ thuộc đó rõ ràng phải tạo ra sợ hãi mà từ đó nảy sinh đau khổ.

Muốn hiểu rõ sự phức tạp của liên hệ phải có sự kiên nhẫn và khẩn thiết sâu sắc. Sự liên hệ là một tiến hành của tự bộc lộ trong đó người ta khám phá được những nguyên nhân giấu giếm của đau khổ. Tự bộc lộ này chỉ có thể phát hiện trong liên hệ.

Tôi đang nhấn mạnh vào sự liên hệ bởi vì trong hiểu rõ sâu thẳm sự phức tạp của nó, chúng ta đang tạo ra hiểu rõ, một hiểu rõ vượt khỏi lý luận và cảm xúc. Nếu chúng ta đặt nền tảng hiểu rõ của chúng ta chỉ trên lý luận vậy thì có cô lập, kiêu hãnh và không còn tình yêu trong nó, và nếu chúng ta đặt nền tảng hiểu rõ của chúng ta chỉ trên cảm xúc, vậy thì không có chiều sâu trong nó; chỉ có một cảm tính mà chẳng mấy chốc sẽ tan biến và không tình yêu. Chỉ từ hiểu rõ này mới có tổng thể của hành động. Hiểu rõ này không thuộc cá thể và không thể bị hủy hoại. Nó không còn ở trong sự ra lệnh của thời gian nữa. Nếu chúng ta không thể tạo ra

được hiểu rõ từ những vấn đề hàng ngày của tham lam và sự liên hệ của chúng ta, vậy thì tìm kiếm hiểu rõ và tình yêu như thế trong những lãnh vực khác của ý thức là sống trong ngu dốt và ảo tưởng.

Nếu không hiểu rõ tổng thể qui trình của tham lam, chỉ vun quén từ tế, rộng lượng, là tiếp tục ngu dốt và hung bạo. Nếu không hiểu rõ trọn vẹn sự liên hệ, chỉ vun quén từ bi, tha thứ là tạo ra tự cô lập và buông thả trong những hình thức tinh tế của kiêu hãnh. Trong hiểu rõ tổng thể sự ham muốn, có từ bi, tha thứ. Đạo đức được vun quén không là đạo đức. Hiểu rõ này đòi hỏi ý thức tỉnh táo và liên tục, một nỗ lực mềm dẻo. Chỉ kiểm soát bằng sự rèn luyện đặc biệt có những nguy hiểm của nó, bởi vì nó là một phía, không trọn vẹn và vì vậy nông cạn. Thích thú mang đi chú ý tự phát và tự nhiên riêng của nó, trong đó có nở hoa của hiểu rõ. Thích thú này được đánh thức bởi quan sát, tìm hiểu những hành động và những phản ứng của sự tồn tại hàng ngày.

Muốn nắm bắt vấn đề phức tạp của cuộc sống cùng những xung đột và những đau khổ của nó, người ta phải tạo ra hiểu rõ tổng thể. Điều này có thể thực hiện được chỉ khi nào chúng ta hiểu rõ sâu sắc qui trình của ham muốn mà lúc này là sức mạnh trung tâm trong cuộc sống của chúng ta.

Người hỏi: Khi nói về tự bộc lộ, ông có ý nói là bộc lộ mình cho chính mình hay cho những người khác?

Krishnamurti: Người ta thường muốn bộc lộ mình cho những người khác, nhưng điều gì quan trọng, thấy chính bạn như bạn là hay bộc lộ bạn cho một người khác? Tôi đang giải thích rằng nếu chúng ta cho phép nó, tất cả liên hệ hành động như một cái gương trong đó người ta trực nhận rõ ràng điều gian dối và đều ngay thẳng. Nó cho chú ý cần thiết để trực nhận sắc bén, nhưng như tôi đã giải thích, nếu chúng ta bị mù quáng bởi thành kiến, những quan điểm, những niềm tin, dù liên hệ đó sâu đậm đến chừng nào chẳng nữa, chúng ta không thể thấy rõ ràng, không có thành kiến. Lúc đó liên hệ không là một tiến hành của tự bộc lộ.

Quan tâm chính của chúng ta là: điều gì ngăn cản chúng ta không trực nhận trung thực? Chúng ta không thể trực nhận bởi vì những quan điểm của chúng ta về chính chúng ta, những sợ hãi, những lý tưởng, những niềm tin, những hy vọng, những truyền thống của chúng ta, tất cả đều hành động như những bức màn. Nếu không hiểu rõ những nguyên nhân của những cố chấp này chúng ta cố gắng thay đổi hay bám chặt vào điều gì được trực nhận, và việc này tạo ra những kháng cự thêm nữa và đau khổ thêm nữa. Quan tâm chính của chúng ta nên là, không phải thay đổi hay chấp nhận điều gì được trực nhận, nhưng tỉnh thức được nhiều nguyên nhân tạo ra cố chấp này. Một vài người có lẽ nói rằng họ không có thời gian để tỉnh thức, họ quá bận rộn, và vâng vâng, nhưng nó không thực vấn đề của thời gian mà trái lại nó thuộc vấn đề của thích thú. Vậy thì, dù họ bị bận rộn bởi điều gì chẳng nữa, có khởi đầu của tỉnh thức. Tìm kiếm kết quả ngay lập tức là hủy hoại khả năng có thể có được của hiểu rõ tổng thể.

Saanen, ngày 31 tháng 7 năm 1981.

Người hỏi: Nếu hai người có một liên hệ của xung đột và đau khổ, liệu họ có thể giải quyết nó, hay liên hệ này phải kết thúc? Muốn có một liên hệ đúng đắn liệu cả hai người không cần thiết phải thay đổi hay sao?

Krishnamurti: Tôi hy vọng câu hỏi đã rõ ràng. Nguyên nhân trong sự liên hệ của đau khổ, xung đột, và tất cả những vấn đề nảy sinh là gì? Cốt rễ của nó là gì? Làm ơn, khi trả lời những câu hỏi này, chúng ta đang cùng nhau suy nghĩ. Tôi không đang trả lời nó để cho bạn chỉ thừa nhận hay chấp nhận hay phản đối nhưng cùng nhau chúng ta đang tìm hiểu những câu hỏi này. Đây là một câu hỏi liên quan đến mọi con người dù họ ở phương Đông, ở đây, hay ở nước Mỹ. Đây là một vấn đề liên quan thực sự với hầu hết mọi con người. Rõ ràng hai con người, đàn ông và đàn bà, không thể sống chung mà không có xung đột, không có đau khổ, không có một ý thức của bất bình đẳng, mà không có cảm thấy rằng họ không liên hệ mật thiết lẫn nhau. Người ta hỏi tại sao? Có thể có vô số nguyên nhân: giới tính, tính khí, những cảm thấy, niềm tin, tham vọng mâu thuẫn. Có lẽ có nhiều, nhiều nguyên nhân cho sự thiếu hòa đồng này trong liên hệ. Nhưng điều gì là nguồn gốc thực sự, chiều sâu của nguồn gốc đó, mà tạo ra xung đột trong mỗi người chúng ta? Tôi nghĩ rằng đó là câu hỏi quan trọng nhất phải đặt ra, và sau đó đứng chờ đợi một câu trả lời từ một ai đó, như người nói, nhưng khi đã đặt ra câu hỏi đó, phải có sự kiên nhẫn để chờ đợi, phải từ tốn, hãy thả cho câu hỏi đó bấn rễ, nở hoa, chuyển động. Tôi không hiểu liệu tôi có đang chuyển tải cảm thấy đó hay không?

Tôi tự hỏi tại sao, nếu tôi lấy một người đàn bà, hay sống với một người đàn bà, tại sao tôi có sự xung đột căn bản này giữa chúng tôi? Tôi có thể đưa ra một câu trả lời hời hợt – bởi vì cô ta là một người Thiên chúa giáo La mã và tôi là một người Tin lành giáo, hay bởi vì điều này điều kia. Đó là tất cả những lý do hời hợt, nhưng tôi muốn tìm ra gốc rễ sâu thẳm của nó là gì, hay nguồn gốc sâu thẳm của xung đột này giữa hai con người là gì. Tôi đã đặt ra câu hỏi và tôi đang chờ đợi chính câu hỏi tự nở hoa, tự bộc lộ tất cả những phức tạp trong câu hỏi và câu hỏi đó mang lại điều gì. Muốn làm được việc đó, tôi phải có một chút kiên nhẫn – đúng chứ? Một chút ý thức của chờ đợi, nhìn ngắm, tinh táo để cho câu hỏi bắt đầu bộc lộ ra. Khi nó bộc lộ, tôi bắt đầu thấy câu trả lời. Không phải rằng tôi muốn một câu trả lời, nhưng câu hỏi chính nó bắt đầu tự khai mở, giải đáp cho tôi sự phức tạp lạ lùng giữa hai con người, giữa hai con người có lẽ thương yêu nhau, có lẽ hấp dẫn nhau. Khi họ còn rất trẻ họ có sự liên quan thuộc đục tình, và vân vân, rồi sau đó khi họ già hơn một chút họ nhàm chán nhau và dần dần chạy trốn nhàm chán đó qua một người khác, ly dị – bạn biết tất cả những việc còn lại. Nhưng họ cũng tìm thấy cùng một vấn đề đó với một người khác. Vì vậy tôi phải có kiên nhẫn. Qua từ ngữ *kiên nhẫn* đó tôi có ý là không cho phép thời gian vận hành. Tôi không hiểu liệu bạn đã tìm hiểu vấn đề của kiên nhẫn và không kiên nhẫn hay chưa?

Hầu hết chúng ta đều không kiên nhẫn. Chúng ta muốn câu hỏi của chúng ta được giải đáp ngay lập tức hay chúng ta muốn lẩn tránh nó ngay lập tức, xem xét nó ngay lập tức. Vì vậy chúng ta không đủ kiên nhẫn hòa đồng cùng nó. Không kiên nhẫn này không cho người ta sự thâm sâu của hiểu rõ vấn đề. Trái lại nếu tôi có kiên nhẫn, mà không thuộc thời gian, tôi không đang muốn kết thúc vấn đề; tôi đang nhìn ngắm, đang quan sát vấn đề, thả cho nó phát triển, nở hoa. Vậy là từ kiên nhẫn đó tôi bắt đầu tìm được sự thâm sâu của câu trả lời. Đúng chứ? Chúng ta hãy cùng nhau làm việc đó lúc này. Chúng ta kiên nhẫn, không muốn một câu trả lời ngay lập tức, vì vậy cái trí của chúng ta, bộ não của chúng ta

khoảng đạt để nhìn ngắm, tinh thức được vấn đề và sự phức tạp của nó. Đúng chứ? Chúng ta đang cố gắng – không, tôi không muốn dùng từ ngữ *đang cố gắng* – chúng ta đang thâm nhập vấn đề tại sao hai con người dường như không bao giờ có thể sống cùng nhau mà không có xung đột. Gốc rễ của sự xung đột này là gì? Sự liên hệ của tôi với cô ấy, hay với một người khác là gì? Có phải nó hời hợt hay không? Đó là, sự quyến rũ dục tình, sự tò mò, sự hưng phấn là tất cả những đáp ứng thuộc giác quan hời hợt. Đúng chứ? Vì vậy tôi nhận ra rằng những đáp ứng này là hời hợt, và chừng nào tôi còn cố gắng tìm ra một câu trả lời hời hợt tôi sẽ không bao giờ thấy được sự thâm sâu của vấn đề. Vậy là liệu tôi có được tự do khỏi những đáp ứng hời hợt và những vấn đề mà những đáp ứng hời hợt đó tạo ra và sự gắng sức giải quyết những vấn đề kia một cách hời hợt hay không? Tôi không hiểu bạn có theo kịp hay không?

Tôi đã thấy rằng tôi sẽ không hời hợt tìm một câu trả lời. Vì vậy tôi hỏi gốc rễ của nó là gì? Nó là giáo dục phải không? Có phải bởi vì là một con người tôi muốn chi phối người còn lại, tôi muốn chiếm hữu người còn lại? Tôi quyến luyến sâu đậm đến độ tôi không muốn buông bỏ phải không? Và tôi có thấy rằng bị trói buộc, bị quyến luyến, luôn luôn sẽ tạo ra hư hỏng – hư hỏng trong ý nghĩa rằng tôi ghen tuông, tôi lo âu, tôi sợ hãi? Người ta biết rõ tất cả những kết cục của quyến luyến. Đó là nguyên nhân của nó phải không? Hay nguyên nhân còn sâu xa hơn nữa? Trước hết, chúng ta đã nói, hời hợt, sau đó cảm xúc, quyến luyến, lệ thuộc về tình cảm, cảm giác và lãng mạn. Nếu tôi loại bỏ những điều đó, vậy thì liệu còn có một vấn đề thâm sâu hơn liên quan đến việc này hay không? Bạn đang nắm bắt được nó chứ? Chúng ta đang chuyển động từ hời hợt và lảng hơn và sâu hơn và thắm hơn để cho chúng ta có thể tìm ra cho chính mình gốc rễ của nó là gì. Tôi hy vọng bạn đang thực hiện việc này.

Bây giờ làm thế nào tôi tìm được gốc rễ của nó? Làm thế nào bạn tìm được gốc rễ của nó? Bạn đang muốn một câu trả lời, đang muốn tìm ra gốc rễ của nó và vì vậy đang gắng sức rất nhiều

phải không? Hay bạn muốn tìm ra nó để cho cái trí của bạn, bộ não của bạn tĩnh lặng? Cái trí đang nhìn ngắm, vì vậy nó không bị kích động, nó không là hoạt động của ham muốn, ý chí. Cái trí chỉ đang nhìn ngắm. Chúng ta đang làm việc này cùng nhau, chỉ đang nhìn ngắm để xem thử cái gì là gốc rễ sâu thẳm, hay nguyên nhân sâu thẳm, nền tảng của xung đột này giữa những con người phải không? Đó là ý thức của sự tách rời cá thể phải không? Làm ơn hãy hiểu rõ, hãy tìm hiểu nó rất cẩn thận. Đó là ý thức cá thể mà từ căn bản tôi tách rời khỏi người còn lại phải không? Theo sinh học chúng ta khác nhau, nhưng có ý thức của hành động tách rời cá thể bám rễ sâu; đó là gốc rễ của nó phải không? Hay vẫn còn có một gốc rễ sâu hơn, một tầng sâu hơn – bạn hiểu chứ? Tôi thắc mắc liệu bạn có đang theo sát tất cả điều này hay không? Chúng ta có cùng nhau trong việc này hay không? Đầu tiên những đáp ứng giác quan, những đáp ứng dục tình, sau đó những đáp ứng cảm xúc, cảm tính, lãng mạn và rồi thì quyến luyến cùng tất cả hư hỏng của nó? Hay nó là một cái gì đó bị điều kiện sâu thẳm, một bộ não nói rằng, “Tôi là một cá thể và anh ấy hay cô ấy là một cá thể, và chúng tôi là những thực thể tách rời; mỗi người phải hoàn thành trong con đường riêng của mỗi người và vì vậy sự tách rời là căn bản”? Đó là như vậy à?

Đó là căn bản à? Hay là tôi đã được giáo dục theo lối đó, rằng tôi là một cá thể và cô ấy, cũng là một cá thể, phải hoàn thành bản thân cô ấy trong con đường riêng của cô ấy, và tôi cũng phải như vậy? Vì vậy chúng ta đã bắt đầu từ ngay khởi đầu trong hai phương hướng tách rời này. Chúng có lẽ chạy song song nhưng không bao giờ gặp nhau; giống như hai đường rầy xe lửa không bao giờ gặp gỡ. Và mọi điều tôi đang làm là cố gắng gặp gỡ, cố gắng sống hòa hợp, đang tranh đấu: “Ồ, em yêu, em thật tốt” – bạn theo kịp không? – đang ập lại, nhưng không bao giờ gặp gỡ. Đúng chứ?

Vì vậy nếu đó là nguyên nhân và rõ ràng nó có vẻ là nguyên nhân, gốc rễ của nó, sự tồn tại tách rời của một cá thể đó là một sự thật phải không? Hay nó là một ảo tưởng mà tôi đang nuôi

dưỡng, đang áp ủ, đang bám vào, không có bất kỳ giá trị nào đằng sau nó? Nếu nó không có giá trị, tôi phải hoàn toàn chắc chắn, một cách tuyệt đối, một cách dứt khoát, chắc chắn rằng nó là một ảo tưởng và hỏi rằng liệu bộ não có thể phá vỡ ảo tưởng đó và nhận ra tất cả chúng ta đều giống nhau, theo tâm lý. Nhưng theo kịp không? Ý thức của tôi là ý thức của phần còn lại của nhân loại; mặc dù theo sinh học chúng ta khác biệt, theo tâm lý, ý thức của chúng ta đều giống hệt trong tất cả những con người. Nếu một lần tôi nhận ra việc này, không phải bằng trí năng nhưng trong sâu thẳm, trong quả tim của tôi, trong máu huyết của tôi, trong ruột gan của tôi, vậy thì liên hệ của tôi với một người khác trải qua một thay đổi cơ bản. Đúng không? Điều đó rõ ràng rồi.

Bây giờ người hỏi muốn biết: chúng ta đang ở trong xung đột, nó phải kết thúc hay không? Nếu chúng ta đấu tranh với nhau suốt ngày giống như mọi người đều làm trong đấu tranh, xung đột này – bạn biết không, đáng cay, tức giận, căm hận, kinh tởm – chúng ta chịu đựng nó lâu đến mức chúng ta còn đủ sức rồi sau đó đến khoảnh khắc chúng ta phải tan vỡ. Chúng ta quá mệt cái khuôn mẫu quen thuộc này rồi. Càng ngày càng có nhiều vụ ly dị. Và người hỏi muốn biết: người ta phải làm gì đây? Nếu tôi luôn luôn xung đột với người vợ của tôi và ở chừng mực nào đó tôi không thể hàn gắn được nó, liệu sự liên hệ này phải kết thúc? Hay là tôi hiểu rõ từ căn bản nguyên nhân của tan vỡ này, của xung đột này, đó là ý thức của tánh cá thể tách rời và khi đã nhìn thấy được bản chất ảo tưởng của nó, vì vậy tôi không còn theo đuổi phương hướng giới hạn của cá thể nữa? Vậy thì điều gì xảy ra khi tôi đã trực nhận việc đó và sống cùng nó – không phải duy trì bằng từ ngữ việc đó, nhưng thực sự sống cùng nó – sự liên hệ của tôi với cái người, với người phụ nữ vẫn còn suy nghĩ dựa vào tánh cá thể là gì? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi không?

Nó rất lý thú. Hãy tìm hiểu nó. Tôi hiểu rõ hay cô ấy hiểu rõ – tốt hơn nên để cho cô ấy hiểu rõ đi – cô ấy hiểu rõ được sự ngu xuẩn, vô lý, bản chất ảo tưởng của cá thể. Cô ấy hiểu rõ nó, cô ấy cảm thấy nó, và tôi không cảm thấy bởi vì tôi là một người đàn

ông, tôi hung hăng hơn, nhiều thúc bách hơn, và tất cả mọi chuyện như thế. Vì vậy chuyện gì xảy ra giữa chúng tôi? Cô ấy đã hiểu rõ bản chất đó và tôi lại không hiểu rõ. Cô ấy sẽ không cãi cọ với tôi, vĩnh viễn. Đúng chứ? Cô ấy sẽ không rơi lại lãnh vực đó, nhưng tôi luôn luôn đang xô đẩy cô ấy, đang thúc bách cô ấy và đang cố gắng kéo cô ấy vào lại lãnh vực đó. Tôi đang tạo xung đột, không phải cô ấy. Bạn đã hiểu rõ toàn sự việc này chuyển động như thế nào hay chưa? Bạn đang theo kịp tất cả sự việc này chứ? Toàn sự việc đã chuyển động. Bây giờ không có hai con người đang cãi cọ nữa nhưng chỉ còn một người. Hãy thấy điều gì đã xảy ra. Và tôi, nếu tôi nhạy cảm, nếu tôi có cảm thấy thực sự cho cô ấy, tôi cũng bắt đầu thay đổi bởi vì cô ấy dứt khoát ở đó. Bạn hiểu rõ chứ? Cô ấy sẽ không chuyển động khỏi đó. Hãy thấy điều gì xảy ra. Nếu hai vật bất động gặp gỡ thì không có xung đột. Tôi không biết liệu bạn có hiểu rõ không. Nhưng nếu một người bất động, người phụ nữ, và tôi chuyển động, tự nhiên tôi phải bị khuất phục bởi cái đó mà bất động. Đúng không? Tôi tự hỏi liệu bạn có hiểu rõ điều này không. Điều này rất đơn giản.

Vì vậy sau đó vấn đề được giải quyết, nếu một người có hiểu rõ thực sự về liên hệ – không hình ảnh, mà chúng ta đã trình bày trước đó. Vậy là bởi chính sự hiện diện của cô ấy, bởi chính sức sống của sự thật của cô ấy, cô ấy sẽ chuyển đổi tôi, giúp đỡ tôi. Đó là câu trả lời. Nhận được nó chứ?

Bangalore, ngày 15 tháng 8 năm 1948

Cuộc sống là một tiến hành của chuyển động liên tục trong liên hệ, và nếu không hiểu rõ sự liên hệ chúng ta sẽ tạo ra rối loạn lẫn đầu tranh và nỗ lực vô vọng. Vì vậy rất quan trọng cho chúng ta phải hiểu rõ chúng ta muốn nói gì qua từ ngữ liên hệ bởi vì xã hội được xây dựng từ sự liên hệ và không thể có sự cô lập. Không có một sự việc như là sống trong cô lập. Cái gì cô lập chẳng mấy chốc sẽ chết.

Vì vậy vấn đề của chúng ta là chúng ta có ý gì qua từ ngữ liên hệ. Trong hiểu rõ sự liên hệ, mà là cách cư xử giữa những con người dù gần gũi hay xa cách. Chúng ta sẽ bắt đầu hiểu rõ toàn tiến hành của tồn tại và sự xung đột giữa ngục tù và tự do. Vì vậy chúng ta phải rất cẩn thận tìm hiểu ý chúng ta muốn nói gì qua từ ngữ liên hệ. Lúc này sự liên hệ là một tiến hành của cô lập, và vì vậy là một xung đột liên tục phải không? Liên hệ giữa bạn và một người khác, giữa bạn và người vợ của bạn, giữa bạn và xã hội, là sản phẩm của cô lập này. Qua từ ngữ cô lập tôi có ý nói rằng mọi thời gian chúng ta luôn luôn đang tìm kiếm an toàn, thỏa mãn, và uy quyền.

Rốt cuộc ra, mỗi người trong liên hệ của chúng ta với một người khác đều đang tìm kiếm sự thỏa mãn; và nơi nào có tìm kiếm sự thanh thản, sự an toàn dù rằng nó ở trong một quốc gia hay trong một cá thể, phải có sự cô lập, và cái gì đang cô lập mòi mọc xung đột. Bất kỳ cái gì kháng cự chắc chắn tạo ra xung đột giữa chính nó và cái đó mà nó đang kháng cự; và bởi vì hầu hết sự liên hệ của chúng ta là một hình thức của kháng cự, chúng ta tạo ra một xã hội chắc chắn nuôi dưỡng sự cô lập và vì vậy xung đột bên trong lẫn bên ngoài cô lập đó. Vì vậy chúng ta phải tìm hiểu sự

liên hệ khi nó vận hành thực sự trong cuộc sống của chúng ta. Tôi là gì – những hành động của tôi, những suy nghĩ của tôi, những cảm thấy của tôi, những động cơ của tôi, những dự tính của tôi – tạo ra sự liên hệ đó giữa chính tôi và một người khác, mà chúng ta gọi là xã hội. Không có xã hội nếu không có sự liên hệ này giữa hai con người; và trước khi chúng ta có thể nói về sự độc lập của quốc gia, vẫy một lá cờ, và tất cả những việc như thế, chúng ta phải hiểu rõ sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta.

Bây giờ nếu chúng ta tìm hiểu cuộc sống của chúng ta, sự liên hệ của chúng ta với một người khác, chúng ta sẽ thấy rằng nó là một qui trình của cô lập. Chúng ta thực sự không quan tâm đến người khác; mặc dù chúng ta nói nhiều về điều đó, thật ra chúng ta chẳng quan tâm gì cả. Chúng ta chỉ liên hệ với người khác chừng nào sự liên hệ đó còn gây hài lòng cho chúng ta, chừng nào nó còn cho chúng ta một chỗ ẩn náu, chừng nào nó còn thỏa mãn cho chúng ta. Nhưng cái khảnh khắc có một bất an trong sự liên hệ mà làm mất đi sự thanh thản cho chúng ta, chúng ta gạt bỏ đi sự liên hệ đó. Nói cách khác, có sự liên hệ chỉ khi nào chúng ta còn được thỏa mãn. Điều này nói ra có vẻ đau khổ lắm, nhưng nếu bạn thực sự tìm hiểu rất cận kề cuộc sống của bạn; bạn sẽ thấy rằng đó là một sự thật; và trốn tránh một sự thật là sống trong ngu dốt, không bao giờ có thể đem lại được sự liên hệ đúng đắn.

Vì vậy nếu chúng ta tìm hiểu cuộc sống của chúng ta và quan sát sự liên hệ, chúng ta thấy nó là một qui trình dựng lên sự kháng cự lại một người khác, một bức tường qua đó chúng ta nhìn và quan sát người còn lại; nhưng chúng ta luôn luôn duy trì bức tường đó và ẩn núp đằng sau nó, dù rằng nó là một bức tường tâm lý, một bức tường vật chất, một bức tường kinh tế, hay một bức tường quốc gia. Chừng nào chúng ta còn sống trong cô lập, đằng sau một bức tường, không có sự liên hệ với một người khác. Chúng ta sống khép kín bởi vì nó gây nhiều thỏa mãn hơn; chúng ta nghĩ nó an toàn nhiều hơn. Thế giới đã quá hỗn loạn – có quá nhiều phiền muộn, quá nhiều đau thương, chiến tranh, hủy diệt, đau khổ – đến độ chúng ta muốn tẩu thoát và sống trong những

bức tường an toàn của sự tồn tại thuộc tâm lý riêng của chúng ta. Vì vậy sự liên hệ, với hầu hết mọi người chúng ta, thật ra là một qui trình của cô lập, và rõ ràng sự liên hệ như thế tạo ra một xã hội cũng đang cô lập. Đó chính xác là điều gì đang xảy ra khắp thế giới. Bạn ở trong cô lập của bạn và duỗi bàn tay của bạn qua bức tường đó và gọi nó là chủ nghĩa quốc tế, tình huynh đệ, hay bất kỳ từ ngữ nào bạn muốn; nhưng thật ra, những chính phủ, những quân đội cai trị, tiếp tục. Đó là, bám vào những giới hạn riêng của bạn, bạn nghĩ rằng bạn có thể tạo ra sự thống nhất thế giới, hòa bình thế giới mà là điều không thể nào thực hiện được. Chừng nào bạn còn có một biên giới, dù thuộc về quốc gia, kinh tế, tôn giáo hay xã hội, không thể có hòa bình trong thế giới là một sự thật rõ ràng.

Hiện nay qui trình của cô lập là một qui trình của tìm kiếm uy quyền, và dù người ta đang tìm kiếm uy quyền cá thể hay cho một nhóm chủng tộc hay quốc gia đều phải xảy ra sự cô lập bởi vì chính ham muốn uy quyền, vị trí là chủ nghĩa cô lập. Rốt cuộc, đó là điều gì mà mỗi người chúng ta đều mong muốn, phải vậy không? Anh ấy muốn một vị trí có uy quyền để trong đó anh ấy có thể chi phối, dù rằng ở nhà, ở văn phòng, hay trong một bộ máy hành chính. Mỗi người đang tìm kiếm uy quyền, và trong tìm kiếm uy quyền anh ấy sẽ thiết lập một xã hội được dựa vào uy quyền, quân đội, kỹ nghệ, kinh tế và vân vân – và lại nữa điều này quá hiển nhiên. Ham muốn có uy quyền đó trong chính bản chất của nó không là đang cô lập hay sao? Tôi nghĩ hiểu rõ vấn đề này rất khẩn thiết bởi vì con người mà muốn một thế giới hòa bình, một thế giới trong đó không còn những chiến tranh, không còn hủy diệt tàn khốc, không còn đau khổ bi thảm trên một kích cỡ không thể đo lường được, phải hiểu rõ vấn đề căn bản này. Chừng nào bạn, cá thể, còn tìm kiếm uy quyền, dù to tát hay nhỏ nhoi, dù như một thủ tướng, một thống đốc, một luật sư, hay chỉ là một người chồng hay một người vợ ở nhà – đó là, chừng nào bạn còn ham muốn cái ý thức của thống trị, cái ý thức của cưỡng bách, cái ý thức của tạo ra quyền hành, ảnh hưởng – rõ ràng bạn chắc chắn tạo

ra một xã hội là kết quả của một qui trình cô lập; bởi vì uy quyền trong chính bản chất của nó đang tách rời, đang cô lập.

Một con người thương yêu, tử tế không có ý thức của uy quyền và vì vậy một con người như thế không bị giới hạn vào bất kỳ quốc tịch nào, vào bất kỳ lá cờ nào. Anh ấy không có lá ở nhưng cái con người đang tìm kiếm uy quyền trong bất kỳ hình thức nào dù rằng từ sự chuyên chế hay từ sự tự chiều rọi mà anh ta gọi là Chúa, vẫn còn bị vướng mắc trong qui trình cô lập. Nếu bạn tìm hiểu nó rất cẩn thận bạn sẽ thấy rằng ham muốn uy quyền trong chính bản chất của nó là một qui trình khép kín. Mỗi người đang tìm kiếm vị trí riêng của anh ấy, an toàn riêng của anh ấy và chừng nào động cơ đó còn tồn tại, xã hội phải được xây dựng dựa trên một qui trình cô lập. Nơi nào đang có sự tìm kiếm uy quyền, có một qui trình cô lập và cái gì cô lập chắc chắn phải tạo ra xung đột. Đó chính xác là điều gì đang xảy ra khắp thế giới. Mỗi một nhóm người đang tìm kiếm uy quyền vì vậy đang tự cô lập chính nó. Đây là qui trình của chủ nghĩa quốc gia, của chủ nghĩa yêu nước, cuối cùng đều dẫn đến chiến tranh và hủy diệt.

Bây giờ, nếu không có sự liên hệ, không thể có sự tồn tại trong cuộc sống; và chừng nào sự liên hệ còn được dựa vào uy quyền, vào thống trị, phải có qui trình cô lập, mà hiển nhiên là mìn mọc xung đột đến. Không có sự việc như là sống trong cô lập. Không một quốc gia nào, không một người nào, không một cá thể nào, có thể sống trong cô lập; tuy nhiên bởi vì bạn đang tìm kiếm uy quyền trong nhiều cách khác nhau, bạn nuôi dưỡng cô lập. Người theo chủ nghĩa quốc gia là một người bị nguyên rủa bởi vì qua tinh thần yêu nước của anh ấy, anh ấy tạo ra một bức tường cô lập. Anh ấy quá gắn kết với quốc gia của anh ấy đến độ anh ấy dựng lên một bức tường chống lại một người khác. Và điều gì xảy ra khi bạn dựng lên một bức tường chống lại một cái gì đó. Cái gì đó liên tục đang đập lại bức tường của bạn. Khi bạn kháng cự một cái gì đó, chính sự kháng cự đó chỉ ra rằng bạn đang xung đột với cái gì đó. Vì vậy chủ nghĩa quốc gia là một qui trình cô lập, là kết quả của sự tìm kiếm uy quyền, không thể tạo ra hòa bình trong thế

giới. Người theo chủ nghĩa quốc gia nói về tình huynh đệ là đang nói dối. Anh ấy đang sống trong một trạng thái mâu thuẫn.

Hòa bình trong thế giới là tối thiết; nếu không tất cả chúng ta đều sẽ bị hủy diệt. Một ít người có lẽ thoát được, nhưng sẽ có sự hủy diệt khủng khiếp chưa từng có trước kia nếu chúng ta không giải quyết được vấn đề hòa bình. Hòa bình không là một lý tưởng; một lý tưởng là tưởng tượng. Cái gì là thật phải được hiểu rõ, và hiểu rõ về sự thật đó bị ngăn cản bởi sự tưởng tượng mà chúng ta gọi là một lý tưởng. Sự thật là mỗi người đang tìm kiếm uy quyền, chức tước, những vị trí của quyền hành và vân vân, tất cả những việc này được che đậy trong nhiều hình thức khác nhau bởi những từ ngữ hay ho. Đó là một vấn đề tối thiết. Nó không là vấn đề thuộc lý thuyết và cũng không là một vấn đề có thể được trì hoãn; nó đòi hỏi hành động ngay lúc này, bởi vì thảm kịch chắc chắn sẽ xảy ra. Nếu nó không đến ngày mai, nó sẽ đến năm tới, hay là chẳng mấy chốc sau đó, bởi vì cái động lượng của qui trình cô lập này đã ở đây rồi; và anh ấy, con người mà thực sự suy nghĩ về nó phải chặn đứng gốc rễ của vấn đề, đó là sự tìm kiếm uy quyền của cá thể, đang tạo ra nhóm người, chủng tộc, và quốc gia tìm kiếm uy quyền.

Bây giờ, liệu người ta có thể sống trong thế giới mà không ham muốn quyền hành, vị trí, uy quyền hay không? Rõ ràng là người ta có thể làm được. Người ta làm được nó khi người ta không gắn kết chính mình với một cái gì đó to tát hơn. Gắn kết với một cái gì đó to tát hơn này – đảng phái, quốc gia, chủng tộc, tôn giáo, Chúa – là tìm kiếm uy quyền. Bởi vì trong chính bạn bị trống rỗng, dờ dẩn, yếu ớt, bạn thích gắn kết chính mình với một cái gì đó to tát hơn. Ham muốn gắn kết chính mình với cái gì đó to tát hơn là ham muốn uy quyền. Đó là lý do tại sao chủ nghĩa quốc gia, hay bất kỳ tinh thần cộng đồng nào đều là một điều tội lỗi trong thế giới; nó vẫn còn là ham muốn uy quyền. Vì vậy điều quan trọng trong hiểu rõ cuộc sống, và do đó sự liên hệ, là khám phá động cơ đang thúc bách mỗi người chúng ta, bởi vì động cơ đó là gì, môi trường sống là như vậy. Động cơ đó tạo ra hoặc là

hòa bình hoặc là hủy diệt trong thế giới . Và vì vậy rất quan trọng cho mỗi người chúng ta phải ý thức rằng thế giới đang ở trong tình trạng đau khổ và hủy diệt, và phải nhận ra rằng nếu chúng ta đang tìm kiếm uy quyền, có ý thức hay không ý thức, chúng ta đang đóng góp cho sự hủy diệt đó và vì vậy sự liên hệ của chúng ta với xã hội sẽ là một qui trình của xung đột liên tục.

Có vô số hình thức uy quyền; nó không chỉ là giành được vị trí và của cải. Chính ham muốn là một cái gì đó là một hình thức của uy quyền, mà tạo ra sự cô lập và vì vậy xung đột. Nếu mỗi người chúng ta, không hiểu rõ động cơ, ý định của những hành động của anh ấy, luật pháp của chính phủ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu, bởi vì bên trong luôn luôn thắng thế bên ngoài. Bên ngoài bạn có lẽ xây dựng một cấu trúc hòa bình, nhưng những con người điều hành nó sẽ thay đổi nó tùy theo ý định của họ. Đó là lý do tại sao rất quan trọng cho những người muốn tạo ra một nền văn hóa mới, một xã hội mới, một chính thể mới, đầu tiên phải hiểu rõ chính họ. Trong ý thức được chính mình, được những chuyên động và những lay động khác nhau, người ta sẽ hiểu rõ những động cơ, những ý định, những hiểm họa được giấu giếm bên trong; và chỉ trong ý thức đó, thay đổi xảy ra. Sự đổi mới của một xã hội chỉ có thể xảy ra khi nào có kết thúc của sự tìm kiếm uy quyền này; và chỉ khi đó chúng ta mới có thể sáng tạo một nền văn hóa mới, một xã hội sẽ không bị đặt nền tảng trên xung đột nhưng trên hiểu rõ. Liên hệ là một tiến hành của tự bộc lộ, và nếu không hiểu rõ về chính mình, những phương cách của tâm hồn và cái trí riêng của người ta, chỉ thiết lập một trật tự bên ngoài, một cơ cấu, một công thức ma mẫn, chẳng có ý nghĩa bao nhiêu.

Vì vậy điều gì quan trọng là hiểu rõ chính mình trong liên hệ với một người khác. Rồi thì sự liên hệ đó không trở thành một qui trình cô lập, nhưng một chuyên động trong đó bạn phát hiện những động cơ riêng của bạn, những suy nghĩ riêng của bạn, những theo đuổi riêng của bạn; và chính phát hiện đó là sự khởi đầu của giải thoát, sự khởi đầu của thay đổi. Vấn đề cốt lõi là chính sự thay đổi ngay tức khắc này mới có thể tạo ra cuộc cách

mạng triệt đề và cơ bản trong thế giới. Cách mạng bên trong những bức tường của cô lập không là một cách mạng. Cách mạng chỉ đến khi những bức tường của cô lập bị phá vỡ, và điều đó chỉ có thể xảy ra khi bạn không còn đang tìm kiếm uy quyền.

Ojai, ngày 17 tháng 7 năm 1949

Tôi đề nghị chúng ta nên có thể lắng nghe điều gì đang được nói mà không phản đối hay chấp nhận. Chúng ta nên có thể lắng nghe để cho, nếu có một điều gì đó mới mẻ đang được nói, chúng ta không ngay lập tức phản đối nó. Điều này không có nghĩa rằng chúng ta phải chấp nhận mọi vấn đề đang được nói ở đây. Việc đó sẽ rất vô lý bởi vì lúc đó chúng ta chỉ đang dựng lên uy quyền, và nơi nào có uy quyền, không thể có suy nghĩ, cảm thấy; không thể có sự khám phá cái mới mẻ. Bởi vì hầu hết chúng ta có khuynh hướng chấp nhận một điều gì đó rất hấp dẫn, mà không có hiểu rõ thực sự, có một nguy cơ rằng có lẽ chúng ta chấp nhận mà không cần suy nghĩ hay cân nhắc, không cần tìm hiểu kỹ càng. Trong cuộc nói chuyện này tôi có lẽ trình bày một điều gì đó mới mẻ, hay một điều gì đó khác hẳn, mà có lẽ bạn bỏ qua nó nếu bạn không lắng nghe bằng thanh thản, bằng tĩnh lặng đó mà tạo ra hiểu rõ.

Tôi muốn thảo luận một chủ đề có lẽ khá khó khăn: vấn đề về hành động, hoạt động và sự liên hệ. Nhưng trước khi tôi trình bày điều đó, đầu tiên chúng ta phải hiểu rõ chúng ta có ý nói gì qua từ ngữ hoạt động, chúng ta có ý nói gì qua từ ngữ hành động. Bởi vì toàn cuộc sống của chúng ta dường như được đặt nền tảng trên hành động, hay đúng hơn, hoạt động. Tôi muốn phân biệt rõ giữa hoạt động và hành động. Chúng ta dường như bị mê mẩn khi làm những công việc; chúng ta quá bất an, bị nuốt trọn bởi chuyển động, làm một cái gì đó bằng mọi giá, tiếp tục, thành tựu, tranh đấu để có thành công. Và hoạt động có vai trò nào trong hệ liên hệ? Bởi vì cuộc sống là một vấn đề của sự liên hệ. Không việc gì

có thể tồn tại trong cô lập và nếu liên hệ chỉ là một hoạt động, vậy thì sự liên hệ không có ý nghĩa bao nhiêu. Tôi không biết liệu bạn có nhận thấy rằng khoảnh khắc bạn ngừng hoạt động, ngay lập tức có một cảm thấy sợ hãi, bất an; bạn cảm thấy như thể là bạn không đang sống, không tinh táo, vì vậy bạn phải chuyển động liên tục. Và có sự sợ hãi của sống một mình, của đi ra ngoài dạo bộ một mình, của là chính mình, không một quyển sách, không một máy thu thanh, không nói chuyện; sợ hãi của luôn luôn ngồi yên lặng không làm gì cả với bàn tay hay với cái trí hay với tâm hồn của bạn.

Vì vậy muốn hiểu rõ hoạt động, chắc chắn chúng ta phải hiểu rõ sự liên hệ, phải vậy không? Nếu chúng ta đối xử với sự liên hệ như một lãng tránh, như một tẩu thoát khỏi một cái gì đó, vậy thì liên hệ chỉ là một hoạt động. Và hầu hết sự liên hệ của chúng ta chỉ là một lãng tránh, và vì vậy chỉ là một loạt những hoạt động cần phải có trong liên hệ phải không? Như tôi đã nói, liên hệ có ý nghĩa thực sự chỉ khi nào nó là một tiến hành của tự bộc lộ, khi nó đang tự bộc lộ chính nó trong ngay hành động của liên hệ. Nhưng hầu hết chúng ta không muốn bị bộc lộ trong liên hệ. Trái lại, chúng ta sử dụng liên hệ như một phương tiện để che đậy sự thiếu thốn riêng của chúng ta, những bất an riêng của chúng ta, sự hoang mang riêng của chúng ta. Vậy là liên hệ trở thành chuyển động thuần túy, hoạt động thuần túy. Tôi không hiểu liệu bạn có nhận thấy rằng sự liên hệ là rất đau khổ, và rằng chừng nào nó không là một tiến hành tự bộc lộ, mà trong đó bạn đang tự khám phá chính mình, sự liên hệ chỉ là một phương tiện của tẩu thoát khỏi chính bạn.

Tôi nghĩ rất quan trọng phải hiểu rõ điều này bởi vì vấn đề của hiểu rõ về chính mình ở trong sự cởi mở của liên hệ, dù rằng với những sự vật, với những con người, hay với những ý tưởng. Liệu sự liên hệ có thể được đặt nền tảng trên một ý tưởng hay không? Chắc chắn bất kỳ hành động nào được đặt nền tảng trên một ý tưởng phải là sự tiếp tục của ý tưởng đó, mà là hoạt động. Hành động không được đặt nền tảng trên một ý tưởng. Hành động

là ngay tức khắc, tự phát, trực tiếp, không có qui trình của tư tưởng tham gia vào. Nhưng khi chúng ta thiết lập hành động dựa trên một ý tưởng, vậy thì nó trở thành một hoạt động, và nếu chúng ta thiết lập sự liên hệ của chúng ta dựa trên một ý tưởng, vậy thì chắc chắn liên hệ như thế đó chỉ là một hoạt động, mà không có sự hiểu rõ. Nó chỉ đang thực hiện một công thức, một khuôn mẫu, một ý tưởng. Bởi vì chúng ta muốn một cái gì đó từ liên hệ, liên hệ như thế luôn luôn đang kèm hãm, đang giới hạn, đang trói buộc.

Ý tưởng là kết quả của một đòi hỏi, của một ham muốn, của một mục đích. Nếu tôi liên hệ với bạn bởi vì tôi cần bạn, thuộc vật chất hay tâm lý, vậy thì sự liên hệ đó rõ ràng được đặt nền tảng trên một ý tưởng, bởi vì tôi muốn một cái gì đó từ bạn. Và một liên hệ được đặt nền tảng trên một ý tưởng như thế không thể nào là một tiên hành của tự bộc lộ. Nó chỉ là một động lượng, một hoạt động, một đơn điệu mà trong đó thói quen được thiết lập. Vì vậy, sự liên hệ như thế hoàn toàn là một căng thẳng, một đau đớn, một bất hòa, một tranh đấu, gây đau khổ cho chúng ta.

Liệu có thể liên hệ mà không có một ý tưởng, không có một đòi hỏi, không có sở hữu, chiếm hữu hay không? Liệu chúng ta có thể hiệp thông lẫn nhau – mà là sự liên hệ thực sự ở mọi mức độ khác nhau của ý thức – nếu chúng ta liên hệ với nhau qua một ham muốn, một nhu cầu thuộc về vật chất hay tâm lý hay sao? Liệu có thể liên hệ mà không có những nguyên nhân gây quy định sinh ra từ ham muốn này hay không? Như tôi đã nói, đây là một vấn đề khá khó khăn. Người ta phải tìm hiểu nó rất thâm sâu và rất yên lặng. Nó không là một vấn đề của chấp nhận hay phản đối.

Lúc này chúng ta biết liên hệ của chúng ta là gì rồi – một bất hòa, một đấu tranh, một đau khổ hay chỉ là thói quen. Nếu chúng ta có thể hiểu rõ trọn vẹn, tổng thể, sự liên hệ với một người, vậy thì có lẽ có khả năng hiểu rõ sự liên hệ với nhiều người, đó là, với xã hội. Nếu tôi không hiểu rõ sự liên hệ của tôi với một người, chắc chắn tôi sẽ không hiểu rõ sự liên hệ của tôi với tổng thể, với xã hội, với nhiều người. Và nếu liên hệ của tôi

với một người được đặt nền tảng trên một nhu cầu, trên thỏa mãn, vậy thì sự liên hệ của tôi với xã hội phải giống hệt như vậy. Do đó, phải theo sau là bất hòa, với một người và với nhiều người. Liệu có thể sống, với một người và với nhiều người, mà không có đời hỏi nào hay không? Chắc chắn, đó là vấn đề – phải vậy không? – không chỉ giữa bạn và tôi, mà còn giữa tôi và xã hội. Và muốn hiểu rõ vấn đề đó, muốn thâm nhập nó rất sâu sắc, bạn phải tìm hiểu vấn đề của hiểu rõ về chính mình, bởi vì nếu không hiểu rõ về chính bạn như bạn là, nếu không biết chính xác “cái gì là”, rõ ràng bạn không thể có sự liên hệ đúng đắn với một người khác. Dù bạn muốn làm gì chẳng nữa – tẩu thoát, thờ phụng, đọc sách, xem phim, mở máy thu thanh – chừng nào còn không hiểu rõ về chính bạn, bạn không thể có sự liên hệ đúng đắn, do đó bất hòa, đấu tranh, thù địch, hoang mang, không chỉ bên trong bạn, mà còn bên ngoài bạn và quanh quanh bạn. Chừng nào chúng ta còn sử dụng liên hệ chỉ như một phương tiện của thỏa mãn, của tẩu thoát, như một lảng tránh mà là hoạt động thuần túy, không thể có hiểu rõ về chính mình. Nhưng hiểu rõ về chính mình được hiểu rõ, được phát hiện, tiến hành của nó được bộc lộ qua sự liên hệ; đó là, nếu bạn sẵn lòng tìm hiểu vấn đề của sự liên hệ và phơi bày chính bạn cho nó. Bởi vì, rốt cuộc, bạn không thể sống nếu không có sự liên hệ. Nhưng chúng ta muốn sử dụng sự liên hệ đó để được t hanh thản, để được thỏa mãn, để là một cái gì đó. Đó là, chúng ta sử dụng sự liên hệ được đặt nền tảng trên một ý tưởng, mà có nghĩa rằng cái trí đảm trách một vai trò quan trọng trong sự liên hệ. Và bởi vì cái trí luôn luôn quan tâm đến việc bảo vệ chính nó, đến việc luôn luôn ở trong lãnh vực của cái đã được biết, nó giảm thiểu tất cả liên hệ xuống mức độ của thói quen, hay mức độ của an toàn và thế là sự liên hệ chỉ trở thành một hoạt động.

Vì vậy bạn thấy rằng sự liên hệ, nếu chúng ta cho phép nó, có thể là một tiến hành của tự bộc lộ, nhưng, bởi vì chúng ta không cho phép nó, sự liên hệ chỉ trở thành thuần túy là một hoạt động thỏa mãn. Chừng nào cái trí chỉ sử dụng sự liên hệ cho an toàn riêng của nó, sự liên hệ đó chắc chắn phải tạo ra rối loạn và

thù địch. Liệu có thể sống trong liên hệ mà không còn ý tưởng của đòi hỏi, của mong muốn, của thỏa mãn, hay không?

Bạn không thể suy nghĩ về tình yêu. Bạn có thể suy nghĩ về người bạn thương yêu, nhưng suy nghĩ đó không là tình yêu, và thế là, dần dần, tư tưởng thay thế vị trí của tình yêu Sự liên hệ có thể được đặt nền tảng trên một ý tưởng hay không? Nếu nó như thế, nó là một hoạt động tự khép kín, và vì vậy không tránh khỏi phải có bất hòa, xung đột, và đau khổ hay sao?

Rajahmundry, ngày 4 tháng 12 năm 1949

Sự thật hiện hữu chỉ khi nào cái trí là tĩnh lặng, không phải được làm tĩnh lặng. Vì vậy, phải không có sự kỷ luật cái trí để được tĩnh lặng. Khi bạn kỷ luật chính bạn, nó chỉ là một ham muốn được chiếu rọi để ở trong một trạng thái đặc biệt nào đó. Một trạng thái như thế không là trạng thái thụ động. Tôn giáo là hiểu rõ về người suy nghĩ và vật được suy nghĩ mà có nghĩa là hiểu rõ về hành động trong sự liên hệ. Hiểu rõ như thế là tôn giáo, không phải sự thờ phụng một lý tưởng nào đó, dù rằng nó gây thỏa mãn, dù rằng nó thuộc truyền thống, dù rằng bất kỳ người nào đã nói về nó. Tôn giáo là hiểu rõ về đẹp, chiều sâu, ý nghĩa rộng lớn của hành động trong sự liên hệ. Bởi vì, rốt cuộc ra, cuộc sống là liên hệ; tồn tại, là có liên hệ. Nếu không bạn không tồn tại. Bạn không thể sống trong cô lập. Bạn liên hệ với bạn bè của bạn, với gia đình của bạn, với những người bạn làm việc chung. Mặc dù bạn rút lui vào một hòn núi, bạn liên hệ với người mang thức ăn đến. Bạn liên hệ với một ý tưởng mà bạn đã chiếu rọi. Tồn tại ám chỉ đang là, mà là liên hệ, và nếu chúng ta không hiểu rõ sự liên hệ đó, không có hiểu rõ về sự thật. Nhưng bởi vì sự liên hệ gây ra đau khổ, bức dọc, liên tục thay đổi trong những đòi hỏi của nó, chúng ta tẩu thoát nó đến điều gì chúng ta gọi là Chúa, mà chúng ta nghĩ là theo đuổi sự thật. Người theo đuổi không thể theo đuổi sự thật. Anh ấy chỉ có thể theo đuổi lý tưởng riêng của anh ấy mà là tự chiếu rọi. Vì vậy sự liên hệ của chúng ta và hiểu rõ về nó là tôn giáo thực sự và những sự việc khác không là tôn giáo, bởi vì trong liên hệ đó được chứa đựng toàn bộ ý nghĩa của hiện hữu. Trong liên hệ, dù với con người, với thiên nhiên, với cây cối, với các vì sao, với các ý tưởng, với các chính thể – trong liên hệ đó là sự

khai mở toàn bộ của người suy nghĩ và vật được suy nghĩ, mà là con người, mà là cái trí. Cái tôi hiện hữu qua sự tập trung của xung đột; tập trung của xung đột tạo ra sự tự ý thức cho cái trí. Trái lại không có cái tôi; và mặc dù bạn có thể đặt cái tôi đó trên một mức độ cao, nó vẫn còn là cái tôi của sự thỏa mãn.

Vì vậy con người muốn nhận được sự thật, không tìm kiếm sự thật, con người muốn nghe được tiếng nói của vĩnh hằng, dù vĩnh hằng đó là gì chẳng nữa, phải hiểu rõ sự liên hệ; bởi vì trong liên hệ có xung đột, và chính xung đột đó ngăn cản sự thật. Đó là, trong xung đột có sự thiết lập của ý thức cái tôi, mà tìm kiếm để lẩn tránh, để tẩu thoát xung đột; nhưng chỉ khi nào cái trí hiểu rõ xung đột nó mới có khả năng nhận được sự thật. Vì vậy nếu không hiểu rõ sự liên hệ, theo đuổi sự thật là theo đuổi một tẩu thoát. Tại sao không đối diện nó? Nếu không hiểu rõ thực tại, làm thế nào bạn có thể vượt khỏi? Bạn có lẽ nhắm mắt lại, bạn có lẽ chạy trốn đến những đền chùa và thờ phụng những hình ảnh trống rỗng, nhưng sự thờ phụng, sự dâng hiến, nghi lễ, trao tặng những bông hoa, những hy sinh, những lý tưởng, những niềm tin – tất cả những cái đó đều không có ý nghĩa nếu không hiểu rõ xung đột trong liên hệ. Vì vậy hiểu rõ xung đột trong liên hệ có tầm quan trọng chính yếu, không còn gì khác hơn, vì trong xung đột đó bạn phát hiện toàn bộ sự tiến hành của cái trí. Nếu không hiểu rõ về chính bạn như bạn là, không phải theo kỹ thuật như bạn được giả sử là – Chúa được bao bọc trong hàng rào vật chất, hay bất kỳ lý thuyết gì chẳng nữa – nhưng thật ra, trong xung đột của sự tồn tại hàng ngày – thuộc kinh tế, xã hội, và học thuyết – nếu không hiểu rõ xung đột đó, làm thế nào bạn có thể vượt khỏi và tìm được cái gì đó? Sự tìm kiếm cái gì vượt khỏi chỉ là một tẩu thoát khỏi “cái gì là,” và nếu bạn muốn tẩu thoát, vậy thì tôn giáo hay Chúa cũng là một tẩu thoát hay ho như sự hứng khởi của nhậu nhẹt. Đừng phản kháng việc so sánh nhậu nhẹt và Chúa trên cùng một mức độ này. Tất cả những tẩu thoát đều ở cùng một mức độ, dù rằng bạn tẩu thoát qua nhậu nhẹt, qua nhà thờ hay bất kỳ việc gì chẳng nữa.

Vì vậy hiểu rõ xung đột trong liên hệ có tầm quan trọng chính, và không còn gì thêm nữa, bởi vì từ xung đột đó chúng ta tạo ra thế giới trong đó chúng ta sống mỗi ngày, đau khổ, nghèo đói, sự xấu xa của tồn tại. Liên hệ là sự đáp lại đến chuyển động của cuộc sống. Đó là, cuộc sống là một thách thức liên tục, và khi sự đáp lại không tổng thể, có xung đột; nhưng đáp lại ngay tức khắc, thực sự, trọn vẹn với thách thức, mang lại một tổng thể. Trong đáp lại tổng thể với thách thức đó có kết thúc xung đột. Vì vậy hiểu rõ về chính mình là quan trọng, không phải trong trừu tượng, nhưng trong thực tại, trong tồn tại hàng ngày. Bạn là gì trong cuộc sống hàng ngày có tầm quan trọng nhất, không phải bạn suy nghĩ điều gì hay những ý tưởng gì bạn có về nó, nhưng cách bạn cư xử với người vợ của bạn, người chồng của bạn, những nhân viên của bạn. Bởi vì, từ bạn là gì, bạn tạo ra thế giới. Cư xử không là một cách cư xử lý tưởng. Không có cách cư xử lý tưởng. Cư xử là bạn là gì từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác, bạn cư xử như thế nào từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác. Lý tưởng là một tẩu thoát khỏi bạn là gì. Làm thế nào bạn có thể đi xa khi bạn không biết cái gì ở gần bên bạn, khi bạn không ý thức được người vợ của bạn? Chắc chắn bạn phải bắt đầu thật gần để tiến xa thêm nữa; tuy nhiên đôi mắt của bạn lại gắn chặt trên đường chân trời, mà bạn gọi là tôn giáo, và bạn có vô vàn niềm tin để giúp bạn tẩu thoát.

Vì vậy điều gì quan trọng không phải làm thế nào để tẩu thoát bởi vì bất kỳ tẩu thoát nào đều giống như một tẩu thoát khác mà thôi. Những tẩu thoát tôn giáo và những tẩu thoát trần tục đều giống nhau, và những tẩu thoát không giải quyết được vấn đề của chúng ta. Vấn đề của chúng ta là xung đột, không chỉ xung đột giữa những cá thể, nhưng còn xung đột của thế giới. Chúng ta thấy điều gì đang xảy ra trong thế giới, xung đột mỗi lúc một gia tăng của chiến tranh, hủy diệt, đau khổ – mà bạn không thể nào kết thúc. Tất cả mọi việc bạn có thể làm là thay đổi sự liên hệ của bạn với thế giới, không phải là thế giới của Châu Âu hay Châu Mỹ, nhưng thế giới của người vợ của bạn, người chồng của bạn, công

việc của bạn, ngôi nhà của bạn. Ở đó bạn có thể mang lại thay đổi, và thay đổi đó chu yên động trong những vòng tròn mỗi lúc một lan rộng hơn; nhưng nếu không có thay đổi cơ bản này không thể nào có được an bình của cái trí. Bạn có lẽ ngồi trong một góc phòng hay đọc một cái gì đó để tìm một giấc ngủ, mà hầu hết mọi người gọi là thiền định, nhưng đó không là giải thoát, không là nhận được sự thật. Điều gì hầu hết mọi người chúng ta muốn là một tẩu thoát gây thỏa mãn; chúng ta không muốn đối diện những xung đột của chúng ta bởi vì chúng gây quá nhiều đau khổ. Chúng gây đau khổ chỉ bởi vì chúng ta không bao giờ theo dõi để xem thử tất cả chúng là gì; chúng ta tìm kiếm điều gì đó mà chúng ta gọi là Chúa, nhưng không bao giờ tìm hiểu nguyên nhân của xung đột. Nhưng nếu chúng ta hiểu rõ xung đột của sự tồn tại hàng ngày, vậy thì chúng ta có thể đi xa hơn nữa, bởi vì trong đó có chứa sẵn toàn ý nghĩa của cuộc sống. Một cái trí trong xung đột là một cái trí hủy hoại, một cái trí lãng phí, và những vấn đề trong xung đột không bao giờ có thể hiểu rõ được; nhưng xung đột không xóa tan được bởi bất kỳ những lễ giáo, những niềm tin, hay những kỷ luật, bởi vì xung đột chính nó phải được hiểu rõ. Vấn đề của chúng ta ở trong liên hệ, mà là cuộc sống; tôn giáo là hiểu rõ về cuộc sống đó, mà mang lại một trạng thái trong đó cái trí tĩnh lặng. Một cái trí như thế có khả năng nhận được sự thật. Rốt cuộc ra, đó là tôn giáo, không phải những thánh lễ của bạn, những nghi lễ của bạn, sự lặp lại những từ ngữ, những cụm từ và những nghi thức của bạn. Chắc chắn tất cả việc đó không là tôn giáo. Đó là những phân chia, nhưng một cái trí hiểu rõ sự liên hệ không có phân chia. Tin tưởng cuộc sống là một chỉ là một ý tưởng và vì vậy không có giá trị; nhưng với một con người hiểu rõ sự liên hệ không có “cái bên ngoài” và “cái bên trong”, cũng không có người xa lạ hay người gần gũi. Liên hệ là sự tiến hành của hiểu rõ chính mình, và hiểu rõ chính mình từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác trong cuộc sống hàng ngày là hiểu rõ về chính mình. Hiểu rõ về chính mình không là một tôn giáo, một kết thúc tối hậu. Không có một sự việc như là một kết thúc tối hậu. Có một sự việc

như thế cho con người muốn tẩu thoát; nhưng hiểu rõ về liên hệ, mà trong đó có hiểu rõ về chính mình luôn luôn đang tự khai mở, là vô hạn.

Vì vậy hiểu rõ về chính mình không là sự hiểu rõ của cái tôi được đặt ở một mức độ cao cấp nào đó; nó là từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác trong cư xử hàng ngày, mà là hành động, mà là liên hệ; và nếu không có hiểu rõ về chính mình đó không có suy nghĩ đúng đắn. Bạn không có nên tảng cho sự suy nghĩ đúng đắn nếu bạn không hiểu rõ bạn là gì. Bạn không thể nào hiểu rõ chính bạn trong trừu tượng, trong học thuyết. Bạn có thể hiểu rõ chính bạn chỉ ở sự liên hệ trong cuộc sống hàng ngày của bạn. Bạn không biết rằng bạn đang sống trong xung đột hay sao? Chạy trốn nó, lẩn tránh nó có tốt lành gì, giống như một con người có một chất độc trong cơ thể của anh ấy mà anh ấy không loại bỏ và thế là đang từ từ chết đi?

Vì vậy hiểu rõ về chính mình là khởi đầu của thông minh, và nếu không có hiểu rõ về chính mình đó bạn không thể đi xa được. Tìm kiếm tuyệt đối, Chúa, sự thật, hay bất kỳ điều gì bạn muốn chỉ là tìm kiếm một thỏa mãn tự chiều rọi. Vì vậy, bạn phải bắt đầu từ rất gần và thấu đáo mỗi từ ngữ bạn nói, thấu đáo mỗi cử chỉ, cách bạn nói chuyện, cách bạn hành động, cách bạn ăn uống; tỉnh thức được mọi sự việc mà không chỉ trích. Vậy thì trong tỉnh thức đó bạn sẽ biết cái gì là thực sự và chuyển đổi được cái gì là, mà là khởi đầu của giải thoát. Giải thoát không là một kết thúc. Giải thoát là từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác trong hiểu rõ cái gì là, khi cái trí là tự do, không phải được làm tự do. Chỉ có một cái trí tự do mới có thể khám phá, không phải một cái trí bị đúc khuôn bởi một niềm tin hay bị định hình tùy theo một giả thuyết. Một cái trí như thế không thể nào khám phá. Không thể có tự do nếu có xung đột, vì xung đột đang thiết lập cái tôi trong liên hệ.

Colombo, ngày 25 tháng 12 năm 1949

Chắc chắn rằng sự rối loạn gia tăng nảy sinh bởi vì chúng ta tiếp cận một vấn đề bằng một khuôn mẫu của hành động, bằng một học thuyết, dù rằng thuộc chính trị hay tôn giáo. Tôn giáo có tổ chức dĩ nhiên ngăn cản sự hiểu rõ về một vấn đề bởi vì cái trí bị quy định bởi giáo điều và niềm tin. Khó khăn của chúng ta là làm thế nào hiểu rõ ngay tức khắc một vấn đề, không qua bất kỳ quy định thuộc chính trị hay tôn giáo đặc biệt nào; làm thế nào hiểu rõ vấn đề để cho sự xung đột đó có thể kết thúc, không phải tạm thời nhưng hoàn toàn, để cho con người có thể sống tổng thể, không còn đau khổ của ngày mai hay gánh nặng của ngày hôm qua. Chắc chắn rằng đó là điều gì chúng ta phải tìm ra – làm thế nào gỡ gỡ vấn đề mới mẻ lại – bởi vì mỗi vấn đề, dù rằng thuộc chính trị, kinh tế, tôn giáo, xã hội, hay cá thể, luôn luôn mới mẻ, và nó không thể nào được gỡ gỡ bằng cái cũ kỹ. Có lẽ giải thích này đang đặt nó trong một phương cách khác hẳn điều gì mà từ trước đến nay bạn quen thuộc, nhưng nó thực sự là vấn đề cần suy nghĩ. Rốt cuộc, cuộc sống là một môi trường đang thay đổi liên tục.

Chúng ta muốn ngồi yên lặng và được thanh thản. Chúng ta muốn ẩn náu trong tôn giáo và niềm tin, hay trong hiểu biết được đặt nền tảng trên những sự kiện đặc biệt. Chúng ta muốn được thanh thản, chúng ta muốn được thỏa mãn, chúng ta muốn không bị quấy rầy; nhưng cuộc sống, mà luôn luôn đang thay đổi, luôn luôn mới mẻ, luôn luôn đang quấy rầy cái cũ kỹ. Vì vậy vấn đề của chúng ta là làm thế nào gỡ gỡ sự thách thức mới mẻ lại. Chúng ta là kết quả của quá khứ; tư tưởng của chúng ta là kết quả của ngày hôm qua, và với ngày hôm qua chắc chắn chúng ta không thể gỡ gỡ ngày hôm nay, bởi vì ngày hôm nay là mới mẻ.

Khi chúng ta **tếp** cận cái mới mẻ bằng ngày hôm qua, chúng ta đang tiếp tục tình trạng bị quy định của ngày hôm qua trong **hiểu** rõ ngày hôm nay. Vì vậy **vấn** đề của chúng ta trong tiếp cận cái mới mẻ là làm thế nào hiểu rõ được cái cũ kỹ, và vì vậy được tự do khỏi cái cũ kỹ. Cái cũ kỹ không thể hiểu rõ cái mới mẻ; bạn không thể “đổ rượu mới vào cái chai cũ.” Và vì vậy điều quan trọng là hiểu rõ cái cũ kỹ, mà là quá khứ, mà là cái trí được đặt nền tảng trên sự suy nghĩ.

Tư tưởng, ý tưởng là kết quả của quá khứ. Dù rằng nó là hiểu biết thuộc khoa học hay lịch sử, hay chỉ là những thành kiến và mê tín, rõ ràng ý tưởng là kết quả của quá khứ. Chúng ta không thể suy nghĩ nếu chúng ta không có ký ức. Ký ức là căn bản của trải nghiệm, ký ức là phản hồi của tư tưởng. Muốn hiểu rõ sự thách thức, mà là mới mẻ, chúng ta phải hiểu rõ toàn qui trình của cái tôi, mà là kết quả quá khứ của chúng ta, quá khứ của tình trạng bị quy định của chúng ta – thuộc môi trường, xã hội, khí hậu, chính trị, kinh tế – toàn cấu trúc của chính chúng ta. Hiểu rõ vấn đề là hiểu rõ về chính chúng ta. Hiểu rõ thế giới bắt đầu từ hiểu rõ về chính chúng ta. Vấn đề không là thế giới, nhưng bạn trong sự liên hệ với một người khác, mà tạo ra một vấn đề; và vấn đề đó mở rộng thành vấn đề của thế giới.

Vì vậy muốn hiểu rõ bộ máy phức tạp, to lớn này, đau khổ, xung đột, hoang mang, khôn khổ này, chúng ta phải bắt đầu với chính chúng ta, nhưng không phải theo tánh cá thể, đối nghịch lại tập thể. Không có một sự việc như cái vật trừ tượng đó được gọi là tập thể; nhưng khi bạn và tôi không hiểu rõ chính chúng ta, khi chúng ta theo sau một người lãnh đạo và bị mê hoặc bởi những từ ngữ, vậy thì chúng ta trở thành tập thể và bị trục lợi. Vì vậy giải pháp đối với vấn đề không phải được tìm ra trong cô lập, trong rút lui vào một tu viện, vào một hòn núi hay một cái hang, nhưng trong hiểu rõ toàn vấn đề của chính chúng ta trong sự liên hệ. Bạn không thể sống trong cô lập, tồn tại là liên hệ. Vì vậy vấn đề của chúng ta là **liên** hệ, mà gây ra xung đột, mang lại đau khổ, phiền muộn liên tục. Chừng nào chúng ta còn không hiểu rõ sự

liên hệ đó, nó sẽ là một cái nguồn của đau khổ và tranh đấu liên tục. Hiểu rõ chính chúng ta, mà là hiểu rõ về chính mình là khởi đầu của thông minh; và muốn có hiểu rõ đó bạn không thể nhờ vào một quyển sách. Không một quyển sách nào có thể dạy nó cho bạn. Hãy hiểu rõ chính bạn, và ngay khi bạn hiểu rõ chính bạn, bạn có thể giải quyết những vấn đề đối diện mỗi người chúng ta hàng ngày. Hiểu rõ về chính mình mang lại tĩnh lặng cho cái trí, và chỉ lúc đó sự thật hiện hữu. Sự thật không thể được tìm kiếm. Sự thật là cái không biết được, và cái bạn tìm kiếm luôn luôn đã được biết rồi. Sự thật hiện hữu không cần tìm kiếm khi cái trí không còn thành kiến, khi có hiểu rõ về toàn qui trình của chính chúng ta.

Colombo, ngày 28 tháng 12 năm 1949

Hiểu rõ về chính mình không là một sự việc được mua trong những quyển sách, nó cũng không là kết quả của một kỷ luật và rèn luyện khổ sở lâu dài. Nó là tinh thức, từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác, được mọi tư tưởng và cảm thấy khi nó nảy sinh trong sự liên hệ. Liên hệ không ở trên một mức độ thuộc lý thuyết trừu tượng nhưng là một thực tế, liên hệ với tài sản, với con người, và với những ý tưởng. Liên hệ hàm ý sự tồn tại, và vì không có cái gì có thể sống trong cô lập, tồn tại là liên hệ. Xung đột của chúng ta ở trong liên hệ, tại mọi mức độ của sự tồn tại của chúng ta; và hiểu rõ về sự liên hệ này, thấu đáo và tổng thể, là vấn đề thực sự duy nhất mà mỗi người phải làm. Vấn đề này không thể bị trì hoãn hay lẩn tránh. Lẩn tránh nó chỉ tạo ra xung đột và đau khổ thêm nữa. Tẩu thoát nó chỉ mang lại trạng thái không suy nghĩ, mà bị trục lợi bởi những con người mưu mẹo và những con người tham vọng.

Vậy thì tôn giáo không là niềm tin, cũng không là giáo điều, nhưng là hiểu rõ về sự thật mà phải được phát hiện trong liên hệ, từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác. Tôn giáo mà là niềm tin và giáo điều chỉ là một tẩu thoát khỏi sự thật của liên hệ. Người tìm kiếm Chúa, hay bất kỳ điều gì bạn muốn, qua niềm tin mà anh ấy gọi là tôn giáo chỉ tạo ra sự đối nghịch, tạo ra sự tách rời mà là không tổng thể. Bất kỳ hình thức nào của học thuyết, dù rằng của cánh hữu hay cánh tả, của tôn giáo đặc biệt này hay kia, sắp đặt con người chống lại con người, mà là việc gì đang xảy ra trong thế giới.

Thay thế một học thuyết bằng một học thuyết khác không là giải pháp cho những vấn đề của chúng ta. Vấn đề không là học

thuyết nào tốt lành hơn, nhưng hiểu rõ về chính chúng ta như một tiến hành tổng thể. Bạn có lẽ nói rằng hiểu rõ về chính chúng ta phải mất thời gian vô hạn và trong khi đó thế giới đang bị xé nát thành từng mảnh. Bạn nghĩ rằng nếu bạn có một hành động được lên kế hoạch trước tùy theo một học thuyết, vậy thì sẽ có thể tạo ra, chẳng mấy chốc, một thay đổi trong thế giới này. Nếu chúng ta tìm hiểu cặn kẽ thêm tí nữa về điều này, chúng ta sẽ thấy rằng những ý tưởng, không mang con người lại cùng nhau. Một ý tưởng có lẽ giúp đỡ hình thành một nhóm người, nhưng nhóm người đó chống lại một nhóm người khác có một ý tưởng khác biệt và tiếp tục cho đến khi nào cái ý tưởng đó trở thành quan trọng hơn hành động: những học thuyết, những niềm tin, những tôn giáo có tổ chức, phân chia con người.

Trải nghiệm của một người khác không có giá trị cho hiểu rõ về sự thật. Nhưng những tôn giáo có tổ chức khắp thế giới được đặt nền tảng trên sự trải nghiệm của một người khác và, vì vậy, không đang giải thoát con người nhưng chỉ trói buộc anh ấy vào một khuôn mẫu đặc biệt mà sắp đặt con người chống lại con người. Mỗi người chúng ta phải bắt đầu mới mẻ lại, trong sáng lại, bởi vì chúng ta là gì, thế giới là như vậy. Thế giới không khác biệt bạn và tôi. Cái thế giới nhỏ xíu của những vấn đề của chúng ta này, được mở rộng ra, trở thành thế giới và những vấn đề của thế giới.

Chúng ta không còn hy vọng muốn có hiểu rõ của chúng ta nhờ vào những vấn đề rộng lớn của thế giới. Chúng ta không thấy rằng nó không là một vấn đề của hành động tập thể, nhưng của việc đánh thức từng cá thể đến cái thế giới trong đó anh ấy sống, và giải quyết những vấn đề thế giới của anh ấy, dù rằng nó bị giới hạn đến chừng nào chẳng nữa. Tập thể là một trừu tượng bị khai thác bởi chính trị gia, bởi người có một học thuyết. Thật ra tập thể chính là bạn và tôi và một người khác. Khi bạn và tôi và một người khác bị mê hoặc bởi một từ ngữ, vậy thì chúng ta trở thành

một tập thể, mà vẫn còn là một trừu tượng, bởi vì từ ngữ là một trừu tượng. Hành động tập thể là một ảo tưởng. Thật ra hành động này chính là cái ý tưởng về một hành động của một số ít người mà chúng ta chấp nhận trong hoang mang và tuyệt vọng của chúng ta. Từ hoang mang và tuyệt vọng của chúng ta, chúng ta chọn lựa những người hướng dẫn của chúng ta, hoặc là thuộc chính trị hay tôn giáo, và chắc chắn họ phải, bởi vì sự lựa chọn của chúng ta, cũng ở trong hoang mang và tuyệt vọng. Họ có lẽ khoắc vào một vẻ chắc chắn và biết tất cả những vấn đề, nhưng thật ra, bởi vì họ là những người hướng dẫn của những người bị hoang mang, họ cũng bị hoang mang mà thôi, hoặc là họ sẽ không là những người hướng dẫn. Trong thế giới nơi những người lãnh đạo và những người được lãnh đạo bị hoang mang, khi tuân theo một khuôn mẫu hay một học thuyết, có ý thức hay không ý thức, là nuôi dưỡng xung đột và đau khổ thêm nữa.

Thế giới là vấn đề của bạn và muốn hiểu rõ nó bạn phải hiểu rõ chính bạn. Hiểu rõ về chính bạn này không là vấn đề của thời gian. Bạn tồn tại chỉ trong liên hệ; trái lại bạn không tồn tại. Sự liên hệ của bạn là vấn đề, sự liên hệ của bạn với tài sản, với con người hay với những ý tưởng, hay với những niềm tin. Hiện nay sự liên hệ này đã bị xung đột, mâu thuẫn, và chừng nào bạn còn không hiểu rõ sự liên hệ của bạn, dù bạn làm gì chẳng nữa, tự mê hoặc chính bạn bởi bất kỳ học thuyết hay tín điều nào, không thể có bình an cho bạn. Hiểu rõ về chính bạn này là hành động trong liên hệ. Bạn khám phá chính bạn khi bạn đang trực tiếp trong liên hệ. Sự liên hệ là cái gương trong đó bạn có thể thấy chính bạn như bạn là. Bạn không thể thấy chính bạn như bạn là trong cái gương này nếu bạn tiếp cận nó bằng một kết luận và một lời giả i thích, hay bằng sự chỉ trích, hay bằng sự bào chữa.

Chính trực nhận của bạn là gì, như bạn là, trong khoảnh khắc của hành động trong liên hệ, mang lại một tự do khỏi "cái gì

là”. Chỉ trong tự do mới có thể có khám phá. Một cái trí bị điều kiện không thể khám phá sự thật. Tự do không là một trừu tượng; nó hiện hữu cùng đạo đức. Bởi vì chính bản chất của đạo đức là tạo ra sự giải thoát khỏi những nguyên nhân của hoang mang. Rốt cuộc ra, không đạo đức là vô trật tự, xung đột. Nhưng đạo đức là tự do, sự rõ ràng của trực nhận do hiểu rõ mang lại. Bạn không thể trở thành đạo đức. Trở thành là ảo tưởng của tham lam, hay thù lợi. Đạo đức là sự trực nhận ngay tức khắc của “cái gì là.” Vì vậy hiểu rõ về chính mình là khởi đầu của thông minh, và chính thông minh này sẽ giải quyết những vấn đề của bạn và thế là những vấn đề của thế giới.

Colombo, ngày 1 tháng 1 năm 1950

Trước khi chúng ta hỏi phải làm cái gì hay phải hành động như thế nào, điều quan trọng là phải khám phá suy nghĩ đúng đắn là gì, bởi vì nếu không có suy nghĩ đúng đắn, rõ ràng không thể có hành động đúng đắn được. Hành động lệ thuộc vào một khuôn mẫu, lệ thuộc vào một niềm tin đã xếp đặt con người chống lại con người. Không thể có suy nghĩ đúng đắn nếu không có hiểu rõ về chính mình, bởi vì nếu không hiểu rõ về chính mình, làm thế nào người ta có thể biết điều gì người ta thực sự đang suy nghĩ? Chúng ta thực hiện nhiều suy nghĩ, và có nhiều hoạt động, nhưng tư tưởng và hành động như thế tạo ra xung đột và phản kháng mà chúng ta không nhận thấy trong chính chúng ta, nhưng còn quanh chúng ta trong thế giới. Vì vậy vấn đề của chúng ta là làm thế nào để suy nghĩ đúng đắn, mà sẽ sinh ra hành động đúng đắn, nhờ vậy loại bỏ được xung đột và hoang mang mà chúng ta không chỉ nhận thấy trong chính chúng ta, nhưng còn trong thế giới quanh chúng ta.

Nếu tư tưởng của chúng ta được đặt nền tảng trên quá khứ mà là tình trạng bị quy định của chúng ta, rõ ràng bất kỳ điều gì chúng ta suy nghĩ chỉ là một phản ứng và vì vậy dẫn đến xung đột thêm nữa. Vì vậy trước khi chúng ta có thể tìm được suy nghĩ đúng đắn là gì, chúng ta phải biết hiểu rõ về chính mình là gì. Chắc chắn, hiểu rõ về chính mình không chỉ là học hỏi một loại suy nghĩ đặc biệt nào đó. Hiểu rõ về chính mình không được đặt nền tảng trên

những ý tưởng, niềm tin, hay kiến luận. Nó phải là một sự việc đang sống, ngược lại nó không còn là hiểu rõ về chính mình và trở thành thông tin thuần túy. Có một khác biệt giữa thông tin, mà là hiểu biết, và thông minh mà đang biết những tiến hành của những tư tưởng và những cảm thấy của chúng ta. Nhưng hầu hết chúng ta bị trói buộc trong thông tin, hiểu biết hời hợt, và thế là chúng ta không thể tìm hiểu vấn đề thâm sâu hơn. Muốn khám phá toàn tiến hành của hiểu rõ về chính mình chúng ta phải tỉnh thức trong liên hệ. Liên hệ là cái gương duy nhất mà chúng ta có được, một cái gương sẽ không biến dạng, một cái gương trong đó chúng ta có thể thấy chính xác và rõ ràng tư tưởng của chúng ta đang tự bộc lộ chính nó. Cô lập, mà nhiều người tìm kiếm, là việc tạo dựng lên lút của kháng cự lại sự liên hệ. Rõ ràng cô lập ngăn cản hiểu rõ về liên hệ, liên hệ với những con người, với những ý tưởng, với những sự vật. Chừng nào chúng ta còn không hiểu rõ thực sự sự liên hệ giữa chúng ta và tài sản của chúng ta, chúng ta và con người, chúng ta và những ý tưởng là gì, chắc chắn phải có hoang mang và xung đột.

Vì vậy chúng ta có thể tìm được suy nghĩ đúng đắn là gì chỉ trong liên hệ. Đó là, chúng ta có thể khám phá trong liên hệ, chúng ta suy nghĩ như thế nào từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác, những phản ứng của chúng ta là gì, và nhờ đó từng bước một tiến tới sự bộc lộ của suy nghĩ đúng đắn. Đây không là một sự việc trừu tượng hay khó khăn khi thực hiện, nhìn ngắm chính xác đều gì xảy ra trong liên hệ của chúng ta, những phản ứng của chúng ta là gì, và vì vậy khám phá ra sự thật của mỗi tư tưởng, mỗi cảm thấy. Nhưng nếu chúng ta mang cùng nó một ý tưởng hay một nhận thức cố sẵn của sự liên hệ nên là gì, thì rõ ràng việc đó ngăn cản sự khai mở, sự bộc lộ của “cái gì là.” Đó là khó khăn của chúng ta; chúng ta đã sắp đặt sẵn cho cái trí của chúng ta sự liên hệ nên là gì. Đối với hầu hết chúng ta, sự liên hệ là một từ ngữ dành cho sự thanh thản, dành cho sự thỏa mãn, dành cho sự an toàn, và trong liên hệ đó chúng ta sử dụng tài sản, những ý tưởng, và những con người cho sự thỏa mãn của chúng ta.

Chúng ta dùng niềm tin như một phương tiện của sự an toàn. Liên hệ không chỉ là một điều chỉnh máy móc. Khi chúng ta sử dụng con người, nó đòi hỏi phải sở hữu, thuộc vật chất hay tâm lý, và trong sở hữu một ai đó chúng ta tạo ra tất cả những vấn đề của ganh tị, ghen tuông, cô độc và xung đột. Nếu chúng ta tìm hiểu nó cẩn kẽ và thâm sâu hơn một chút, chúng ta sẽ thấy rằng sử dụng một con người hay tài sản cho sự thỏa mãn là một qui trình của cô lập. Qui trình cô lập này không là liên hệ thực sự gì cả. Vì vậy khó khăn của chúng ta và những vấn đề chồng chất của chúng ta nảy sinh do bởi không hiểu rõ về liên hệ, mà cốt lõi là hiểu rõ về chính mình. Nếu chúng ta không hiểu rõ cách chúng ta liên hệ với con người, với tài sản, với những ý tưởng, vậy thì chắc chắn sự liên hệ của chúng ta sẽ tạo ra xung đột. Đó là toàn bộ vấn đề của chúng ta vào lúc này, phải vậy không? – liên hệ không chỉ giữa những con người, mà còn giữa những nhóm người, giữa những quốc gia, giữa những học thuyết dù rằng nó là học thuyết của cánh tả hay cánh hữu, thuộc tôn giáo hay thế gian. Vì vậy, rất quan trọng phải hiểu rõ cơ bản sự liên hệ của bạn với người vợ của bạn, với người chồng của bạn, với người hàng xóm của bạn; bởi vì sự liên hệ là một cánh cửa qua đó chúng ta có thể khám phá chính chúng ta, và qua khám phá đó chúng ta hiểu rõ suy nghĩ đúng đắn là gì.

Chắc chắn, suy nghĩ đúng đắn hoàn toàn khác hẳn tư tưởng đúng đắn. Tư tưởng đúng đắn là đứng yên. Bạn có thể học tư tưởng đúng đắn, nhưng bạn không thể học suy nghĩ đúng đắn, bởi vì suy nghĩ đúng đắn là chuyển động, nó không đứng yên. Bạn có thể học tư tưởng đúng đắn từ một quyển sách, từ một giáo viên, hay thâu lượm thông tin về nó, nhưng bạn không thể nào có suy nghĩ đúng đắn bằng cách tuân theo một mẫu mực hay cái khuôn. Suy nghĩ đúng đắn là hiểu rõ về liên hệ từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác, mà bộc lộ toàn qui trình của cái tôi.

Dù bạn sống tại bất kỳ mức độ nào, có xung đột, không chỉ xung đột cá thể, mà còn xung đột thế giới. Thế giới là bạn; nó không tách rời bạn. Bạn là gì, thế giới là như thế. Phải có một cách mạng cơ bản trong sự liên hệ của bạn với con người, với những ý

tưởng. Phải có một thay đổi cơ bản, và thay đổi đó phải bắt đầu, không phải phía bên ngoài bạn, nhưng trong những liên hệ của bạn. Vì vậy, yêu cầu tối thiết cho một con người của hòa bình, một con người của tư tưởng, là phải hiểu rõ chính anh ấy. Bởi vì nếu không hiểu rõ về chính mình, những nỗ lực của anh ấy chỉ tạo ra rối loạn và đau khổ thêm nữa. Hãy tỉnh thức được toàn qui trình của chính bạn. Bạn không cần đạo sư, không cần quyển sách, để hiểu rõ từ khoảnh khắc này sang khoảnh khắc khác sự liên hệ của bạn với mọi sự việc sự vật.

Người hỏi: Tại sao ông lại lãng phí thời gian giảng thuyết thay vì giúp đỡ thế giới trong một cách thực tế?

Krishnamurti: Bây giờ, bạn có ý gì qua từ ngữ *thực tế*? Bạn có ý rằng tạo ra một thay đổi trong thế giới, một điều chỉnh kinh tế tốt đẹp hơn, một phân phối của cải công bằng hơn, một liên hệ trong sáng hơn, hay thay đổi nó tàn nhẫn hơn, giúp đỡ bạn tìm được một việc làm tốt hơn. Bạn muốn trông thấy một thay đổi trong thế giới, mọi người thông minh đều muốn cả, và bạn muốn một phương pháp tạo ra sự thay đổi đó, và vì vậy bạn hỏi tại sao tôi lại lãng phí thời gian giảng thuyết thay vì làm một điều gì đó về nó. Bây giờ, điều gì tôi đang làm thực sự là một lãng phí thời gian hay sao? Nó sẽ là một lãng phí thời gian, nếu tôi giới thiệu một loạt những ý tưởng mới để thay thế những học thuyết cũ, khuôn mẫu cũ. Có lẽ đó là điều gì bạn muốn tôi làm. Nhưng thay vì trình bày một phương pháp tạm gọi là thực tế để hành động, để sống, để có một việc làm tốt hơn, để tạo ra một thế giới đẹp đẽ hơn, liệu không quan trọng phải tìm ra những chướng ngại gì đang ngăn cản một cách mạng thực sự, không phải là một cách mạng của cánh tả hay cánh hữu, nhưng một cách mạng triệt để, cơ bản không được đặt nền tảng trên những ý tưởng hay sao? Bởi vì những lý tưởng, những niềm tin, những học thuyết, những giáo điều, ngăn cản hành động. Không thể nào có một thay đổi thế giới, một cách mạng, chừng nào hành động còn được đặt nền tảng trên những ý

tương, bởi vì lúc đó hành động chỉ là phản hồi mà trong đó những ý tưởng trở thành quan trọng nhiều hơn hành động. Đó chính xác là việc gì đang xảy ra trong thế giới này, phải không? Muốn hành động, chúng ta phải khám phá những chướng ngại ngăn cản hành động. Nhưng hầu hết chúng ta đều không muốn hành động, đó là khó khăn của chúng ta. Chúng ta thích thảo luận hơn, chúng ta thích thay thế một học thuyết này bằng một học thuyết khác hơn, và vì vậy chúng ta tẩu thoát khỏi hành động qua học thuyết. Chắc chắn rằng điều đó rất đơn giản, phải không? Lúc này thế giới đang đối diện nhiều vấn đề: dư thừa dân số, đói khát, phân chia con người thành những quốc tịch và giai cấp, và vân vân. Tại sao không có một nhóm người ngồi cùng nhau cố gắng giải quyết những vấn đề của chủ nghĩa quốc gia? Nhưng nếu chúng ta cố gắng trở thành quốc tế trong khi bám chặt quốc tịch của chúng ta, chúng ta tạo ra một vấn đề khác; và đó là điều gì hầu hết chúng ta đang làm.

Vì vậy bạn thấy rằng chính là những lý tưởng đang thực sự ngăn cản hành động. Một chính khách, một chức quyền nổi tiếng, đã nói rằng thế giới có thể được tổ chức và tất cả con người có thể được nuôi ăn uống đầy đủ. Vậy thì tại sao việc đó không được thực hiện? Bởi vì những ý tưởng, những niềm tin và chủ nghĩa quốc gia đang gây xung đột. Vì vậy, những ý tưởng đang thực sự ngăn cản việc nuôi ăn uống đầy đủ của con người; và hầu hết chúng ta lại đùa giỡn với những ý tưởng và nghĩ rằng chúng ta là những người cách mạng, đang tự thôi miên chính chúng ta bởi những từ ngữ như là *thực tế*. Điều gì quan trọng là phải giải thoát chúng ta khỏi những ý tưởng, khỏi chủ nghĩa quốc gia, khỏi những niềm tin và giáo điều tôn giáo, để cho chúng ta có thể hành động, không lệ thuộc vào một khuôn mẫu hay một học thuyết, nhưng khi những nhu cầu đòi hỏi. Chắc chắn vạch rõ những ngáng trở và những chướng ngại mà ngăn cản hành động như thế không là một lãng phí thời gian, không là một chuyện vô bổ. Điều gì bạn đang làm rõ ràng là vô nghĩa. Những ý tưởng và những niềm tin của bạn, những chữa trị thuộc tôn giáo, kinh tế và chính trị của bạn,

thực sự đang phân chia con người và đang dẫn đến chiến tranh. Chỉ khi nào cái trí được tự do khỏi ý tưởng và niềm tin thì nó mới có thể hành động đúng đắn. Một con người ái quốc, thương yêu quốc gia, không bao giờ biết điều gì là tình huynh đệ, mặc dù anh ấy có lẽ nói về nó, trái lại, những hành động của anh ấy, thuộc kinh tế và trong mọi phương hướng, đều góp phần vào chiến tranh. Vì vậy có thể có được hành động đúng đắn và nhờ đó sự thay đổi cơ bản, bền vững, chỉ khi nào cái trí được tự do khỏi những ý tưởng, không phải hời hợt, nhưng căn bản; và tự do khỏi những ý tưởng có thể xảy ra được chỉ qua tỉnh thức được chính mình và hiểu rõ về chính mình.

Colombo, ngày 8 tháng 1 năm 1950

Một trong những vấn đề chính của chúng ta là vấn đề sống sáng tạo. Rõ ràng, hầu hết chúng ta đều có cuộc sống cần cỏi. Chúng ta chỉ có một phản ứng rất hơi hợt; hầu hết những đáp lại của chúng ta đều sơ sài và vì vậy tạo ra vô số vấn đề. Sống sáng tạo không nhất thiết có nghĩa là trở thành một kiến trúc sư vĩ đại hay một văn hào vĩ đại. Việc đó chỉ thuần túy là khả năng và khả năng hoàn toàn khác hẳn sống sáng tạo. Không cần một ai biết rằng bạn sáng tạo, nhưng chính bạn có thể biết trạng thái hạnh phúc lạ thường đó, một chất lượng của không bị hủy diệt. Nhưng việc đó không dễ dàng nhận ra được bởi vì hầu hết chúng ta có vô số vấn đề – chính trị, xã hội, kinh tế, tôn giáo, gia đình – mà chúng ta cố gắng giải quyết tùy theo những giải thích nào đó, những luật lệ, những truyền thống nào đó, bất kỳ khuôn mẫu tôn giáo hay xã hội nào mà chúng ta quen thuộc. Nhưng giải pháp của chúng ta về một vấn đề dường như liên tục tạo ra những vấn đề khác, và chúng ta dựng lên một mạng lưới của những vấn đề luôn luôn gia tăng và gia tăng trong sự hủy hoại của chúng.

Khi chúng ta cố gắng tìm một phương cách vượt khỏi sự hỗn loạn này, hoang mang này, chúng ta tìm ~~được~~ câu trả lời ở một mức độ đặc biệt. Người ta phải có khả năng vượt khỏi mọi mức độ, bởi vì cách sống sáng tạo không thể được tìm thấy ở bất kỳ mức độ nào. Hành động sáng tạo đó hiện hữu chỉ trong hiểu rõ liên hệ và liên hệ là hiệp thông cùng một người khác. Vì vậy nó thực sự không là một quan niệm ích kỷ khi quan tâm đến hành động cá thể. Chúng ta dường như nghĩ rằng chúng ta không thể làm được bao nhiêu trong thế giới này, rằng chỉ những nhà chính trị vĩ đại, những văn hào nổi tiếng, những vị lãnh đạo quyền uy

mới có thể có được hành động phi thường. Thật ra, bạn và tôi luôn luôn có khả năng tạo ra một thay đổi cơ bản hơn những chính trị gia và những kinh tế gia chuyên nghiệp. Nếu chúng ta quan tâm đến cuộc sống riêng của chúng ta, nếu chúng ta hiểu rõ sự liên hệ của chúng ta với những người khác, chúng ta sẽ tạo ra được một xã hội mới mẻ; ngược lại, chúng ta sẽ chẳng làm gì cả ngoại trừ liên tục tạo ra sự hỗn loạn và hoang mang hiện nay.

Vì vậy không phải từ sự ích kỷ, không phải bởi vì ham muốn uy quyền, mà người ta quan tâm đến hành động cá thể. Nếu chúng ta có thể tìm ra một cách sống sáng tạo, không chỉ tuân phục những tiêu chuẩn về tôn giáo, xã hội, chính trị, hay kinh tế như chúng ta đang làm vào thời điểm này, vậy thì tôi nghĩ rằng chúng ta sẽ có thể giải quyết rất nhiều vấn đề của chúng ta. Hiện nay chúng ta chỉ là những cái máy hát lặp lại, có lẽ thỉnh thoảng thay đổi những đĩa hát dưới áp lực nào đó, nhưng hầu hết chúng ta luôn luôn chơi cùng một âm điệu trong mọi tình huống. Chính sự lặp lại liên tục này, sự chuyển động không ngừng nghỉ của truyền thống này, là khởi nguồn của vấn đề cùng tất cả những phức tạp của nó. Chúng ta dường như không có khả năng phá vỡ sự tuân phục, mặc dù chúng ta có thể thay thế một tuân phục mới mẻ cho một tuân phục hiện nay, hay cố gắng bổ sung một khuôn mẫu hiện nay. Đó là một qui trình liên tục của lặp lại, bất chước. Chúng ta là những người Phật giáo, Thiên chúa giáo, hay Ấn độ giáo; chúng ta thuộc về cánh tả hay cánh hữu. Bằng cách trích dẫn vô số những quyển sách thiêng liêng, bằng cách chỉ lặp lại, chúng ta nghĩ rằng chúng ta sẽ giải quyết được vô số những vấn đề của chúng ta. Chắc chắn rằng sự lặp lại sẽ không giải quyết được vô số vấn đề của con người. Những “người cách mạng” đã làm gì cho cái tạm gọi là tập thể này? Thật ra, những vấn đề vẫn còn nguyên đó. Điều gì xảy ra là sự lặp lại liên tục một ý tưởng này ngăn cản hiểu rõ về chính vấn đề. Qua hiểu rõ về chính mình người ta có khả năng giải thoát chính người ta khỏi sự lặp lại này. Rồi thì có thể ở trong trạng thái sáng tạo luôn luôn mới mẻ, và vì vậy người ta luôn luôn sẵn sàng gặp gỡ mỗi vấn đề mới mẻ lại. Rốt cuộc ra, khó khăn của

chúng ta là, khi đã có vô số vấn đề nảy ra, chúng ta gặp gỡ chúng bằng kết luận có trước, bằng sự ghi lại của trải nghiệm, hoặc của riêng chúng ta hoặc được thấu lượm qua những người khác; và vì vậy chúng ta gặp gỡ cái mới mẻ bằng cái cũ kỹ, mà tạo ra một vấn đề thêm nữa.

Sống sáng tạo là đang là mà không có nền tảng quá khứ đó; cái mới mẻ được gặp gỡ như cái mới mẻ, vậy là nó không tạo ra những vấn đề thêm nữa. Vì vậy rất cần thiết phải gặp gỡ cái mới mẻ bằng cái mới mẻ cho đến khi chúng ta có thể hiểu rõ toàn qui trình, toàn vấn đề của thảm họa, đau khổ, đói khát, chiến tranh, thất nghiệp, bất bình đẳng đang chòng chát, trận chiến giữa những học thuyết xung đột nhau. Sự tranh đấu và hoang mang đó sẽ không giải quyết được bằng cách lặp lại những phương pháp cũ kỹ. Nếu bạn thực sự muốn quan sát cận kề hơn nữa, không thành kiến, không tác động tôn giáo, bạn sẽ thấy những vấn đề quan trọng hơn; và bởi vì được tự do khỏi tuân phục, khỏi niềm tin, bạn sẽ có thể gặp gỡ cái mới mẻ. Khả năng gặp gỡ cái mới mẻ bằng cái mới mẻ này được gọi là trạng thái sáng tạo, và chắc chắn đó là hình thức tốt đỉnh của tôn giáo. Tôn giáo không chỉ là niềm tin, nó không là tuân theo những nghi lễ, những giáo điều nào đó, gọi chính bạn là cái này hay cái kia. Tôn giáo là thực sự đang trải nghiệm một trạng thái trong đó có sáng tạo. Đây không là một ý tưởng, một qui trình. Nó có thể thực hiện được khi có tự do khỏi cái tôi. Có thể được tự do khỏi cái tôi chỉ qua hiểu rõ cái tôi trong liên hệ; nhưng không thể có hiểu rõ trong cô lập.

Như tôi đã đề nghị, điều quan trọng là chúng ta cần trải nghiệm mỗi vấn đề khi nó nảy sinh, và không chỉ lắng nghe những câu trả lời của tôi, điều quan trọng là chúng ta cùng nhau khám phá sự thật của vấn đề, mà khó khăn hơn nhiều. Hầu hết chúng ta đều muốn tách rời khỏi vấn đề, quan sát những vấn đề khác; nhưng nếu chúng ta có thể cùng nhau khám phá, cùng nhau trên một chuyến đi, để cho nó là trải nghiệm của bạn và không là trải nghiệm của tôi – mặc dù bạn đang lắng nghe những lời nói của tôi

nếu chúng ta có thể đi cùng nhau, vậy thì nó sẽ có giá trị và sự quan trọng bền vững.

Người hỏi: Ông ủng hộ sự ăn chay? Liệu ông phản kháng có một quả trứng trong phần ăn của ông hay không?

Krishnamurti: Thực sự đó là một vấn đề lớn lao, liệu bạn có nên ăn trứng hay không ăn trứng à? Có lẽ hầu hết các bạn quan tâm đến việc không giết chóc. Mấu chốt của vấn đề này thực sự là gì? Có lẽ hầu hết các bạn ăn thịt hay cá. Bạn tránh giết chóc bằng cách nhờ vào người giết thịt hay bạn chê trách kẻ giết chóc, người bán hàng thịt; đó chỉ là đang lẩn tránh vấn đề. Nếu bạn muốn ăn trứng, bạn có thể ăn trứng không có trứng để tránh sự giết chóc. Nhưng đây là một câu hỏi rất hời hợt; vấn đề còn sâu sắc hơn nhiều. Bạn không muốn giết chết thú vật để thỏa mãn cái bao tử của bạn, nhưng bạn không phiền muộn khi ủng hộ những chính phủ được tổ chức để giết chóc. Tất cả những chính phủ cầm quyền đều dựa vào bạo lực, họ phải có quân đội, hải quân và không quân. Bạn không phiền muộn khi ủng hộ họ, nhưng bạn lại phản kháng cái thảm họa khủng khiếp của việc ăn một quả trứng. Hãy xem thử toàn bộ sự việc này điều cốt đến chừng nào! Hãy tìm hiểu tinh thần của cái người quý phái theo chủ nghĩa quốc gia, không bận tâm khi hủy diệt và bóc lột tàn nhẫn những con người, đối với họ giết người tập thể chẳng quan trọng gì cả – nhưng lại quá chi tiết về vấn đề có món gì cho vào cái miệng của anh ấy.

Có nhiều điều liên quan trong vấn đề này, không chỉ toàn bộ vấn đề về giết chóc nhưng sự vận dụng đúng đắn của cái trí. Cái trí có thể được sử dụng nông cạn, hay nó có thể hoạt động phi thường. Hầu hết chúng ta đều thỏa mãn với hoạt động nông cạn, với an toàn, thỏa mãn ái ân, vui chơi, tín ngưỡng tôn giáo; với sự việc đó chúng ta được thỏa mãn và loại bỏ toàn bộ những đáp ứng sâu xa hơn và nghĩa quan trọng hơn của cuộc sống. Ngay cả những vị lãnh đạo tôn giáo cũng đã trở thành tầm thường trong những đáp ứng của họ đến cuộc sống. Rốt cuộc ra, vấn đề không

chỉ là giết chóc những con thú nhưng những con người, mà còn quan trọng hơn nhiều. Bạn có thể kiềm chế không sử dụng và hành hạ thú vật, bạn có thể nhân từ không giết chết chúng, nhưng điều gì quan trọng trong câu hỏi này là vấn đề bóc lột và giết chóc, không chỉ là sự tàn sát những con người trong chiến tranh, nhưng cách bạn bóc lột những người khác, cách bạn cư xử với những người khác, và khinh miệt những người khác như những người thấp hèn. Có thể bạn không đang chú ý đến tất cả việc này, bởi vì nó quanh quẩn nơi bạn. Bạn thích bàn cãi về Chúa hay đầu thai lại – nhưng không thêm lưu tâm đến những vấn đề đòi hỏi hành động và trách nhiệm ngay tức khắc.

Colombo, ngày 22 tháng 1 năm 1950

NÓI CHUYỆN TRƯỚC CÔNG CHÚNG

Điều gì quan trọng là chúng ta tiếp cận mọi vấn đề như thế nào. Cũng cần thiết cho chúng ta phải nhận thức rất rõ là chính bởi không có sự liên hệ đúng đắn mới tạo ra xung đột, và vì vậy chúng ta cũng phải hiểu rõ xung đột trong liên hệ, toàn qui trình của tư tưởng và hành động của chúng ta. Rõ ràng, nếu chúng ta không hiểu rõ chính chúng ta trong liên hệ, dù chúng ta tạo ra xã hội nào chẳng nữa, dù chúng ta có những ý tưởng, những quan điểm nào chẳng nữa, sẽ chỉ mang lại sự ranh mãnh thêm nữa và đau khổ thêm nữa. Vì vậy, hiểu rõ về toàn qui trình của chính mình trong liên hệ với xã hội là bước đầu tiên trong hiểu rõ vấn đề xung đột. Hiểu rõ về chính mình là khởi đầu của thông minh, bởi vì bạn là thế giới, bạn không tách rời khỏi thế giới. Xã hội là sự liên hệ của bạn với một người khác; bạn đã tạo ra nó, và giải pháp ở trong hiểu rõ riêng của bạn về sự liên hệ đó, tác động qua lại đó giữa bạn và xã hội. Nếu không hiểu rõ về chính bạn, tìm kiếm một giải pháp hoàn toàn vô ích; nó chỉ là một tẩu thoát. Điều gì quan trọng là hiểu rõ sự liên hệ. Do liên hệ mới tạo ra xung đột, và liên hệ đó không thể hiểu rõ được nếu chúng ta không có khả năng cảnh giác thụ động. Rồi thì, trong cảnh giác thụ động đó, trong tình thức đó, có hiểu rõ.

Người hỏi: Tôi thấy rằng cô độc là nguyên nhân tiềm ẩn trong nhiều vấn đề của tôi. Làm thế nào tôi giải quyết nó?

Krishnamurti: Bạn có ý nói gì qua từ ngữ cô độc? Bạn có thực sự ý thức được rằng bạn bị cô độc hay không? Chắc chắn rằng cô độc không là cô đơn. Rất ít người trong chúng ta cô đơn; chúng ta không muốn sống cô đơn. Rất cần thiết phải hiểu rõ cô đơn đó không là cô độc. Có một khác biệt giữa cô đơn và cô độc. Cô độc là ý thức của bị cách biệt, ý thức của không có những liên hệ, một cảm thấy rằng bạn đã bị cắt đứt khỏi mọi thứ. Điều đó hoàn toàn khác biệt cô đơn, mà là nhạy cảm cực kỳ. Khi chúng ta cô độc, một cảm thấy sợ hãi, lo âu, một đau đớn của phát hiện chính mình đang bị cách biệt, phủ ngập vào người ta. Khi bạn thương yêu một ai đó, bạn cảm thấy rằng nếu không có người đó bạn bị hụt hẫng. Người đó trở thành tối thiết cho bạn với mục đích cho bạn không cảm thấy ý thức bị tách rời. Vì vậy bạn sử dụng người đó với mục đích tẩu thoát khỏi bạn là gì. Đó là lý do tại sao chúng ta cố gắng thiết lập sự liên hệ, một hiệp thông cùng một người khác, hay thiết lập một tiếp xúc với những sự vật, tài sản, chỉ để cho chúng ta cảm thấy là đang sống. Chúng ta lăm lăm lật đồ đạc, quần áo, xe cộ; chúng ta nỗ lực tích lũy hiểu biết, hay đắm chìm trong tình yêu.

Qua cô độc chúng ta có ý nói trạng thái đó ập vào cái trí, một trạng thái tách rời, một trạng thái không tiếp xúc, không liên hệ, không hiệp thông cùng bất kỳ thứ gì. Chúng ta sợ hãi nó, chúng ta gọi nó là đau khổ; và bởi vì sợ hãi chúng ta là gì, sợ hãi trạng thái thực sự của chúng ta, chúng ta chạy trốn nó, sử dụng rất nhiều phương tiện tẩu thoát – Chúa, nhậu nhẹt, máy thu thanh, những trò vui chơi – bất kỳ thứ gì để chạy trốn khỏi ý thức bị tách rời đó. Những hành động của chúng ta, cả trong sự liên hệ cá thể lẫn trong sự liên hệ xã hội, không là một tiến hành gây tách rời hay sao? Sự liên hệ của người cha, người mẹ, người vợ, người chồng, không là một tiến hành gây tách rời cho chúng ta vào thời điểm hiện nay hay sao? Sự liên hệ đó luôn luôn không là một liên hệ được đặt nền tảng trên đòi hỏi lẫn nhau hay sao? Vì vậy qui

trình tách rời rất đơn giản – luôn luôn bạn đang tìm kiếm, trong những liên hệ của bạn, một lợi ích cho chính bạn. Qui trình tách rời đang diễn ra liên tục, và khi ý thức của bạn bị tách rời tràn ngập chúng ta qua những hoạt động riêng của chúng ta, chúng ta muốn chạy trốn nó. Vì thế chúng ta đi đến đền chùa, hay nhờ vào những quyển sách, hay mở máy thu thanh, hay ngồi trước một bức tranh và thiền định – bất kỳ việc gì để tẩu thoát khỏi cái gì là.

Colombo, ngày 22 tháng 1 năm 1950

NÓI CHUYỆN TRÊN ĐÀI PHÁT THANH

Hành động có ý nghĩa chỉ trong liên hệ và nếu không hiểu rõ liên hệ, hành động ở bất kỳ mức độ nào sẽ chỉ nuôi dưỡng xung đột. Hiểu rõ về liên hệ rõ ràng còn quan trọng hơn tìm kiếm bất kỳ kế hoạch của hành động nào. Học thuyết, khuôn mẫu cho hành động, ngăn cản hành động. Hành động được đặt nền tảng trên học thuyết ngăn cản hiểu rõ về liên hệ giữa con người và con người. Học thuyết có lẽ thuộc cánh tả hay cánh hữu, tôn giáo hay trần tục, nhưng nó luôn luôn có tánh hủy hoại sự liên hệ. Hiểu rõ về liên hệ là hành động đúng đắn. Nếu không hiểu rõ về liên hệ, thù địch và xung đột, chiến tranh và hỗn loạn là điều không thể tránh khỏi.

Liên hệ có nghĩa là tiếp xúc, hiệp thông. Không thể có hiệp thông nơi nào con người bị phân chia bởi những ý tưởng. Một niềm tin có lẽ tụ họp một nhóm người quanh nó. Một nhóm người như thế chắc chắn sẽ nuôi dưỡng sự đối nghịch và vì vậy hình thành một nhóm người khác với một niềm tin khác.

Những ý tưởng trì hoãn sự liên hệ ngay tức khắc cùng vấn đề. Chỉ khi nào có sự liên hệ ngay tức khắc cùng vấn đề thì mới có hành động. Nhưng bất hạnh thay, tất cả chúng ta tiếp cận một vấn đề bằng những kết luận, bằng những giải thích, mà chúng ta gọi là những ý tưởng. Chúng là những phương tiện của trì hoãn hành động. Ý tưởng là tư tưởng được diễn tả bằng từ ngữ. Nếu không có từ ngữ, biểu tượng, hình ảnh, tư tưởng không có. Tư tưởng là sự phản hồi của ký ức, của trải nghiệm, mà là những ảnh hưởng bị

quy định. Những ảnh hưởng này không chỉ của quá khứ, nhưng còn là của quá khứ tiếp xúc cùng hiện tại. Vì vậy quá khứ luôn luôn đang tỏa bóng trên hiện tại. Ý tưởng là sự phản hồi của quá khứ vào hiện tại, và thế là ý tưởng luôn luôn bị giới hạn, dù rằng nó có bao quát đến chừng nào chẳng nữa. Vì vậy những ý tưởng phải luôn luôn tách rời con người.

Thế giới luôn luôn gần kề thảm họa, nhưng lúc này dường như nó càng gần kề hơn nữa. Thấy được thảm họa đang gần kề, hầu hết chúng ta trú ẩn trong những ý tưởng. Chúng ta nghĩ rằng thảm họa này, khủng hoảng này, có thể được giải quyết bằng một học thuyết. Học thuyết luôn luôn là một cản trở cho sự liên hệ ngay tức khắc và ngăn cản hành động. Chúng ta muốn hòa bình chỉ như một ý tưởng, không phải như một thực tế. Chúng ta muốn hòa bình trên mức độ từ ngữ, mà chỉ trên mức độ suy nghĩ mặc dù chúng ta hãnh diện gọi nó là mức độ trí năng. Nhưng từ ngữ hòa bình không là hòa bình. Hòa bình đó có thể hiện hữu khi sự rối loạn bị tạo ra bởi bạn và một người khác kết thúc. Chúng ta luyện thể giới của những ý tưởng chứ không phải hòa bình. Chúng ta tìm kiếm những khuôn mẫu chính trị và xã hội mới chứ không phải hòa bình. Chúng ta quan tâm đến sự thỏa hiệp của những hậu quả chứ không là xóa sạch nguyên nhân của chiến tranh. Tìm kiếm này sẽ chỉ mang lại những giải pháp bị quy định bởi quá khứ. Tình trạng bị quy định này là cái gì chúng ta gọi là hiểu biết, trải nghiệm, và những sự kiện luôn thay đổi mới mẻ được diễn dịch, được giải thích, tùy theo hiểu biết này. Vì vậy có sự xung đột giữa cái gì là và cái gì trải nghiệm đã là. Quá khứ, là hiểu biết, luôn luôn phải xung đột với sự kiện, luôn luôn ở trong hiện tại. Vì vậy việc này sẽ không giải quyết được vấn đề nhưng sẽ tiếp tục những quy định đã tạo ra vấn đề.

Sự liên hệ là vấn đề của chúng ta, không phải ở bất kỳ mức độ đặc biệt nào nhưng ở mọi mức độ trong sự tồn tại của chúng ta. Đây là

vấn đề duy nhất mà chúng ta có. Muốn hiểu rõ sự liên hệ, chúng ta phải tiếp cận nó bằng sự tự do khỏi tất cả học thuyết, khỏi tất cả thành kiến, không chỉ khỏi thành kiến của không học vấn mà cũng còn khỏi thành kiến của kiến thức. Không có sự việc như là hiểu rõ vấn đề từ trải nghiệm quá khứ. Mỗi vấn đề đều mới mẻ. Không có sự việc như là một vấn đề cũ kỹ. Khi chúng ta tiếp cận một vấn đề luôn luôn mới mẻ, bằng một ý tưởng luôn luôn là kết quả của quá khứ, đáp lại của chúng ta cũng thuộc về quá khứ, mà ngăn cản hiểu rõ vấn đề.

Tìm kiếm một giải pháp cho một vấn đề chỉ củng cố thêm nó. Giải pháp không rời khỏi vấn đề nhưng chỉ ở trong chính vấn đề. Chúng ta phải nhìn thấy vấn đề mới mẻ lại và không qua bức màn của quá khứ. Không trốn vện của đáp lại thách thức tạo ra vấn đề. Không trốn vện này phải được hiểu rõ chứ không là thách thức. Chúng ta hăm hở muốn thấy cái mới mẻ, và chúng ta không thể thấy nó bởi vì hình ảnh của quá khứ ngăn cản trực nhận rõ ràng của nó. Chúng ta đáp lại thách thức chỉ như những người Thiên chúa giáo, những người Ấn độ giáo hay những người Phật giáo, hay như những người thuộc cánh tả hay cánh hữu, và điều này luôn luôn xung đột thêm nữa. Vì vậy điều quan trọng không là thấy cái mới mẻ nhưng là xóa sạch cái cũ kỹ. Khi đáp lại là trốn vện với thách thức vậy thì không còn xung đột, không còn vấn đề. Điều này phải được thấy trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta chứ không phải trong báo chí.

Sự liên hệ là thách thức của cuộc sống hàng ngày. Nếu bạn và tôi và một người khác không biết làm cách nào gặp gỡ lẫn nhau, chúng ta đang tạo ra những quy định nuôi dưỡng chiến tranh. Vì thế vấn đề của thế giới là vấn đề của bạn. Bạn không khác biệt thế giới. Thế giới là bạn. Bạn là gì; thế giới cũng như vậy. Bạn có thể cứu thoát thế giới, mà là chính bạn, chỉ trong hiểu rõ về liên hệ trong cuộc sống hàng ngày của bạn, không phải qua niềm tin được gọi là tôn giáo, hay của cánh tả hay cánh hữu, hay qua bất kỳ hình thức đổi mới, dù rằng nó rộng lớn đến chừng nào

chăng nữa. Hy vọng không ở trong chuyên gia, trong học thuyết, hay trong người lãnh đạo mới. Nó ở trong bạn.

Bạn có lẽ hỏi làm thế nào bạn, đang sống một cuộc sống tầm thường trong một vòng tròn giới hạn, có thể gây ảnh hưởng cho sự khủng hoảng hiện nay của thế giới. Bạn không nghĩ rằng bạn sẽ có thể hay sao. Đấu tranh hiện nay là kết quả của quá khứ mà bạn và một người khác đã tạo ra. Nếu bạn và một người khác không thay đổi cơ bản sự liên hệ hiện nay, bạn sẽ chỉ góp phần cho đau khổ thêm nữa. Điều này không cường điệu quá đâu. Nếu bạn tìm hiểu nó thâm sâu, bạn sẽ thấy sự liên hệ của bạn với một người khác, khi được mở rộng ra, tạo ra xung đột và thù địch của thế giới như thế nào.

Thế giới là bạn. Nếu không có sự thay đổi của cá thể mà là bạn, không thể có sự cách mạng cơ bản trong thế giới. Cách mạng trong trật tự xã hội nếu không có sự thay đổi cá thể sẽ chỉ dẫn đến xung đột và thảm họa thêm nữa. Bởi vì xã hội là sự liên hệ của bạn và tôi và một người khác. Nếu không có sự cách mạng cơ bản trong liên hệ này, tất cả mọi nỗ lực tạo ra hòa bình chỉ là một đổi mới, dù rằng nó cách mạng đến chừng nào chẳng nữa, nó là quay trở lại khuôn mẫu cũ kỹ.

Sự liên hệ được đặt nền tảng trên đòi hỏi lẫn nhau chỉ mang lại xung đột. Dù rằng chúng ta lệ thuộc vào nhau đến chừng nào chẳng nữa, chúng ta đang sử dụng lẫn nhau cho một mục đích, cho một kết thúc. Có một kết thúc trong quan điểm, liên hệ không còn nữa. Bạn có lẽ sử dụng tôi và tôi có lẽ sử dụng bạn. Trong việc sử dụng này, chúng ta không còn hiệp thông. Một xã hội được đặt nền tảng trên sự sử dụng lẫn nhau là nền tảng của bạo lực. Khi chúng ta sử dụng một người khác chúng ta chỉ có hình ảnh của kết thúc phải đạt được. Kết thúc, điều đạt được, ngăn cản sự liên hệ, hiệp thông. Trong sử dụng một người khác, dù rằng nó có thể gây thỏa mãn hay an ủi đến chừng nào chẳng nữa, luôn luôn có sợ hãi. Để tránh sợ hãi này, chúng ta phải chiếm hữu. Từ chiếm hữu này lại phát sinh ganh tị, ngờ vực, và xung đột liên tục. Một liên hệ như thế không bao giờ có thể mang lại hạnh phúc.

Một xã hội mà cấu trúc của nó được đặt nền tảng thuần túy trên nhu cầu, dù thuộc vật chất hay tâm lý, chắc chắn phải nuôi dưỡng xung đột, hoang mang và đau khổ. Xã hội là sự chiếu rọi của chính bạn trong liên hệ với một người khác, trong đó nhu cầu và sử dụng là yếu tố thống trị. Khi bạn sử dụng một người khác cho nhu cầu của bạn, thuộc vật chất hay tâm lý, trong thực tế không có liên hệ chút nào cả; bạn thực sự không tiếp xúc cùng người còn lại, không hiệp thông cùng người còn lại. Làm thế nào bạn có thể hiệp thông cùng người còn lại, khi người còn lại được sử dụng như một món đồ đạc, cho sự tiện lợi và thoải mái của bạn? Vì vậy việc cốt lõi là phải hiểu rõ được ý nghĩa của sự liên hệ trong cuộc sống hàng ngày.

Chúng ta không hiểu rõ sự liên hệ; to àn qui trình tồn tại của chúng ta, tư tưởng của chúng ta, hoạt động của chúng ta, tạo ra sự cô lập mà ngăn cản liên hệ. Những người tham vọng, những người mưu mẹo, những người tin tưởng, không có liên hệ với một người khác. Anh ấy chỉ sử dụng một người khác, mà dẫn đến rối loạn và thù địch. Sự rối loạn và thù địch tồn tại trong cấu trúc xã hội hiện nay của chúng ta; chúng sẽ tồn tại trong mọi xã hội được đổi mới chừng nào còn không có sự cách mạng cơ bản trong thái độ của chúng ta đối với một người khác. Chừng nào chúng ta còn sử dụng một người khác như một phương tiện để đạt được một kết thúc, dù nó cao quý bao nhiêu, chắc chắn sẽ có bạo lực và vô trật tự.

Nếu bạn và tôi tạo ra sự cách mạng cơ bản trong chính chúng ta mà không được đặt nền tảng trên nhu cầu lẫn nhau, thuộc vật chất hay tâm lý, vậy thì sự liên hệ của chúng ta với người còn lại không tải qua một thay đổi cơ bản hay sao? Khó khăn của chúng ta là chúng ta có một hình ảnh của một xã hội được tổ chức mới mẻ nên là gì và chúng ta cố gắng phù hợp chính chúng ta vào khuôn mẫu đó. Khuôn mẫu đó dĩ nhiên chỉ là tưởng tượng. Nhưng điều gì thực sự là cái đó mà chúng ta thực sự là, trong hiểu rõ chúng ta là gì, được nhìn thấy rõ ràng trong cái gương của sự liên

hệ hàng ngày. Tuân theo khuôn mẫu chỉ mang lại xung đột và rối loạn thêm nữa.

Sự vô trật tự và đau khổ trong xã hội hiện nay phải được tự giải quyết lấy. Nhưng bạn và tôi và một người khác có thể và phải thấy được sự thật của liên hệ và vì vậy bắt đầu một hành động mới mẽ không được đặt nền tảng trên nhu cầu và thỏa mãn lẫn nhau. Chỉ đổi mới cấu trúc hiện nay của xã hội, nếu không thay đổi sự liên hệ của chúng ta, là quay trở lại khuôn mẫu cũ kỹ. Một cách mạng duy trì việc sử dụng con người để đạt được một kết thúc, dù rằng nó hứa hẹn đến chừng nào chẳng nữa, tạo ra những cuộc chiến tranh thêm nữa và những đau khổ không kể xiết. Kết thúc luôn luôn là sự chệch rọi của tình hình bị quy định riêng của chúng ta. Dù rằng nó có lẽ đầy hứa hẹn và hoang tưởng đến chừng nào chẳng nữa, kết thúc chỉ là một phương tiện của rối loạn và đau khổ thêm nữa. Điều gì quan trọng trong tất cả việc này là không phải những khuôn mẫu mới mẽ, những thay đổi hứa hẹn mới mẽ, nhưng hiểu rõ toàn qui trình của con người, mà là chính bạn.

Trong tiến hành hiểu rõ chính bạn, không phải trong cô lập nhưng trong liên hệ, bạn sẽ phát hiện rằng có một thay đổi bền vững, thâm sâu mà trong đó sự sử dụng một người khác như một phương tiện cho sự thỏa mãn tâm lý riêng của bạn kết thúc. Điều gì quan trọng không là hành động như thế nào, tuân theo khuôn mẫu nào, hay học thuyết nào là hay nhất, nhưng hiểu rõ về sự liên hệ của bạn với một người khác. Hiểu rõ này là sự cách mạng duy nhất, và không là sự cách mạng được đặt nền tảng trên ý tưởng. Bất kỳ sự cách mạng nào được đặt nền tảng trên một học thuyết chỉ duy trì con người như một phương tiện.

Vì bên trong luôn luôn ảnh hưởng thế bên ngoài, nếu không hiểu rõ toàn qui trình tâm lý này, mà là chính bạn, không có nền tảng cho suy nghĩ. Bất kỳ tư tưởng nào sinh ra một khuôn mẫu của hành động sẽ chỉ dẫn đến ngu dốt và rối loạn thêm nữa.

Chỉ có một cách mạng cơ bản. Cách mạng này hiện hữu khi nhu cầu sử dụng một người khác kết thúc. Thay đổi này không là một trừu tượng, một sự việc được ao ước, nhưng là một thực tế

có thể trải nghiệm được, vì chúng ta bắt đầu hiểu rõ phương cách của sự liên hệ của chúng ta. Cách mạng cơ bản này có thể được gọi là tình yêu; nó là nhân tố sáng tạo duy nhất mang lại sự thay đổi trong chính chúng ta và vì vậy trong xã hội.

Bombay, ngày 9 tháng 3 năm 1955

Người hỏi: *Làm thế nào tôi được tự do khỏi sợ hãi?*

Krishnamurti: Sợ hãi là gì? Sợ hãi tồn tại chỉ trong sự liên hệ với một việc gì đó, nó không tự tồn tại. Sợ hãi tồn tại trong sự liên hệ với một ý tưởng, với một con người, liên quan với việc mất mát tài sản, và vân vân. Người ta có lẽ sợ hãi chết, mà là cái không biết được. Có sợ hãi về ý kiến của công chúng, về điều gì mọi người sẽ nói, sợ hãi mất một công việc làm, sợ hãi bị la mắng hay cầu nhàu. Có nhiều hình thức của sợ hãi, sâu xa và hời hợt, nhưng tất cả sợ hãi đều ở trong sự liên hệ với một điều gì đó. Vì vậy khi chúng ta hỏi, “Tôi có thể được tự do khỏi sợ hãi hay không?” nó thực sự có nghĩa rằng, “Tôi có thể được tự do khỏi tất cả sự liên hệ hay không?” **Bạn** hiểu chứ? Nếu nó là sự liên hệ đang gây ra sợ hãi, vậy thì khi hỏi liệu rằng người ta có thể được tự do khỏi sợ hãi cũng giống như hỏi liệu rằng người ta có thể sống cô lập được hay không. Rõ ràng không con người nào làm được việc đó. Không có một sự việc như là sống trong cô lập, người ta chỉ có thể sống trong liên hệ. Vì vậy muốn được tự do khỏi sợ hãi người ta phải hiểu rõ liên hệ, liên hệ của cái trí với những ý tưởng riêng của nó, với những giá trị nào đó, liên hệ giữa người chồng và người vợ, giữa con người và tài sản của anh ấy, giữa con người và xã hội. Nếu tôi có thể hiểu rõ liên hệ của tôi với bạn, vậy thì không có sợ hãi, bởi vì sợ hãi không tồn tại một mình, nó tự tạo ra trong liên hệ. Vậy thì vấn đề của chúng ta, không phải làm thế nào được tự do khỏi sợ hãi, nhưng trước hết phải tìm ra ngay lúc này sự liên hệ của chúng ta là gì, và sự liên hệ đúng đắn là gì. Chúng ta không

phải thiết lập sự liên hệ đúng đắn, bởi vì trong chính hiểu rõ về liên hệ, liên hệ đúng đắn hiện hữu.

Tôi nghĩ rất quan trọng phải hiểu rằng không một cái gì có thể sống trong cô lập được. Mặc dù bạn có lẽ trở thành một thầy tu hay một người ẩn dật, khoác vào một cái áo và tự tách biệt bạn, tự tách rời bạn trong một niềm tin, không một con người nào có thể sống trong cô lập. Nhưng cái trí đang theo đuổi cô lập trong sự khép kín của “trải nghiệm của tôi,” “niềm tin của tôi,” “người vợ của tôi,” “người chồng của tôi,” “tài sản của tôi,” mà là một qui trình của loại trừ. Cái trí đang tìm kiếm sự cô lập trong tất cả những liên hệ của nó và vì vậy có sợ hãi. Vì vậy vấn đề của chúng ta là hiểu rõ sự liên hệ.

Vậy thì sự liên hệ là gì? Khi bạn nói rằng, “Tôi có liên hệ,” điều đó có nghĩa là gì? Ngoài trừ sự liên hệ thuần túy vật chất qua tiếp xúc, qua máu mủ, qua di truyền, sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên những ý tưởng, phải vậy không? Chúng ta đang tìm hiểu cái gì là, không phải cái gì nên là. Hiện nay liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên những ý tưởng, trên ý tưởng chúng ta suy nghĩ sự liên hệ là gì. Đó là, sự liên hệ của chúng ta với mọi thứ là một trạng thái lệ thuộc. Tôi tin tưởng một ý tưởng nào đó bởi vì tin tưởng đó cho tôi sự thanh thản, sự an toàn, một ý thức thịnh vượng; nó hành động như một phương tiện để kỷ luật, kiểm soát, kèm hãm tư tưởng của tôi cho phù hợp vào đó. Vì vậy sự liên hệ của tôi với ý tưởng đó được đặt nền tảng trên sự lệ thuộc, và nếu bạn tước đoạt niềm tin của tôi trong nó tôi bị hụt hẫng, tôi không biết làm thế nào để suy nghĩ, đánh giá. Nếu không có niềm tin trong Chúa, hay trong ý tưởng không có Chúa, tôi cảm thấy mất an toàn, vì vậy tôi lệ thuộc vào niềm tin đó.

Sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta không là trạng thái lệ thuộc tâm lý hay sao? Tôi không đang nói sự lệ thuộc sinh học lẫn nhau, mà hoàn toàn khác hẳn. Tôi lệ thuộc vào con trai của tôi vì tôi muốn cậu ta là một cái gì đó mà tôi không là. Cậu ta là sự thành tựu của tất cả những hy vọng của tôi, những ham muốn của tôi; cậu ta là sự bền vững của tôi, sự tiếp tục của tôi. Vì vậy sự liên

hệ của tôi với cậu con trai của tôi, với người vợ của tôi, với con cái của tôi, với những người hàng xóm của tôi, là một trạng thái lệ thuộc tâm lý, và tôi sợ hãi ở trong một trạng thái không lệ thuộc. Tôi không bắt điều đó có nghĩa là gì, vì vậy tôi lệ thuộc vào những quyển sách, vào sự liên hệ, vào xã hội; tôi lệ thuộc vào tài sản để cho tôi sự an toàn, vị trí, thanh danh. Và nếu tôi không lệ thuộc vào những việc này, vậy thì tôi lệ thuộc vào những trải nghiệm mà tôi đã có, vào những tư tưởng riêng của tôi, vào sự vĩ đại của những theo đuổi riêng của tôi.

Vậy thì theo tâm lý, liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên sự lệ thuộc, và đó là lý do tại sao có sợ hãi. Vấn đề không phải làm thế nào để không lệ thuộc, nhưng chỉ thấy sự thật rằng chúng ta bị lệ thuộc. Nơi nào có quyền luyện không có tình yêu. Bởi vì bạn không biết thương yêu như thế nào, nên bạn lệ thuộc, và vì vậy có sợ hãi. Điều gì quan trọng là thấy được sự thật đó, và không hỏi thương yêu như thế nào, hay làm thế nào được tự do khỏi sợ hãi. Trong chốc lát bạn có lẽ quên đi sự sợ hãi của bạn qua những vui chơi, qua lắng nghe máy thu thanh, qua đọc những kinh Thánh hay đến đền chùa hay nhà thờ, nhưng tất cả chúng đều là những tẩu thoát. Không có nhiều khác biệt giữa một người dựa vào nhậu nhẹt và một người dựa vào những quyển sách tôn giáo, giữa những người đi đến những ngôi nhà được nghĩ là của Chúa và những người đi đến rạp chiếu bóng, bởi vì tất cả họ đều đang tẩu thoát. Nhưng khi bạn đang lắng nghe, nếu bạn có thể thực sự thấy được sự thật rằng nơi nào có lệ thuộc trong liên hệ phải có sợ hãi, phải có đau khổ, rằng nơi nào có quyền luyện không thể có tình yêu, nếu lúc này khi bạn đang lắng nghe, bạn có thể thấy được sự thật đơn giản đó và hiểu rõ nó ngay tức khắc, vậy thì bạn sẽ phát hiện một sự việc lạ thường xảy ra. Nếu không phủ nhận, chấp nhận hay cho những ý kiến về nó, nếu không trích dẫn điều này hay điều kia, chỉ lắng nghe sự thật rằng nơi nào có quyền luyện không có tình yêu, và nơi nào có lệ thuộc có sợ hãi. Tôi đang nói về sự lệ thuộc tâm lý, không phải nói về sự lệ thuộc của bạn vào người bán sữa để mang sữa cho bạn, hay sự lệ thuộc của bạn vào

xe lửa, hay vào một cây cầu. Chính là lệ thuộc phía bên trong này về những ý tưởng, về con người, về tài sản, mới nuôi dưỡng sợ hãi. Vì vậy, bạn không thể nào được tự do khỏi sợ hãi chừng nào bạn còn không hiểu rõ sự liên hệ, và sự liên hệ có thể được hiểu rõ chỉ khi nào cái trí quan sát tất cả những liên hệ của nó, mà là sự khởi đầu của hiểu rõ về chính mình.

Bây giờ liệu bạn có thể lắng nghe tất cả việc này thật dễ dàng, không cần nỗ lực hay không? Nỗ lực hiện hữu chỉ khi nào bạn đang cố gắng nắm bắt một cái gì đó, khi bạn đang cố gắng làm một cái gì đó. Nhưng nếu bạn không đang cố gắng để được tự do khỏi sợ hãi, bạn có thể lắng nghe sự thật rằng quyền luyến hủy diệt tình yêu, vậy thì chính sự thật đó sẽ ngay tức khắc giải thoát cái trí khỏi sợ hãi. Không thể có tự do khỏi sợ hãi chừng nào còn không có hiểu rõ về chính mình. Cái tôi được bộc lộ chỉ trong liên hệ. Trong việc quan sát cách tôi đang nói chuyện với người hàng xóm của tôi, cách tôi coi trọng tài sản, cách tôi bám vào niềm tin, hay vào trải nghiệm, hay vào hiểu biết, đó là, trong khi khám phá sự lệ thuộc riêng của tôi, tôi bắt đầu đánh thức được toàn tiến hành của hiểu rõ về chính mình.

Vì vậy làm thế nào vượt khỏi sợ hãi không là điều quan trọng. Bạn có thể nhậ nhệ và quên bẵng nó. Bạn có thể đi đến nhà thờ hay đền chùa và làm mất mình trong những hành động cung kính, trong những từ ngữ thì thầm, hay trong hiến dâng, nhưng sợ hãi chờ đợi bạn ở góc đường khi bạn đi ra. Có kết thúc sợ hãi chỉ khi nào bạn hiểu rõ liên hệ của bạn với mọi sự vật sự việc, và hiểu rõ đó không hiện hữu nếu không có hiểu rõ về chính mình. Hiểu rõ về chính mình không là một việc gì đó xa xôi; nó bắt đầu ở đây, ngay lúc này, trong khi quan sát cách bạn cư xử với những người khác, người vợ của bạn, con cái của bạn. Sự liên hệ là cái gương trong đó bạn thấy chính bạn như bạn là. Nếu bạn có thể thấy chính bạn như bạn là mà không có bất kỳ đánh giá nào, vậy thì có kết thúc sợ hãi, và từ đó có một ý thức lạ thường của tình yêu. Tình yêu là một cái gì đó không thể được vun quén; tình yêu không là một sự việc được mua bởi cái trí. Nếu bạn nói rằng,

“Tôi sẽ luyện tập để có từ bi,” vậy thì từ bi là một sự việc của cái trí, và vì vậy không là tình yêu. Tình yêu hiện hữu bí mật, không biết được, trọn vẹn, khi chúng ta hầu như toàn tiến hành của liên hệ. Lúc đó cái trí yên lặng, nó không đổ đầy tâm hồn bằng những sự việc của cái trí, và vì vậy cái đó là tình yêu có thể hiện hữu.

Colombo, ngày 13 tháng 1 năm 1957

Nếu tất cả các bạn đều nghiêm túc trong dự tính của bạn, bạn phải hiểu rõ sự liên hệ giữa chính bạn và người nói. Không phải người nào đó đang dạy dỗ bạn; trái lại, bạn và tôi như những cá thể sắp sửa học hỏi, và không có sự phân chia giữa người dạy và người được dạy. Một phân chia như thế không đạo đức, không tinh thần, không tôn giáo. Làm ơn hãy hiểu rõ điều này rành mạch. Tôi không là giáo điều hay đang khẳng định. Chừng nào chúng ta còn không hiểu rõ sự liên hệ giữa bạn và người nói, chúng ta sẽ vẫn còn duy trì một vị trí giả dối. Đối với tôi chỉ có học hỏi, không có người biết và người không biết. Cái khoảnh khắc bất kỳ người nào nói rằng anh ấy biết, anh ấy không biết gì cả. Sự thật không phải để được biết. Cái gì được biết là một sự việc của quá khứ; nó đã chết rồi. Sự thật là đang sống, không đứng yên; vì vậy bạn không thể nào biết được sự thật. Sự thật ở trong chuyển động liên tục, nó không có nơi chốn cố định, và một cái trí bị trói buộc bởi một niềm tin, bởi hiểu biết, bởi một quy định đặc biệt, không có khả năng hiểu rõ sự thật là gì.

Hiểu rõ về chính mình là khởi đầu của thông minh. Hiểu rõ về chính mình này không phải được thu lượm từ những quyển sách, nhưng bạn có thể tìm được nó cho chính bạn qua quan sát sự liên hệ hàng ngày của bạn với người vợ hay người chồng của bạn, với con cái của bạn, với ông chủ của bạn, với người soát vé xe buýt. Chính là qua tình thức được chính bạn trong sự liên hệ của bạn với một người khác bạn mới khám phá được sự làm việc của

cái trí riêng của bạn, và hiểu rõ về chính bạn này là khởi đầu của tự do khỏi tình trạng bị quy định. Nếu bạn thâm nhập nó sâu xa hơn nữa, bạn sẽ phát hiện rằng cái trí trở nên rất yên lặng, hoàn toàn tĩnh lặng. Tĩnh lặng này không là sự đứng yên của một cái trí bị kỷ luật, bị nhốt giữ, bị kiểm soát, nhưng tĩnh lặng mà đến khi, qua hiểu rõ về liên hệ, cái trí đã không còn là trung tâm của tánh tư lợi. Một cái trí như vậy có khả năng theo sát cái đó vượt khỏi sự đo lường của cái trí.

London, ngày 18 tháng 5 năm 1961

Tôi nghĩ rằng hầu hết chúng ta đều biết cô độc là gì. Chúng ta biết trạng thái đó khi tất cả liên hệ bị cắt đứt, khi không còn ý thức về tương lai hay về quá khứ, một ý thức của bị tách rời hoàn toàn. Bạn có lẽ ở cùng nhiều người, trong một chiếc xe buýt đông đúc, hay đang ngồi cạnh một người bạn, người chồng hay người vợ của bạn, và bỗng nhiên cơn sóng này ập vào bạn, ý thức của sự trống không khủng khiếp này, và phản ứng theo bản năng là thoát khỏi nó. Vì vậy bạn bật máy thu thanh, nói chuyện, hay tham gia tổ chức nào đó, hay giảng về Chúa, sự thật, tình yêu, và tất cả những chuyện như thế. Bạn có lẽ tẩu thoát nhờ Chúa, hay nhờ rạp chiếu bóng; mọi tẩu thoát đều giống nhau. Và cái phản ứng là sự sợ hãi của ý thức bị tách rời hoàn toàn này, và tẩu thoát. Bạn biết tất cả những tẩu thoát qua chủ nghĩa quốc gia, quốc gia của bạn, con cái của bạn, danh tánh của bạn, tài sản của bạn, vì tất cả những chuyện này bạn sẵn lòng đấu tranh, chiến đấu, chết.

Bây giờ nếu người ta nhận ra rằng tất cả những tẩu thoát đều giống nhau, và nếu người ta thực sự thấy được ý nghĩa của một tẩu thoát, vậy thì bạn vẫn còn tẩu thoát chứ? Hay là không còn tẩu thoát nữa? Và nếu bạn không đang tẩu thoát, liệu còn có xung đột hay không? Bạn có theo dõi hay không? Chính là sự tẩu thoát khỏi “cái gì là”, sự nỗ lực để đạt được một cái gì đó khác hẳn “cái gì là,” mới tạo nên xung đột. Vì vậy một cái trí muốn vượt khỏi ý thức của trạng thái cô độc này, sự kết thúc đột ngột của tất cả ý thức về mọi liên hệ này, mà bao hàm trong đó ganh tị, ghen tuông, thù hận, cố gắng có đạo đức, và tất cả việc đó – trước hết phải đối diện nó, trải qua nó, để cho sợ hãi trong bất kỳ hình thức nào đều tan biến đi. Vì vậy liệu cái trí có thể thấy được sự vô ích

của tất cả những tẩu thoát qua một tẩu thoát hay không? Vậy thì không có xung đột, phải không? Bởi vì không có người quan sát về trạng thái cô độc; có trải nghiệm về nó. Bạn theo kịp không? Trạng thái cô độc này là sự kết thúc của tất cả liên hệ; những ý tưởng không còn là vấn đề nữa; tư tưởng đã mất đi ý nghĩa của nó. Tôi đang diễn tả nó, nhưng làm ơn đừng chỉ lắng nghe bởi vì sau đó bạn sẽ được để lại những tro bụi mà thôi. Rốt cuộc ra, mục đích của những cuộc thảo luận này là thực sự làm tự do chính mình khỏi tất cả những trói buộc khủng khiếp này, để có một cái gì đó trong cuộc sống khác hơn là xung đột, sợ hãi, sầu thảm và buồn chán của sự hiện hữu.

Nơi nào không có sợ hãi có vẻ đẹp, không phải vẻ đẹp những thi sĩ diễn tả hay những họa sĩ vẽ lên và vân vân, nhưng một cái gì đó hoàn toàn khác hẳn. Và muốn khám phá vẻ đẹp người ta phải trải qua trạng thái cô độc hoàn toàn này; hay khác hơn, bạn không phải trải qua nó, nó ở đó. Bạn đã tẩu thoát khỏi nó, nhưng nó ở đó, luôn luôn đang theo sát bạn. Nó ở đó, trong tâm hồn và cái trí của bạn, trong thăm thẳm và những ngõ ngách của thân tâm bạn. Bạn đã che kín nó, đã tẩu thoát, chạy trốn; nhưng nó ở đó. Và cái trí phải trải nghiệm nó giống như được đốt cháy cho tinh khiết bởi ngọn lửa. Bây giờ liệu cái trí có thể làm việc này mà không có một phản ứng, mà không nói rằng nó là một trạng thái kinh hoàng hay không? Khoảnh khắc bạn có một phản ứng, có một xung đột. Nếu bạn chấp nhận nó, bạn vẫn còn chịu đựng gánh nặng của nó, và nếu bạn khước từ nó, bạn sẽ vẫn còn bất ngờ gặp nó ở quanh góc đường. Nếu không có bất kỳ phản ứng nào cái trí là trạng thái cô độc đó; nó không phải trải qua nó, nó là cái đó. Cái khoảnh khắc bạn suy nghĩ dựa vào trải qua và đến được một cái gì đó khác, lại nữa bạn ở trong xung đột. Khoảnh khắc bạn nói, “Làm thế nào tôi trải qua nó, làm thế nào tôi thực sự thấy nó?” bạn bị vướng lại trong xung đột.

Vì vậy có trạng thái trống không, có trạng thái cô độc lạ thường này mà không một người Thầy, không vị đạo sư, không ý tưởng, không hoạt động nào có thể làm mất đi được. Bạn đã lãng

phí nhiều thời gian với tất cả những việc đó, đù agiờn với tất cả những việc đó, nhưng chúng không thể nào lấp đầy trống không này; nó là một vực thẳm không đáy. Nhưng nó không là một vực thẳm không đáy ngay khoảnh khắc bạn đang trải nghiệm nó. Bạn hiểu rõ chứ?

Bạn thấy không, nếu cái trí được hoàn toàn tự do khỏi xung đột, tổng thể, trọn vẹn mà không có sợ hãi, kinh hoàng và lo âu, phải có sự trải nghiệm được ý thức lạ thường của không có liên hệ với bất kỳ cái gì. Từ trải nghiệm đó có một ý thức của cô đơn. Làm ơn đừng *tưởng tượng* rằng bạn có nó; nó là một sự việc cần nhiều gian khổ lắm. Chỉ trong ý thức của trạng thái cô đơn không còn sợ hãi đó, mới có một chuyển động hướng về cái vô hạn, bởi vì chỉ đến lúc đó mới không có ảo tưởng, không có người tạo ra ảo tưởng, không có uy quyền tạo ra ảo tưởng. Chùng nào còn có xung đột, còn có uy quyền tạo ra ảo tưởng, và với sự ngừng lại toàn bộ xung đột tất cả sợ hãi đã kết thúc, và thế là không còn tìm kiếm thêm nữa.

Tôi tự hỏi liệu bạn có hiểu rõ không? Rốt cuộc ra, tất cả các bạn có mặt ở đây bởi vì các bạn đang tìm kiếm. Và nếu bạn tìm hiểu nó, bạn đang tìm kiếm cái gì? Bạn đang tìm kiếm cái gì đó vượt khỏi xung đột, đau khổ, chịu đựng, phiền muộn, lo âu này. Bạn đang tìm kiếm một phương cách để vượt khỏi. Nhưng nếu người ta hiểu rõ điều gì chúng ta đang nói, vậy thì tất cả những tìm kiếm đều kết thúc, đó là một trạng thái lạ thường của cái trí.

Bạn biết không, cuộc sống là một qui trình của thách thức và đáp lại, phải vậy không? Có thách thức bên ngoài – thách thức về chiến tranh, về chết, về hàng tá những sự việc khác nhau – và chúng ta đáp lại. Và thách thức luôn luôn mới mẻ, nhưng tất cả đáp lại của chúng ta đều luôn luôn cũ kỹ, bị quy định. Tôi không biết liệu điều này có rõ ràng hay chưa? Với mục đích đáp lại thách thức tôi phải công nhận nó, phải vậy không? Và nếu tôi công nhận nó, nó lại dựa vào quá khứ, vì vậy nó là cái cũ kỹ, rõ ràng là như thế. Làm ơn hãy thấy điều này bởi vì tôi muốn giải thích thêm tí nữa.

Đối với một con người sống rất hướng nội, những thách thức bên ngoài không đặt thành vấn đề, nhưng anh ấy vẫn có những thách thức và những đáp lại bên trong riêng của anh ấy. Trái lại tôi đang nói về một cái trí không còn đang tìm kiếm, và vì vậy không đang có một thách thức và một đáp lại. Việc này không là một trạng thái hài lòng mãn nguyện, một trạng thái hèn nhát. Khi bạn đã hiểu rõ ý nghĩa của thách thức bên ngoài và đáp lại, và ý nghĩa của thách thức bên trong mà người ta tự tạo cho chính người ta và đáp lại của nó, và đã trải qua được tất cả những điều này tức khắc, không phải mất hàng tháng hay hàng năm để trải qua nó, vậy thì cái trí không còn bị định hình bởi điều kiện sống; nó không còn có thể bị ảnh hưởng nữa. Cái trí đã trải qua sự cách mạng lạ thường này có thể gặp gỡ mọi vấn đề mà không có vấn đề nào để lại bất kỳ dấu vết nào, bất kỳ gòc rẽ nào. Vậy thì mọi ý thức của sợ hãi đã biến mất.

Tôi không biết bạn có thể theo sát việc này thâm sâu đến mức độ nào. Bạn thấy không, lắng nghe không chỉ là đang nghe; lắng nghe là một nghệ thuật. Tất cả việc này là một phần của hiểu rõ về chính mình; và nếu người ta thực sự đã lắng nghe và đã thâm nhập vào chính mình một cách sâu thẳm, nó là một tinh lọc. Và cái gì được tinh lọc nhận được một ơn lành mà không là ơn lành của những nhà thờ.

Madras, ngày 9 tháng 1 năm 1966

Cuộc sống của chúng ta như nó là, cuộc sống hàng ngày của chúng ta, là một vấn đề của liên hệ. Đang sống là một liên hệ. Liên hệ ám chỉ sự tiếp xúc, không chỉ vật chất nhưng còn tâm lý, cảm xúc, trí năng. Và chỉ có sự liên hệ khi nào có thương yêu vô hạn. Tôi không liên hệ với bạn, bạn không liên hệ với tôi, nếu cái gì giữa chúng ta chỉ là trí năng, từ ngữ, đó không là một liên hệ. Có liên hệ chỉ khi nào có một ý thức của tiếp xúc, một ý thức của chia sẻ, một ý thức của hiệp thông. Tất cả điều đó ám chỉ một thương yêu vô hạn.

Như nó thực sự là, sự liên hệ của chúng ta rất rối loạn, bất an, mâu thuẫn, và bị cô lập, mỗi người đang cố gắng thiết lập cho chính mình, quanh chính mình, trong chính mình một thành rào không thể tiếp cận được. Hãy tìm hiểu chính bản thân bạn, không phải bạn nên là gì, nhưng bạn là gì. Bạn quá khó khăn không thể tiếp cận được, mỗi người trong các bạn, bởi vì bạn có quá nhiều rào chắn, những ý tưởng, những tính khí, những trải nghiệm, những đau khổ, những quan tâm, những vấn đề làm xao lãng bạn. Hoạt động hàng ngày của bạn luôn luôn đang cô lập bạn; mặc dù bạn có lẽ lập gia đình và có con cái; bạn vẫn còn đang vận hành, đang hành động, trong chuyên động tự cho mình là trung tâm. Vì vậy thực sự hiếm khi có bất kỳ sự liên hệ nào giữa một người cha và một người mẹ, một người con gái và người chồng của cô ấy, và vân vân, ở trong cộng đồng.

Nếu chúng ta không thiết lập được sự liên hệ đúng đắn, tất cả cuộc sống của chúng ta sẽ là một trận chiến liên tục, cá thể cũng như tập thể. Bạn có lẽ nói rằng bạn, như một người làm công tác xã hội hay như một người xã hội, làm việc cho cộng đồng,

quên chính bản thân bạn, nhưng thật ra bạn không quên bạn gì cả. Bạn không thể quên bạn bằng cách gắn kết chính bạn với một cái gì đó to tát hơn, được gọi là cộng đồng. Đó không là một hành động làm mất đi “cái tôi,” cái ngã. Trái lại đó là sự gắn kết của cái tôi với một cái gì đó to tát hơn, và vì vậy trận chiến tiếp tục, điều đó rõ ràng trong những quốc gia kia nơi họ nói nhiều về cộng đồng, về tập thể. Người cộng sản luôn luôn đang nói về tập thể, nhưng anh ấy đã gắn kết chính anh ấy với tập thể đó. Vậy thì tập thể trở thành “cái tôi” mà vì nó anh ấy ao ước để tranh đấu và trải qua tất cả mọi loại tra tấn và kỷ luật, bởi vì anh ấy đã gắn kết chính anh ấy với tập thể, như một con người tôn giáo gắn kết chính anh ấy với một ý tưởng mà anh ấy gọi là Chúa. Và sự gắn kết đó vẫn còn là “cái tôi.”

Vì vậy như người ta quan sát, cuộc sống là liên hệ và được đặt nền tảng trên hành động của liên hệ đó, phải vậy không? Tôi liên hệ với bạn, với người vợ, người chồng, như một bộ phận của xã hội. Sự liên hệ của tôi với bạn hay với ông chủ của tôi tạo ra một hành động không chỉ đem lại lợi lộc cho tôi trước, mà còn cho cả cộng đồng, và động cơ của sự gắn kết bản thân tôi với cộng đồng cũng đem lại lợi lộc cho tôi nữa. Làm ơn hãy theo sát điều này; người ta phải hiểu rõ động cơ hành động của người ta.

Cuộc sống như nó là, thực sự mỗi ngày, là một trận chiến liên tục. Nó là khôn khổ, rối loạn liên tục, thỉnh thoảng kèm theo một thoáng hân hoan, kèm theo một chút vui thú. Vì vậy nếu không có một cách mạng cơ bản trong sự liên hệ của chúng ta, trận chiến sẽ tiếp tục, và không có giải pháp theo phương hướng đó. Làm ơn hãy nhận ra việc này. Không có một cách nào thoát khỏi trận chiến của liên hệ này; tuy vậy đó lại là điều gì chúng ta đang cố gắng làm. Chúng ta không nói rằng, “Liên hệ phải thay đổi, nền tảng sự liên hệ của chúng ta phải thay đổi.” Nhưng khi đang bị xung đột chúng ta lại cố gắng tẩu thoát khỏi nó qua vô vàn hệ thống triết lý, qua nhậu nhẹt, qua ái ân, qua mọi hình thức giải trí thuộc trí năng và cảm xúc. Vì vậy nếu không có một cách mạng cơ bản phía bên trong liên quan đến sự liên hệ của chúng ta – liên hệ

là cuộc sống của chúng ta, liên hệ như nó là bây giờ: “người vợ của tôi,” “cộng đồng của tôi,” “ông chủ của tôi,” “sự liên hệ của tôi” – nếu không có một thay đổi cơ bản trong liên hệ, dù bạn có làm gì chăng nữa, có những ý tưởng cao quý chừng nào chẳng nữa, có những cuộc nói chuyện, những cuộc thảo luận vô tận về Chúa và tất cả những chuyện như vậy, nó không có ý nghĩa gì cả, bởi vì tất cả việc đó là một tẩu thoát.

Vậy thì vấn đề nảy sinh: Làm thế nào tôi, đang sống trong liên hệ, tạo ra một thay đổi cơ bản trong sự liên hệ của tôi? Tôi không thể tẩu thoát khỏi liên hệ. Tôi có lẽ làm mê hoặc tôi; tôi có lẽ rút lui vào một tu viện, chạy trốn và trở thành một thầy tu, việc này hay việc kia, nhưng tôi vẫn còn tồn tại như một con người trong liên hệ. Sống là liên hệ. Vì vậy tôi phải hiểu rõ nó và tôi phải thay đổi nó. Tôi phải tìm ra làm thế nào tạo ra được một thay đổi cơ bản trong liên hệ của tôi, bởi vì, rốt cuộc ra, sự liên hệ đó tạo ra những cuộc chiến tranh; đó là điều gì đang xảy ra trong quốc gia này giữa người Pakistan và người Ấn độ, giữa người Hồi giáo và người Ấn độ giáo, giữa người Ả rập và người Do thái. Vì vậy không có một cách nào thoát khỏi nhờ vào đền chùa, nhờ vào thánh đường, nhờ vào những nhà thờ Thiên chúa giáo, nhờ vào luận bàn kinh Vedanta, việc này, việc kia, và những hệ thống khác biệt khác nữa. Không có cách nào thoát khỏi nếu bạn, như một con người, không thay đổi cơ bản sự liên hệ của bạn.

Bây giờ câu hỏi nảy sinh: làm thế nào tôi có thể thay đổi, không phải một cách trừu tượng, sự liên hệ mà hiện nay được đặt nền tảng trên những vui thú và những theo đuổi tự cho mình là trung tâm? Đó là câu hỏi thực sự. Đúng chứ?

Điều này có nghĩa là thực sự hiểu rõ ham muốn và vui thú; hiểu rõ, không đang nói ằng, “Tôi phải đè nén ham muốn, tôi phải loại bỏ vui thú,” mà bạn đã làm trong hàng thế kỷ rồi – “Bạn phải làm việc mà không có ham muốn” – tôi không biết nó có ý nghĩa gì – “Bạn phải không có ham muốn” – nó không có ý nghĩa gì cả, bởi vì chúng ta đầy ham muốn, đang cháy bỏng cùng nó. Không tốt đẹp gì cả khi đàn áp ham muốn; nó vẫn còn ở đó, bị

nhốt kín lại, và bạn nhét một cái nút trên nó, bạn kỷ luật chính bạn chống lại ham muốn. Điều gì xảy ra? Bạn trở nên cần cỗi, tàn nhẫn!

Vì vậy người ta phải hiểu rõ ham muốn và hiểu rõ vui thú, bởi vì những giá trị và những đánh giá bên trong của chúng ta đều được đặt nền tảng trên vui thú, không phải trên bất kỳ những nguyên tắc hay ho, vĩ đại nào cả, nhưng chỉ trên vui thú. Bạn muốn Chúa, bởi vì điều đó cho bạn vui thú to tát hơn để thoát khỏi cuộc sống ngu xuẩn, xấu xa, đơn điệu này, mà chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Vì vậy nguyên tắc năng động của cuộc sống chúng ta là vui thú. Bạn không thể loại bỏ vui thú. Nhìn mặt trời lặn, thấy những chiếc lá tương phản ánh sáng đỏ, thấy vẻ đẹp của nó, sự tinh tế của nó là một ý thức tuyệt vời của hân hoan, có vẻ đẹp lớn lao trong nó. Bởi vì chúng ta đã khước từ, đè nén vui thú, chúng ta đã mất đi tất cả ý thức của vẻ đẹp. Trong cuộc sống của chúng ta không có vẻ đẹp; thực sự không có vẻ đẹp, thậm chí không có sự thưởng thức giỏi. Sự thưởng thức giỏi có thể được học hỏi, nhưng bạn không thể học hỏi vẻ đẹp. Muốn hiểu rõ vẻ đẹp, bạn phải hiểu rõ vui thú.

Vì vậy chúng ta phải hiểu rõ vui thú, nó có ý nghĩa gì, nó bắt đầu như thế nào, bản chất của nó, cấu trúc của nó, không phải phủ nhận nó. Đừng để chúng ta làm mê muội chính mình khi nói rằng, “ Những giá trị của tôi là những giá trị thần thánh. Tôi có những lý tưởng cao quý.” Khi bạn tìm hiểu sâu thẳm trong chính mình, bạn sẽ thấy rằng những giá trị của bạn, những ý tưởng của bạn, tầm nhìn của bạn, cách hành động của bạn, tất cả đều được đặt nền tảng trên vui thú. Vì vậy chúng ta sẽ tìm hiểu nó. Không chỉ bằng từ ngữ hay bằng trí năng, chúng ta thực sự sẽ tìm ra làm thế nào giải quyết được vui thú, nơi đúng đắn của nó, nơi sai lầm của nó, liệu rằng nó xứng đáng hay không xứng đáng. Điều này cần sự tìm hiểu rất cẩn kẽ.

Muốn hiểu rõ vui thú chúng ta phải tìm hiểu ham muốn. Chúng ta phải tìm ra ham muốn là gì, nó đến như thế nào, cái gì khiến nó tồn tại lâu dài và liệu rằng ham muốn có thể kết thúc

được hay không. Chúng ta phải hiểu rõ làm thế nào nó hiện hữu được, làm thế nào nó có được sự tiếp tục của nó, và liệu rằng nó có thể kết thúc được – như nó nên kết thúc. Nếu chúng ta không thực sự hiểu rõ điều này, chỉ giả vờ không ham muốn, tranh đấu không ham muốn, đều không có ý nghĩa gì cả; nó hủy hoại cái trí của bạn, biến dạng cái trí của bạn, suy đồi sự tồn tại của bạn. Và muốn hiểu rõ bất kỳ sự việc gì cần phải hiểu rõ, bạn cần một cái trí rõ ràng, thông minh, lành mạnh, không phải một cái trí bị biến dạng, không phải một cái trí bị sửa đổi, bị kiểm soát, bị định hình, bị nghiền nát khỏi sự rõ ràng của nó.

Vì vậy chúng ta sẽ tìm hiểu ham muốn lộ diện như thế nào. Làm ơn hãy theo sát tất cả việc này, bởi vì chúng ta sẽ thâm nhập vào một cái gì đó. Bạn phải bắt đầu từ ngay khởi đầu để hiểu rõ nơi nào sự tìm hiểu này sẽ dẫn chúng ta đến. Nếu bạn không có khả năng tìm hiểu việc này, bạn sẽ không thể hiểu rõ hay thâm nhập vào một cái gì đó. Vì vậy đừng nói rằng, “Tôi sẽ bỏ qua nó.”

Bạn biết không, hiểu rõ ham muốn lộ diện như thế nào rất dễ dàng. Tôi thấy cảnh hoàng hôn kỳ diệu đó. Có động thái thấy, và đang thấy vẻ đẹp của nó, màu sắc của nó, sự tinh tế của những chiếc lá tương phản bầu trời, những cành cây đen sẫm, nó đánh thức trong tôi sự ham muốn tiếp tục nhìn. Đó là: trực nhận, cảm giác, tiếp xúc, và ham muốn. Đúng chứ? Nó không là điều gì phức tạp lắm. Tôi thấy một chiếc xe hơi đẹp, được đánh bóng láng, những đường nét rõ ràng – trực nhận. Tôi sờ nó – cảm giác. Và sau đó ham muốn. Tôi thấy một khuôn mặt đẹp, và toàn bộ máy của ham muốn, thêm khát, đam mê, nổi lên. Điều đó rất đơn giản.

Câu hỏi kế tiếp, hơi phức tạp hơn một chút, là: cái gì cho ham muốn đó kéo dài, sự tiếp tục? Nếu tôi có thể hiểu rõ việc đó, vậy thì tôi sẽ biết cách giải quyết sự ham muốn. Bạn đang theo kịp chứ? Sự rắc rối bắt đầu khi ham muốn có một tiếp tục. Vậy thì tôi tranh đấu để thành tựu được nó, vậy thì tôi ham muốn nó nhiều thêm. Nếu tôi có thể tìm được yếu tố thời gian của ham muốn, vậy thì tôi biết cách giải quyết nó như thế nào. Chúng ta sẽ tìm hiểu nó. Tôi sẽ giải thích nó cho bạn.

Chúng ta hiểu rõ ham muốn xuất hiện như thế nào: thấy chiếc xe hơi, cảnh hoàng hôn, một khuôn mặt đẹp, một lý tưởng tuyệt vời, một con người hoàn hảo. (Từ ngữ phủ nhận con người.) Chúng ta thấy ham muốn lộ diện như thế nào. Chúng ta sẽ tìm hiểu điều gì cho ham muốn uy quyền, sức mạnh để làm nó kéo dài thêm. Điều gì làm cho nó kéo dài? Rõ ràng, đó là tư tưởng. Tôi thấy chiếc xe hơi; tôi có một ham muốn mạnh mẽ và tôi nói rằng, “Tôi phải có nó.” Tư tưởng, bằng cách suy nghĩ về nó, cho nó sự kéo dài. Kéo dài đến bởi vì sự vui thú tôi nhận được từ tư tưởng của ham muốn đó. Đúng chứ? Tôi thấy một ngôi nhà đẹp, kiến trúc đẹp và đầy đủ tiện nghi, và có sự ham muốn. Sau đó tư tưởng chen vào và nói rằng, “Tôi ước rằng tôi có nó.” Sau đó tôi tranh đấu. Toàn bộ vấn đề bắt đầu. Tôi không thể có nó vì tôi là một người nghèo nàn; vì vậy nó làm tôi thất vọng, và tôi căm ghét; và thế là toàn bộ sự việc bắt đầu. Vì vậy khoảnh khắc tư tưởng như vui thú len đi vào ham muốn, vấn đề nảy sinh. Khoảnh khắc tư tưởng, được đặt nền tảng trên vui thú, len lỏi vào ham muốn, vậy thì vấn đề của xung đột, thất vọng, trận chiến bắt đầu.

Vì vậy nếu cái trí có thể hiểu rõ được toàn cấu trúc của ham muốn và cấu trúc của tư tưởng, vậy thì nó sẽ biết cách giải quyết ham muốn như thế nào. Đó là, chừng nào tư tưởng không len lỏi vào ham muốn, ham muốn kết thúc. Bạn hiểu rõ không? Hãy nhìn kìa! Tôi thấy một ngôi nhà đẹp và tôi có thể nói rằng nó đẹp. Có điều gì sai trái với nó đâu? Ngôi nhà có sự cân đối và sạch sẽ. Nhưng khoảnh khắc tư tưởng nói rằng, “Hạnh phúc biết bao khi có được nó và tuyệt vời làm sao nếu sống trong đó,” toàn bộ vấn đề bắt đầu. Vì vậy ham muốn không sai trái; ham muốn không bao giờ sai trái, nhưng tư tưởng len lỏi vào nó tạo ra vấn đề. Vì vậy thay vì hiểu rõ ham muốn và hiểu rõ tư tưởng, chúng ta lại cố gắng đề nén ham muốn, kiểm soát ham muốn hay kỷ luật ham muốn. Đúng không?

Tôi hy vọng rằng bạn đang theo dõi tất cả điều này, không chỉ đang lắng nghe, nhưng cũng đang làm việc cực nhọc như người nói. Ngược lại bạn không đang tham gia. Bạn chỉ đang lắng

nghe bằng một tai và nó sẽ chạy ra một tai khác; đó là việc gì tất cả chúng ta đều làm. Lắng nghe là chú ý. Và nếu bạn lắng nghe điều này thực sự, cùng toàn thân tâm của bạn, bạn sẽ thấy việc này, và vậy là bạn sẽ hiểu rõ cuộc sống là gì, một cách sống hoàn toàn khác hẳn.

Vì vậy chúng ta đang tìm hiểu bộ máy của suy nghĩ. Bộ máy của suy nghĩ theo căn bản được đặt nền tảng trên vui thú; nó là thích và không thích. Và trong vui thú luôn luôn có đau khổ. Rõ ràng là như thế! Tôi không muốn đau khổ, nhưng tôi muốn có sự tiếp tục liên tục của vui thú. Tôi muốn loại bỏ đau khổ. Nhưng muốn loại bỏ đau khổ, tôi cũng phải loại bỏ vui thú; hai điều này không thể tách rời nhau được, chúng là một. Vì vậy qua hiểu rõ về suy nghĩ, tôi sẽ tìm được liệu cái nguyên tắc về vui thú có thể bị phá vỡ hay không? Bạn hiểu rõ chứ?

Suy nghĩ của chúng ta được đặt nền tảng trên vui thú. Mặc dù chúng ta đã có nhiều đau khổ, không chỉ vật chất nhưng phía bên trong, nhiều đau khổ, nhiều lo âu, sợ hãi, kinh hoàng, thất vọng, tất cả chúng là kết quả của sự đòi hỏi để sống và thiết lập tất cả những giá trị trong vui thú này. Nó không có nghĩa rằng bạn phải sống không có vui thú, hay bạn phải buông thả trong vui thú. Nhưng khi hiểu rõ được toàn bộ cấu trúc của cái trí và bộ não, mà theo căn bản được đặt nền tảng trên vui thú, chúng ta sẽ biết làm thế nào quan sát ham muốn và không ngăn cản nó, và vì vậy làm thế nào kết thúc sự rối loạn và đau khổ mà có lẽ được sản sinh ra bằng cách kéo dài ham muốn. Đúng chứ?

Tư tưởng có tánh máy móc. Nó là một máy tính rất tốt. Nó đã học hỏi nhiều, có nhiều, nhiều trải nghiệm, không chỉ thuộc cá thể, tập thể, nhưng còn thuộc nhân loại. Nó ở đó trong ý thức cũng như trong tiềm thức. Toàn thể ý thức là cận bã, là bộ máy, của tất cả suy nghĩ. Và suy nghĩ đó được đặt nền tảng không chỉ trên bất chước và tuân phục, mà còn luôn luôn trên vui thú; tôi tuân phục bởi vì nó cho tôi vui thú; tôi theo sau một ai đó bởi vì nó cho tôi vui thú; tôi nói ăng, “A nh ấy sai trái,” bởi vì nó cho tôi vui thú. Khi tôi nói ăng, “ Đây là quốc gia của tôi, tôi sẵn lòng chết cho

quốc gia này,” đó là bởi vì nó cho tôi vui thú, mà lại nữa được đặt nền tảng trên vui thú to tát hơn về an toàn và vân vân.

Vì vậy tư tưởng có tánh máy móc. Không đặt thành vấn đề tư tưởng của ai, gồm cả những vị đạo sư của bạn, những vị thầy của bạn, những triết gia của bạn. Nó là sự phản hồi của ký ức được tích lũy; và ký ức đó, nếu bạn tìm hiểu nó sâu sắc, đều được đặt nền tảng trên nguyên tắc của vui thú này. Bạn tin tưởng Đại ngã, linh hồn, hay bất cứ cái gì bạn tin tưởng; nếu bạn tìm hiểu thâm sâu thêm nữa, bạn sẽ thấy đó là vui thú ! Bởi vì cuộc sống không vĩnh cửu, có chết, có sợ hãi, bạn hy vọng có một cái gì đó sâu xa hơn tất cả việc này, và với việc đó bạn cho nó một cái tên; điều này cho bạn sự thanh thản tuyệt vời, và thanh thản đó là vui thú. Vì vậy tư tưởng, bộ máy của suy nghĩ, dù bạn có lẽ nghĩ nó phức tạp như thế nào, tinh tế như thế nào, khởi nguồn như thế nào, đều được đặt nền tảng trên nguyên tắc này.

Vậy là bạn phải hiểu rõ điều này, và bạn chỉ có thể hiểu rõ khi bạn chú ý tổng thể. Bây giờ khi bạn lắng nghe bằng chú ý tổng thể đến điều gì đang được nói bạn sẽ ngay tức khắc thấy được sự thật của nó hay điều giả dối của nó. Không có gì giả dối về nó, bởi vì nó là sự thật. Chúng ta đang giải quyết những sự thật, chúng ta không bàn luận về những ý tưởng, những ý kiến của bạn hoặc ý kiến của một người nào đó. Đây là những sự thật, dù xấu xa hay đẹp đẽ. Trong suốt những thế kỷ này sang những thế kỷ khác chúng ta đã suy nghĩ, chúng ta đã nói với chính chúng ta, “Tư tưởng có thể thay đổi mọi thứ.” Tư tưởng được đặt nền tảng trên vui thú, và ý muốn là kết quả của vui thú, và chúng ta nói, “Từ đó chúng ta sẽ thay đổi mọi thứ.” Khi bạn tìm hiểu, bạn sẽ phát hiện rằng bạn không thể thay đổi một sự việc nào, nếu bạn không hiểu rõ nguyên tắc vui thú này.

Khi bạn hiểu rõ tất cả điều này, xung đột kết thúc. Bạn không kết thúc xung đột một cách cố ý, xung đột kết thúc mà không có nghĩa rằng bạn trở thành một cây rau. Bạn phải hiểu rõ ham muốn, quan sát nó đang vận hành hàng ngày và quan sát sự len lỏi của tư tưởng, mà cho ham muốn một yếu tố thời gian.

Trong sự tìm hiểu và hiểu rõ việc này có kỷ luật tự nhiên. Hãy nhìn kìa! Lắng nghe điều gì đang đư ợc nói cần kỷ luật; lắng nghe không chỉ những từ ngữ nhưng phía bên trong, sâu thẳm, không lệ thuộc một khuôn mẫu nào. Chắc chắn chính động thái lắng nghe đó là kỷ luật – phải vậy không?

Khi cái trí hiểu rõ bản chất củ a vui thú , tư tưởng , h am muốn, chính hiểu rõ đó mang theo cùng nó kỷ luật. Vì vậy không có vấn đề chiều theo ý muốn, không chiều theo ý muốn – nên, hay không nên; tất cả việc đó đều biến mất. Nó giống như một thức ăn nào đó bạn ăn, bạn bị đau bụng. Nếu sự vui thú của cái lưỡi mạnh mẽ hơn cơn đau bụng của bạn, vậy thì bạn tiếp tục ăn, và bạn liên tục nói rằng, “Tôi không đư ợc ăn.” Nhưng khi cơn đau trở nên trầm trọng hơn, lúc đó bạn chú ý đến cái gì bạn ăn. Nhưng nếu bạn chú ý vào ngay khoảnh khắc đầu tiên khi bạn gặp đau đón, vậy thì không cần thiết phải có xung đột giữa vui thú và đau đón. Bạn đang theo dõi chứ?

Vì vậy tất cả đ ều này đ ưa chúng ta đến một vấn đề rõ ràng, đó là: người ta phải hoàn toàn là một ngọn đèn cho chính mình. Chúng ta không nh vậy, chúng ta dựa vào những người khác. Khi bạn đang lắng nghe, bạn đang dựa vào người nói trình bày cho bạn làm việc gì. Nhưng nếu bạn lắng nghe rất cẩn thận, người nói không đang bảo bạn phải làm gì. Ông ta đang yêu cầu bạn tìm hiểu, ông ta đang giải thích cho bạn cách tìm hiểu như thế nào và điều gì đư ợc ngụ ý trong sự tìm hiểu đó. Bằng cách tìm hiểu rất cẩn thận, bạn đư ợc tự do khỏi tất cả mọi lệ thuộc và bạn là một ngọn đèn cho chính bạn. Điều đó có nghĩa rằng bạn hoàn toàn cô đơn.

Chúng ta không cô đơn; chúng ta cô đ ộc. Bạn là kết quả của quá nhiều thế kỷ của văn hóa, truyền bá, ảnh hưởng, khí hậu, thức ăn, quần áo, điều gì người ta đã nói hay không nói, và vân vân; vì vậy bạn không cô đơn. Bạn là một kết quả. Và muốn là một ngọn đèn cho chính mình bạn phải cô đơn. Khi bạn đã gạt bỏ toàn bộ cấu trúc tâm lý của xã hội, của vui thú, của xung đột, bạn cô đơn.

Và cô đơn này không là một việc gì đó phải kinh hãi, một việc gì đó gây đau khổ. Chỉ khi nào có tách rời, khi có cô độc, có đau khổ; vậy thì có lo âu, vậy thì có sợ hãi. Cô đơn là một việc gì đó hoàn toàn khác hẳn, bởi vì chỉ cái trí cô đơn, cái trí đó không thể bị ảnh hưởng. Điều này có nghĩa cái trí đã hiểu rõ nguyên tắc của vui thú và vì vậy không có vấn đề gì có thể tác động được nó; không có gì, không mình nọt, không danh vọng, không khả năng, không tài năng có thể tác động được nó. Và cô đơn đó là cốt lõi.

Khi bạn thấy mặt trời lặn đây chú ý, bạn cô đơn – phải vậy không? Vẻ đẹp luôn luôn cô đơn – không ở trong ý thức tách rời, ngu xuẩn. Chính là chất lượng của một cái trí vượt khỏi mọi tuyên truyền, vượt khỏi yêu thích và không yêu thích thuộc cá thể, cái trí đó không đang vận hành dựa trên vui thú. Một cái trí có thể trực nhận vẻ đẹp chỉ trong cô đơn. Cái trí phải đến được trạng thái lạ thường đó khi nó không thể bị ảnh hưởng và vì vậy làm tự do chính nó khỏi tình trạng bị quy định về môi trường sống và tình trạng bị quy định về truyền thống, và vân vân. Chỉ một cái trí như thế mới có thể tiếp tục trong cô đơn của nó để tìm hiểu hay để quan sát tĩnh lặng là gì. Bởi vì chỉ trong tĩnh lặng bạn mới có thể nghe được tiếng rít của những con cú mèo kia. Nếu bạn huyền thuyên với những vấn đề của bạn và vân vân, bạn sẽ không bao giờ nghe được những tiếng cú kia. Bởi vì tĩnh lặng, bạn nghe. Bởi vì tĩnh lặng, bạn hành động. Và hành động là sống.

Khi bạn hiểu rõ ham muốn, vui thú, tư tưởng, bạn đã loại bỏ tất cả uy quyền, bởi vì uy quyền thuộc mọi loại nào, phía bên trong, phía bên ngoài, không dẫn bạn đến nơi nào cả. Bạn đã mất đi tất cả niềm tin trong mọi uy quyền, phía bên trong; vì vậy bạn không lệ thuộc vào bất kỳ người nào. Vì vậy qua sự tìm hiểu về tư tưởng và về vui thú của bạn, bạn được cô đơn. Và cô đơn ngụ ý tĩnh lặng; bạn không thể cô đơn nếu bạn không tĩnh lặng. Và từ tĩnh lặng đó là hành động. Điều này cần tìm hiểu thêm nữa.

Đối với chúng ta hành động được đặt nền tảng trên một ý tưởng, như một nguyên tắc, một niềm tin, một giáo điều, và tùy theo ý tưởng đó tôi hành động. Nếu tôi có thể phỏng đoán hành

động đó tùy theo ý tưởng của tôi, tôi nghĩ rằng tôi là một người rất chân thật, một người rất cao quý Nhưng luôn luôn có một khác biệt giữa ý tưởng và hành động, và vì vậy có xung đột. Khi có xung đột thuộc bất kỳ loại nào, không có rõ ràng. Bên ngoài bạn có lẽ rất thánh thiện, sống một cuộc sống tạm gọi là rất đơn giản, mà có nghĩa là một mảnh vải và một bữa cơm. Đó không là một cuộc sống đơn giản. Một cuộc sống đơn giản còn đòi hỏi và sâu sắc nhiều hơn việc đó. Một cuộc sống đơn giản là một cuộc sống trong đó không có xung đột.

Vì vậy tĩnh lặng hiện hữu bởi vì có cô đơn, và tĩnh lặng đó vượt khỏi ý thức. Ý thức là vui thú, tư tưởng, và bộ máy của tất cả việc đó, biết được hoặc không biết được. Trong lãnh vực đó không bao giờ có tĩnh lặng và vì vậy trong lãnh vực đó bất kỳ hành động nào sẽ luôn luôn tạo ra hoang mang, sẽ luôn luôn mang lại đau khổ, sẽ luôn luôn tạo tác phiền muộn.

Chỉ khi nào có hành động từ tĩnh lặng này thì đau khổ mới kết thúc. Nếu cái trí không hoàn toàn được tự do khỏi đau khổ, cá thể hay cái gì khác, nó sống trong tối tăm, trong sợ hãi và trong lo âu. Vì vậy, dù hành động của nó là gì chẳng nữa, sẽ luôn luôn có rối loạn, và bất kỳ chọn lựa nào của nó, nó sẽ luôn luôn mang lại xung đột. Vì vậy khi người ta hiểu rõ tất cả việc đó, có tĩnh lặng, và nơi nào có tĩnh lặng, có hành động. Tĩnh lặng chính nó là hành động; không phải tĩnh lặng và sau đó hành động. Có thể việc này không bao giờ xảy ra cho bạn, hoàn toàn tĩnh lặng. Nếu bạn tĩnh lặng, bạn có thể nói từ tĩnh lặng đó, mặc dù bạn có những kỷ niệm, những trải nghiệm, hiểu biết của bạn. Nếu bạn không có hiểu biết, bạn không thể nói gì cả. Nhưng khi có tĩnh lặng, từ tĩnh lặng đó, có hành động và hành động đó không bao giờ bị phức tạp, không bao giờ bị rối loạn, không bao giờ bị mâu thuẫn.

Khi người ta đã hiểu rõ nguyên tắc của vui thú, tư tưởng, cô đơn này, và tổng không của tĩnh lặng này, khi người ta đã đi thật xa rồi – không dựa vào thời gian, nhưng thực sự – vậy thì bởi vì có chú ý ồng thể, có một hành động của tĩnh lặng mà trong đó có bất động toàn bộ, và bất động này là hành động. Bởi vì nó bất

động toàn bộ, có một nổ tung. Chỉ khi nào có một nổ tung toàn bộ thì mới có cái gì đó mới mẻ đang xảy ra – mới mẻ, mà không bị đặt nền tảng trên sự công nhận và vì vậy không thể trải nghiệm được. Vì vậy nó không là “Tôi trải nghiệm, và bạn đến học hỏi từ tôi làm cách nào để trải nghiệm.”

Vậy là tất cả những sự việc này đến một cách tự nhiên, dễ dàng, khi chúng ta hiểu rõ hiện tượng của tồn tại này, mà là liên hệ. Đối với hầu hết chúng ta, liên hệ là hoang mang, đau khổ, và để tạo ra một thay đổi sâu sắc, to lớn, một thay đổi cơ bản trong nó, người ta phải hiểu rõ ham muốn, vui thú, tư tưởng, và cũng cả bản chất của cô đơn. Rồi thì từ đó có tĩnh lặng. Và bởi vì nó bất động toàn bộ, tĩnh lặng đó hành động khi nó được yêu cầu hành động; nhưng bởi vì nó bất động toàn bộ và vì vậy không có bất kỳ chuyên động nào, có một nổ tung. Bạn biết không, những nhà khoa học đang nói rằng giải thiên hà được hình thành khi vật chất ngừng chuyển động và có một nổ tung. Chỉ khi nào có một nổ tung mới có một cái trí mới mẻ, một cái trí tôn giáo thực sự, hiện hữu. Và chỉ có một cái trí tôn giáo thực sự mới có thể giải quyết những vấn đề của con người.

Rishi Valley, ngày 8 tháng 11 năm 1967

Tình yêu là gì? Chúng ta có thể hiểu rõ nó bằng từ ngữ và bằng trí năng, hay nó là một điều gì đó không thể diễn tả được bằng từ ngữ? Nó là gì mà mỗi người chúng ta gọi là tình yêu? Tình yêu có là cảm tính hay không? Tình yêu có là cảm xúc hay không? Tình yêu có thể được phân chia như thiêng liêng và dục vọng hay không? Liệu có tình yêu khi có ghen tuông hay hận thù, hay một động cơ ganh đua? Liệu có tình yêu khi mỗi người chúng ta đang tìm kiếm sự an toàn riêng của chúng ta, cả tâm lý lẫn vật chất, phía bên ngoài? Đùng đồng ý hay không đồng ý, bởi vì bạn bị trói buộc trong việc này. Chúng ta không đang nói về một tình yêu trừu tượng nào đó; một ý tưởng trừu tượng của tình yêu không có giá trị gì cả. Bạn và tôi có thể có những lý thuyết về nó, nhưng thực ra, cái sự việc mà chúng ta gọi là tình yêu là gì?

Có vui thú, vui thú dục tình, trong đó có ghen tuông, nhân tố sở hữu, nhân tố thống trị, ham muốn được chếm hữu, điều khiển, kiểm soát, ngăn cản điều gì một người khác suy nghĩ. Biết được tất cả những phức tạp của việc này, chúng ta nói rằng phải có tình yêu thánh thiện, đẹp đẽ, không thể tiếp cận, không thể hủy hoại; chúng ta suy gẫm về nó và bị trói buộc trong thái độ đầy cảm xúc, cảm tính, hiên dăng, và bị mất hút. Bởi vì chúng ta không thể nào đo lường được cái sự việc mà con người gọi là tình yêu này chúng ta chạy trốn vào những trừu tượng mà tuyệt đối không chút giá trị nào cả. Đúng không? Vì vậy tình yêu là gì? Nó là vui thú và ham muốn hay sao? Nó là tình yêu của một người và không là của nhiều người hay sao?

Muốn hiểu rõ câu hỏi này – tình yêu là gì? – người ta phải tìm hiểu vấn đề của vui thú, vui thú dục tình, hay vui thú thống trị

một người khác, kiểm soát hay kiểm chế một người khác; và liệu rằng tình yêu có thuộc về một người, khước từ tình yêu thuộc toàn thể. Nếu người ta nói rằng, “Tôi yêu bạn,” nó loại trừ toàn thể phải không? Tình yêu thuộc về riêng tư hay không riêng tư? Chúng ta nghĩ rằng nếu người ta thương yêu một người, người ta không thể thương yêu toàn thể được, và nếu người ta thương yêu nhân loại thì người ta không thể nào thương yêu một người riêng biệt. Tất cả điều này chỉ ra rằng chúng ta có những ý tưởng về tình yêu nên là gì, phải không? Lại nữa đây là khuôn mẫu, qui tắc được phát triển bởi văn hóa trong đó chúng ta sống, hay khuôn mẫu mà người ta đã vun quén cho chính ngr ời ta. Vậy thì đối với chúng ta những ý tưởng về tình yêu gây ra vấn đề nhiều hơn là sự kiện; chúng ta có những ý tưởng tình yêu là gì, nó nên là gì, nó không là gì. Những bậc thánh tôn giáo, bất hạnh thay cho nhân loại, đã công nhận rằng thương yêu một người phụ nữ là một điều gì đó hoàn toàn sai trái; bạn không thể nào đến gần được cái ý tưởng về Chúa của họ nếu bạn thương yêu một ai đó. Đó là, dục tình bị cấm đoán; nó bị gạt bỏ bởi những vị thánh, nhưng họ lại bị thống trị bởi nó, theo cách tổng quát. Vì vậy muốn tìm hiểu câu hỏi tình yêu là gì này, đầu tiên người ta phải xóa sạch tất cả những ý tưởng, tất cả những học thuyết của tình yêu là gì, hay nên là gì hay không nên là gì, vậs phân chia như là thiêng liêng hay không thiêng liêng. Chúng ta có thể làm việc đó được không?

Bây giờ, liệu rằng chúng ta, không phải như một phản ứng nhưng bởi vì chúng ta hiểu rõ toàn qui trình của sự phân chia giữa ý tưởng và sự kiện này, có thể gạt đi ý tưởng và thực sự đối diện sự kiện, thực tại? Nếu không sự phân chia giữa cái gì nên là và cái gì là này là một cách lừa dối nhất khi tiếp xúc cùng cuộc sống. Kinh Gita, kinh Bible, Jesus, Krishna tất cả những người này, tất cả những quyển sách này, nói rằng, “Bạn nên, nên, nên.” Hãy gạt đi tất cả điều đó; nó là tất cả những ý tưởng, học thuyết; vậy thì

chúng ta có thể nhìn vào thực tại. Vậy thì người ta có thể thấy rằng cảm xúc hay cảm tính không hiện diện nơi nào có tình yêu. Cảm xúc và cảm tính chỉ là những phản ứng của thích và không thích. Tôi thích bạn và tôi đầy nhiệt thành với bạn. Tôi thích nơi này, mà ngụ ý rằng tôi không thích nơi khác, và vân vân. Vẫn vậy cảm xúc và cảm tính nuôi dưỡng sự hung bạo. Bạn có khi nào thấy nó chưa? Gắn kết với một mảnh vải được gọi là lá cờ quốc gia là yếu tố của cảm xúc và cảm tính, và vì yếu tố đó các bạn sẵn sàng giết chết một người khác. Việc đó được gọi là tình yêu quốc gia của bạn, tình yêu người hàng xóm của bạn. Người ta có thể thấy rằng nơi nào cảm xúc và cảm tính chen vào, tình yêu không có. Chính cảm xúc và cảm tính mới nuôi dưỡng sự hung bạo của thích và không thích. Và người ta cũng có thể thấy rằng nơi nào có ganh tị, không có tình yêu. Rõ ràng là như vậy! Tôi ganh tị bạn bởi vì bạn có công việc tốt hơn, một vị trí tốt hơn, ngôi nhà đẹp hơn; bạn trông đẹp hơn, bạn thông minh hơn, nhạy bén hơn, và tôi ganh tị bạn. Thật ra tôi không nói rằng tôi ganh tị bạn, nhưng tôi ganh đua với bạn, mà là một hình thức của ganh tị, ghen tuông. Vì vậy ganh tị và ghen tuông không là tình yêu và tôi gạt nó đi. Tôi không tiếp tục bàn luận về việc làm cách nào gạt chúng đi và trong khi đó lại tiếp tục ganh tị. Tôi thực sự xóa sạch nó đi như cơn mưa rửa hết bụi bặm của nhiều ngày trên một chiếc lá, tôi chỉ xóa sạch chúng đi.

Tình yêu có là vui thú và ham muốn, dục tình hay không? Hãy nhìn thử điều gì liên quan trong nó. Tình yêu có là vui thú hay không? Bạn biết rằng từ ngữ *tình yêu* đã bị chất đầy quá nhiều ý nghĩa rồi: “Tôi yêu quốc gia của tôi, tôi yêu quyền sách đó, tôi yêu thung lũng đó, tôi yêu vị vua của tôi, tôi yêu người vợ của tôi, tôi yêu Chúa.” Nó đã bị chất đầy quá nhiều. Liệu chúng ta có thể giải thoát từ ngữ đó khỏi những lớp vỏ của nhiều thế kỷ, bởi vì chúng ta phải dùng từ ngữ đó, hay không? Chúng ta chỉ có thể làm việc đó khi chúng ta tìm hiểu câu hỏi: tình yêu có là vui thú và ham muốn hay không? Chúng ta đã nói rằng, cách cư xử được đặt nền tảng trên nguyên tắc của vui thú thậm chí khi chúng ta thực

hiện một hy sinh, nó vẫn còn được đặt nền tảng trên vui thú. Bạn quan sát nó xuyên suốt cuộc sống. Chúng ta cư xử theo một lối ỉ nào đó bởi vì nó làm hài lòng chúng ta, theo ăn bản. Và nếu chúng ta không suy nghĩ nhiều về nó, chúng ta nói rằng tình yêu là vui thú. Vậy thì chúng ta sẽ tìm ra liệu tình yêu có vượt khỏi vui thú và vì vậy liệu nó có bao gồm vui thú hay không?

Vui thú là gì? Ở nơi tôi đang ngồi, qua một phân chia giữa những cái cây, tôi có thể trông thấy một quả đồi và một tảng đá trên đỉnh của nó. Nó hao hao giống như vùng quê nước Ý với một lâu đài và một ngôi làng trên quả đồi. Tôi có thể trông thấy những bông hoa cùng những chiếc lá lấp lánh ánh mặt trời sáng rực. Nó là một cảm giác tu yệt vời, nó là một vui thú tu yệt vời. Phải vậy không? Cảnh đó thực sự đẹp lắm. Có sự cảm nhận và sự thích thú khác thường trong nó. Đó là vui thú, phải không? Và điều gì sai trái với nó? Tôi trông thấy cảnh đẹp đó và cái trí nói rằng, “Đẹp làm sao đâu! Tôi ước tôi có thể luôn luôn trông thấy nó, không phải sống trong những thị trấn bản thủ, nhưng sống ở đây yên àng và không làm gì cả.” Tôi muốn nó được lặp lại và ngày mai tôi sẽ đến ngồi ở đây – dù rằng bạn có ở đây hay không – và trông thấy nó, bởi vì tôi trông thấy nó ngày hôm qua và tôi muốn tận hưởng nó ngày hôm nay. Thế là có sự vui thú trong lặp lại. Đúng chứ? Có sự tận hưởng dục tình của ngày hôm qua tôi muốn nó được lặp lại ngày hôm nay và ngày mai. Đúng chứ? Tôi trông thấy cảnh quả đồi, cây cối, những bông hoa và ở ngay khoảnh khắc đó có sự tận hưởng trọn vẹn, sự tận hưởng của vẻ đẹp vô cùng. Có điều gì sai trái với nó? Chẳng có điều gì sai trái với nó cả, nhưng khi tư tưởng chen vào và nói àng, “Ồ đẹp làm sao. Tôi muốn nó được lặp lại,” lặp lại đó là bắt đầu của ham muốn, tìm kiếm vui thú, cho ngày mai. Vậy thì vui thú của ngày mai trở thành máy móc. Tư tưởng luôn luôn có tính máy móc, và nó dựng lên hình ảnh của quả đồi đó, của những cây cối đó; nó là ký ức của tất cả những sự việc đó, và vui thú mà tôi đã trải qua phải được lặp lại. Lặp lại đó là sự tiếp tục của ham muốn được củng cố thêm bởi tư tưởng. Chúng ta nói, “Tình yêu là vui thú, tình yêu là ham

muốn” nhưng có phải vậy không? Tình yêu có là sản phẩm của tư tưởng hay không? Sản phẩm của tư tưởng là sự tiếp tục của ham muốn được gọi là vui thú. Tư tưởng đã sinh ra vui thú này bằng cách nghĩ về cái gì gây vui thú ngày hôm qua, mà tôi muốn được lặp lại ngày hôm nay.

Vì vậy tình yêu là một tiếp tục của tư tưởng, hay tư tưởng không liên quan gì đến tình yêu? Người ta có thể nói rằng tư tưởng không liên quan gì đến tình yêu cả, nhưng người ta chỉ có thể nói điều đó chân thật khi người ta thực sự hiểu rõ toàn bộ vấn đề của vui thú, ham muốn, thời gian, tư tưởng này – mà có nghĩa rằng có tự do. Cư xử chỉ có thể ngay tức khắc trong tự do. Hãy nhìn kia, cách cư xử, thái độ sống lặp lại dựa vào một khu ôn mẫu, nu ôi dưỡng không chỉ sự liên hệ lặp lại, máy móc nhưng còn vô trật tự. Trong đó có một yếu tố thời gian. Chúng ta đang hỏi liệu rằng có một cách cư xử, một thái độ sống hoàn toàn được tự do, từng phút, từng giây; chỉ trong cư xử trọn vẹn đó, trong mỗi khoảnh khắc, mới có đạo đức, không có sự tiếp tục như ngày hôm qua và ngày mai.

Vì vậy tự do ở trong khoảnh khắc của hành động, mà là cư xử. Nó không liên quan gì đến ngày hôm qua hay ngày mai. Làm ơn hãy tìm hiểu nó một cách khác. Tình yêu có gốc rễ trong ngày hôm qua và ngày mai hay không? Cái gì có gốc rễ trong ngày hôm qua là tư tưởng. Tư tưởng là sự phản hồi của ký ức, và nếu tình yêu chỉ là ký ức, rõ ràng nó không là sự việc thực sự. Nếu tôi thương yêu bạn bởi vì bạn tốt với tôi ngày hôm qua, hay tôi không thích bạn vì bạn đã không cho tôi một cơ hội để làm việc này hay việc kia, vậy thì nó là một hình thức của tư tưởng, mà chấp nhận và phủ nhận.

Liệu có thể có tình yêu không cảm xúc và không cảm tính, không thuộc thời gian hay không? Đây không thuộc lý thuyết nhưng thực sự, nếu bạn thực sự đối diện nó. Vậy thì bạn sẽ phát hiện rằng tình yêu như thế vừa cả riêng tư lẫn không riêng tư, vừa cả một người lẫn nhiều người. Nó giống như bông hoa có hương thơm; bạn có thể ngửi nó hay là bạn có thể không lưu tâm. Bông

hoa đó dành cho mọi người và, cho một người mà cố gắng nghĩ nó say sưa và nhìn ngắm nó, một niềm vui lớn lao.

Chúng ta có thể nói về điều này, hỏi những câu hỏi và tìm hiểu nó sâu sắc hơn, tìm hiểu nó chi tiết hơn, nếu các bạn muốn, hay không?

***Người hỏi:** Khi có xung đột từ những áp lực, trạng thái trong đó tình yêu không thực riêng tư là điều không thể được. Nếu tôi được phép nói như thế, trong trạng thái đó từ ngữ tình yêu biến mất và chúng ta dùng nhiều từ ngữ khác. Chúng ta có thể thảo luận điều đó không?*

Krishnamurti: Khi không có xung đột trong tình yêu, nó không thuộc riêng tư, bạn sẽ gọi nó bằng một cái tên khác phải không? Thưa bạn, lại nữa bạn thấy không, chúng ta đang sử dụng từ ngữ *xung đột* đó. Xung đột nảy sinh trong tình yêu khi nào? Đó là một câu hỏi kinh hoàng, phải vậy không? Bạn có thấy điều đó không? Có xung đột trong tình yêu là một câu phát biểu rất kinh hoàng. Tất cả những liên hệ con người của chúng ta là một xung đột, với người vợ, người chồng, với người hàng xóm và vân vân. Tại sao xung đột tồn tại giữa hai con người, giữa người chồng và người vợ, và vân vân, trong liên hệ đó mà chúng ta gọi là tình yêu? Tại sao vậy? Từ ngữ *liên hệ* đó có nghĩa là gì, “có liên hệ” nó có nghĩa là gì? Tôi có liên hệ với bạn, điều đó có nghĩa rằng tôi có thể tiếp xúc bạn, thực sự bằng vật chất hay bằng tinh thần. Chúng ta gặp gỡ nhau, không có rào chắn giữa chúng ta, có một tiếp xúc ngay tức khắc giống như khi tôi chạm vào cái mioplon này. Nhưng trong sự liên hệ của con người không có sự tiếp xúc ngay tức khắc đó, bởi vì bạn, người chồng hay người vợ, có một hình ảnh về người chồng hay người vợ. Bộ bạn không có một hình ảnh về người nói hay sao? Chắc chắn là có. Nếu không nhiều người trong số bạn sẽ không lắng nghe. Vì vậy bạn có sự liên hệ với hình ảnh và nếu hình ảnh đó không phù hợp đến khuôn mẫu của bạn vậy thì bạn nói rằng, “Ông ta không là một người đúng đắn.” Bạn

thực sự không có sự tiếp xúc nào với người nói cả. Bạn có sự tiếp xúc với hình ảnh mà bạn đã tạo ra về người nói, giống như bạn có hình ảnh về người vợ của bạn và người chồng của bạn, và sự tiếp xúc, sự liên hệ giữa hai hình ảnh này là điều gì mà bạn gọi là liên hệ. Xung đột xảy ra giữa hai hình ảnh này, và chừng nào những hình ảnh này còn tồn tại phải có xung đột. Nhưng nếu không có hình ảnh gì cả, mà là một cái gì đó lạ thường và người ta phải tìm hiểu nó rất, rất sâu sắc – nếu không có hình ảnh gì cả, sẽ không có xung đột. Nếu bạn không có hình ảnh về tôi và tôi không có hình ảnh về bạn – vậy thì chúng ta gặp gỡ. Nhưng nếu bạn quả quyết rằng tôi là một người ngoại quốc và bạn là người Ấn độ đây những tín hiệu thâm nhuần trong truyền thống, ồ, điều đó không thể được. Vì vậy nơi nào có tình yêu không có xung đột, bởi vì tình yêu không có hình ảnh. Tình yêu không dựng lên những hình ảnh bởi vì tình yêu không bị tác động bởi tư tưởng. Tình yêu không thuộc thời gian.

Như bạn đã vạch rõ, chúng ta là nô lệ cho những từ ngữ giống như chúng ta là nô lệ cho những hình ảnh, những biểu tượng. Từ ngữ, biểu tượng không là thực tại và muốn tìm ra thực tại, thấy được thực tại, người ta phải được tự do khỏi từ ngữ và biểu tượng.

Người hỏi: Liệu rằng có sự tự phát trong tình yêu hay không?

Krishnamurti: Bây giờ tôi không biết bạn có ý nói gì qua những từ ngữ *tình yêu* và *tự phát* đó. Chúng ta có khi nào tự phát không? Liệu rằng có một sự việc như là trạng thái tự phát? Bạn có khi nào tự phát hay không? Có hay không? À, hãy chờ đợi, đừng đồng ý hay không đồng ý. Hãy nhìn vào điều gì đang ám chỉ trong từ ngữ đó. Ở trạng thái tự phát có nghĩa rằng bạn không bao giờ bị điều kiện, bạn không đang phản ứng, bạn không đang bị ảnh hưởng; điều đó có nghĩa rằng bạn đang thực sự là một con người tự do, không oán hận, căm ghét, không một mục đích trong quan điểm. Bạn có thể được tự do như thế hay không? Vậy thì chỉ khi đó bạn

mới có thể nói rằng, “Tôi sống tự phát.” Để thực sự tự phát không chỉ liên quan đến hiểu rõ về ý thức bề mặt, mà còn những tầng ý thức sâu thẳm hơn, bởi vì tất cả ý thức là cách cư xử theo một khuôn mẫu. Bất kỳ hành động nào ở trong lãnh vực của ý thức đều bị giới hạn vì vậy không có hành động được gọi là tự do, tự phát.

Claremont College, California, ngày 17 tháng 11 năm 1968

Chúng ta không đang nói về những trừu tượng, hay những ý tưởng, đó là xuẩn ngốc, nhưng về “cái gì là” thực sự, mà là đang sống của chúng ta. Đang sống của chúng ta là gì? Nếu bạn quan sát, từ khoảnh khắc chúng ta được sinh ra cho đến khi chúng ta chết, nó là một trận chiến liên tục, đấu tranh liên tục, kèm theo những vui thú tốt cùng, những sợ hãi khủng khiếp, thất vọng, cô độc, hoàn toàn thiếu vắng tình yêu, sự nhàm chán, sự lặp lại, lẽ thối. Đó là cuộc sống của chúng ta: trải qua bốn mươi năm trong một văn phòng, hay trong một nhà máy, là một người làm công việc nhà, sự buồn nản, sự nhàm chán của tất cả mọi chuyện, vui thú ái ân, ghen tuông, ganh tị, sự thất bại của thành công, và sự tôn sùng thành công. Đó là cuộc sống bị hành hạ hàng ngày của chúng ta nếu bạn rất nghiêm túc và quan sát điều gì thực sự là; nhưng nếu bạn chỉ tìm kiếm giải trí trong những hình thức khác nhau dù rằng ở trong một nhà thờ hay trên một sân bóng, vậy thì sự giải trí như thế có đau khổ riêng của nó, có những vấn đề riêng của nó. Và một cái trí hời hợt luôn luôn tẩu thoát qua nhà thờ và qua sân bóng. Chúng ta không đang nói về những cái trí hời hợt như thế bởi vì những cái trí đó không thực sự quan tâm. Cuộc sống là nghiêm túc, và trong nghiêm túc đó có hân hoan vô hạn và chỉ có cái trí nghiêm túc mới đang sống, mới có thể giải quyết những vấn đề to tát của sự tồn tại.

Tôi sẽ giải thích vấn đề này và tôi hy vọng nó sẽ rõ ràng. Người ta bị điều kiện để chấp nhận sự ganh tị, ganh tị là đo lường, so sánh. Một ai đó sáng sủa, thông minh, thành công, được hoan

nghe; và người khác, tôi, không được như vậy. Qua so sánh, qua đo lường, ganh tị được nuôi dưỡng từ thời niên thiếu. Vì vậy có ganh tị như một khách thể, như một cái gì đó phía bên ngoài của chính mình. Có ganh tị, người ta quan sát nó, và ganh tị là người quan sát; không có phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát. Người quan sát là ganh tị. Làm ơn hãy theo sát điều này một chút. Và anh ấy nhận ra rằng người quan sát không thể làm bất kỳ việc gì về ganh tị cả bởi vì anh ấy là nguyên nhân và hậu quả, mà là ganh tị. Vì vậy “cái gì là,” mà là cuộc sống hàng ngày của chúng ta, với tất cả những vấn đề của nó – sợ hãi, ghen tuông, ganh tị, thất vọng, cô độc – không khác biệt gì với người quan sát mà nói rằng, “Tôi cô độc.” Người quan sát là cô độc, người quan sát là ganh tị, là sợ hãi. Đúng không? Và vì vậy người quan sát không thể làm bất kỳ việc gì về “cái gì là,” mà không có nghĩa rằng anh ấy chấp nhận “cái gì là,” mà không có nghĩa rằng anh ấy mãn nguyện với “cái gì là.” Nhưng khi không còn xung đột với “cái gì là,” không còn xung đột bị gây ra bởi sự phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát, khi không có sự kháng cự với “cái gì là,” lúc đó bạn sẽ phát hiện có một thay đổi cơ bản. Và đó là thiên định – tìm ra cho chính mình toàn ản đề của người quan sát, cấu trúc và bản chất của người quan sát, mà là chính bạn. Và người quan sát là vật được quan sát, mà là thành phần của chính bạn. Nhận ra tổng thể của việc này, sự đồng nhất của việc này, là thiên định mà trong đó không còn xung đột nữa. Và vì vậy có tan biến, vượt khỏi “cái gì là.”

Từ “*Truyền thống và cách mạng*”

Rishi Valley, ngày 28 tháng 1 năm 1971

Krishnamurti: Sự liên hệ có nghĩa gì đối với bạn?

Người hỏi: Trong trạng thái hiệp thông.

Krishnamurti: Sự liên hệ có nghĩa gì đối với bạn. Khi bạn nhìn tôi, nhìn cô ấy, bạn liên hệ với tôi, với cô ấy bằng cách nào? Bạn có liên hệ hay không?

Người hỏi: Tôi nghĩ rằng có.

Krishnamurti: Chúng ta hãy tìm hiểu nó. Tôi nhìn bạn, bạn nhìn tôi. Sự liên hệ của chúng ta là gì? Có sự liên hệ nào khác ngoại trừ sự liên hệ bằng lời nói hay không?

Người hỏi: Có một cảm thấy của liên hệ khi có một chuyển động hướng về một cái gì đó.

Krishnamurti: Nếu cả hai chúng ta đều chuyển động hướng về một lý tưởng, đi cùng nhau đến một mục đích, đó là sự liên hệ hay sao? Có thể có sự liên hệ khi mỗi người tách rời à?

Người hỏi: Câu hỏi đầu tiên của ông đặt ra là, liệu có thể có sự liên hệ nếu có một trung tâm hay không?

Krishnamurti: Nếu tôi đã dựng lên một bức tường quanh chính bản thân tôi, có ý thức hay không ý thức, một bức tường của kháng cự, của tự bảo vệ với mục đích được an toàn, với mục đích

không bị tổn thương, không bị quấy rầy, liệu rằng có bất kỳ sự liên hệ nào hay không? Hãy tìm hiểu vấn đề này. Tôi sợ hãi, bởi vì tôi đã bị tổn thương cả thân thể lẫn tâm lý và toàn thân tâm của tôi bị tổn thương và tôi không muốn bị tổn thương thêm nữa. Tôi dựng lên một bức tường quanh chính tôi, của kháng cự, của phòng vệ, của “tôi biết, bạn không biết,” để cảm thấy hoàn toàn an toàn không còn bị tổn thương thêm nữa. Trong sự việc đó, sự liên hệ của tôi với bạn là gì? Có bất kỳ sự liên hệ nào hay không?

Người hỏi: Ông có ý nói gì qua sự liên hệ trong cuộc sống bình thường hàng ngày của chúng tôi?

Krishnamurti: Tại sao bạn hỏi tôi? Hãy nhìn vào chính bản thân bạn. Trong cuộc sống hàng ngày bình thường của bạn việc gì xảy ra? Đi đến nơi làm việc, bị dọa nạt, bị khiển trách bởi người nào đó có chức vụ cao hơn. Đó là sự liên hệ của bạn. Với niềm kiêu hãnh bị tổn thương của bạn, bạn về nhà và người vợ nói rằng bạn là cái này hay cái kia, và bạn lại khép kín sâu hơn nữa và bạn ngủ với cô ấy – bạn có bất kỳ sự liên hệ nào hay không?

Người hỏi: Điều đó có nghĩa rằng khi cái trung tâm hiện diện ở đó, không có sự liên hệ gì cả.

Người hỏi: Nhưng có ý muốn tốt lành thông thường.

Krishnamurti: Nhưng liệu có ý muốn tốt lành nếu tôi có bức tường kháng cự này, sự khép kín mà trong đó tôi sống hay không? Ý muốn tốt lành của tôi đối với bạn là gì? Tôi lễ phép. Tôi giữ một khoảng cách. Tôi luôn luôn ở bên trong bức tường.

Người hỏi: Thậm chí trong cuộc sống của một con người bình thường, có vài liên hệ mà luôn luôn không từ sau một bức tường.

Người hỏi: Ông nói rằng không có sự liên hệ. Sự thật là tôi có liên hệ trong cách này bởi vì một cảm thấy của cam kết. Có một cam kết lẫn nhau. Tôi không đang hành động trong tư lợi, nhưng chỉ trong lợi ích của mục đích chung.

Krishnamurti: Bạn nói rằng bạn đang hành động trong lợi ích của một mục đích chung. Đó là như vậy à? Tôi theo sau người lãnh đạo mà hy vọng cách mạng được xã hội, phía bên trong và bên ngoài, và tôi theo sau và vâng lời. Tôi cam kết chính mình với một nguồn của hành động mà cả người lãnh đạo và tôi đã đồng ý vì cần thiết. Liệu có sự liên hệ giữa tôi và người lãnh đạo đang làm việc cho cùng một mục đích? Sự liên hệ đó có nghĩa gì? Tiếp xúc, gần gũi?

Người hỏi: Lợi ích của sự liên hệ này là thực dụng.

Krishnamurti: Sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên một liên hệ thực dụng.

Người hỏi: Tôi nghi ngờ liệu rằng ông ứng dụng được sự th ử nghiệm không có liên hệ này.

Krishnamurti: Bạn không đang trả lời vấn đề sâu sắc hơn, đó là, chừng nào còn có người quan sát đang cam kết chính anh ta với một nguồn của hành động, liệu có một liên hệ giữa bạn và tôi hay không?

Người hỏi: Vậy thì sự liên hệ chỉ là một ý tưởng hay sao?

Krishnamurti: Một ý tưởng, một công thức, một khuôn mẫu, một mục đích, một nguyên tắc, một hoang tưởng mà cả hai chúng ta đều đồng ý, nhưng có một liên hệ hay không?

Người hỏi: Không có sự liên hệ giữa hai người phải không?

Krishnamurti: Nó thực sự là một vấn đề to tát. Như tôi đã nói, sự liên hệ giữa một tư tưởng và một tư tưởng khác, một hành động và một hành động khác là gì? Hay hành động là một chuyển động liên tục, và vì vậy trong hành động không có liên hệ và, vì vậy, một hành động không liên quan với hành động khác? Hãy nhìn, tôi có liên hệ khi tôi nhìn cái cây đó hay không? Sự liên hệ là một khoảng cách giữa tôi như người quan sát và cái cây. Khoảng cách đó có lẽ là năm feet hay một trăm yard, nhưng nơi nào có khoảng cách giữa người quan sát và vật được quan sát liệu có thể có sự liên hệ hay không? Khi tôi lập gia đình và tôi đã dựng lên một hình ảnh về người vợ của tôi và cô ấy đã dựng lên một hình ảnh về tôi, hình ảnh là yếu tố của khoảng cách. Liệu có bất kỳ sự liên hệ nào với người vợ của tôi ngoại trừ phần vật chất hay không? Chúng ta có lẽ hợp tác với mục đích làm một cái gì đó. Làm cái gì đó mang chúng ta đi cùng nhau, nhưng tôi có những lo âu riêng của tôi, cô ấy có những phiền muộn riêng của cô ấy. Chúng ta đang làm việc cùng nhau, nhưng liệu chúng ta có liên hệ, mặc dù chúng ta đang làm việc cùng nhau vì một ý tưởng hay không?

Người hỏi: Thưa ông, vấn đề là làm việc cùng nhau này đã được hiểu rõ nhưng không phải là vấn đề còn lại.

Krishnamurti: Chờ một tí. Muốn chế tạo một hỏa tiễn, tôi tin rằng phải mất ba trăm ngàn người, mỗi một người phần kỹ thuật đang làm việc để tạo ra một hệ thống máy móc hoàn hảo. Họ chế tạo một hỏa tiễn hoàn chỉnh và mỗi một người gạt đi tất cả những cá tính đặc biệt của anh ta và có điều gì được gọi là hợp tác. Đó có là hợp tác hay không? Bạn và tôi làm việc với mục đích xây dựng một ngôi nhà. Cả hai chúng ta đều có một động cơ chung, nhưng bạn và tôi là những con người tách rời nhau. Đó là hợp tác à? Khi tôi nhìn một cái cây, có khoảng cách giữa tôi và cái cây và tôi không liên hệ với cái cây. Khoảng cách đó được tạo ra, không phải bởi không gian vật chất nhưng khoảng cách được tạo ra bởi hiểu

biết. Vì vậy, sự liên hệ là gì, sự hợp tác là gì, yếu tố của phân chia là gì?

Người hỏi: Những hình ảnh trong một hình thức này hay một hình thức khác gây phân chia.

Krishnamurti: Hãy tìm hiểu từ từ. Có cái cây đó. Tôi nhìn nó. Khoảng cách vật chất giữa tôi và cái cây đó có lẽ vài yard, nhưng khoảng cách thực sự giữa tôi và cái cây đó rất rộng lớn. Mặc dù tôi nhìn nó, đôi mắt, cái trí, quả tim của tôi, mọi thứ đều rất, rất xa. Khoảng cách đó không thể nào tính toán được.

Cũng như vậy, tôi nhìn người vợ của tôi và tôi lại rất xa cách. Cũng như vậy tôi rất xa cách trong hành động hợp tác.

Người hỏi: Có phải từ ngữ, hình ảnh, đang cản trở trong tất cả việc này hay không?

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra. Có từ ngữ, hình ảnh, và mục đích mà cả hai người đang hợp tác hướng về chúng. Cái gì đang phân chia là mục đích. Cái gì đang phân chia bạn và tôi là mục đích.

Người hỏi: Nhưng không có mục đích liên quan đến cái cây.

Krishnamurti: Chỉ cần ở lại đó. Đừng nhảy qua vấn đề khác. Chúng ta nghĩ rằng đang làm việc cùng nhau cho một mục đích đã mang lại sự liên hệ trong chúng ta. Thực ra, mục đích đang tách rời chúng ta.

Người hỏi: Không. Làm thế nào ông nói rằng mục đích đang tách rời chúng tôi?

Krishnamurti: Tôi không biết. Tôi có lẽ sai lầm. Chúng ta đang tìm hiểu. Bạn và tôi có một mục đích; chúng ta làm việc cùng nhau.

Người hỏi: Nó là một vấn đề của trở thành phải không?

Krishnamurti: Hãy nhìn nó. Tôi nói rằng những mục đích phân chia con người. Một mục đích không mang con người lại cùng nhau. Mục đích của bạn và mục đích của tôi là tách rời; chúng đã phân chia chúng ta. Chính là mục đích đã phân chia chúng ta, không là sự hợp tác, mà không liên quan gì đến mục đích.

Người hỏi: Tôi nhìn thấy một sự việc: nơi nào hai người có thể đến cùng nhau vì sự hân hoan của điều gì đó, đó là khác biệt.

Krishnamurti: Không. Khi hai người đến cùng nhau từ thương yêu, tình yêu, hân hoan, vậy thì cái gì là hành động không thể phân chia được, không phân chia? Tôi thương yêu bạn, bạn thương yêu tôi, và cái gì là hành động từ tình yêu đó? Không phải một mục đích? Cái gì là hành động giữa hai con người thương yêu nhau?

Người hỏi: Không. Khi hai người đến cùng nhau trong thương yêu nó có lẽ sinh ra một kết quả, nhưng họ không đang đến cùng nhau vì kết quả. Vì vậy, trong bất kỳ đến cùng nhau nào như thế đều không có sự phân chia. Trái lại nếu hai người đến cùng nhau có một mục đích, đó là một nhân tố phân chia.

Krishnamurti: Chúng ta đã khám phá một điều gì đó. Làm hơn hãy tìm hiểu sâu xa thêm nữa. Tôi thấy rằng khi người ta đến cùng nhau bằng thương yêu, khi không có mục đích, không có ý định, không có hoang tưởng, vậy thì không có phân chia. Vậy thì tất cả chức vụ biến mất và chỉ còn chức năng vận hành. Vậy thì tôi sẽ

quét dọn ngôi vườn bởi vì nó là thành phần thuộc những cần thiết của nơi đó.

Người hỏi: Tình yêu của nơi đó.

Krishnamurti: Không, *tình yêu*. Không phải tình yêu của nơi đó. Bạn thấy điều gì chúng ta đang bỏ sót không. Những mục đích phân chia con người – một mục đích là một công thức, một mục đích là một lý tưởng. Tôi muốn thấy điều gì được bao hàm. Tôi thấy điều gì được bao hàm. Tôi thấy rằng chừng nào tôi còn có một mục đích, một mục tiêu, một nguyên tắc, một hoang tưởng, tôi thấy rằng chính mục đích đó, chính nguyên tắc đó phân chia con người. Vì vậy, nó kết thúc. Sau đó tôi tự hỏi chính tôi, làm thế nào tôi có thể sống, làm việc cùng bạn mà không có một mục đích?

Tôi hiểu rằng sự liên hệ có nghĩa là tiếp xúc thật gần gũi đến mức độ không còn khoảng cách nào giữa hai. Đúng chứ? Và tôi hiểu rằng trong sự liên hệ với cái cây và bản thân tôi, bông hoa và bản thân tôi, vợ tôi và bản thân tôi, có một khoảng cách vật chất và có một khoảng cách tâm lý rộng lớn. Vậy là, tôi hiểu rằng tôi không có liên hệ gì cả.

Vì vậy tôi sẽ phải làm gì đây? Vì vậy tôi nói rằng: “Gắn kết mình với cái cây,” “Cam kết mình với gia đình,” “Trao trọn thân tâm bạn, buông thả bạn trong mục đích và làm việc cùng nhau.” Tất cả những người trí thức đều nói, “Mục đích còn quan trọng hơn bạn, tổng thể còn lớn lao hơn bạn, vì vậy hãy trao trọn thân tâm bạn, hãy dồn hết tâm trí đến người vợ của bạn, đến cây cối, đến thế giới.”

Tôi đang làm gì đây? Tôi yêu thiên nhiên. Tôi cam kết bản thân tôi với thế giới của thiên nhiên, với gia đình, và với một ý tưởng rằng tất cả chúng ta phải làm việc cùng nhau, cho một kết thúc. Điều gì đang xảy ra, tôi đang làm gì trong tất cả việc này?

Người hỏi: Đang tự tách rời chính tôi.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, hãy nhìn điều gì đang xảy ra.

Người hỏi: Sự thật là tôi không có liên hệ. Tôi tranh đấu để xây dựng một liên hệ, để nối liền khoảng cách giữa tư tưởng và tư tưởng. Tôi phải dựng lên cây cầu này giữa tư tưởng và tư tưởng bởi vì nếu tôi không làm việc này, tôi sẽ cảm thấy hoàn toàn tách rời. Tôi cảm thấy hụt hẫng.

Krishnamurti: Đó chỉ là một phần của nó. Hãy tìm hiểu nó sâu xa thêm tí nữa. Điều gì đang xảy ra cho cái trí của tôi, khi cái trí của tôi đang tranh đấu để gắn kết chính nó với mọi thứ, với gia đình, với thiên nhiên, với vẻ đẹp, với làm việc cùng nhau?

Người hỏi: Có nhiều xung đột ở đó, thưa ông.

Krishnamurti: Tôi nhận ra, như A đã vạch rõ, tôi không có liên hệ với bất kỳ sự việc gì. Tôi đã đến được điểm đó. Sau đó, bởi vì không liên hệ với bất kỳ thứ gì, tôi muốn được liên hệ; vì vậy tôi gắn kết chính tôi, vì vậy tôi trao trọn chính tôi trong hành động và vì vậy sự tách rời tiếp tục. Vì vậy điều gì đang xảy ra trong cái trí của tôi?

Người hỏi: Chết.

Người hỏi: Có một tranh đấu liên tục.

Krishnamurti: Bạn thấy rằng bạn đã không chuyển động khỏi điểm đó. Tôi không có liên hệ và sau đó tôi cố gắng có liên hệ. Tôi cố gắng gắn kết chính mình trong hành động. Bây giờ điều gì đang xảy ra trong cái trí? Tôi đang chuyển động vào sự cam kết ở bên ngoài. Điều gì xảy ra cho cái trí của tôi khi nó luôn luôn chuyển động ở bên ngoài?

Người hỏi: Cái trí được củng cố thêm.

Người hỏi: Tôi đang tẩu thoát khỏi chính tôi.

Krishnamurti: Mà có nghĩa là gì? Làm ơn hãy tìm hiểu nó. Thiên nhiên trở thành rất quan trọng, gia đình trở thành rất quan trọng, hành động mà tôi đã trao trọn bản thân tôi cho nó trở thành rất quan trọng, và điều gì đã xảy ra cho tôi? Tôi hoàn toàn hướng ngoại mọi thứ. Bây giờ điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã hướng ngoại toàn chuyển động của liên hệ? Điều gì xảy ra cho cái trí của bạn khi nó bị choán đầy bởi phía bên ngoài, bởi ngoại vi?

Người hỏi: Nó đã mất mọi nhạy cảm

Krishnamurti: Làm ơn hãy nhìn điều gì xảy ra bên trong bạn. Trong phản ứng đến sự thể hiện hướng ngoại, bạn hướng nội, bạn trở thành một thầy tu. Điều gì xảy ra cho cái trí khi nó hướng nội?

Người hỏi: Tôi mất khả năng tự phát.

Krishnamurti: Bạn sẽ tìm ra câu trả lời. Hãy quan sát trong đó. Điều gì xảy ra cho cái trí của bạn khi bạn hướng nội hay khi bạn cam kết? Điều gì xảy ra khi bạn rút lui vào những kết luận riêng của bạn? Nó là một thế giới khác. Thay vì một thế giới, bạn tạo ra một thế giới khác, mà bạn gọi là thế giới nội tâm.

Người hỏi: Cái trí không được tự do.

Krishnamurti: Đó là điều gì đang xảy ra cho cái trí của bạn phải không?

Người hỏi: Nó luôn luôn cam kết.

Krishnamurti: Cái trí cam kết với những hiện tượng phía bên ngoài và phản ứng đến việc đó là cam kết phá bên trong, hướng nội. Cam kết phía bên trong là phản ứng của thế giới riêng thuộc

tưởng tượng, thuộc trải nghiệm thân bí của bạn. Điều gì xảy ra cho cái trí đang làm việc này?

Người hỏi: Nó bị choán đầy.

Krishnamurti: Đó là điều gì đang xảy ra phải không? Cô ấy nói nó bị choán đầy. Đó là tất cả à? Hãy trao trọn suy nghĩ của bạn vào nó. Cái trí hướng ngoại hoạt động của nó rồi sau đó hướng nội và hành động. Điều gì xảy ra cho chất lượng của cái trí, cho bộ não mà đang hướng nội và đang hướng ngoại?

Người hỏi: Nó không đối diện sự kiện.

Người hỏi: Có một sợ hãi lớn lao. Nó trở nên vô cảm.

Người hỏi: Nó không còn tự do quan sát.

Krishnamurti: Bạn đã quan sát cái trí của bạn khi nó đang hướng ngoại tất cả hành động phía bên ngoài và tất cả hành động phía bên trong chưa? Nó cũng là chuyển động – phía bên ngoài và phía bên trong. Nó giống như một thủy triều đi ra ngoài và đi vào trong. Nó thật đơn giản, phải vậy không? Điều gì xảy ra cho một cái trí đang đi ra ngoài, đang đi vào trong?

Người hỏi: Nó trở nên máy móc.

Krishnamurti: Nó là một cái trí hoàn toàn không phương hướng, hoàn toàn không ổn định, một cái trí vô trật tự. Nó trở thành hỗn loạn, không cân bằng, không cân đối, không hòa hợp, hủy hoại, bởi vì không có sự ổn định trong toàn chuyển động.

Người hỏi: Nó luôn luôn khuấy động.

Krishnamurti: Vì vậy, không có sự ổn định. Vì vậy điều gì xảy ra? Nó sáng chế ra hành động bên ngoài khác hay là hướng nội. Và bộ não cần trật tự, trật tự có nghĩa là ổn định. Nó cố gắng tìm được trật tự ở đó trong sự liên hệ và không tìm được nó. Vì vậy nó hướng nội và cố gắng tìm được trật tự bên trong và lại nữa bị vướng mắc trong cùng qui trình. Đây là một sự thật phải không?

Cái trí cố gắng tìm sự ổn định trong hành động hợp tác về một cái gì đó. Cái trí cố gắng tìm được sự ổn định trong gia đình, trong sự cam kết nhưng không tìm được nó và vì vậy thể hiện, tìm kiếm sự liên hệ với thiên nhiên, trở nên tưởng tượng, lãng mạn, mà lại nữa nuôi dưỡng không ổn định. Nó hướng nội vào thế giới của những kết luận, những điều hoang tưởng, những hy vọng vô tận, và lại nữa không có ổn định, và vì vậy nó sáng chế một trật tự trong đó. Cái trí không ổn định, nông cạn, không được bám rễ trong bất kỳ cái gì, bị hụt hẫng. Đó là điều gì đang xảy ra cho bạn phải không?

Người hỏi: Điều đó giải thích cho sự tôn sùng những cái đẹp đẽ.

Krishnamurti: Tôn sùng những cái đẹp đẽ, tôn sùng những cái xấu xí, tôn sùng phong trào hí-pi. Đó là điều gì đang xảy ra cho cái trí của bạn phải không? Hãy tỉnh táo. Đừng chấp nhận điều gì tôi đang nói.

Một cái trí không ổn định trong ý nghĩa của vững chắc, được bám rễ sâu trong trật tự – không phải một trật tự được sáng chế, bởi vì một trật tự được sáng chế đúng là chết rồi – một cái trí như thế là cái trí hủy hoại nhất. Nó đi từ chủ nghĩa cộng sản đến vị đạo sư, đến Yoga Vashista, đến Ramana Maharshi và quay trở lại. Nó bị trói buộc trong sự tôn sùng những cái đẹp đẽ, sự tôn sùng những cái xấu xí, sự tôn sùng hiến dâng, sự tôn sùng thiên định, và vân vân.

Làm thế nào cái trí được hoàn toàn ổn định, tĩnh lặng? Từ tĩnh lặng đó, hành động hoàn toàn khác hẳn. Hãy thấy vẻ đẹp của nó.

Người hỏi: Đó là kết thúc chết ròi của cái trí.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Tôi đang tự hỏi, làm thế nào cái trí này hoàn toàn ổn định? Không phải ổn định trong ý nghĩa của cứng nhắc, nhưng một ổn định có tánh mềm dẻo. Một cái trí hoàn toàn ổn định, vững chắc, thăm thẳm, có những góc rẽ của nó trong vô hạn. Làm thế nào việc đó có thể được? Sau đó sự liên hệ với cây cối, với gia đình, với cộng đồng là gì?

Tôi nhận ra rằng cái trí của tôi không ổn định, và tôi hiểu rõ nó có ý nghĩa gì. Lúc này trong chính tôi tôi biết, trong chính tôi tôi đã hiểu rõ chuyển động này được sinh ra từ không ổn định. Tôi biết việc đó và vì thế tôi phủ nhận việc đó. Và tôi hỏi ổn định là gì? Tôi **lất** không ổn định cùng mọi hoạt động của nó, cùng mọi hủy hoại của nó và khi tôi phủ nhận trọn vẹn nó, ổn định là gì? Tôi đã tìm kiếm ổn định trong gia đình, trong công việc và bên trong tôi cũng đã tìm kiếm ổn định trong hướng nội, trong trải nghiệm, trong hiểu biết, trong năng lực của tôi, trong Chúa. Tôi hiểu rằng tôi không biết ổn định là gì. Không biết là ổn định.

Cái người nói rằng “Tôi biết” và vì vậy “Tôi ổn định” đã dẫn chúng ta đến sự hỗn loạn này – cái người nói rằng, “Chúng tôi là những người được chọn lựa.” Vô số những vị thầy, những đạo sư đã nói rằng “Tôi biết.”

P phủ nhận tất cả những việc đó, hãy dựa vào chính bạn. Hãy tự tin trong chính bạn. Và khi cái trí xóa sạch tất cả những việc này, khi nó đã hiểu rõ cái gì không ổn định và rằng nó không thể biết cái gì ổn định thực sự, vậy thì có một chuyển động của mềm dẻo, của hòa hợp, bởi vì cái trí không biết. Sự thật của *không-biết* là một yếu tố duy nhất mà từ đó người ta có thể chuyển động. Sự thật của không-biết là ổn định. Một cái trí không biết ở trong một trạng thái học hỏi. Khoảnh khắc tôi nói rằng tôi đã học hỏi, tôi đã ngừng học hỏi và ngừng học hỏi đó là ổn định của phân chia.

Vì vậy tôi không biết. Sự thật là tôi không biết. Đó là tất cả. Và việc đó cho bạn một chất lượng của học hỏi và trong học hỏi có ổn định. Ổn định ở trong “Tôi đang học hỏi,” không phải,

“Tôi đã học hỏi.” Hãy nhìn thử nó làm điều gì cho cái trí. Nó chỉ bỏ hoàn toàn gánh nặng cho cái trí và đó là tự do tự do của không-biết. Hãy nhìn vẻ đẹp của nó – không-biết, vì vậy, tự do. Bây giờ điều gì xảy ra cho bộ não vận hành trong hiểu biết? Đó là chức năng của nó, phải vậy không? Vận hành từ ký ức sang ký ức. Trong hiểu biết cái trí đã hình thành sự an toàn khủng khiếp, và theo sinh học sự an toàn đó là cần thiết. Trái lại nó không thể sinh tồn được. Lúc này, điều gì xảy ra cho bộ não mà nói rằng tôi thực sự không biết gì cả ngoại trừ sự hiểu biết sinh học của sinh tồn. Điều gì xảy ra cho phần còn lại của bộ não? Phần còn lại của bộ não trước kia đã bị trói buộc. Bây giờ nó không bị choán đầy. Nó sẽ hành động, nhưng nó không bị choán đầy.

Bộ não đó không bao giờ bị tác động. Nó mất đi khả năng bị tổn thương. Có một bộ não mới mẻ được sinh ra hay bộ não cũ kỹ đã được rửa sạch sẽ những choán đầy của nó.

San Francisco, ngày 10 tháng 3 năm 1973

Người ta phải hiểu rõ quan sát có nghĩa gì, quan sát sự liên hệ của bạn với một người khác, nó thân mật đến chừng nào hay nó xa cách đến chừng nào. Quan sát ám chỉ chú ý tổng thể. Làm ơn hãy làm việc này khi chúng ta đang nói chuyện không phải như một nhóm điều trị tâm lý, mà là một kinh hoàng, hay một nhóm giải trí nào đó, mà là điều vô lý, nhưng quan sát thực sự “cái gì là” đến mức độ không còn sự biến dạng, đến mức độ thành kiến, những khuynh hướng, nhiều hình thức khác nhau của ý muốn không len lỏi vào nó. Quan sát thuần túy mà không có sự biến dạng có nghĩa là chú ý. Chú ý này đến một cách tự nhiên ; bạn không phải đi đến trường đại học hoặc luyện tập hoặc làm mọi điều vô lý đang xảy ra khi bạn thực sự thích thú trọn vẹn. Nếu bạn không thích thú, vậy thì có một điều gì đó sai trái tại căn bản. Khi ngôi nhà đang cháy, khi có quá nhiều thảm họa đang xảy ra, không thích thú, không hoàn toàn quan tâm hay hoàn toàn cam kết với sự tháo gỡ vấn đề, thể hiện một cái trí hoàn toàn chết rồi. Vì vậy, hãy quan sát sự liên hệ của bạn và thay đổi nó.

Sự thay đổi xảy ra trong liên hệ – trong đó có sự phân chia và vì vậy xung đột, ganh tị, lo âu, bất ổn, bạo lực và tất cả những vấn đề bị sinh ra từ phân chia – qua quan sát. Quan sát việc gì xảy ra. Nếu bạn quan sát bạn sẽ thấy rằng liên hệ của bạn với một người khác được đặt nền tảng trên hiểu biết, hiểu biết mà là quá khứ, hiểu biết mà trở thành hình ảnh về một người khác. Khi lắng nghe người nói, bạn có một hình ảnh về người nói, điều đó rõ ràng, nếu không bạn sẽ không ở đây. Hình ảnh về người nói của bạn được đặt nền tảng trên thanh danh, tuyên truyền, những quyển sách, và mọi chuyện như thế. Thật ra, bạn không biết gì về người

nói, nhưng bạn có một hình ảnh về ông ta. Vì vậy hình ảnh đó phân chia. Bạn có một hình ảnh về người vợ của bạn, bạn gái của bạn, bạn trai của bạn, hình ảnh đó được dựng lên trên hiểu biết của những biến cố, những việc xảy ra ở quá khứ. Và hình ảnh này, được sinh ra từ hiểu biết trong liên hệ, tạo ra sự phân chia. Đó là một sự thật; chúng ta không phải tìm hiểu nó, tranh luận hay phân tích, nó là như thế. Và những hình ảnh này, từ ngữ, cấu trúc, lãng mạn, trí năng, cảm xúc và vân vân, tất cả tạo ra một phân chia căn bản, ngay tại gốc. Bạn có một hình ảnh về chính bản thân bạn, rằng bạn phải là cái này, hay cái kia, và bạn có một hình ảnh về người còn lại, vì vậy sự liên hệ của bạn là giữa hai hình ảnh này và vì vậy không có liên hệ thực sự, và thế là xung đột.

Bây giờ liệu cái cấu trúc liên hệ đó có thể hoàn toàn được thay đổi, ngay tại gốc được thay đổi hay không? Vậy thì chúng ta sẽ tạo ra một xã hội hoàn toàn khác hẳn. Và nó chỉ có thể được khi chúng ta đang chia rẽ, đang suy nghĩ, đang sáng tạo cùng nhau. Trong việc này không có uy quyền bởi vì bạn đang quan sát cái tôi riêng của bạn, hình ảnh riêng của bạn về chính bản thân bạn và hình ảnh bạn đã tạo ra về một người khác, mà tạo ra sự phân chia.

Vậy thì câu hỏi nảy sinh: Làm thế nào có thể không tạo ra những hình ảnh? Bạn hiểu chứ? Tôi hy vọng chúng ta đang theo sát lẫn nhau, được chứ? Liệu có thể cho cái trí mà đã bị nuôi dưỡng, mà đã thấm lượm vô số hiểu biết qua trải nghiệm, mà là quá khứ, cái trí này mà có quá nhiều hình ảnh, quá nhiều kết luận, mà bị điều kiện nặng nề, liệu cái trí này có thể được tự do khỏi tất cả những hình ảnh hay không? Nếu không được, vậy thì cuộc sống trở thành một trận chiến liên tục. Đúng chứ? Câu hỏi này rõ ràng chưa?

Hiểu biết trong liên hệ tạo ra sự phân chia. Đó là, khi bạn có một liên hệ với người chồng của bạn hay một cô gái, hay bất kỳ ai, dần dần hiểu biết len lỏi vào sự liên hệ đó, hiểu biết là cái gì bạn đã thấm lượm, đã ghi nhớ, đã trải nghiệm trong sự liên hệ đó. Vì vậy hiểu biết trở thành một ngăn cản trong sự liên hệ. Đúng không? Chúng ta đang đi cùng nhau chứ?

Người nghe: Có.

Krishnamurti: Tốt! Bạn biết điều này rất quan trọng bởi vì muốn thực hiện một chuyến đi cùng nhau với ai đó, chúng ta phải có chất lượng thương yêu mà chia sẻ cùng nhau, mà không chỉ đang lắng nghe một diễn tả bằng từ ngữ. Diễn tả không là vật được diễn tả. Từ ngữ không là sự việc. Nếu bạn chỉ đang theo dõi nó bằng từ ngữ vậy thì chúng ta không đang đi cùng nhau; không cùng rờ ràng trong tìm hiểu mà rất cần thiết. Vì vậy bạn không đang tuân theo người nói. Nếu bạn đang tuân theo người nói vậy thì người nói trở thành uy quyền, và bởi vì bạn đã có thừa thãi uy quyền trong thế giới rồi, đừng thêm vào một uy quyền nữa. Chính là tự do khỏi uy quyền mới cần thiết. Uy quyền có nghĩa là quyền lực của một ai đó để bảo bạn làm cái gì. Vậy thì bạn lệ thuộc vào ai đó, mà trong lệ thuộc đó mọi vấn đề của uy quyền nảy sinh. Trái lại nếu bạn học hỏi cách quan sát, cách cam kết hoàn toàn với chú ý trong liên hệ, bạn thấy rằng bạn không thể nào học hỏi từ một người khác được. Việc này phải được học hỏi khi bạn đang sống, bạn không thể học hỏi nó từ một quyển sách. Vì vậy nếu tôi được phép đề nghị, hãy sử dụng người nói như một cái gương trong đó bạn thấy chính bản thân bạn. Và khi bạn học hỏi quan sát chính bản thân bạn trong cái gương đó, vậy thì hãy đập bể cái gương đó đi để cho bạn được tự do khỏi người nói, để cho bạn quan sát chính bạn thực sự đang xảy ra.

Như chúng ta đã nói, chúng ta có quá nhiều hình ảnh, những kết luận và vì vậy cái trí không bao giờ được tự do quan sát. Khi đã tích lũy những kết luận này qua giáo dục, qua liên hệ, qua truyền trong vô vàn cách khác nhau, cái trí vận hành theo những kết luận, vì vậy thuộc máy móc. Nhưng sự liên hệ không là máy móc, mặc dù chúng ta đã giảm lược sự liên hệ đến một lễ thói, đến một qui trình máy móc.

Chúng ta phải hiểu rõ rất sâu sắc ý nghĩa của từ ngữ *hiểu biết* và ý nghĩa của tự do khỏi hiểu biết trong sự liên hệ. Hiểu biết là cần thiết; bạn và người nói không thể truyền đạt bằng lời nói

nếu không hiểu biết tiếng Anh. Làm bất kỳ việc gì theo vận hành, theo công nghệ, hiểu biết là cần thiết – làm thế nào đạp một chiếc xe đạp và mọi chuyện như thế. Muốn vận hành có hiệu quả, khách quan, hợp lý, hiểu biết là cần thiết, nhưng chúng ta sử dụng sự vận hành để đạt được một giai cấp. Và khi có sự theo đuổi giai cấp trong vận hành có sự phân chia và vậy là xung đột giữa vận hành và giai cấp, mà là thành phần trong sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta. Khi bạn đang tìm kiếm giai cấp trong vận hành, vậy thì đối với bạn giai cấp còn quan trọng hơn là vận hành, và vì vậy trong đó có xung đột bên trong cũng như bên ngoài. Chúng ta phải quan sát việc này, quan sát cách cái trí vận hành trong liên hệ, rằng qua vận hành nó đang tìm kiếm giai cấp và vì vậy trong liên hệ có xung đột, và cũng có xung đột nơi nào có sự phân chia giữa bạn và một người khác, nơi nào hiểu biết về người chồng của bạn, người bạn trai, bạn gái của bạn hay bất kỳ ai, hành động như phân chia. Vì vậy chỉ khi nào cái trí được tự do, hay nói đúng hơn được tỉnh thức, nó mới hiểu rõ được sự vận hành của hiểu biết và sự cần thiết của hiểu biết trong liên hệ và thấy sự nguy hiểm, sự độc hại của hiểu biết. Tôi hy vọng điều này rõ ràng.

Hãy nhìn kia, nếu tôi lập gia đình với bạn và tôi đã sống với bạn, tôi đã tích lũy nhiều hiểu biết về bạn trong sự liên hệ đó. Hiểu biết đó đã trở thành hình ảnh của bạn. Bạn đã cho tôi vui thú, ái ân, la mắng tôi, cầu nhau tôi, dọa a nạt tôi, thống trị tôi, đang nói rằng, “Người phụ nữ quan trọng hơn người đàn ông” – bạn biết mọi chuyện đang xảy ra trong thế giới. Tất cả việc này thật trẻ con làm sao đâu, thật không chín chắn làm sao đâu. Tôi đã dựng lên một hình ảnh về bạn. Nó có lẽ mới một ngày hay đã lâu đến mười năm rồi. Hình ảnh đó tách rời tôi khỏi bạn, và bạn có một hình ảnh về tôi. Vì vậy sự liên hệ của chúng ta là giữa hai hình ảnh này và thế là không có liên hệ gì cả. Khi nhận ra điều này, liệu có thể sống trong thế giới này cùng hiểu biết, mà tuyệt đối cần thiết, và cùng tự do khỏi hiểu biết trong liên hệ hay không? Bởi vì khi có tự do khỏi hiểu biết trong liên hệ, sự phân chia kết thúc và thế là xung đột trong liên hệ kết thúc. Như nó thực sự xảy ra, trong thế

giới này người ta trông thấy mỗi lúc càng nhiều xung đột; đau khổ, hoang mang, phiền não ở khắp mọi nơi. Và cái trí ở trong một trạng thái của lo âu trong liên hệ khi nó chỉ quan tâm đến hiểu biết chứ không phải thông minh. Và thông minh hiện hữu chỉ khi nào có một hiểu rõ về hiểu biết và tự do khỏi cái đã được biết.

Vì vậy câu hỏi của chúng ta là: liệu rằng cái trí, vận hành cùng những kết luận, cùng những hình ảnh, liệu rằng cái trí đó có thể được tự do, không phải ngày mai, không phải trong một thời gian được ấn định nào đó nhưng thoát khỏi sự xung đột này trọn vẹn hay không? Và điều đó chỉ có thể được khi bạn có thể học hỏi cách quan sát, cách quan sát chính bản thân bạn và một người khác. Quan sát chính bản thân bạn còn quan trọng hơn quan sát người còn lại, bởi vì cái gì bạn là; người còn lại là; bạn là thể giới và thể giới là bạn, hai thực thể này không tách rời nhau. Xã hội mà bạn đã tạo ra là chính bạn. Xã hội này, xấu xa, hung bạo, hoang phí, ô nhiễm, tất cả những sự việc đang xảy ra là hậu quả của hoạt động hàng ngày của bạn, vì vậy bạn là xã hội, bạn là thể giới và thể giới là bạn. Đây không chỉ là câu nói thuần túy bằng từ ngữ nhưng là một sự kiện thực sự. Và khi quan sát việc này cái trí phải được tự do khỏi sự biến dạng của những quan điểm, những kết luận; rồi thì cái trí được trong sáng để nhìn ngắm, để học hỏi.

Bạn biết có sự khác nhau giữa học hỏi và thâm lượm hiểu biết. Hầu hết chúng ta ở trường cao đẳng, đại học và vân vân, rất giỏi khi thâm lượm hiểu biết. Đối với chúng ta đó là học hỏi: tích lũy những sự kiện, liên hệ chúng với những sự kiện và những dữ kiện khác. Những cái trí của chúng ta, những bộ não của chúng ta chất đầy những hiểu biết của quá khứ. Hiểu biết là quá khứ, và chúng ta đang luôn luôn thêm vào cho quá khứ đó, và điều đó là cần thiết khi bạn vận hành như một kỹ sư hay một nhà khoa học, khi bạn lái một chiếc xe hơi hay nói một ngôn ngữ. Nhưng dường như đối với tôi, học hỏi là một việc gì đó hoàn toàn khác hẳn. Học hỏi là một chuyển động liên tục. Có một chuyển động liên tục trong học hỏi để không bao giờ có một trạng thái tích lũy. Bởi vì tích lũy là “cái tôi,” “cái tôi” tách rời bạn và vì vậy có xung đột.

Bất kỳ nơi nào có “cái tôi” phải có xung đột bởi vì nó là tâm điểm của sự phân chia.

Và tình yêu không thể được học hỏi. Hiểu biết không thể đạt được thông minh hay tình yêu. Vì vậy hiểu rõ toàn cấu trúc của sự liên hệ rất quan trọng bởi vì đó là nền tảng của cuộc sống chúng ta. Từ đó mọi hành động xảy ra. Nếu hành động chỉ là sự tiếp tục của hiểu biết vậy thì nó trở thành máy móc. Và sự liên hệ của chúng ta trở thành máy móc khi nó được đặt nền tảng trên thói quen và hiểu biết. Khi có tự do khỏi cái đã được biết vậy thì sự liên hệ thay đổi hoàn toàn.

Người ta có chú ý đến sự liên hệ của chúng ta hay không? Đó là điều gì chúng ta đã và đang bàn luận, không phải về những bông hoa và những đám mây. Một cách thâm sâu, không bằng từ ngữ, không những kết luận, bạn có tỉnh thức được sự liên hệ của bạn hay không? Hay bạn sợ hãi đối diện sự liên hệ của bạn, hay bạn sợ hãi quan sát nó, bởi vì khi bạn quan sát nó sẽ hiện rõ mọi loại sự việc, vì vậy bạn thích lẩn tránh nó hơn? Chú ý không là một cái gì đó dành đặc biệt cho một vấn đề riêng biệt. Chú ý là một trạng thái của cái trí hoàn toàn cam kết với việc tìm ra một cách sống trong đó xung đột của bất kỳ loại nào đã kết thúc. Bởi vì nếu sự xung đột đó trong liên hệ giữa con người kết thúc vậy thì chúng ta sẽ tạo ra một loại văn hóa hoàn toàn khác hẳn.

Saanen, ngày 1 tháng 8 năm 1973

Sự liên hệ giữa tôi và bạn, với người vợ của tôi, với người chồng của tôi, con gái của tôi, con trai của tôi là gì, nếu tôi không có hình ảnh? Sự liên hệ của tôi với bạn là gì nếu tôi không có hình ảnh về bạn? ...Bạn phải tìm cho ra điều này; bạn không thể chỉ trả lời. Hãy quan sát, ~~tôi~~ sống với bạn, và tất cả những phiền muộn, những cực khổ, những lo âu, tất cả việc đó đã dựng lên một hình ảnh trong cái trí của tôi. Nhưng nếu tôi không có hình ảnh về bạn, lúc đó sự liên hệ của tôi là gì? Nếu bạn rất chân thật bạn không thể trả lời câu hỏi này. Bạn chỉ có thể trả lời nó nếu bạn thực sự không có hình ảnh nào cả. Và đó là một trong những sự việc cơ bản nhất trong cuộc sống, không có một hình ảnh về những hòn núi, về một sự vật, về cái người mà bạn sống chung, và tất cả những chuyện như thế, không có một hình ảnh nào cả, về quốc gia, bất kỳ việc gì. Hình ảnh có nghĩa là quan điểm, ý tưởng, kết luận, biểu tượng, cái tư tưởng mà dựng lên tất cả những hình ảnh. Vậy thì sự liên hệ giữa bạn, mà có một hình ảnh, và cái người không có hình ảnh là gì? Đừng trả lời tôi. Việc này bạn phải tìm cho ra. Đó là tình yêu. Sự việc khác không là tình yêu. Đúng chứ?

Chúng ta cần ký ức để đạp một chiếc xe đạp. Tôi cần ký ức để nói tiếng Anh và vì vậy chuyển tải điều gì đó cho bạn, nếu bạn thích thú điều gì tôi muốn chuyển tải. Tôi cần ký ức để vận hành trong một nhà máy, trong một kinh doanh, và vân vân. Nhưng ký ức đó trong liên hệ là hình ảnh. Tôi đã dựng lên một hình ảnh về

bạn, và bạn đã dựng lên một hình ảnh về tôi, do đó sự liên hệ giữa chúng ta chỉ là giữa hai hình ảnh này. Và đó là việc gì quá quan trọng với chúng ta – hình ảnh tôi đã có về bạn và hình ảnh bạn đã có về tôi và chúng ta sống cùng những hình ảnh này. Sự liên hệ này được gọi là tình yêu; trong liên hệ này có quyền luyện và mọi việc còn lại, và chúng ta bám vào nó, cái hình ảnh. Và chúng ta nói cái trí làm việc đó bởi vì nó cảm thấy an toàn trong có một cái gì đó, trong có một hình ảnh. Nếu nó không có hình ảnh nó trống không, và chúng ta sợ hãi trạng thái trống không và vì vậy chúng ta nói rằng chúng ta phải là một cái gì đó.

Vì vậy liệu rằng cái trí có thể quan sát hiện tại, “cái gì là,” mà không có ký ức, hình ảnh, kết luận, quan điểm, nhận xét, đánh giá của quá khứ hay không? Chỉ quan sát “cái gì là.” Hãy cho phép tôi nói một cách khác. Hãy tìm hiểu sâu hơn, rất sâu hơn. Tôi yêu người em của tôi, người con trai của tôi, người vợ của tôi, cô bạn gái của tôi, cậu bạn trai của tôi, và anh ấy chết. Sự kiện là anh ấy chết. Đó là “cái gì là.” Đúng chứ? Liệu rằng cái trí có thể quan sát “cái gì là” mà không có bất kỳ kỳ chuyên động của tư tưởng, mà là quá khứ hay không? Bạn hiểu chứ?

Chúng ta hãy tiếp tục. Nhìn kìa, người con trai của tôi chết, đó là một sự kiện. Sau đó chuyện gì xảy ra? Hình ảnh tôi đã dựng lên về con trai của tôi qua nhiều năm làm cho cái trí của tôi cảm thấy trống rỗng, cô độc, đau buồn, tự thương xót, và có hy vọng rằng tôi sẽ gặp con trai của tôi trong đời sau, vì vậy tôi tìm đến một người trung gian, một người đồng bóng để tiếp xúc với con trai, tất cả những công việc đó. Đó là, cái trí không quan sát, không sống trong trọn vẹn cùng “cái gì là,” mà không có hình ảnh. Bạn hiểu không? Hãy tiếp tục đi, thưa các bạn. Khi tôi không có tự thương xót, tôi không nói rằng, “Ồ, tôi ước rằng con trai của tôi còn sống, cậu ta sẽ là một con người tuyệt vời.” Bạn theo kịp không? Tôi không có chuyển động nào của tư tưởng. Cái trí chỉ sống cùng sự kiện rằng con trai tôi đã chết. Bạn có khi nào làm việc này chưa? Có hay không?

Người hỏi: Cái trí của tôi trở nên tĩnh lặng.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, tôi không đang nói về tĩnh lặng. Hãy nhìn, thưa bạn, điều này xảy ra cho mọi con người đang sống; chết ở đó. Việc gì xảy ra trong bạn khi bạn quan sát sự kiện mà không có một hình ảnh nào cả? Tôi không thể nói cho bạn nếu bạn không thâm nhập nó.

Người hỏi: Bạn thấy “cái gì là” thực sự .

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, tôi đã nói điều đó. Đang sống, đang ở cùng việc gì đã xảy ra thực sự, không biến dạng, không chạy trốn, không cho phép tư tưởng nói điều này và điều kia – không gì cả.

Người hỏi: Nó tĩnh lặng lúc này.

Krishnamurti: Bạn sẽ tìm ra. Tôi hy vọng không một người nào bạn thương yêu bị chết, hay bạn nghĩ rằng bạn thương yêu ; tôi hy vọng rằng bạn sẽ không bao giờ đau khổ, nhưng khi bạn gặp phải nó, bởi vì chắc chắn mọi người trong thế giới này gặp phải, không chỉ những người kia đang sống ở Việt nam hay Cambodia nhưng hàng ngày nó đang xảy ra quanh bạn, vậy thì bạn sẽ tìm ra nó có ý nghĩa gì khi sống cùng “cái gì là” trọn vẹn, không có hình ảnh nào cả. Tôi chỉ trích bạn, tôi nói những sự việc khủng khiếp về bạn, liệu bạn có thể lắng nghe tôi mà không có chuyển động của tư tưởng để tạo ra một hình ảnh bị tổn thương hay không? Bạn có thể lắng nghe hay không? Hãy thử nó đi. Hãy thực hiện nó đi, và rồi thì bạn sẽ thấy một thay đổi lạ thường xảy ra, một thay đổi trong đó có sự phủ nhận hoàn toàn mọi hình thức của hình ảnh, vì vậy cái trí không bao giờ bị chất nặng bởi quá khứ. Nó giống như có một cái trí tươi trẻ, bạn hiểu không?

Saanen, ngày 2 tháng 8 năm 1973

Nền văn hóa trong đó cái trí đã phát triển, đã được vun quén, đã được giáo dục, đã chấp nhận sự rối loạn là phương cách của cuộc sống. Nó nói rằng, “Vâng, tôi bị rối loạn và chúng ta hãy sống cùng nó. Đừng nhớ những về nó, chúng ta hãy sống cùng nó.” Và vào một ngày đẹp trời tôi nhận ra rằng tôi thực sự bị rối loạn, nhiều phần của tôi bị rối loạn, nhiều phần của tôi lại không bị rối loạn, và vân vân. Nền văn hóa đã nuôi dưỡng tôi trong việc này, đã giáo dục cái trí này, đã giáo dục nó sống trong rối loạn và vô trật tự. Và nó đã tạo ra nhiều đau khổ, phiền muộn. Và cái trí nói rằng “Phải có một phương cách ra khỏi tất cả việc này.” Và nó bắt đầu học hỏi quan sát chính nó. Nó nhận ra rằng nó chỉ có thể quan sát chính nó khi không có chuyển động của tư tưởng, bởi vì tư tưởng đã tạo ra sự hỗn loạn này, nền văn hóa này. Vậy là nó nhận ra rằng nó chỉ có thể quan sát rõ ràng khi không có chuyển động của tư tưởng. Việc đó có thể được hay không? Thế là nó thử nghiệm việc đó. Cái trí không chấp nhận việc đó, nó nói rằng, “Tôi sẽ thử nghiệm nó, tìm ra liệu rằng có thể được hay không.” Thế là nó quan sát mọi sự vật, những hòn núi, những quả đồi, những con sông, những cái cây và con người. Nó có thể quan sát bên ngoài một cách dễ dàng mà không có sự ngã cảm của tư tưởng. Nhưng điều đó trở nên khó khăn cực kỳ khi nó quan sát bên trong. Trực nhận bên trong luôn luôn kèm theo ham muốn phải làm cái gì đó cho sự việc được trực nhận. Và vì vậy người ta nhận ra rằng lại nữa nó là hoạt động của tư tưởng. Vậy là nó lưu tâm đến mọi sự việc, cảnh giác, và nhận ra rằng chừng nào còn có một người quan sát cái qui trình của chọn lựa này, xung đột phải tồn tại. Vì vậy liệu có thể quan sát không có người quan sát, mà là

quá khứ, trải nghiệm, tất cả những sự việc đó, quan sát không có người quan sát hay không? Điều đó đòi hỏi chú ý tổng thể. Chú ý đó mang lại trật tự riêng của nó, mà là kỷ luật. Không có vấn đề áp đặt một trật tự. Chính thí nghiệm đó, chính sự thử nghiệm quan sát không có người quan sát đó mang lại trật tự riêng của nó, ý thức riêng của nó về chú ý tổng thể. Và cái trí quan sát không có người quan sát, và ẫn không chuyển động, bất động cùng “cái gì là.” Đúng chứ? Sau đó việc gì xảy ra?

Hãy quan sát điều gì cái trở đã làm. Nó không giải quyết được “cái gì là,” vì vậy cái trí đã lãng phí năng lượng của nó trong việc cố gắng tẩu thoát khỏi “cái gì là”, đè nén nó, phân tích nó, giải thích nó, và vân vân. Khi nó không còn lãng phí năng lượng của nó, ở trọn vẹn cùng “cái gì là,” cái trí có năng lượng riêng của nó. Bạn hiểu không? Không một năng lượng nào bị lãng phí. Không tẩu thoát, không đặt tên, không cố gắng vượt khỏi nó, đè nén nó, biến nó tuân phục vào một khuôn mẫu, và vân vân. Tất cả những sự việc kia là lãng phí năng lượng. Bây giờ khi năng lượng đó không bị lãng phí, cái trí đầy năng lượng này đang quan sát “cái gì là.” Vậy thì có “cái gì là” hay không? Vậy thì có rối loạn hay không?

Thấy tất cả việc đó không chỉ là sự thật nhưng còn là trí tuệ của nó. Và từ trí tuệ đó thông minh xuất hiện mà sẽ vận hành trong cuộc sống hàng ngày, mà sẽ không tạo ra rối loạn – bạn hiểu không? – trong những khoảnh khắc bị xao lãng nó có thể làm một cái gì đó, nhưng nó sẽ sửa chữa điều đó ngay tức khắc. Bạn theo kịp không? Vậy là thông minh đó luôn luôn đang vận hành. Nó không là thông minh của tôi hay thông minh của bạn.

Chúng ta có cùng nhau đi chung hay không, ít ra cũng chút ít chứ?

Người hỏi: Trong lại hành động như thế không có người hành động.

Krishnamurti: Bây giờ hành động của thông minh đó trong liên hệ là gì? Bạn hiểu không? Cuộc sống là liên hệ – giữa người đàn ông và người đàn bà, giữa thiên nhiên và người đàn ông hay người đàn bà, giữa những con người. Và vì vậy tôi đang hỏi hành động thuộc về thông minh đó mà được sinh ra từ trí tuệ, mà được sinh ra từ trực nhận sự thật là gì. Hành động của thông minh đó trong liên hệ giữa những con người là gì? Bởi vì tôi phải sống trong thế giới này. Đúng không? Tôi có ~~an~~ người vợ, con cái, gia đình, ông chủ, nhà máy, cửa hàng và vân vân, vì vậy hành động của thông minh đó trong liên hệ của tôi với một người khác là gì? Cố gắng lên. Hãy hỏi đi!

Người hỏi: Làm thế nào ông có thể nói trước được điều gì sẽ xảy ra?

Krishnamurti: Làm thế nào bạn có thể nói trước được hành động của thông minh đó sẽ là gì phải không? Tôi không hiểu hành động của thông minh đó trước được, nhưng chúng ta đang tìm hiểu nó lúc này. Hành động của thông minh đó trong liên hệ là gì? Tôi đang có liên hệ với bạn. Tôi thực sự có liên hệ với bạn bởi vì bạn đang ngồi ở đó và tôi đang ngồi ở đây, bạn đang lắng nghe tôi, chúng ta đang cùng nhau chia sẻ việc này, chúng ta đang cùng nhau quan sát việc này, đang cùng nhau “nấu nướng” nó; vì vậy chúng ta có liên hệ, không phải trong ý nghĩa của thân mật, nhưng như những con người chúng ta có liên hệ bởi vì nó là vấn đề chung của chúng ta, nó là vấn đề chung của con người chúng ta. Vì vậy chúng ta đang hỏi: chúng ta có liên hệ, làm thế nào thông minh này hành động trong sự liên hệ này?

Người hỏi: Nó phải là tình yêu. Từ thông minh đó tình yêu hiện hữu.

Krishnamurti: Tôi không ~~đi~~. Đó là một ý tưởng. Bạn thấy không, thưa bạn, cái trí của tôi sẽ không chấp nhận một lý thuyết,

một ý tưởng, một kết luận, phỏng đoán. Nó sẽ chỉ – cái trí của tôi, không phải cái trí của bạn – cái trí này sẽ chỉ chuyển động từ sự kiện sang sự kiện, từ “cái gì là” sang “cái gì là,” và không còn gì thêm nữa.

Người hỏi: Chúng ta phải dùng từ ngữ trong cuộc đối thoại này, và khắc khắc chúng ta sử dụng những từ ngữ chúng ta liên quan đến những ý tưởng, nhưng loại đối thoại mà ông đang khẳng định về nó hầu như không thể được cho hầu hết mọi người chúng tôi.

Krishnamurti: Hãy nhìn kìa, có sự truyền đạt qua từ ngữ và sự truyền đạt qua không từ ngữ, sự truyền đạt qua lời nói cũng như qua không lời nói. Nếu tôi biết cách lắng nghe bạn, lắng nghe những từ ngữ bạn đang sử dụng, lắng nghe ý nghĩa của những từ ngữ bạn đang sử dụng, mà là thông thường cho hai chúng ta, nếu tôi thực sự biết cách lắng nghe bạn bằng lời nói, vậy thì tôi cũng biết cách lắng nghe bạn không lời nói, bởi vì tôi có thể nhận được nó.

Tôi đang đặt một câu hỏi rất đơn giản mà sẽ dẫn đến nhiều tìm hiểu hơn, đó là: hành động của thấu triệt đã tạo ra chất lượng thông minh này trong liên hệ của tôi với một người khác là gì? Cho đến khi tôi giải quyết được việc này, sự liên hệ của tôi mới không tạo ra đau khổ, không chỉ cho bạn mà còn cả cho tôi nữa. Vậy là tôi phải vận dụng toàn thân tâm của tôi để tìm ra. Nó không là một tìm hiểu hời hợt, câu thả, bởi vì, cuộc sống của tôi phụ thuộc vào nó. Tôi không muốn sống trong đau khổ, trong hoang mang, trong hỗn loạn khủng khiếp này mà nền văn minh, nền văn hóa đã xô đẩy tôi vào trong đó. Vì vậy thông minh của tôi nói, “Hãy tìm ra!” Bởi vì bạn không thể sống một mình, không có một sự việc như là sống một mình. Chỉ có sự cô lập, mà nền văn hóa này đã khuyến khích; trong thế giới kinh doanh, trong thế giới tôn giáo, trong thế giới kinh tế, trong thế giới nghệ thuật, trong mọi thế giới, trong mọi lãnh vực, nó đã khuyến khích tôi sống cô lập:”

Tôi là một họa sĩ,” “Tôi là một người viết văn,” “Tôi giỏi hơn mọi người khác,” “Tôi là một nhà khoa học,” “Tôi gần Chúa nhất.”

Vì vậy tôi biết rất rõ cô lập là gì, và sống trong cô lập đó và có sự liên hệ với một người khác hoàn toàn không có ý nghĩa gì cả. Vì vậy thông minh của tôi nói, “Điều đó thật vô lý, bạn không thể sống theo kiểu đó được.” Vì vậy tôi sẽ tìm ra làm thế nào sống trong liên hệ và hoạt động của thông minh đó trong liên hệ là gì.

Tôi muốn hiểu rõ. Làm ơn hãy thử nghiệm điều đó cho chính bạn và đặt ra cho chính bạn câu hỏi đó. Bạn thấy thông minh này là gì? Nó là kết quả của có một thấu triệt vào thực tại của “cái gì là,” và sự quan sát của nó là trí tuệ và trực nhận của nó là sự thật. Người con gái của sự thật là trí tuệ, và thông minh là người con gái của trí tuệ. Tôi đã thấy việc đó. Bây giờ tôi đang hỏi chính tôi: hành động của thông minh đó trong liên hệ là gì? Nó có bất kỳ hình ảnh nào trong liên hệ hay không? Cái trí của tôi đang dựng lên một hình ảnh về bạn mà sống trong cùng ngôi nhà với tôi phải không? Bạn có lẽ cầu nhau tôi, bạn có lẽ dọa nạt tôi, bạn có lẽ đe dọa tôi, thống trị tôi, bạn có lẽ cho tôi vui thú dục tình và vân vân – cái trí dựng lên những hình ảnh phải không?

Người hỏi: Không.

Krishnamurti: Đừng bao giờ nói, không, thưa bạn; hãy tìm ra! Việc đó đòi hỏi chú ý tổng thể, phải không? Bạn không thể chỉ nói có hoặc không. Nó đòi hỏi chú ý tổng thể để tìm ra liệu rằng bạn có một hình ảnh hay không và tại sao hình ảnh đó hiện hữu được? Chỉ cần lắng nghe, thưa bạn. Tôi đang ngăn bạn nói có hay không. Đó là tất cả. Chúng ta hãy tìm hiểu. Chúng ta hãy cùng nhau chia sẻ vấn đề này. Khi bạn nói có hay không, bạn đã ngăn cản nó rồi. Nhưng tôi nói, “Hãy nhìn, chúng ta hãy tìm ra, chúng ta hãy tìm hiểu, hãy xem thử có cái gì bao hàm trong việc này,” trong đó, tôi đã không tạo ra một hình ảnh nào cả về bạn. Tôi nói rằng, “Làm ơn hãy ngừng lại và quan sát điều gì chúng ta đang làm.”

Cái trí đang tạo ra một hình ảnh phải không? Nếu nó tạo ra, vậy thì nó không là hoạt động của thông minh bởi vì nó hiểu rõ những hình ảnh phân chia con người như thế nào, giống như những quốc tịch đã phân chia con người, những tôn giáo đã phân chia con người, những vị đạo sư đã phân chia con người, những quyển sách, kinh Bible, kinh Bhagavad Gita, kinh Koran, đã phân chia con người. Vì vậy hình ảnh, những biểu tượng, những kết luận, phân chia con người. Nơi nào có sự phân chia phải có xung đột. Và vì vậy một hành động được sinh ra từ xung đột không là một hành động thông minh. Vì vậy hành động thông minh là một hành động không mâu thuẫn, không xung đột. Khi tôi liên hệ với bạn và tôi có một hình ảnh, nó là một hành động ngu xuẩn, một hành động không thông minh. Vì vậy tôi hiểu rõ việc đó. Có phải tôi đang tạo ra một hình ảnh về bạn khi bạn gọi tôi là một người ngu ngốc, khi tôi lệ thuộc vào bạn để có được vui thú vật chất của tôi, hay lệ thuộc vào bạn để có tiền bạc của tôi, để có sự ủng hộ của bạn, để có tình thân của bạn, để có sự khuyến khích của bạn hay không? Lệ thuộc là một hành động của một cái trí không thông minh.

Vì vậy tôi đang bắt đầu khám phá, học hỏi, sự liên hệ là gì khi thông minh hện hữu. Bạn đang theo kịp tất cả việc này chứ? Nó đơn giản thật kinh ngạc, rất đơn giản.

Người hỏi: Nó đơn giản nhưng không dễ dàng.

Krishnamurti: Điều gì đơn giản là sự việc thực tế nhất, dễ dàng nhất, không phải tất cả những sự việc phức tạp của bạn. Chúng đã dẫn đến không thực tế, đến tất cả những hỗn loạn này mà là hậu quả của sự vô lý hoàn toàn. Hãy nhìn kia, điều gì đơn giản là hiểu rõ sự thật rằng những hình ảnh phân chia con người. Hiểu rõ là đơn giản, phải vậy không? Và hiểu rõ sự đơn giản của nó là hành động của thông minh, và thông minh đó ẽ hành động trong liên hệ của tôi với bạn. Vì vậy tôi đang quan sát thông minh đó sắp sửa vận hành như thế nào. Bạn hiểu không? Tôi có liên hệ với người

vợ của tôi, người mẹ của tôi, người chị của tôi, người con gái của tôi, bất kỳ người nào khác. Tôi đang quan sát. Tôi đang quan sát để xem thử thông minh đó vận hành như thế nào. Bạn hiểu không? Và nó thấy rằng cái khoảnh khắc bạn tạo ra một hình ảnh bạn quay trở lại thế giới cũ, bạn quay trở lại một nền văn minh thối rữa. Và cái trí đang quan sát, đang lọc hỏi, và vì vậy thông minh mở cánh cửa đến một cuộc sống hoàn toàn đơn giản.

Brockwood Park, ngày 8 tháng 11 năm 1973

Trong điều gì chúng ta gọi là tình yêu có lệ thuộc, ý thức quyến luyến do bởi cô độc, không đầy đủ trong chính mình, không thể đứng một mình, vì vậy dựa vào một ai đó, lệ thuộc vào một ai đó. Chúng ta lệ thuộc vào người bán s ữa, nhân viên đường sắt, người cảnh sát. Tôi không đang nói về loại lệ thuộc đó, nhưng nói về loại lệ thuộc tâm lý cùng tất cả những vấn đề của nó: những vấn đề của hình ảnh trong liên hệ, hình ảnh mà cái trí đã dựng lên về người khác, và sự quyến luyến với cái hình ảnh đó, và sự phủ nhận hình ảnh đó để tạo ra một hình ảnh khác. Tất cả việc đó là điều gì chúng ta gọi là tình yêu. Và những vị giáo sĩ đã sáng chế ra một sự việc khác, tình yêu Chúa, bởi vì nó rất dễ dàng khi yêu Chúa, một hình ảnh, một ý tưởng, một biểu tượng được tạo ra, được đặt vào chung bởi cái trí hay bởi bàn tay hơn là tìm ra tình yêu là gì trong sự liên hệ.

Bạn theo kịp tất cả điều này chứ? Vì vậy tình yêu là gì? Nó là thành phần thuộc ý thức của chúng ta, cái sự việc được gọi là tình yêu này trong đó có “cái tôi” và “cái bạn”; “cái tôi” bị quyến luyến với cái bạn, chiếm hữu, thống trị; bạn chiếm hữu tôi, thống trị, bám chặt. Bạn gây hài lòng những đòi hỏi về dục tình, thể xác của tôi, và tôi gây thỏa mãn cho bạn về kinh tế và vân vân. Tất cả việc đó là cái gì chúng ta gọi là tình yêu. Và đó là tình yêu hay sao? Tình yêu lãng mạn, tình yêu vật chất, tình yêu một quốc gia của một người mà với nó bạn sẵn sàng giết chóc, tàn sát, hủy diệt chính bạn, đó là tình yêu hay sao? Rõ ràng tình yêu không là cảm xúc, cảm tính, sự chấp nhận cầu thả của – bạn biết rồi – “Tôi yêu bạn và bạn yêu tôi.” Nói về vẻ đẹp của tình yêu, những con người xinh đẹp, tất cả việc đó là tình yêu à?

Hãy quan sát, hãy thấy nó rất đơn giản. Tất cả sự liên hệ đều dựa vào hình ảnh mà bạn đã dựng lên về một người khác và người còn lại đã dựng lên về bạn. Đúng không? Bạn không cần cãi cọ về nó, nó là như thế. Và hai hình ảnh này có những liên hệ. Những hình ảnh này là kết quả của nhiều năm của những kỷ niệm, của những trải nghiệm, hiểu biết mà bạn đã dựng lên về cô ấy, và cô ấy đã dựng lên về bạn. Đó là thành phần thuộc ý thức của bạn. Sự liên hệ khi không có hình ảnh giữa bạn và cô ấy, và cô ấy không có hình ảnh về bạn là gì? Bạn hiểu không? Nếu tôi được phép hỏi, bạn có ý thức rằng bạn có một hình ảnh về anh ấy mà bạn quuyến luyến nhiều hay không? Bạn có ý thức rằng bạn có một hình ảnh về cô ấy mà bạn bám chặt vào hay không? Bạn có ý thức được việc này, tình thức được nó hay không? Nếu bạn ý thức được nó, bạn thấy rằng liên hệ của bạn với cô ấy, hay liên hệ của cô ấy với bạn, đều được đặt nền tảng trên những hình ảnh. Liệu những hình ảnh đó có thể kết thúc hay không? Lúc đó liên hệ là gì? Nếu hình ảnh kết thúc, mà là nội dung của ý thức đã tạo ra cái ý thức của bạn, khi những hình ảnh khác nhau bạn có về chính bạn, về mọi thứ, kết thúc, lúc đó sự liên hệ giữa bạn và cô ấy là gì? Vậy thì liệu còn có một người quan sát đang quan sát tách rời khỏi sự vật nó đã quan sát hay không? Hay nó là một chuyển động tổng thể của tình yêu trong liên hệ. Bạn có nắm bắt được điều này hay không? Vì vậy tình yêu là một chuyển động trong liên hệ trong đó người quan sát không còn.

Vì vậy cái trí – chúng ta đang sử dụng từ ngữ *cái trí* bao gồm bộ não, những cơ quan thân thể, tổng thể – cái trí đó đã sống trong lãnh vực của những phân chia, mà tạo ra ý thức của nó, và nếu không có nội dung của nó người quan sát không còn. Và khi người quan sát không còn, vậy thì sự liên hệ không còn trong lãnh vực của thời gian mà tồn tại khi có hình ảnh bạn có về cô ấy và cô ấy có về bạn. Liệu hình ảnh đó có thể kết thúc khi bạn sống hàng ngày hay không? Nếu hình ảnh đó không kết thúc vậy thì không có tình yêu. Vậy thì nó là một mảnh vỡ chống lại một mảnh vỡ khác.

Lúc này bạn đã nghe được điều đó, đừng rút ra một kết luận từ nó. Hãy thấy sự thật của nó; và bạn không thể thấy sự thật của nó bằng từ ngữ được. Bạn có thể nghe nghĩa lý của những từ ngữ nhưng bạn phải thấy được ý nghĩa của nó, có một thấu triệt vào nó, thực sự thấy sự thật của “cái gì là.” Ngay lúc đó sự thật không ở trong lãnh vực của ý thức.

Saanen, ngày 25 tháng 7 năm 1974

Có an toàn hay không? Cái trí đã tìm kiếm an toàn trong những sự việc, những thứ vật chất, tài sản, trong một cái tên, trong một hoạt động đặc biệt nào đó, và vân vân. Nó đã tìm kiếm an toàn trong những khái niệm, những lý tưởng, những công thức, những hệ thống. Và khi người ta tìm hiểu tất cả việc này rất tỉ mỉ, khách quan, không ảm tính, không cá thể, vậy thì bạn sẽ thấy rằng toàn tạo tác này gây ra mất an toàn cho mọi người. Và tuy vậy cái trí, bộ não phải có an toàn để vận hành. Vì vậy tôi đang hỏi bạn, và chính tôi, liệu có sự việc được gọi là an toàn này hay không? Đúng chứ? Lúc này đó là điều gì chúng ta sẽ tìm hiểu. Đó là điều gì chúng ta sẽ tìm ra. Nhưng nếu tôi tìm ra, và tôi bảo cho bạn, vậy thì chúng ta sẽ không đang chia sẻ. Vì vậy, cùng nhau chúng ta sẽ tìm ra.

Bạn hiểu sự thật của sự cần thiết phải có an toàn vật chất và tuy nhiên cái trí cũng luôn luôn đang theo đuổi sự an toàn trong những hình thức khác, an toàn là một cái gì đó vĩnh cửu, một sự liên hệ vĩnh cửu, một ngôi nhà vĩnh cửu, một ý tưởng vĩnh cửu. Bây giờ liệu có một sự việc như thế được gọi là vĩnh cửu hay không? Tôi có muốn nó bởi vì tôi thấy mọi thứ quanh tôi đều mất dần đi, tàn tạ đi, đang trôi chảy, nhưng cái trí của tôi lại nói rằng, phải có an toàn, vĩnh cửu. Nhưng không có vĩnh cửu trong một ý tưởng, trong một nhận thức, không vĩnh cửu trong những sự việc, bởi vì những lý do khác nhau, hay bởi vì tôi không hiểu được tại sao. Và rồi tôi tìm kiếm vĩnh cửu trong sự liên hệ của tôi, trong người vợ của tôi, trong con cái của tôi, và vân vân. Liệu có một an toàn vĩnh cửu trong liên hệ hay không? Bạn hiểu chứ? Hãy hỏi chính bạn! Khi bạn muốn vĩnh cửu trong liên hệ toàn vấn đề của

quyển luyến nảy sinh. Làm ơn hãy tìm hiểu nó; vì lợi ích riêng của bạn, hãy quan sát nó. Và khi bạn quyển luyến, toàn vấn đề của sợ hãi, mất mát, ngờ vực, căm hận, ganh tị, lo âu, tất cả những sự việc đó len lỏi vào vấn đề đó, len lỏi vào ham muốn có sự liên hệ vĩnh cửu đó. Bạn hiểu không? Người ta đã tìm ra rằng không có sự vĩnh cửu trong một nhận thức, mặc dù người Thiên chúa giáo, người Tin lành giáo, người Cộng sản đã tạo nên giáo điều cho cái trí, và cái trí đã chấp nhận giáo điều đó như là vĩnh cửu. Nhưng bạn có thể thấy được nó đang biến dần đi, nó đang phai nhạt đi, họ đang nghi vấn mọi thứ. Và cũng vậy người ta thấy được không có vĩnh cửu trong bất kỳ sự vật vật chất nào. Vì vậy cái trí nói rằng, “Tôi phải có sự liên hệ cá thể.” Rồi thì chúng ta thấy được những hàm ý của sự liên hệ đó, một sự liên hệ được đặt nền tảng trên một hình ảnh của bạn và của người còn lại. Mỗi người đang có một hình ảnh về người còn lại, mà là không vĩnh cửu, và tuy vậy lại đang tìm kiếm vĩnh cửu trong sự liên hệ đó.

Vì vậy người ta hỏi: Liệu có bất kỳ cái gì vĩnh cửu hay không? Đó là một câu hỏi rất khó khăn khi đưa ra, nếu bạn đủ nghiêm túc, và đó là một sự việc rất khó khăn để tìm ra điều gì xảy ra cho một cái trí đã thấy sự thật rằng không có gì vĩnh cửu. Liệu nó có bị mất trí, trở nên ngây dại hay không? Liệu nó có uống một viên thuốc, tự tử? Hay nó lại rơi vào cái bẫy của một học thuyết khác, một ham muốn khác mà sẽ chiếu rọi một sự việc vĩnh cửu? Bạn có theo kịp không?

Người ta đã khám phá bằng quan sát, không bằng phân tích, bằng chỉ quan sát cuộc sống đều đặn, hàng ngày, rằng cái trí đã tìm kiếm an toàn trong tất cả những sự việc này. Và tư tưởng nói, “Không có an toàn, không có gì vĩnh cửu.” Và nó bắt đầu tìm kiếm một cái gì đó vĩnh cửu hơn, vì vậy nó đang tìm kiếm vĩnh cửu trong một lãnh vực khác, trong một trạng thái ý thức khác. Nhưng tư tưởng chính nó không vĩnh cửu – đúng không? – nhưng

nó không bao giờ tự hỏi liệu rằng chính nó có vĩnh cửu hay không. Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang trình bày chứ?

Làm ơn việc này đòi hỏi sự lưu tâm khủng khiếp, đừng mất thích thú trong đoạn kết sâu sắc. Vì vậy khi cái trí nói rằng không có gì vĩnh cửu, nó gồm cả tư tưởng. Hãy quan sát nó! Liệu cái trí có thể sáng suốt, minh mẫn, tổng thể, và vì vậy hành động tổng thể, khi nó nhận ra rằng không có gì vĩnh cửu hay không? Hay nó sẽ trở nên ngây dại. Bạn theo kịp không? Khi bạn đối diện vấn đề không có gì vĩnh cửu, kể cả cấu trúc của tư tưởng, bạn có thể ở nguyên trong trạng thái đó không? Bạn hiểu không? Bạn có thể thấy được ý nghĩa của câu nói rằng *không có gì* vĩnh cửu, kể cả chính bạn, kể cả tất cả cấu trúc mà tư tưởng đã dựng lên, và nó nói là “cái tôi”? “Cái tôi” đó cũng không vĩnh cửu. Tôi tự hỏi liệu bạn có hiểu rõ tất cả điều này hay không? Hãy để nó ở đó trong giây lát, chúng ta sẽ quay trở lại nó trong một cách khác.

Chúng ta cũng phải hiểu rõ câu hỏi về thời gian này. Thời gian có nghĩa chuyển động – đúng không? – từ đây đến đó, theo vật lý. Muốn bao phủ khoảng cách từ đây đến đó bạn cần thời gian, thời gian dựa vào đồng hồ, thời gian dựa vào mặt trời, thời gian dựa vào ngày hay thời gian dựa vào năm. Sự liên hệ của thời gian, mà là không cách, chuyển động, với tư tưởng là gì? Làm ơn, điều này không khó khăn; chỉ cần lắng nghe và bạn sẽ thấy nó cho chính bạn. Toàn thể giới phương Tây theo căn bản, theo cốt lõi được đặt nền tảng trên đo lường, thuộc công nghệ, thuộc tinh thần – hệ thống cấp bậc, những người lãnh đạo, những vị giám mục, những vị tổng giám mục, đức giáo hoàng; tất cả đều được đặt nền tảng trên đo lường thuộc xã hội, thuộc luân lý, và hiển nhiên thuộc công nghệ. Và vị thánh cũng là một đo lường tối thượng, được chấp nhận bởi nhà thờ hay bởi tôn giáo. Vì vậy toàn cấu trúc trí năng, luân lý của nền văn minh chúng ta đều được đặt nền tảng trên đó – thời gian, đo lường, tư tưởng. Đúng chứ? Tư tưởng là đo lường, tư tưởng là thời gian,, thời gian là ngày hôm qua. Điều gì tôi đã làm ngày hôm qua bổ sung cho hiện tại và sự bổ sung này tiếp tục trong một hình thức khác ở tương lai. Chuyển động từ quá

khứ sang hiện tại đến tương lai là thời gian, mà có thể đo lường được.

Và phải có thời gian để đi từ đây đến đó. Tôi cần thời gian để học một ngôn ngữ hay bất kỳ phương pháp kỹ thuật nào. Nhưng liệu cái trí có cần thời gian để thay đổi chính nó hay không? Bạn đang theo sát tất cả điều này chứ? Ngay khoảnh khắc cái trí chấp nhận thời gian cho mục đích thay đổi chính nó, nó vẫn còn trong lãnh vực của đo lường, thời gian, tư tưởng. Lãnh vực đó đã được tạo ra bởi tư tưởng, và để thay đổi chính nó, để tạo ra một cái trí khác, nếu nó vẫn còn vận hành bên trong lãnh vực đó, vậy thì không có thay đổi gì cả. Tôi được phép tiếp tục chứ? Tôi hy vọng bạn đang theo sát tất cả điều này.

Tôi sẽ trình bày theo cách này. Tôi tham lam và tôi biết tham lam là so sánh. Tôi có cảm thấy tham lam này mà nảy sinh khi tôi thấy một cái gì đó nhiều hơn tôi có, mà là một đo lường, đúng không? Và tôi đi chính tôi: để thay đổi cảm thấy đó, đo lường đó, thời gian có cần thiết hay không? Nếu thời gian trở thành một cần thiết, vậy thì tôi vẫn còn ở trong lãnh vực của đo lường. Do đó, tôi chẳng thay đổi tham lam gì cả. Bạn có hiểu rõ điều này không? Vì vậy liệu có một thay đổi không được đặt nền tảng trên nguyên nhân, mà là thời gian, nhưng thay đổi ngay tức khắc hay không? Làm ơn, bạn đang hỏi tất cả những câu hỏi này, không phải chỉ mình tôi.

Tôi hung bạo. Bất hạnh thay, vì những lý do khác nhau, những con người là những sinh vật hung bạo, tất cả chúng ta đều biết điều đó. Thay đổi hung bạo, chuyển đổi nó để cho cái trí không bao giờ hung bạo, công việc đó có mất thời gian hay không? Nếu bạn chấp nhận thời gian là cần thiết, vậy thì hung bạo đó chuyển sang hình thức khác bởi vì nó vẫn còn trong cùng một lãnh vực. Một số các bạn hiểu rõ điều này chứ? Nếu các bạn hiểu rõ, hãy giải thích cho những người khác.

Vì vậy tôi đang hỏi, ham muốn vĩnh cửu có là nguyên nhân của hành động vĩnh cửu mà vẫn còn trong lãnh vực của thời gian hay không? Nguyên nhân, động cơ, làm cho tôi ham muốn vĩnh

cửu, và vân vân phải không? Vì vậy nguyên nhân tạo ra cấu trúc của thời gian. Bây giờ tôi hỏi: liệu có cái gì vĩnh cửu hay không?

Bây giờ chúng ta hãy tìm hiểu nó. Chúng ta đã tìm hiểu thời gian, vĩnh cửu, và lúc này chúng ta sẽ tìm hiểu cuộc sống hàng ngày của chúng ta, mà được đặt nền tảng trên việc đó. Đúng chứ? Có ham muốn vĩnh cửu trong sự liên hệ bởi vì điều đó đang trở nên mỗi lúc một thực sự hơn, bởi vì chúng ta đã loại bỏ đi tất cả những sự việc khác, những vĩnh cửu thuộc trí năng của những lý thuyết, tôn sùng trạng thái, nhà thờ và vân vân. Chúng ta đã loại bỏ đi những việc đó, và vì vậy chúng ta nói rằng phải có sự liên hệ vĩnh cửu. Đó là việc duy nhất mà chúng ta có, và cũng vậy trong việc đó chúng ta phát hiện rằng không có gì vĩnh cửu. Liệu cái trí, cái trí của bạn, có thể đối diện với sự thật tuyệt đối này rằng không có vĩnh cửu, hiểu rõ điều này, không chỉ đưa ra lý thuyết về nó hay không?

Vậy thì chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề rộng lớn mà con người không bao giờ giải quyết được: vấn đề chết này. Mọi con người đều có liên hệ.

Bạn thấy không, những người Ấn độ giáo cổ xưa, mà là những con người rất thông minh, đã suy nghĩ rằng, “Điều này không thể được; con người không thể nào buông bỏ mọi thứ ngay tức khắc được.” Vì vậy ý tưởng của “cái tôi,” như bạn bám vào nó, phải tiếp tục, “cái tôi” mà dĩ nhiên là kết quả của thời gian, đo lường, tư tưởng. Đúng chứ? “Cái tôi” đó phải tiến hóa chậm chậm qua những đời sống khác nhau, cho đến khi nó đạt được cái mức xuất sắc nhất, mà là Brahman, Chúa, bất kỳ từ ngữ gì bạn muốn gọi nó. Vì vậy họ có cái ý tưởng đó. Những người Thiên chúa giáo có nó trong một cách khác, không phải được hiểu chính xác như toán học, không phải được vận dụng một cách thông minh, không phải những hàm ý tinh tế liên quan trong nó. Tôi sẽ không tìm hiểu tất cả việc đó. Điều gì được hàm ý là rằng đời sống kế tiếp trở nên rất

quan trọng, vì vậy đời sống này là quan trọng. Đời sống này trở nên quan trọng kinh khủng, bởi vì, tùy thuộc vào cách bạn cư xử ngay lúc này, **hầu** bạn cư xử đúng đắn, bạn sẽ được tặng thưởng vào đời sau. Bạn hiểu không? Đó là niềm tin. Tất cả họ đều tin tưởng việc đó. Nhưng vẫn vậy không có ai cư xử *ngay lúc này*.

Thế là họ xúc tiến trò chơi này.

Vì vậy liệu cái trí có thể thấy được toàn hiện tượng khủng khiếp này hay không? Tôi không thể trình bày tất cả chi tiết về nó được. Nó là lãnh vực quá rộng lớn mà trong đó cái trí đã tìm kiếm sự an toàn. Cái trí đã tạo ra thời gian, như tư tưởng, như đo lường. Và trong đo lường đó, trong thời gian đó, nó có một chuyển động mà trong đó nó **đ** cố gắng tìm ra sự vĩnh cửu, như “cái tôi” và “cái bạn”, và vân vân. Chúng ta đang hỏi: bởi vì hiểu rõ được tất cả lãnh vực rất tinh tế lạ lùng, phức tạp và to lớn này, liệu cái trí có thể thấy sự thật rằng không có gì tuyệt đối vĩnh cửu hay không? Mà là chết thực sự. Bạn hiểu rõ không?

Bạn có thể hiểu rõ sự thật của điều này hay không? Không phải chấp nhận sự thật của một người khác; lúc đó nó không là sự thật, nó chỉ là tuyên truyền, mà là một điều lừa dối. Liệu bạn có thể, cho chính bạn, sau tất cả những giải thích này, thấy sự thật của nó hay không? Không phải sự thật bằng từ ngữ, không phải một khái niệm thuộc trí năng, đang nói rằng, “Vâng, tôi đã hiểu nó.” Đó không là sự thật. *Sự thật* có nghĩa là nó *hành động*. Nó hành động, và vì vậy bạn thấy rằng không có vĩnh cửu. Vậy thì bạn không còn quyền luyến. Bạn không còn quyền luyến một ý tưởng, một khái niệm, một niềm tin tôn giáo, một giáo điều, một đáng cứu rỗi. Vì vậy lúc này điều gì xảy ra. Bạn theo kịp không? Khi bạn hiểu rõ sự thật của điều đó, có tự do, và tự do đó có nghĩa là thông minh tổng thể – tôi thắc mắc liệu bạn có hiểu rõ điều này – không phải thông minh của tư tưởng ranh mãnh nhưng thông minh tuyệt đỉnh đó mà đã thấy sự thật và vì vậy được tự do khỏi những sự việc do tư tưởng đã tạo nên. Và chất lượng của thông minh đó, mà là tột đỉnh và hoàn hảo trong bản thể của nó, có thể vận hành. Bạn theo kịp không? Vì vậy có sự an toàn trong *cái đó*,

không phải trong cái này. Tôi thắc mắc liệu rằng bạn có đang nắm được tất cả điều này hay không? Vậy thì bạn có thể sống trong thế giới này, với những sự việc hay không sự việc gì cả; bạn hiểu rõ chứ? Vì vậy *cái đó* là vĩnh cửu, bất tử. Bạn hiểu rõ chứ? Thông minh đó mà không là của bạn và cũng không là của tôi, không lệ thuộc bất kỳ nhà thờ nào, bất kỳ nhóm người nào, đó là hình thức tốt đỉnh của thông minh và vì vậy trong đó có an toàn trọn vẹn và tổng thể. Cái trí không thể tạo ra thông minh đó. Nó xảy ra khi bạn thấy sự thật của những vấn đề rõ ràng rành mạch, khi bạn thấy những điều giả dối như những điều giả dối. Lúc đó cái trí không còn bị trói buộc trong mạng lưới của tư tưởng, và vậy là thông minh đó có thể vận hành trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta và có vĩnh cửu. Đúng chứ? Hãy nhận nó đi?

Đôi thoại với học sinh và giáo viên:

Brockwood Park, ngày 30 tháng 5 năm 1976

Krishnamurti: Chúng ta đang cố gắng tìm ra hành động đúng đắn trong liên hệ là gì? Chúng ta lấy một ví dụ về sự tổn thương. Nếu tổn thương đó tiếp tục sang hiện tại, được bổ sung tới tương lai, chuyển động của tổn thương đó không thể nào tạo ra hành động đúng đắn. Điều đó rõ ràng. Ai bị tổn thương? Chúng ta đã nói rằng sự tổn thương đến khi có hình ảnh. Hình ảnh đó là “cái tôi,” “cái tôi” không khác biệt hình ảnh. Trước kia, chúng ta đã tách rời “cái tôi” khỏi hình ảnh, và sau đó “cái tôi” đã nói rằng, “Tôi sẽ cố gắng loại bỏ tổn thương đó.” Đúng không? Tôi sẽ chiến đấu với nó, tôi sẽ đè nén nó, tôi sẽ đi đến một nhà phân tích tâm lý, tôi sẽ làm bất kỳ điều gì để loại bỏ tổn thương đó.” Nhưng khi chúng ta khám phá rằng “cái tôi,” “cái ngã” không khác biệt hình ảnh, vậy thì điều gì xảy ra? Bạn hiểu câu hỏi của tôi không? Trước kia, bạn đã cố gắng loại bỏ nó; cố gắng đến từ “cái tôi,” mà nói rằng, “Tôi phải loại bỏ nó.” Bây giờ bạn sẽ làm gì đây? Bạn hiểu câu hỏi chứ?

Tôi không giải thích cho bạn. Tôi không giải thích cho bạn bất kỳ điều gì. Tôi nói với bạn ngay từ khi bắt đầu, chúng ta hãy ở trong tất cả những bàn luận của chúng ta, ở trong tất cả những đôi thoại của chúng ta, ví dụ như, “Đừng chấp nhận bất kỳ điều gì từ người nói.” Đúng chứ? Tôi không là uy quyền của bạn, tôi không là vị đạo sư của bạn; bạn không là môn đệ của tôi. Tôi nói rằng, cùng

nhau chúng ta hãy tìm hiểu vấn đề: hành động đúng đắn trong liên hệ là gì? Hành động đúng đắn không thể xảy ra trong liên hệ khi có bất kỳ loại tổn thương nào. Ai bị tổn thương? Bạn đang tìm hiểu, không phải đang chấp nhận điều gì tôi đang nói. Ai bị tổn thương? Chúng ta đã nói rằng, hình ảnh. Hình ảnh có khác biệt “cái tôi” hay không? Và chúng ta đã nói, hình ảnh được tạo ra bởi tư tưởng và “cái tôi” cũng được tạo ra bởi tư tưởng. Tôi đang giải thích quá nhanh không?

Người hỏi: Tại sao tôi phải nghĩ rằng tôi là một hình ảnh?

Krishnamurti: Bạn không là một hình ảnh hay sao? Bạn không có một cái tên, một hình dạng, tất cả cái cấu trúc tâm lý, cái nội dung hay sao? Khi bạn nói rằng, “Tôi phải tốt hơn, tôi không được tốt t_u tôi ph_ả cao hơn, tóc tôi không được thẳng,” cái vòng luẩn quẩn đang xảy ra liên tục, đó không là hình ảnh của bạn về chính bạn hay sao? Và chính bạn có khác biệt với bạn mà đang quan sát nó hay không?

Bây giờ hãy theo dõi! Bạn nhìn tôi – phải không? – Bởi vì bất hạnh thay, tôi đang ngồi trên bục giảng, bạn nhìn tôi. Đúng chứ? Bạn có một hình ảnh về tôi phải không?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Vậy là bạn đang nhìn hình ảnh, mà bạn đã dựng lên về tôi, phải không? Vì vậy bạn đã phủ một cái mặt nạ trên tôi và nhìn cái mặt nạ đó. Đúng không?

Người hỏi: Việc đó tạo ra nhiều xung đột.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, hãy cởi bỏ cái mặt nạ và bạn sẽ thấy tôi, nếu bạn có thể. Đúng chứ? Vì vậy nếu hình ảnh là “cái tôi” thì điều gì xảy ra?

Người hỏi: Cởi bỏ cái mặt nạ ...

Krishnamurti: Đó là một hình ảnh. Hãy buông nó đi, đừng coi nó quan trọng quá. Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Hãy trả lời câu hỏi của tôi: nếu bạn là hình ảnh, điều gì xảy ra? Sự tổn thương ở đó phải không? Sự xung đột ở đó giữa “cái tôi” và hình ảnh phải không? Điều gì xảy ra? Trước kia đã có một ảo tưởng rằng “cái tôi” khác biệt hình ảnh, nhưng bỗng nhiên ảo tưởng đó đã biến mất, và chỉ còn lại sự kiện. Cái đó mà còn lại là gì?

Người hỏi: Bạn thật sự.

Krishnamurti: Bạn thật sự là gì?

Người hỏi: Tôi muốn nói một ảo tưởng thật sự.

Krishnamurti: Cái gì là bạn thật sự? Bạn đột nhiên giới thiệu một từ ngữ mới – bạn thật sự. Đây là một lừa dối được sử dụng bởi những người Ấn độ giáo cổ xưa, mà đã luôn luôn ngăn cản tìm hiểu sâu thẳm hơn. Nhưng chúng ta vẫn còn tiếp tục – không phải rằng bạn là một người Ấn độ giáo, hay người Phật giáo, nhưng cái ý nghĩ rằng có cái gì đó ở đằng sau. Vì vậy tôi đang hỏi bạn cái gì còn lại, cái gì ở đó khi bạn nhận ra, hay khi bạn có một thấu triệt, khi bạn thực sự hiểu rõ – hiểu rõ ngụ ý không có ảo tưởng – khi tất cả việc đó không còn ở đó, vậy thì cái gì ở đó? Hãy cẩn thận, hãy cẩn thận! Không, bạn đang bỏ sót một điều gì đó; hãy tìm hiểu từ từ!

Người hỏi: Có một tổng thể, một đồng nhất.

Krishnamurti: Có tổng thể. Bạn có ý gì qua cái đó? Bạn có ý rằng có thông minh phải không? Đúng chứ? Mà có nghĩa rằng không có phân chia. Đúng chứ? Hãy cẩn thận. Hãy thấy điều gì bạn đang nói, quan sát nó, đừng chỉ quanh quẩn bên ngoài, nhưng quan sát nó **ẩn** thận. Không có phân chia giữa “cái tôi” và cái hình ảnh, mà là hai mảnh. Vì vậy không có phân chia; vì vậy có thông minh. Bạn đang nói nơi nào có thông minh không có phân chia. Vậy thì bạn thông minh, vì vậy không còn không thông minh trong bạn như một con người. Vì vậy tôi đang hỏi bạn – chúng ta hãy đừng vội chấp nhận từ ngữ *tổng thể* – tôi đang hỏi bạn, có cái gì ở đó? Bạn hiểu rõ không? Chúng ta đã nói rằng cái tên, cái hình dáng và cái nội dung tâm lý của hình ảnh, tất cả cái đó là “cái tôi” và hình ảnh. Đúng không? Đó là gì? Cái tên, cái hình dáng, cái nội dung, chúng không chỉ là từ ngữ hay sao? Chúng không chỉ là những ký ức hay sao? Chúng không là vài sự việc gì đó mà bạn đã hồi tưởng, những trải nghiệm quá khứ hay sao? Tất cả điều đó không là quá khứ à?

Người hỏi: Tôi nghĩ nó là tất cả việc đó, bởi vì đó là một sự thật.

Krishnamurti: Vậy là tách khỏi cái sự vật sinh học hữu cơ của bạn, bạn là gì? Chỉ là nhiều từ ngữ, nhiều ký ức phải không?

Người hỏi: Nó có vẻ như thế.

Krishnamurti: Không “có vẻ như thế,” nó là như thế phải không? Nếu nó là như thế, nếu đó là sự thật, vậy thì làm thế nào những từ ngữ có thể ảnh hưởng những từ ngữ khác? Bạn theo kịp không? Bạn hiểu rõ chứ? Vì vậy bạn hoàn toàn được tự do, ngoại trừ phần sinh học. Bạn không hiểu rõ nó à?

Người hỏi: Những sự vật vật chất có lẽ gây tổn thương tôi nhưng những cái tên sẽ không.

Krishnamurti: Những từ ngữ sẽ không gây tổn thương.

Người hỏi: Nếu không có “Tôi.”

Krishnamurti: Điều đó đúng; không có “Tôi,” vì vậy không gì có thể gây tổn thương bạn. Mà không có nghĩa rằng bạn trở nên dửng dưng, lãnh đạm; trái lại bạn có lẽ trở nên từ bi nhiều hơn, thương yêu vô cùng. Đúng không?

Vì vậy lúc đó hành động đúng đắn là gì? Nếu có một hình ảnh giữa bạn và tôi, có vô trật tự trong liên hệ của chúng ta. Đúng không? Bạn đã nói về trật tự, bạn đã muốn trật tự. Làm thế nào có thể có được trật tự trong liên hệ của chúng ta nếu chúng ta liên tục đấu tranh lẫn nhau bởi vì những hình ảnh đang đấu tranh? Vì vậy chỉ có thể có được trật tự khi không có hình ảnh. Và khi không có hình ảnh, trong liên hệ của chúng ta có hành động đúng đắn. Bạn không phải nói: “Ồ, hành động đúng đắn là gì,” có hành động đúng đắn. Bạn đã hiểu rõ nó chứ?

Người hỏi: Đó là cái gì mà đang làm hành động đúng đắn?

Krishnamurti: Không, có hành động đúng đắn, không phải, “Đó là ai mà đang làm hành động đúng đắn?”

Người hỏi: Cái gì đang làm hành động đúng đắn?

Người hỏi: Chúng ta chỉ là cái túi đựng chất nguyên sinh?

Krishnamurti: Tôi không hiểu lắm.

Người hỏi: Cái gì đang thực hiện cái hành động, hành động đúng đắn?

Krishnamurti: Tôi nắm nó rồi! Bạn nghĩ gì? Đừng có nhún vai. Bạn hiểu rõ đây là một câu hỏi rất quan trọng. Và chúng ta đã tìm

hiểu nó rất sâu sắc, nếu bạn đã tìm hiểu nó, đã cùng nhau chia sẻ nó. Chúng ta đã nói rằng, chúng ta là một cái tên, một hình dáng, và cái nội dung tâm lý, bạn theo kịp không, tất cả cái đó. Những ký ức, bộ não, tôi nhớ cái tên của tôi, tôi gắn kết cái tên với cái hình dáng, và cái tên và cái hình dáng ^{gắn} tiếp tục đến sự việc thuộc tâm lý, và chúng là cái nội dung của tất cả cái đó. Tất cả cái đó là tôi, hình ảnh. Bây giờ cái gì là tất cả cái đó, ngoại trừ cái cấu trúc và bản chất và hoạt động sinh học, mà có, nếu người ta quan sát cẩn thận, sự thông minh riêng của nó. Đó là, chúng ta đã hủy hoại sự thông minh của các cơ quan thân thể. Chúng ta đã hủy hoại nó bằng nhậu nhẹt, bằng đầu hàng những ham muốn: “Tôi thích việc đó, nó thường thức tốt hơn, vì vậy tôi quen thuộc với việc đó.” Dần dần chúng ta đã hủy hoại sự thông minh bản năng, thuộc sinh học.

Bây giờ chúng ta đang nói, theo tâm lý chúng ta đã hủy hoại thông minh sâu thẳm hơn. Cho phép tôi tìm hiểu nó từ từ, chậm chậm. Tôi đang tìm hiểu. Đừng chấp nhận điều gì tôi đang nói. Được chứ? Chúng ta đang tìm hiểu, cùng nhau chúng ta đang chia sẻ. Tôi đang nói tất cả cái nội dung tâm lý đó là “cái tôi” và hình ảnh. Cái nội dung đó không là những ký ức, trải nghiệm quá khứ, hiểu biết, những từ ngữ, quá khứ hay sao? Bây giờ khi có hiểu rõ rằng toàn thể sự việc này được đặt chung với nhau bởi tư tưởng, tư tưởng là sự phản hồi của quá khứ ... Bây giờ, chúng ta hãy ngừng ở đó. Tư tưởng là gì?

Người hỏi: Nó là như ông đã nói, nó là tất cả mọi sự việc từ quá khứ.

Krishnamurti: Tư tưởng là gì?

Người hỏi: Một chuyển động trong thời gian.

Người hỏi: Bộ não thực sự đang cố gắng cân bằng chính nó.

Krishnamurti: Bây giờ hãy chờ một tí. Tôi hỏi bạn tên của bạn là gì. Bạn trả lời rất mau lẹ, phải không? Tại sao?

Người hỏi: Ký ức phản hồi.

Krishnamurti: Hãy từ từ. Tôi hỏi bạn tên là gì và bạn trả lời rất nhanh, phải không? Tại sao vậy?

Người hỏi: Bạn quen thuộc nó.

Krishnamurti: Cô ấy nói, bạn quen thuộc nó, bạn đã lặp lại nó hàng trăm triệu lần. Vì vậy ngay lập tức bạn trả lời. Chờ một tí, hãy tìm hiểu từ từ, hãy tìm hiểu từ từ. Tôi hỏi bạn khoảng cách giữa đây và London là bao nhiêu. Chuyện gì xảy ra?

Người hỏi: Nó mất thời gian lâu hơn.

Krishnamurti: Bạn muốn nói gì qua từ ngữ lâu hơn?

Người hỏi: Nó làm cho bạn mất một khoảng thời gian nào đó.

Krishnamurti: Tôi biết rồi. Điều gì đang xảy ra trong cái trí của bạn?

Người hỏi: Bạn đang tìm kiếm trong ký ức của bạn.

Krishnamurti: Từ từ. Điều gì đang xảy ra trong cái trí của bạn, trong bộ não của bạn?

Người hỏi: Đang suy nghĩ nó.

Krishnamurti: Đang suy nghĩ, điều đó có nghĩa gì?

Người hỏi: Bạn đang lục soát để tìm thông tin đúng.

Krishnamurti: Vâng, tư tưởng đang lục soát để tìm thông tin. Đúng chứ? Trong một quyển sách, hoặc cố gắng nhớ lại nó bao nhiêu dặm, hay chờ đợi một ai đó bảo cho bạn. Đúng không? Bạn theo kịp điều này chứ? Vì vậy tôi hỏi bạn, khoảng cách giữa đây và London là bao nhiêu, và tư tưởng ngay lập tức hoạt động, nó nói rằng, “Tôi đã nghe nó rồi, tôi đã quên nó rồi, hãy cho tôi suy nghĩ một chút. Tôi không biết, nhưng tôi sẽ tìm ra, tôi sẽ hỏi ai đó, tôi sẽ xem trong quyển sách đó.” Vì vậy tư tưởng là chuyển động, đang tìm kiếm trong ký ức riêng của nó, hay là đang nhìn một nơi nào đó để tìm ra. Vì vậy tư tưởng ở trong hành động. Đúng không? Bạn chắc chưa?

Bây giờ tôi hỏi bạn một điều gì đó khác nữa. Tôi hỏi bạn một câu mà bạn nói rằng, “Tôi thực sự không biết,” mà có nghĩa gì? Bạn không đang lục soát, tư tưởng không đang chuyển động. lúc đó tư tưởng nói, “Tôi không biết, tôi không thể trả lời bạn được.” Bạn thấy sự khác biệt hay không? Sự quen thuộc và câu trả lời mau lẹ – khoảng cách thời gian khi tư tưởng đang tìm kiếm, đang nhìn, đang hỏi, đang chờ đợi, và tư tưởng trả lời; khi bạn hỏi một câu hỏi nó thực sự không biết, nó không thể lục lợi một đáp án từ bất kỳ quyển sách nào, nó nói rằng, “Tôi không biết.” Tư tưởng ngừng ở đó. Bạn hiểu rõ không? Hãy thấy được sự khác biệt. Phản hồi mau lẹ bởi vì bạn quen thuộc, khoảng cách thời gian khi tư tưởng đang vận hành, và một câu hỏi mà không một ai có thể trả lời khi tư tưởng nói rằng, “Tôi không biết.” Khi đó tư tưởng bị chặn đứng lại.

Vì vậy suy nghĩ là gì? Tôi đã giải thích nó cho bạn rồi, hãy trả lời đi.

Người hỏi: Tư tưởng là sự phản hồi của ký ức.

Krishnamurti: Ký ức là gì?

Người hỏi: Những biểu tượng.

Krishnamurti: Những biểu tượng, những hình ảnh, thông tin – đúng chứ? Những hình ảnh. Chúng ta đã nói tư tưởng là sự phản hồi của ký ức. Ký ức là gì?

Người hỏi: Hiểu biết.

Krishnamurti: Hiểu biết, trải nghiệm được lưu trữ trong bộ não. Vì vậy bộ não giữ lại trải nghiệm, hiểu biết của bao nhiêu dặm giữa đây và London, và trả lời. Đúng chứ? Vì vậy bạn đã tìm được một cái gì đó: rằng tư tưởng là một phản hồi hay chuyển động của ký ức. Khi tôi học cách lái một chiếc xe hơi, nó là sự phản hồi của hiểu biết, mà được lưu trữ, và tôi lái xe. Vì vậy tư tưởng đã tạo ra hình ảnh và bởi vì tư tưởng là một mảnh nó đã tạo ra “cái tôi,” đang suy nghĩ cái tôi và hình ảnh là khác biệt. Tư tưởng đã tạo ra hình ảnh, và tư tưởng nói rằng, “Hình ảnh qua nhanh, nó luôn luôn đang thay đổi, nhưng có một “cái tôi” mà vĩnh cửu. Tư tưởng đã tạo ra cả hai. Đúng không? Vì vậy khi tư tưởng thấy điều này, rằng nó đã tạo ra cả hai và vì vậy cả hai đều giống nhau, việc gì xảy ra?

Người hỏi: Tư tưởng ngừng lại.

Krishnamurti: Tư tưởng bị chặn đứng, phải vậy không? Nó nói rằng, “Tôi không thể làm cái gì cả.” Không à? Vậy thì cái gì ở đó? Bạn hiểu rõ không? Làm ơn hãy hiểu rõ sự việc vô cùng quan trọng này trong cuộc sống của bạn. Vì Chúa hãy hiểu rõ điều này. Năm bắt được nguyên tắc của nó, sự thật của nó, thấy được sự kiện của nó. Tư tưởng đã tạo ra hình ảnh, tư tưởng đã tạo ra “cái tôi,” và lúc này tư tưởng nói rằng, “Tôi đã tạo ra trận chiến giữa hai cái này.” Đúng chứ? Và tư tưởng đột nhiên nói rằng, “Chúa ơi tôi hiểu rõ điều gì tôi đã làm.” Vậy thì việc gì xảy ra?

Người hỏi: Bạn không suy nghĩ về nó.

Krishnamurti: Không có hình ảnh gì cả. Khi tư tưởng kết thúc, cái gì ở đó? Không ảo tưởng, không hình ảnh, không “cái tôi”; vì vậy không tổn thương, và thế là từ đó có được hành động đúng đắn, mà là thông minh. Thông minh nói, “Đây là hành động đúng đắn.” Bạn hiểu rõ điều này chứ? Thông minh không nói như thế, thông minh là hành động đúng đắn.

Người hỏi: Ông không cần tư tưởng cho thông minh à?

Krishnamurti: Trái lại! Tôi vừa giải thích cho bạn. Làm ơn hãy lắng nghe cẩn thận. Hãy lắng nghe, không phải những ý kiến của bạn, không phải những kết luận của bạn, không phải điều gì bạn đã hiểu rõ, chỉ lắng nghe, tìm ra. Chúng ta đã nói rằng tư tưởng là phản hồi của ký ức. Đúng chứ? Tư tưởng đã tạo ra toàn cái cấu trúc tâm lý, “cái tôi” và hình ảnh, hình ảnh mà nói rằng, “Tôi tốt lành,” “Tôi xấu xa,” “Tôi cao quý,” và vân vân. Và tư tưởng cũng đã tạo ra “cái tôi,” và nói rằng, “Tôi bền vững nhiều hơn, tôi sẽ chịu đựng được chết,” và vân vân. Vì vậy tư tưởng đã tạo ra cả hai. Bạn đến và nói rằng, “Hãy quan sát cẩn thận. Tư tưởng đã tạo ra cả hai, vì vậy cả hai đều giống nhau. Không có sự phân chia giữa “cái tôi” và hình ảnh. Không có sự phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát. Không có sự phân chia giữa người suy nghĩ và vật được suy nghĩ. Không có sự phân chia giữa người trải nghiệm và vật được trải nghiệm.” Xin lỗi vì tôi đang nhét đầy tất cả điều này vào bạn.

Vì vậy đột nhiên tư tưởng nhận ra rằng điều này đúng hoàn hảo làm sao đâu. Điều này là đúng thực; tư tưởng không nhận ra nó, nó là sự thật. Đúng không? Trực nhận của sự thật là thông minh, và tiếp theo thông minh đó nói rằng, “Bất kỳ điều gì tôi làm là hành động đúng.” Bởi vì không có hình ảnh, không có “cái tôi,” không có cái nội dung tâm lý, chỉ thông minh đang vận hành. Bạn nắm được điều này không?

Người hỏi: Nếu tư tưởng đã kết thúc, hay bị chặn đứng, vậy thì rõ ràng rằng ông không sử dụng tư tưởng cho... của ông.

Krishnamurti: ... ngoại trừ để lái một chiếc xe hơi, để sử dụng một ngôn ngữ, để làm những chức năng kỹ thuật, và vân vân. Không có cái nội dung tâm lý. Bạn hiểu rõ đây là một sự việc tuyệt vời phải khám phá cho chính bạn. Vì vậy bạn có thể sống một cuộc sống không xung đột, vì vậy sống một cuộc sống cùng từ bi vô hạn và tất cả những chuyện như thế.

Người hỏi: Tôi có ấn tượng của việc sử dụng tư tưởng để khám phá tất cả việc này.

Krishnamurti: Không, chúng ta đang sử dụng những từ ngữ để chuyển tải cái ý nghĩa, mà tư tưởng đã tạo ra. Hãy nhìn kia! Tôi diễn tả một điều gì đó cho bạn; sự diễn tả này là chuyển động của tư tưởng. Đúng không? Sự diễn tả là chuyển động của tư tưởng, nhưng sự diễn tả không là vật được diễn tả. Vật được diễn tả không là tư tưởng. Cái cây không là tư tưởng, nhưng tôi đã diễn tả nó. Hiểu rõ chứ?

Vì vậy điều gì còn lại là tự do trọn vẹn khỏi hình ảnh và “cái tôi.” Bạn hiểu rõ không? Đây là điều gì tất cả những vị thánh, những người nghiêm túc, và điều gì tất cả những bậc thầy đã tìm kiếm, với mục đích ở trong một trạng thái nơi chỉ có thông minh vận hành, mà là thông minh của trực nhận của sự thật. Bạn đã hiểu rõ tất cả việc này chứ? Bạn có được một thấu triệt nó chứ? Không phải sự diễn tả bằng từ ngữ, bạn hiểu không?

Người hỏi: Đó là cái gì mà chúng ta gọi là “thiên liêng” phải không?

Krishnamurti: Đó là thiên liêng. Thông minh đó là thiên liêng, không phải những vật được tạo ra bằng bàn tay hay bằng cái trí, những bức tượng, những đền chùa, những nhà thờ. Đó không là

thiêng liêng, đó là sản phẩm của tư tưởng. Kiến trúc sư mà có một hình ảnh như một thiết kế và vẽ nó ra trên tờ giấy và sau đó xây dựng nó, tất cả đều là tư tưởng. Đó là sự thật, bạn theo kịp không? Xây dựng này đã được đặt chung vào nhau bởi kiến trúc sư và nó là một sự thật, nó là như thế, nó ở đó. Nhưng “cái tôi,” cái hình ảnh không ở đó.

Người hỏi: Sự khác nhau giữa sự thật và “cái tôi” là gì?

Krishnamurti: Hãy nhìn vào các cơ quan vật chất; bạn là cái thân thể phải không?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Bạn là à? Bạn có ý gì qua việc đó?

Người hỏi: Hai cánh tay, hai cái chân.

Krishnamurti: Vâng, và cái tên Jean-Michel, hình dáng, hình thể của cái đầu, hình thể của đôi mắt, hình thể của mũi, chiều cao và bề rộng, đúng chứ? Đó là một sự thật. Các cơ quan thân thể là một sự thật, nhưng cái sự việc tâm lý mà tư tưởng đã tạo ra không là một sự thật. Hãy chờ, hãy chờ, hãy tìm hiểu từ từ. Thân thể, cơ quan thân thể, cấu trúc sinh học không là tạo tác của tư tưởng. Đúng không? Bây giờ tư tưởng đã tạo ra một cấu trúc tâm lý. Đó cũng là một sự thật. Hãy chờ đã! Nhưng nó là một ảo tưởng.

Người hỏi: Có phải ảo tưởng ở trong sự thật rằng bạn không nhận ra nó được tạo ra bởi tư tưởng?

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Ảo tưởng được tạo ra bởi tư tưởng, tất cả những ảo tưởng: tôi tin tưởng vào một chính thể hoàn hảo, một chính phủ hoàn hảo, rằng những người cộng sản có năng lực tổ chức hoàn hảo nhất, và vân vân. Tôi tin tưởng. Đó là một ảo

tưởng, nhưng cái gì họ làm là một sự thật. Bạn hiểu được điều đó chứ? Nếu tôi chống đối họ, họ gửi tôi đến một bệnh viện tâm thần. Bệnh viện và tôi ở trong bệnh viện là sự thật, nhưng nó được tạo ra bởi một ảo tưởng.

Vì vậy chúng ta sẽ tìm ra. Đó là, bất kỳ điều gì tư tưởng đã tạo ra là một sự thật. Tư tưởng nói rằng, “Tôi là Napoleon”; nó là một ảo tưởng, nhưng tôi nghĩ nó là một sự thật. Bạn hiểu rõ không? Nhưng cái cây không là ~~một~~ ảo tưởng, nó là một sự thật; nó không được tạo ra bởi tư tưởng. Vì vậy thông minh không được tạo ra bởi tư tưởng.

Người hỏi: Đó là điều gì tôi đang nói . Nếu tư tưởng của ông ngừng lại, làm thế nào nó có thể hiện hữu được.

Krishnamurti: Vì vậy chính là thông minh vận hành khi có một liên hệ không bị đặt nền tảng trên những hình ảnh. Đúng không? Vì vậy thông minh đó trong liên hệ mang lại hành động đúng đắn. Nhận nó chứ? Bạn đã hiểu rõ một chút ít về nó rồi phải không? Hãy nắm chặt cái đuôi của con cọp, đừng buông nó, bởi vì bạn sẽ thấy rằng nếu bạn nắm chặt bạn sẽ thâm nhập một kích thước hoàn toàn khác hẳn. Nhưng nếu bạn buông nó thì giống như là quay trở lại sống cùng cuộc sống thú tính của đấu tranh và xung đột và chiến đấu lẫn nhau. Bạn hiểu rõ chứ?

Saanen, ngày 20 tháng 7 năm 1976

Vấn đề của ý thức rất phức tạp. Nội dung của ý thức là toàn bộ bản chất và cấu trúc của ý thức. Người ta chỉ nhận thức được ý thức của chính mình khi người ta có bất kỳ loại vấn đề nào, xung đột, mâu thuẫn, tức giận, ganh tị và vân vân; chỉ đến lúc đó người ta mới trở nên hoàn toàn ý thức được chính mình. Nếu không thì không có cái ý thức của “cái tôi.”

Tôi nghĩ rằng rất quan trọng phải cùng nhau nói về vấn đề đau khổ, và từ ngữ *tình yêu*, mà đã bị sử dụng quá sai lầm, và ý nghĩa hay sự quan trọng thực sự của từ ngữ đó là gì. Muốn tìm hiểu những vấn đề này thật thâm sâu, người ta phải bắt đầu với điều gì chúng ta gọi là sự liên hệ, liên hệ của con người. Nếu không, tình yêu trở thành một trừu tượng mà không có nhiều ý nghĩa và vẫn còn là một cái gì đó được in trong một quyển sách hay được giảng thuyết trong một nhà thờ hay một đền chùa, và vì vậy hoàn toàn bị lãng quên.

Theo tôi nghĩ muốn trình bày nó rất, rất đơn giản chúng ta nên bắt đầu bằng cách giải thích rõ ràng sự liên hệ đó là toàn cấu trúc của xã hội. Đây là một vấn đề rất phức tạp. Nhưng muốn tìm hiểu vấn đề đó người ta phải bắt đầu từ rất gần; rất gần, đó là sự liên hệ lẫn nhau của những con người chúng ta. Rồi thì từ đó khám phá sự liên hệ đúng đắn là gì, nếu có một sự việc như thế, và từ đó chuyển động đến vấn đề bản chất của tình yêu là gì, liệu tình yêu có thể tồn tại chừng nào con người còn phải chịu đựng đau khổ, và liệu có một kết thúc cho đau khổ, đặc biệt về tâm lý hay không. Vì vậy chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề rất phức tạp này.

Như chúng ta đã nói, chúng ta phải bắt đầu từ rất gần để tìm ra sự liên hệ lẫn nhau giữa chúng ta thực sự là gì? Trên đó

toàn cấu trúc đạo đức, luân lý, xã hội của chúng ta được đặt nền tảng. Đó là xã hội, xã hội chúng ta đã xây dựng lên, một xã hội mà lúc này hoàn toàn vô đạo đức, thoái hóa, hủy hoại. Nếu chúng ta muốn thay đổi cấu trúc xã hội, việc này phải bắt đầu từ bên trong, không chỉ thay đổi từ bên ngoài. Tôi nghĩ rằng điều đó khá rõ ràng khi người ta quan sát mỗi lúc một nhiều những nỗ lực được thực hiện bởi những người cộng sản và những người đổi mới khác; họ nghĩ rằng bằng cách thay đổi, tạo hình lại cấu trúc thu hẹp môi trường sống và xã hội, con người sẽ thay đổi cơ bản. Và khi người ta tìm hiểu những thử nghiệm khác nhau ở Ấn độ thời cổ xưa, và ở Trung quốc thời hiện đại, theo căn bản con người không thay đổi dù môi trường sống đã thay đổi. Có vẻ đối với tôi điều này rất quan trọng, rằng chúng ta nên hiểu rõ sự liên hệ của chính chúng ta với xã hội, và liệu rằng trong sự thay đổi cái trí và ý thức của con người từ cơ bản, một trật tự xã hội mới mẻ có thể hiện hữu hay không? Đó là một trong những vấn đề của chúng ta, bởi vì trật tự xã hội chắc chắn phải thay đổi. Phải có một thay đổi cơ bản về nó. Những người khủng bố, những người cách mạng, và những người lý tưởng, ít nhất một số người trong họ, nghĩ rằng bằng cách thay đổi môi trường sống, ném bom và tất cả những cuộc cách mạng thuộc vật chất, trong chừng mực nào đó nó sẽ thay đổi bản chất và cấu trúc của ý thức con người. Chúng ta nghĩ rằng sự thay đổi cơ bản xã hội có thể xảy ra chỉ khi nào có một thay đổi cơ bản trong ý thức con người. Tôi nghĩ chúng ta đã trình bày rõ ràng mấu chốt đó ngay từ khởi đầu.

Vì vậy chúng ta phải tìm ra sự liên hệ giữa con người của chúng ta với xã hội là gì, sự liên hệ lẫn nhau giữa những con người, sự liên hệ của con người với toàn thể nhân loại, một liên hệ toàn cầu. Vì vậy trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta, sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta, thực sự là gì và nó được đặt nền tảng trên cái gì. Như chúng ta đã nói, từ ngữ không là sự việc, sự diễn tả không là vật được diễn tả. Điều gì chúng ta đang làm bây giờ chỉ là sự diễn tả bằng từ ngữ, nhưng nếu chúng ta bị trói buộc trong diễn tả này và không đến được điều được diễn tả, sự kiện,

vậy thì chúng ta sẽ chỉ giải quyết qua loa trên bề mặt và nó sẽ mất đi mọi ý nghĩa. Vì vậy người ta phải tỉnh táo, cảnh giác, hay bất kỳ từ ngữ nào người ta có lẽ sử dụng, không bị trói buộc trong những từ ngữ, không bị trói buộc trong những diễn tả, những kết luận, nhưng trái lại thấy, quan sát cái gì thực sự là liên hệ của chúng ta trong cuộc sống hàng ngày, và liệu rằng liên hệ đó có thể được thay đổi thành một cái gì đó khác hơn “cái gì là.” Đó là câu hỏi của chúng ta. Muốn thay đổi “cái gì là” người ta phải quan tâm và quan sát trọn vẹn “cái gì là,” và không tưởng tượng “cái gì nên là.” Đúng chứ?

Sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên cái gì? Nó được đặt nền tảng trên hiểu biết phải không? Nó được đặt nền tảng trên trải nghiệm phải không? Nó được đặt nền tảng trên vô vàn hình thức khác nhau của những kết luận thuộc cảm tính, tình cảm, trí năng phải không? Làm ơn, như chúng ta đang nói, nếu bạn không phiền, hãy quan sát sự liên hệ thực sự riêng của bạn với một người khác – thực sự, không phải điều gì bạn nghĩ nó nên là, không phải một liên hệ lý tưởng, nhưng liên hệ mỗi ngày, hàng ngày, thực tế – bởi vì đó là việc gì chúng ta sống, và nếu chúng ta hiểu rõ việc đó vậy thì chúng ta có thể tiến xa thêm nữa. Nhưng nếu không khoét sâu vào việc đó, chỉ tưởng tượng, hay có một sự liên hệ tưởng tượng chẳng có ý nghĩa gì cả, bởi vì chúng ta đang giải quyết những sự kiện, và không là những trừu tượng thuộc ý tưởng mà sẽ chẳng dẫn đến nơi nào cả. Vì vậy sự liên hệ của chúng ta thực sự là gì?

Liên hệ có nghĩa là đáp lại. Ý nghĩa gốc của từ ngữ đó, không phải điều gì chúng ta đã tạo ra cho từ ngữ đó, liên hệ có nghĩa là đáp lại trọn vẹn đến một người khác, giống như là từ ngữ trách nhiệm. Chúng ta có khi nào đáp lại trọn vẹn cùng nhau, hay nó luôn luôn là một đáp lại phân chia, một đáp lại từng phần? Nếu nó là đáp lại phân chia, từng phần, tại sao nó lại như vậy? Bạn hiểu rõ những câu hỏi của tôi không? Tôi hy vọng chúng ta đang chuyển tải cùng nhau bởi vì điều này thực sự rất quan trọng. Giống như mọi vấn đề khác mà chúng ta đã nói, liên hệ của con

người là một trong những sự việc cốt lõi, cơ bản và nền tảng nhất mà chúng ta phải tìm ra về nó, bởi vì từ việc đó chúng ta có thể tìm ra cho chính mình tình yêu là gì, tình yêu *thực sự* là gì, không phải cái gì chúng ta đã tạo ra về tình yêu. Vì vậy điều quan trọng nhất cho mỗi người chúng ta là phải tìm ra sự liên hệ thực sự của chúng ta là gì, liệu liên hệ đó có thể được thay đổi, và liệu có thể thay đổi chúng tại cơ bản được hay không?

Sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên ký ức, ký ức được chôn chắt qua vô vàn những đáp lại khác nhau thuộc dục tình, kích động, cảm xúc phải không? Đó là, ham muốn tác động vào tư tưởng, và tư tưởng tạo ra hình ảnh. Đúng chứ? Ham muốn, đó là cảm xúc, tác động vào tư tưởng, và tư tưởng tạo ra hình ảnh của chính tôi và của bạn. Vì vậy có hai hình ảnh: hình ảnh chính tôi và hình ảnh đó mà tôi đã tạo ra từ bạn. Đúng chứ? Làm hơn hãy thâm nhập nó cùng tôi. Đây là cuộc sống của bạn và vì Chúa hãy suy nghĩ vấn đề này một tí, bởi vì chúng ta đang hủy hoại quả đất, không khí – mọi thứ chúng ta tiếp xúc chúng ta đều đã hủy hoại. Và tôi nghĩ rằng chúng ta hoàn toàn không cảm thấy có trách nhiệm về tất cả những việc này. Vì vậy làm ơn hãy chú ý, mà có nghĩa rằng trao đam mê của bạn, thương yêu ủa bạn để tìm ra những liên hệ thực sự của chúng ta là gì.

Chúng ta đã nói rằng sự liên hệ của chúng ta là cảm xúc tác động vào tư tưởng, mà là ham muốn, và hình ảnh mà tư tưởng đã định hình tùy theo ham muốn đó. Vì vậy tôi có một hình ảnh về chính tôi, vô số hình ảnh, hình ảnh kinh doanh, hình ảnh trí năng, hình ảnh cảm xúc, và vô số hình ảnh mà xã hội đã giúp đỡ tôi dựng lên, giáo dục đã giúp đỡ tôi dựng lên. *Tôi* có một hình ảnh, và sự liên hệ của tôi với *bạn* là một hình ảnh khác mà tôi đã dựng lên về bạn. Đúng chứ? Đó là một sự thật tuyệt đối. Hình ảnh, hay bức tranh, hay hình dạng, là bạn, và tôi liên hệ với bạn qua bức tranh đó. Tôi quyến luyến với bức tranh đó. Vì bạn là người vợ của tôi, người bạn của tôi, người bạn gái hay bạn trai của tôi, hay bất kỳ người nào chẳng nữa, tôi bị quyến luyến với hình ảnh mà tôi đã dựng lên về bạn, và tôi đang bám chặt vào hình ảnh đó. Và

hình ảnh đó được chiếu rọi qua vô số biến cố trong sự tiếp xúc lẫn nhau của chúng ta. Và bạn có một hình ảnh về chính bạn, vô số những hình ảnh, và bạn thêm vào tôi như một hình ảnh khác. Vậy là hình ảnh của bạn và hình ảnh về bạn của tôi liên hệ với nhau.

Hãy thâm nhập điều này, làm ơn hãy thâm nhập điều này. Hãy quan sát chính bản thân bạn. Bạn có lẽ đã lập gia đình được năm hay mười năm, hay bạn có một người bạn gái hay người bạn trai, và từ từ những hình ảnh được dựng lên, có ý thức hay là không ý thức, thông thường là không có ý thức. Vì vậy hình ảnh đó đã bám rễ qua những tiếng cầu nhau, qua thống trị, qua những khẳng định, những sỉ nhục, chiếm hữu, những quyến luyến – bạn theo kịp không? Tất cả những biến cố đó đã dựng lên hình ảnh trong tôi về bạn này. Và bạn cũng làm y hệt như vậy về tôi. Việc này chúng ta gọi là liên hệ, và việc này chúng ta gọi là tình yêu. “Tôi thương yêu bạn,” mà là, tôi thương yêu hình ảnh mà tôi đã dựng lên về bạn. Nghe ra có vẻ bi quan, nhưng không phải vậy đâu; đây là sự kiện thực sự.

Vì vậy tại sao bộ não lại dựng lên những hình ảnh như thế. Bạn hiểu câu hỏi của tôi không? Tôi đã dựng lên một hình ảnh về bạn, và bạn đã dựng lên một hình ảnh về tôi. Đây là một sự thật và tôi đang hỏi: Tại sao bộ não làm việc này? Mà là, tư tưởng, tại sao tư tưởng tạo ra sự phân chia này giữa bạn và tôi qua hình ảnh? Điều đó rõ ràng chưa? Tại sao vậy?

Như chúng ta đã nói, bộ não cần an toàn. Từ niên thiếu, các em nhỏ cần an toàn, chúng phải được bảo vệ. Chúng ta không bảo vệ chúng, nhưng đó là một vấn đề khác. Chúng ta hủy hoại chúng, đó là một vấn đề khác. Vì vậy bộ não cần an toàn tuyệt đối. Nó có lẽ tìm kiếm an toàn trong một ảo tưởng, Chúa, những hình ảnh tượng tượng, tất cả mọi sự việc và vì vậy loạn thần kinh. Hay nó có lẽ tìm kiếm an toàn trong hình ảnh mà nó đã dựng lên như hiểu biết. Bạn đang theo kịp điều này chứ? Vì vậy bộ não đã tạo ra hình ảnh này qua tư tưởng, để tuyệt đối được an toàn. Tôi biết người vợ của tôi – bạn theo kịp không? Tôi biết cô ấy. Một khẳng định tích cực. Đó là, hình ảnh mà tôi đã dựng lên về cô ấy cho tôi

cảm giác rằng tôi đã có cô ấy, cô ấy thuộc về tôi. Và cô ấy cũng làm ngược lại, và vân vân, và vân vân. Vì vậy những hình ảnh được dựng lên qua ham muốn để tuyệt đối được an toàn. Đó là một trong những nhân tố.

Và có một hình ảnh là rất tiện lợi, bởi vì sau đó bạn không cần phải thấy cô ấy, hay anh ấy; bạn không phải bận tâm. Bạn thấy có trách nhiệm hoàn toàn với hình ảnh đó, không phải với con người. Hãy quan sát chính bạn đi, làm ơn! Và có một hình ảnh của lẫn nhau, bạn sống cuộc sống hàng ngày của bạn ở một mức độ rất hời hợt, mức độ rất hời hợt đó là dục tình. Và người ta rời nhà đến nơi làm việc và quay trở về; bạn biết rõ cuộc sống rất hời hợt mà người ta đã sống này. Đó là một trong những lý do tại sao những hình ảnh trở thành quan trọng cực kỳ.

Bây giờ khi người ta đã tỉnh thức được qui trình của việc dựng lên hình ảnh này và hình ảnh, khi người ta tỉnh thức được việc này, vậy thì người ta hỏi: Việc dựng lên hình ảnh có thể kết thúc hay không? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Câu hỏi này rất quan trọng. Làm ơn hãy quan sát chính bạn, hãy quan sát sự liên hệ của bạn. Bạn có một hình ảnh và tôi có một hình ảnh, và những liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên những hình ảnh đó.

Câu hỏi tiếp theo là: Tại sao bộ não lại tìm một lý do nào đó khi làm việc này? Và một câu hỏi khác là: Liệu có thể không dựng lên một hình ảnh hay không? Nếu việc đó có thể ngăn cản được vậy thì sự liên hệ của chúng ta trở thành có ý nghĩa cực kỳ. Chúng ta đang gặp gỡ nhau chứ? Chúng ta đang hỏi: Liệu có thể không dựng lên một hình ảnh được không? Việc dựng lên hình ảnh là tư tưởng, rõ ràng là như thế. Đúng chứ? Tư tưởng là thời gian, hồi tưởng của nhiều biến cố của ngày hôm qua, mà là thời gian, và qua thời gian hình ảnh đã được hình thành, ngày này sang ngày khác, ngày này sang ngày khác. Tư tưởng đã dựng lên hình ảnh qua ham muốn, cảm xúc và vân vân. Bây giờ chúng ta đang hỏi liệu rằng toàn cái động lượng này mà là động lượng của truyền thống, có thể kết thúc được không.

Chúng ta là những nô lệ cho truyền thống. Chúng ta có lẽ nghĩ rằng chúng ta là những con người hiện đại, rất tự do, nhưng trong sâu thẳm chúng ta có quá nhiều truyền thống, mà bạn có thể thấy khi chúng ta chấp nhận việc tạo ra hình ảnh này và thiết lập sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta trên những hình ảnh đó. Điều này cũng cổ xưa như những quả đồi. Đó là một trong những truyền thống của chúng ta. Chúng ta chấp nhận nó, sống cùng nó, hành hạ lẫn nhau bởi nó. Vì vậy liệu truyền thống đó có thể kết thúc hay không? Đó là, khi một biến cố trong liên hệ của chúng ta xảy ra, một điều gì đó đang xảy ra, không ghi nhớ nó hay không? Bạn hiểu rõ rồi chứ? Không à.

Trong sự liên hệ hàng ngày của chúng ta, bạn nói một điều gì đó trong tức giận, trong kích động, và bộ não ghi nhớ nó và thêm vào hình ảnh mà nó đã dựng lên về bạn sẵn rồi. Liệu rằng sự sỉ nhục đó, kích động đó, tức giận đó về một điều gì mà bạn đã nói, mà đã gây tổn thương cho tôi, tổn thương cái hình ảnh, có thể kết thúc được hay không? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Nó có thể kết thúc chỉ khi nào bạn hiểu rõ toàn qui trình của ghi nhớ. Bộ não ghi nhớ mọi thứ. Lúc này nó đang ghi nhớ điều gì tôi đang nói. Và khi một biến cố xảy ra nó được ghi nhớ. Bây giờ chúng ta đang nói, liệu sự ghi nhớ đó có thể kết thúc hay không? Bạn hiểu rõ câu hỏi này chứ? Tôi sỉ nhục bạn trong liên hệ của chúng ta, và ngay lập tức phản ứng xảy ra, mà là ghi nhớ. Bây giờ liệu việc đó có thể kết thúc hay không? Bởi vì nếu không, tình yêu của chúng ta chỉ là cảm xúc, cảm tính, dục tình, và khá hời hợt. Chỉ có cái trí không bị tổn thương mới có thể thương yêu được, đúng chứ? Bạn thấy ý nghĩa của nó phải không? Làm ơn hãy cố gắng lên. Vì vậy bạn gây tổn thương cho tôi, mà là, bạn gây tổn thương hình ảnh của tôi mà tôi đã dựng lên về chính tôi. Liệu rằng sự sỉ nhục đó có thể không được ghi nhớ để cho bộ não của tôi không bị tổn thương hay không? Vậy thì tôi sẽ biết được toàn bộ ý nghĩa và vẻ đẹp của một cái gì đó mà tôi đã cảm thấy có tồn tại nhưng chỉ được nhận ra vào lúc này. Vì vậy tôi sẽ tìm ra liệu có thể kết thúc được sự tổn thương đang bị ghi nhớ đó hay không?

Nó chỉ có thể được khi hình ảnh *không còn*. Điều này rõ ràng phải không? Khi tôi không có hình ảnh về bạn và bạn không có hình ảnh về tôi, chỉ đến lúc đó bất kỳ điều gì bạn nói đều không để lại dấu vết. Điều này không có nghĩa rằng tôi tách rời, cô lập hay tôi không có *tình cảm*, nhưng sự ghi nhớ của những tổn thương, những sỉ nhục, tất cả những chuyển động của tư tưởng đó, đã kết thúc. Đó là, ngay tại khoảnh khắc của sỉ nhục có chú ý trọn vẹn, tổng thể, cùng tất cả những giác quan của bạn. Bạn thấy không, những *bộ não* của chúng ta bị tổn thương. Trải qua nhiều lần bị choáng váng, những biến cố, một ý thức của hủy hoại khủng khiếp đang được tác động vào bộ não. Nó muốn sự an toàn, vì vậy nó tìm an toàn trong *những* sự việc bình thường và bất bình thường. Giống như một quốc gia, sự tôn sùng quốc gia là bất bình thường, một bản năng bộ lạc, nhưng nó tìm thấy sự an toàn ở đó, và vân vân, và vân vân. Chính ham muốn được an toàn đang hủy hoại nó. Bạn hiểu rõ chứ? Tôi được an toàn với gia đình của tôi. Với gia đình của tôi có một trận chiến luôn luôn đang xảy ra giữa tôi và bạn, với con cái của tôi, xung đột, đau khổ, thất vọng, bất an liên tục. Bạn biết tất cả việc đó đang xảy ra ngày này sang ngày khác, ngày này sang ngày khác. Đó là *lên* choáng váng kinh hoàng cho *bộ não*. Và vì thế chúng ta đang nói rằng: chùng nào còn có việc dựng lên hình ảnh, phải có những tổn thương, phải có ghi nhớ. Chỉ khi nào không có việc dựng lên hình ảnh thì ghi nhớ không xảy ra. Mà có nghĩa rằng không có “cái tôi” là hình ảnh tiếp nhận sự tổn thương. Bạn hiểu rõ chứ? Không có “cái tôi.” “Cái tôi” là hình ảnh mà tôi có về chính mình như một con người thành công hay có *kĩ năng* lạ thường, những sự việc mà tư tưởng đã dựng lên về chính nó như cái tôi, hình ảnh có ý thức hay không ý thức sâu thẳm mà nó đã dựng lên.

Trong liên hệ của chúng ta việc dựng lên hình ảnh trở thành một hoạt động lạ lùng hàng ngày và vì vậy thực sự không có sự liên hệ nào cả. Liên hệ chỉ có thể xảy ra khi không có hình ảnh. Bạn có hiểu rõ điều gì tôi đang nói hay không? Bạn có nhận được một cái gì đó từ sự trình bày này hay không? Không phải bằng từ

ngữ, nhưng *thực sự*, trong máu huyết của bạn ! Vậy thì nó mang một sự thật vào trong liên hệ của chúng ta.

Vì vậy sự liên hệ của chúng ta là gì nếu không có hình ảnh giữa bạn và tôi? Khi bạn thực sự không có hình ảnh về tôi, vậy thì sự liên hệ của bạn với tôi là gì? Khi bạn không có hình ảnh, và tôi có một hình ảnh, vậy thì việc gì xảy ra giữa chúng ta? Bởi vì tôi có một hình ảnh về chính tôi, tôi đang xung đột với bạn; bạn không có hình ảnh, vì vậy bạn không xung đột với tôi. Bạn hiểu rõ chứ? Liệu rằng bạn, trong liên hệ của chúng ta, có thể mang lại trong tôi một trạng thái của cái trí mà trong nó việc dựng lên hình ảnh đã kết thúc hay không? Đó là trách nhiệm của bạn với tôi. Khi bạn không có hình ảnh, và tôi có một hình ảnh về bạn, bạn có trách nhiệm trong sự liên hệ của chúng ta để thấy rằng tôi không dựng lên những hình ảnh về bạn. Đó là trách nhiệm của bạn. Vậy thì bạn đang nhìn ngắm, bạn đang tỉnh táo, bạn đang hoàn toàn sinh động, và tôi mê muội suốt cuộc đời của tôi. Vì vậy đó là trách nhiệm của bạn để thấy rằng tôi không có hình ảnh.

Vì vậy hai con người không có hình ảnh – nếu điều đó đã từng xảy ra – là một sự việc kỳ diệu lạ thường, lớn lao hơn bất kỳ điều kỳ diệu nào trên thế giới. Nếu điều đó xảy ra, vậy thì có một loại hiệp thông nhau hoàn toàn khác hẳn. Mà có nghĩa là không bao giờ cãi cọ – bạn hiểu chứ? – không bao giờ chiếm hữu, không bao giờ thống trị, không bao giờ định hình lẫn nhau bằng những từ ngữ, những đe dọa, những lời bóng gió. Vậy thì chúng ta có một sự liên hệ thuộc loại lạ thường nhất. Tôi biết nó có thể xảy ra được. Nó đã được thực hiện, chúng ta đã thực hiện nó. Nó không chỉ là những từ ngữ.

Chúng ta đang nói ằng, khi không có hình ảnh vậy thì có tình yêu. Vì vậy chúng ta phải tìm ra tình yêu đó thực sự là gì. Lúc này nó có ý nghĩa gì khi chúng ta gọi là tình yêu trong cuộc sống của chúng ta? Khi bạn nói bạn thương yêu một ai đó, nó có ý nghĩa gì? Nó có phải là tình yêu dục tình, một công việc thuộc sinh lý, và ký ức về nó, đòi hỏi có nó, theo đuổi về nó? Rõ ràng nó có một ý nghĩa lạ lùng trong cuộc sống của chúng ta, được khơi

dậy trong mọi tạp chí, trong mọi phim ảnh, và tất cả những nơi giải trí. Nó là tình yêu dục tình phải không? Nó là tình yêu khi có ghen tuông phải không? Bạn hiểu chứ? Liệu có tình yêu khi – làm ơn lắng nghe – khi tôi đến văn phòng hay nhà máy, hay trở thành một người thư ký, hay bất kỳ việc gì bạn làm, và bạn làm một việc gì khác cũng bởi vì bạn muốn thành tựu chính bạn. Người vợ muốn thành tựu chính cô ấy, và người chồng muốn thành tựu chính anh ấy, và con cái muốn thành tựu chính chúng; vì vậy chúng ta ở đâu? Bạn hiểu chứ? Vì vậy tất cả việc này được gọi là “tình yêu,” “trách nhiệm.” Vì vậy muốn tìm ra tình yêu là gì, phải không có sự phân chia, không có sự phân chia trong công việc của tôi và những bao hàm của công việc đó, và không có sự phân chia giữa công việc của tôi và gia đình của tôi, người vợ của tôi, người con gái của tôi. Bạn có hiểu điều gì tôi đang nói không? Nó không bị vỡ vụn. Tôi đến nơi làm việc; ở đó tôi rất tham vọng, tham lam và ganh tị, ham muốn thành công, bạn biết không, xô đẩy, xô đẩy, thôi thúc, ganh đua, rồi sau đó tôi về nhà và nói rằng, “Ồ, em yêu, anh yêu em.” Tất cả việc đó trở thành quá rẻ tiền. Và đó là truyền thống của chúng ta.

Vì vậy chúng ta đang hỏi: liệu có thể sống một cuộc sống hoàn toàn hòa hợp, tổng thể, để cho khi tôi đến văn phòng tôi vẫn là tổng thể ở đó, không phải người nào đó khác biệt với gia đình của tôi. Bạn hiểu chứ? Điều đó có thể được không? Đừng nói rằng nó là một lý tưởng, nó là điều hoang tưởng. Người ta phải biến nó thành có thể được, người ta phải vận dụng vào sự việc này, dùng mọi khả năng để tìm ra được, bởi vì chúng ta đang hủy hoại chính chúng ta.

Tình yêu hiện hữu chỉ khi nào có sự hòa hợp tổng thể trong chính một con người, trong bất kỳ hành động nào mà người ta đang làm, và vì vậy không có xung đột giữa phía bên ngoài và phía bên trong. Muốn tìm ra làm thế nào sống theo lối đó được, làm thế nào sống một cuộc sống không bị mâu thuẫn, không bị vỡ vụn, không phải là thuận tiện, dễ chịu, nhưng là tổng thể, toàn bộ, trọn vẹn, hòa hợp, muốn tìm ra điều đó người ta phải tìm hiểu vấn

đề của đau khổ. Tất cả chúng đều liên quan lẫn nhau, bạn hiểu không? Liên hệ, tình yêu và đau khổ; tất cả chúng đều liên quan lẫn nhau.

Con người đã sống cùng cái sự việc được gọi là đau khổ này. Từ xa xưa con người đã mang gánh nặng này. Và chúng ta vẫn còn đang mang gánh nặng đó; chúng ta rất hiểu biết và có kỹ thuật cao và vắn vắn, nhưng phía bên trong có đau khổ này, sâu muộn này, cô độc này, ý thức tách rời này, cái ý thức của một gánh nặng đau khổ rất lớn lao này, không chỉ đau khổ của cuộc sống nhỏ xíu riêng của người ta, nhưng còn cả đau khổ của nhân loại. Chúng ta đang gặp gỡ lẫn nhau chứ? Đau khổ của nhân loại, thưa các bạn: họ đang đau khổ ở Ấn độ, ở Châu á, ở thế giới Ả rập, ở thế giới Do thái, ở Nga; những con người đang đau khổ, có đau khổ toàn cầu. Và cái tôi bé nhỏ của chúng ta cũng đang đau khổ. Vì vậy chúng ta đang hỏi: liệu có thể kết thúc đau khổ đó hay không? Nếu không có kết thúc cho đau khổ đó vậy thì không có từ bi, vậy thì không có tình yêu, vậy thì không có liên hệ. Đây là điều gì đang thực sự xảy ra trong xã hội chúng ta: không có liên hệ, không có tình yêu, không có từ bi, không có kết thúc đau khổ; vì vậy chúng ta đang tạo một hỗn loạn kinh tởm trong cuộc sống của chúng ta. Bạn hiểu rõ không?

Vì vậy chúng ta đang hỏi: liệu có một kết thúc cho đau khổ hay không? Đây là một câu hỏi mà mọi con người đã đặt ra khi anh ấy rất nghiêm túc, khi anh ấy đã quan sát đau khổ riêng của anh ấy và đau khổ của một người khác. Anh ấy hỏi câu hỏi này: “Nó có thể kết thúc được không? Hay có một đau khổ vô tận của con người?” Chúng ta sẽ tìm ra, không trong trừu tượng, không như một lý thuyết, nhưng thực sự tìm ra nếu bạn, như một con người đại diện cho thế giới, và thế giới là bạn, liệu rằng bạn có thể kết thúc đau khổ đó. Chúng ta sẽ tìm ra.

Đây là một vấn đề rất nghiêm túc, giống như mọi sự việc khác trong cuộc sống, và rất phức tạp. Muốn tìm được tình yêu là gì người ta phải buông bỏ mọi truyền thống, mọi ý thức của cảm xúc, cảm tính, tất cả những sự việc mà người ta đã dựng lên quanh

chính người ta, buông bỏ tất cả những sự việc đó. Rồi thì, để bắt ngờ gặp một cái gì đó mà là tổng thể, toàn bộ, trọn vẹn, hòa hợp, người ta phải làm việc, quan sát, nhìn ngắm. Vì vậy chúng ta sẽ thực hiện cùng sự việc đó với đau khổ.

Có một đau khổ sinh học, một đau đớn thân thể, và đau khổ đó được ghi lại trong cái trí, trong bộ não. Có sự sợ hãi rằng nó có lẽ sẽ xảy ra lại vào ngày mai, và điều đó cũng mang lại đau khổ. Có sự cô độc, sự tách rời sâu thẳm, cảm thấy không liên hệ với mọi thứ trong cuộc sống, và có ý thức của rút lui hoàn toàn, một ý thức của cái trí hoàn toàn không liên hệ với bất kỳ thứ gì. Và đó là một đau khổ khủng khiếp. Tôi không hiểu bạn đã biết việc này hay chưa? Hầu hết con người đều như vậy. Rồi thì có đau khổ của chết. Bạn đã mất đi một con người và bạn bị bỏ lại đằng sau; sự cô độc, sự kết thúc đột ngột của con người đó mà bạn nghĩ rằng bạn đã thương yêu, đã chăm sóc, đã có tình cảm, và trong người đó bạn đã đầu tư tất cả sự bất tử của bạn, tất cả những việc đó. Ở đó cũng có đau khổ nữa. Và có đau khổ của tất cả những con người trong thế giới đã bị giết chết trong những cuộc chiến tranh tạm gọi là tôn giáo, những cuộc chiến tranh tạm gọi là quốc tịch, những cuộc chiến tranh tạm gọi là an toàn, giết hàng triệu và hàng triệu người cho quốc gia riêng của bạn, cho an toàn đặc biệt của bạn. Có tất cả đau khổ không kể xiết đó. Bạn hiểu rõ việc này chứ? Và chúng ta chịu trách nhiệm cho tất cả việc này, không phải những người Mỹ ở Việt nam, hay người Ả rập ở Beirut nhưng con người đều chịu trách nhiệm cho việc này, bởi vì đòi hỏi căn bản của chúng ta là: làm ơn hãy cho tôi an toàn. Và an toàn đó mang hình thức của quốc tịch, hình thức của những niềm tin tôn giáo mà đã thâm nhập rất sâu thẳm trong bạn. Bạn bám chặt vào đó; đó là an toàn của bạn, mà vì việc đó bạn sẵn lòng giết chóc và hủy hoại. Tất cả việc đó đã tạo ra hàng ngàn năm của đau khổ. Đúng chứ? Chúng ta đang diễn tả việc này; làm ơn đừng bị cảm xúc về nó bởi vì đây là điều gì chúng ta phải đối diện và phải hiểu rõ.

Vì vậy có đau khổ này của con người. Liệu nó có thể kết thúc hay không? Nếu nó không kết thúc chúng ta bị trói buộc mãi

mãi trong đau khổ này. Đau khổ có lẽ thuộc ý thức hay tiềm thức. Vì vậy chúng ta phải quan sát tầng tiềm thức, cái tầng sâu thẳm, che giấu, cũng như tầng ý thức hiển lộ. Và điều này có nghĩa rằng chúng ta phải quay trở lại câu hỏi ý thức là gì.

Ở thế giới phương Tây, qua triết gia Freud và những người khác, đã phân chia ý thức thành tầng tiềm thức và tầng ý thức. Tầng tiềm thức là thuộc chủng tộc, cộng đồng, di truyền, truyền thống, những ký ức, những động cơ. Và tầng ý thức bên ngoài là cái trí kỹ thuật, được giáo dục, có hiểu biết nhiều. Vì vậy có một phân chia giữa tầng ý thức và tầng tiềm thức. Đúng chứ? Đó là truyền thống của bạn. Nó có lẽ không giống như thế đâu. Cái gì đã phân chia nó? Tư tưởng – phải vậy không? Nếu chúng ta không hiểu rõ ý nghĩa sâu thẳm của chuyển động tư tưởng, mọi chuyển động nó tạo ra phải là phân chia. Vì vậy trong những tầng sâu thẳm của ý thức của người ta có đau khổ phải không? Có đau khổ của hàng ngàn năm chịu đựng đau khổ của con người, được lưu trữ, được mang từ quá khứ sang hiện tại trong một con người, thăm thẳm trong những ngõ ngách rất sâu của cái trí con người? Chúng ta đã nói đó là thành phần trong nội dung của ý thức. Phần đó tạo ra tổng thể. Quá khứ là ý thức. Vì vậy có đau khổ quá khứ của con người cũng như đau khổ hiện tại của con người trong chúng ta, trong ý thức của chúng ta. Cái sự việc đó có thể kết thúc hay không? Bạn có thấy sự quan trọng của kết thúc nó, cốt lõi của nó? Đừng chấp nhận nó và nói rằng, “Ồ, điều này đã xảy ra hàng triệu năm rồi, nó có là gì đâu, một ít người chịu đau khổ hơn nữa, một ít người không chịu đau khổ, nó có quan trọng gì đâu? Nó có sự quan trọng cực kỳ bởi vì khi một con người thay đổi chính anh ấy hoàn toàn, cơ bản, lúc đó anh ấy ảnh hưởng toàn bộ ý thức của con người. Bạn hiểu rõ không? Tôi sẽ giải thích điều đó cho bạn.

Ý thức của bạn không bị ảnh hưởng bởi tất cả những sự việc của quá khứ, bởi Hitler, bởi Stalin, bởi tất cả những nhà độc tài, bởi tất cả những tàn bạo hay sao? Tất cả những sự việc đó là quá khứ. Nội dung của ý thức đó là ý thức của con người. Bạn bị ảnh hưởng, khi bạn đang sống trong thế giới phương Tây, bởi

Thiên chúa giáo. Thiên chúa giáo đó được xếp đặt chung vào nhau bởi những vị linh mục, là thành phần thuộc ý thức của bạn.

Vì vậy đau khổ là thành phần của ý thức này, dù nó giấu giếm hay người ta nhận thức được nó. Bây giờ chúng ta đang hỏi liệu rằng tất cả gánh nặng khủng khiếp của cô độc, thất vọng, tách rời, rút lui qua những hình thức khác của tổn thương, dựng lên một kháng cự quanh người ta đó có thể kết thúc được, không phải dần dần, không phải qua nhiều năm, nhưng kết thúc ngay lúc này hay không? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang nói chứ? Chúng ta đã quen thuộc, chúng ta đã được đào tạo, được giáo dục, nó là thói quen của chúng ta, để nói rằng, “Ồ, tôi sẽ làm việc đó từ từ. Nó có lẽ mất nhiều thời gian nhưng tôi sẽ làm nó.” Mà là, bây giờ tôi đang chịu đựng đau khổ, dần dần tôi sẽ kết thúc được đau khổ. Có một khoảng trống rộng lớn giữa kết thúc và khởi đầu. Và trong khoảng trống đó, nhiều hình thức của biến cố và tai nạn khác nhau xảy ra, vì vậy luôn luôn có sự trì hoãn. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Vì vậy người ta phải phá vỡ truyền thống của những tình huống có thể xảy ra này.

Chúng ta đang hỏi liệu rằng đau khổ đó mà là thành phần thuộc tình trạng bị quy định của con người, thành phần thuộc ý thức của chúng ta, có thể kết thúc, không phải trong một tương lai vui vẻ xa xa, nhưng *ngay lúc này*? Ngay lúc này là quan trọng nhất – bạn hiểu rõ không? Vì vậy hãy tìm ra ngay lúc này đó là gì, để cho nó kết thúc? Ngay lúc này là quá khứ gặp gỡ hiện tại, và nếu quá khứ gặp gỡ hiện tại bổ sung chính nó và đi đến tương lai, vậy thì không có ngay lúc này. Đó là, quá khứ, những ký ức của tôi, những lo âu của tôi, những hy vọng của tôi, những hồi tưởng của tôi, những vui thú, những đau đớn, tất cả cái đó là một chuyển động cùng hiện tại. Đó là, tôi gặp bạn, có thách thức của hiện tại và quá khứ bổ sung chính nó và tiến tới tương lai. Vì vậy thời gian là một chuyển động từ quá khứ, sang hiện tại tới tương lai. Đây là điều gì chúng ta quen thuộc, đây là thành phần thuộc truyền thống của chúng ta. Người cộng sản nói rằng, lý thuyết, phản đề và tổng hợp, mà có nghĩa từng chút một. Vì vậy quá khứ đang gặp gỡ hiện

tại, được bổ sung, tiến xa thêm nữa tới tương lai. Chúng ta đang nói rằng ngay lúc này là khi quá khứ gặp gỡ hiện tại và kết thúc chuyển động đó. Nó chỉ có thể kết thúc khi bạn hiểu rõ toàn cấu trúc của ký ức, như trải nghiệm, như hiểu biết, và phản hồi của hiểu biết, trải nghiệm, và ký ức đó, mà là tư tưởng; khi tư tưởng mang quá khứ đến hiện tại, hãy cho tư tưởng kết thúc nó ở đó và không tiếp tục tới tương lai. Tôi tự hỏi liệu bạn có nắm được tất cả điều này hay không? Hãy thấy điều này đi, bởi vì nó rất quan trọng cho cuộc sống của bạn để cho luôn luôn có một kết thúc.

Vì vậy khi bạn đang cảm thấy cô độc, tách rời, trong đau khổ vô cùng về cái chết của một người khác, về việc mất việc làm, và vân vân, và vân vân – những đau khổ khác nhau mà con người đã tạo ra cho chính họ – hãy giáp mặt cô độc đó. Nó được tạo ra bởi hoạt động tự cho mình là trung tâm của cuộc sống hàng ngày. Cô độc đó là tổng hợp, bản thể của mọi hoạt động hàng ngày tự cho mình là trung tâm của chúng ta. Đối diện cô độc đó và không cho nó một tương lai. Đó là, thấy nó, quan sát nó trọn vẹn, dùng tất cả những giác quan của bạn, cùng chú ý tổng thể, vậy là bạn sẽ thấy rằng quá khứ gặp gỡ hiện tại và kết thúc nó, để cho không có tương lai cho cô độc; nó đã kết thúc. Trong cùng cách như vậy kết thúc đau khổ, mà với nó bạn hoàn toàn quen thuộc, bởi vì hầu hết chúng ta đã xây dựng vô vàn những tẩu thoát khỏi đau khổ đó – tẩu thoát qua nhà thờ, qua đọc sách báo, bạn biết rồi, vô vàn cách. Chính tẩu thoát khỏi đau khổ chỉ củng cố thêm nó. Rõ ràng là như vậy. Vì vậy tỉnh thức được những tẩu thoát, mà có nghĩa rằng cho nó thời gian để nở hoa, tỉnh thức được những tẩu thoát và bằng cách gặp gỡ đau khổ đó trọn vẹn, mà không có bất kỳ ý thức bị xuyên tạc bởi tư tưởng, vậy thì có kết thúc cho đau khổ.

Chỉ khi nào có một kết thúc cho đau khổ mới có từ bi. Từ ngữ *đau khổ* liên quan đến từ bi. Từ bi có nghĩa là đam mê cho *tất cả* mọi sự việc. Bạn hiểu rõ không? Cho tất cả mọi sự việc. Điều đó có nghĩa là không giết chóc. Nhưng những người Thiên chúa giáo đã quen thuộc sự giết chóc. Họ có thể giết chóc nhiều người hơn bất kỳ ai khác. Vì vậy không giết chóc, mà có nghĩa là sống

nhờ vào những sự vật mà bạn phải giết như rau – bạn *phải* giết, bạn hiểu không? – nhưng không giết chết thú vật. Khi có ý thức từ bi này vậy thì bạn không giết một sự vật nào, bằng lời nói, bằng cử chỉ, bằng một ý tưởng.

Vì vậy điều gì chúng ta đang nói là: trong hiểu rõ về liên hệ, tình yêu hiện hữu. Và trong hiểu rõ về tình yêu chúng ta thay đổi cấu trúc xã hội, và có một kết thúc cho đau khổ. Chỉ đến lúc đó mới có từ bi. Bạn biết từ bi là sự việc lạ lùng nhất trong cuộc sống, bởi vì không có “tôi” mà từ bi. Chỉ có từ bi đó mà không là từ bi của tôi hay từ bi của bạn.

Saanen, ngày 31 tháng 7 năm 1977

Chúng ta đang nói về một điều gì đó rất quan trọng, ít ra đối với tôi nó có vẻ như vậy. Chúng ta đang hỏi: tình yêu trong liên hệ lẫn nhau là gì, tình yêu mà hiện hữu giữa người đàn ông và người đàn bà, tình yêu của bà mẹ với một em bé của bà ấy, tình yêu quốc gia của một người, và vân vân? Liệu có thể có tình yêu nếu không có hiểu rõ tổng thể hay hiểu rõ về chính mình hay không? Và cũng có câu hỏi: sự liên hệ giữa những con người mà có hiểu rõ về chính mình, hay hiểu rõ chính họ là gì?

Sự liên hệ giữa những con người là gì – người đàn ông, người đàn bà, người chồng, người vợ, người mẹ và người con, và vân vân? Bởi vì nếu sự liên hệ của chúng ta không đúng đắn – tôi đang sử dụng từ ngữ *đúng đắn* trong ý nghĩa thực sự, trung thực, ngay thẳng – vậy thì chúng ta tạo ra một xã hội đang gây phân hóa, đang gây kinh hoàng, hay một thế giới của chủ nghĩa chuyên chế. Chúng ta tạo ra nó và chấp nhận nó.

Rất quan trọng phải hiểu rõ sự liên hệ. Ý nghĩa của từ ngữ đó là có liên hệ, thực sự có liên hệ, trong tiếp xúc, có đồng cảm, thông cảm, một nhạy cảm mà hiểu rõ lẫn nhau tổng thể, trọn vẹn, không phải từng phần. Bởi vì hầu hết mọi người không có sự liên hệ đó, liên hệ của họ được đặt nền tảng trên xung đột. Làm thế nào xung đột này nảy sinh được? Làm ơn điều này rất quan trọng; chúng ta hãy cùng nhau tìm hiểu điều này bởi vì cuộc sống của chúng ta có liên quan đến nó. Hãy đừng phí phạm cuộc sống của

chúng ta, chúng ta chỉ có cuộc sống này. Dù cuộc sống tương lai có lẽ là gì chẳng nữa, nếu chúng ta không thay đổi chúng ta là gì ngay lúc này, chúng ta sẽ tiếp tục trong một hình thức khác – tôi sẽ không trình bày điều đó.

Rất quan trọng phải hiểu rõ vấn đề của sự liên hệ này bởi vì đó là thành phần của hiểu rõ về chính mình, thành phần của biết chính mình. Qua hiểu rõ về liên hệ, mà là phía bên ngoài, sau đó bạn có thể chuyển động vào phía bên trong. Chúng ta có liên hệ với tất cả mọi sự việc, với thiên nhiên, lẫn nhau hay không? Trong sự liên hệ đục tình, thân mật, riêng tư của chúng ta, người mẹ và người con, và vân vân, sự liên hệ này được đặt nền tảng trên cái gì? Làm ơn hãy theo dõi nó cho chính bạn. Bạn có người chồng của bạn, người bạn gái hay người bạn trai của bạn, là một người mẹ với một em bé, tất cả việc đó là thành phần của cuộc sống chúng ta. Làm ơn hãy theo dõi, nếu bạn muốn, hãy nghiêm túc một lần trong cuộc đời bạn.

Sự liên hệ này được đặt nền tảng trên cái gì? Có phải nó là hai thực thể, hai con người quan tâm nhiều đến chính họ, bận rộn bởi những tham vọng riêng của họ, bởi những lo âu riêng của họ, bởi những rối loạn riêng, những phiền muộn riêng, hoang mang riêng của họ? Hai con người này đang gặp gỡ – một người con trai và một người con gái, và vân vân, và vân vân. Rồi thì có tất cả những vấn đề thuộc đục tình, và bởi vì trong liên hệ này mỗi người tách rời phía bên trong vậy thì có xung đột. Rõ ràng là như vậy. Đúng không? Chúng ta có thể tiếp tục chứ?

Vì vậy xung đột trở thành không tránh khỏi khi mỗi người trong chúng ta bận rộn hoàn toàn với chính mình; mà chúng ta là như vậy. Khi tìm hiểu việc này, chúng ta cần phải rất thành thật; ngược lại chúng ta không nên tìm hiểu gì cả. Bây giờ vấn đề là: liên hệ này có thể tồn tại mà không có nỗ lực, không có mâu thuẫn liên tục này giữa những con người, và tiếp theo sự liên hệ đó mà không còn xung đột là gì? Tại sao xung đột này tồn tại được? Có vẻ rằng xung đột này tồn tại bởi vì mỗi người đều bị tập trung bên trong chính mình;ừ chính anh ấy đi ra ngoài,ừ chính anh ấy

hành động, từ chính anh ấy anh ấy nói, “Tôi thương yêu,” nhưng trung tâm là “cái tôi,” cái ngã. Điều này rõ ràng, phải không? Chúng ta đang trình bày điều gì rất hiển nhiên.

Bây giờ câu hỏi là: liệu cái trung tâm đó có thể được hiểu rõ và làm tan biến không? Nếu không, cuộc sống, mà là liên hệ, chắc chắn phải là một chuỗi của những biến cố và những xung đột. Điều đó rõ ràng. Vì vậy chúng ta đang hỏi: liệu cái trung tâm này có thể được hiểu rõ, được thấu triệt; liệu cái bản chất, cái cấu trúc của nó có thể được nhìn thấy và có thể được kết thúc, không phải bằng từ ngữ nhưng *thực sự* được kết thúc? Đó là câu hỏi của chúng ta. Vì vậy người ta phải quan sát một cách tự do bản chất và cấu trúc của cái tôi.

Vì vậy những câu hỏi khác được đặt ra: “Tôi là cái gì; tôi là ai?,” và theo dõi điều gì những nhà tâm lý học mới đây nhất với những ý tưởng và cách suy nghĩ mới mẻ đặc biệt của anh ấy, bạn nói rằng, “Ồ, tôi sẽ chấp nhận điều đó.” Chúng ta đang nói ằng đừng chấp nhận bất kỳ điều gì bởi vì lúc đó bạn chỉ đang sao chép điều gì những nhà tâm lý học nói bạn là. Vì vậy không có uy quyền trong quan sát về chính mình. Hãy xóa sạch đi những triết gia Freud, Jung, và mọi om sòm của họ và bắt đầu, bởi vì rồi thì cái gì bạn khám phá là khởi nguồn, không nhai lại. Đúng chứ?

Ojai, ngày 21 tháng 4 năm 1979

Một kiến trúc sư giỏi đã thu lượm nhiều hiểu biết, ông ấy đã xây dựng nhiều nhà cửa, nhà thờ, sảnh đường, và vân vân. Hiểu biết đó đã được tích lũy, ông ấy đã đọc, ông ấy đã làm việc với nó, ông ấy đã có kinh nghiệm với nhiều kiểu nhà, sảnh đường khác nhau, và vân vân. Vì vậy với hiểu biết đó ông ấy xây dựng nhà cửa. Ở đó hiểu biết là cần thiết, rõ ràng là như vậy. Nhưng hiểu biết tâm lý, hiểu biết mà tôi muốn việc này, mà tôi đã trải nghiệm việc này, tôi tin tưởng việc này, đây là ý kiến của tôi, tất cả việc đó, những căn bã tâm lý thuộc những trải nghiệm của một người, và những trải nghiệm của nhân loại được lưu trữ trong bộ não, từ đó có tư tưởng và tư tưởng đó luôn luôn và mãi mãi bị giới hạn. Và bất kỳ hành động nào được sinh ra từ cái đó rõ ràng phải bị giới hạn và vì vậy không hòa đồng, nhưng mâu thuẫn, phân chia, xung đột, và vân vân.

Vì vậy theo tâm lý, chính tư tưởng có lẽ là nguồn gốc của vô trật tự. Bạn hiểu rõ vẻ đẹp, niềm vui, và cũng cả sự hợp lý của nó? Vì vậy sau đó người ta hỏi: tư tưởng có bất kỳ nơi chốn nào trong liên hệ? Bạn hiểu rõ không? Sự liên hệ của chúng ta với nhau, thân mật hay hời hợt, trong tiếp xúc vật chất, cảm xúc, trí năng có được đặt nền tảng trên tư tưởng hay không? Chúng ta đang hỏi câu hỏi này, cùng nhau tìm hiểu điều này với cùng một cái trí để tìm ra. Nếu sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên tư tưởng, mà là dựa vào hình tưởng, vậy thì sự liên hệ của chúng ta phải bị giới hạn. Rõ ràng. Vì vậy trong giới hạn đó có mâu thuẫn, bạn và tôi, tôi và bạn, quan điểm của tôi, tham vọng của tôi, bạn không đang hưởng ứng những đòi hỏi dục tình của tôi, nhưng đang phản kháng tôi, và vân vân. Làm ơn, điều này nghiêm

túc bởi vì chúng ta sẽ tìm hiểu bản chất của tình yêu. Bởi vì điều căn bản này phải được hiểu rõ, đó là, ham muốn, tư tưởng, rồi thì trật tự. Chính bản thể của tình yêu là trật tự. Chúng ta sẽ tìm hiểu nó.

Nếu tư tưởng, bị giới hạn, tạo ra vô trật tự, giống như ham muốn tạo ra, vậy thì tư tưởng có vai trò gì trong sự liên hệ của chúng ta; không phải trong khi đang đi dạo, đang nói chuyện, đang lái xe, đang xây ngôi nhà, đang ~~l~~im tiền, chỗ ở, quần áo, nhưng trong liên hệ của chúng ta, đàn ông và đàn bà, tư tưởng có vai trò gì? Làm ơn hãy tìm hiểu, hãy cùng nhau thâm nhập nó với tôi, đừng chờ đợi tôi nói cho bạn. Nếu tư tưởng là yếu tố quyết định trong liên hệ của chúng ta vậy thì, tư tưởng bị giới hạn, sự liên hệ của chúng ta phải rất, rất bị giới hạn và vì vậy mâu thuẫn, đối nghịch, hủy hoại. Vì vậy sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên tư tưởng, trên hình tưởng phải không? Dĩ nhiên là có, nếu bạn thành thật. Vì vậy sau đó người ta hỏi: tình yêu chỉ là một hình tưởng, một hình tưởng dục tình hay sao? Tình yêu là hình tưởng của một vui thú hay sao? Vì Chúa làm ơn hãy chú ý đến tất cả những việc này, nó là cuộc sống của bạn. Cái cách từ ngữ *tình yêu* được sử dụng trong quốc gia này thật vô nghĩa.

Chúng ta đang cùng nhau ~~h~~i bởi vì chúng ta có cùng cái trí để tìm ra, bởi vì việc này có lẽ mang lại trật tự trong cuộc sống của chúng ta; sau đó chúng ta có thể sống bằng một ý thức của hạnh phúc tuyệt vời. Hạnh phúc không là vui thú, nó là trật tự. Có trật tự, tự do hiện hữu, và cùng tự do có trách nhiệm. Vì vậy chúng ta đang hỏi: tình yêu là một hình tưởng, tình yêu là ham muốn, tình yêu là vui thú, tình yêu là quyến luyến phải không? Và nếu nó là một hình tưởng trong đó có quyến luyến, vậy thì có lo âu, xung đột, ghen tuông, tức giận, căm hờn. Đúng chứ? Và tất cả việc này bạn gọi là tình yêu. Đúng chứ?

Chúng ta đang cùng nhau ~~h~~i: tình yêu chỉ là một thỏa mãn của ham muốn hay sao? Bạn hiểu rõ chứ? Chúng ta đã giải thích ham muốn rất tường tận. Tình yêu là ~~s~~ự theo đuổi vui thú hay sao? Đó

là điều gì tất cả các bạn đều muốn. Và nếu nó được đặt nền tảng trên hồi tưởng vậy thì có một mâu thuẫn; nó bị giới hạn, vì vậy nó là thảm họa trong sự liên hệ của chúng ta và vì vậy chúng ta sẽ tạo ra một xã hội hoàn toàn hủy hoại. Bạn thấy không, chúng ta đang nói rằng tình yêu không là ham muốn, tình yêu không là sự theo đuổi vui thú, tình yêu không là một hồi tưởng; nó là một cái gì đó hoàn toàn, tuyệt đối khác hẳn. Ý thức của tình yêu đó, mà là một trong những nhân tố của tử bi, hiện diện chỉ khi nào bạn bắt đầu hiểu rõ toàn chuyển động của ham muốn, toàn chuyển động của tư tưởng. Rồi thì từ chiều sâu của hiểu rõ đó, cảm thấy đó, một sự việc hoàn toàn khác hẳn được gọi là tình yêu hiện hữu. Nó có lẽ không là sự việc mà *chúng ta* gọi là tình yêu. Nó là một kích thích hoàn toàn khác hẳn.

Brockwood Park, ngày 2 tháng 9 năm 1979

Một vấn đề nảy sinh khi những liên hệ của chúng ta, dù thân mật hay không thân mật, không được hiểu rõ. Tại sao chúng ta đã không hiểu rõ sự liên hệ và đã không thấy được chiều sâu của nó? Rõ ràng chúng ta không bao giờ giải quyết được vấn đề này. Bạn biết tất cả vấn đề này rồi, phải không? Tại sao vậy? Đó có phải bởi vì bạn thương yêu, nhưng bạn không được thương yêu hay không? Đó là một vấn đề phải không? Cố gắng lên, nó là một vấn đề. Hay là bạn không thương yêu và người khác lại thương yêu? Hay là trong hệ liên hệ của bạn với người khác, bạn chiếm hữu, bạn thống trị, lệ thuộc, bạn muốn một cái gì đó từ cô ấy hay từ anh ấy, ái ân, vui thú, thoải mái. Một người nào đó đã nói với người nói vào một ngày trước, “Nếu tôi bỏ cô ấy, ai sẽ giặt giũ quần áo cho tôi?” Bạn hiểu chứ? Tôi thắc mắc liệu rằng bạn có hiểu tất cả điều này hay không?

Vì vậy liên hệ là gì, mà từ sự liên hệ đó chúng ta đã tạo ra một vấn đề khủng khiếp như thế này? Liên hệ có nghĩa là có liên quan với một người khác, với một người hay với nhiều người, hay với toàn thể nhân loại.Ồ, bạn không hiểu à! Tại sao trong sự liên hệ này không có hòa bình, chiều sâu của hiểu rõ lẫn nhau mà mang lại tình yêu? Tại sao lại không có? Liên hệ dục tình giữa hai người, một người đàn ông và một người đàn bà, được gọi là tình yêu. Đúng chứ? Chúa ơi chúng ta đng đạo đức giả, chúng ta hãy đối diện những sự việc này! Nó được gọi là tình yêu. Nó là tình yêu à? Hay nó chlà sự đòi hỏi để có th òa mãn giác quan, thỏa mãn có tình thân, đòi hỏi được sinh ra từ cô độc, đòi hỏi mà nói rằng, “Tôi không thể cô độc được. Tôi không chịu đựng nổi trạng thái cô độc khủng khiếp này trong tôi, vì vậy tôi phải có một ai đó

để tôi có thể nương nhờ thuộc tâm lý.” Bạn cần người đưa thư, người khâu vá, và tất cả những người như vậy, nhưng tại sao lại có sự phân chia khủng khiếp này về tâm lý trong liên hệ giữa người đàn ông và người đàn bà? Người ta có nhận thức được sự phân chia lao động này giữa bạn và người khác, cái người mà bạn nói rằng bạn thương yêu hay không? Chúng ta phải tìm hiểu việc đó chứ? Nó cần thiết phải không? Rõ ràng nó cần thiết lắm.

Bạn có thấy rằng giữa hai con người suy nghĩ của họ, những cảm thấy của họ không bao giờ giống nhau hay không? Một người đầy tham vọng, người khác không có; một người đầy hung hăng, người khác lại không; một người ham chiêm hữu, người khác lại không; một người muốn thông trị và người khác lại ngoan ngoãn. Điều đó có nghĩa là gì vậy? Mỗi người đã tự cho mình là trung tâm trong hoạt động của anh ấy. Đúng chứ? Bạn có theo kịp không? Hãy quan sát chính bản thân bạn. Bạn tự cho mình là trung tâm trong chính bản thân và người khác cũng tự cho mình là trung tâm, vì vậy có sự phân chia. Nơi nào có phân chia phải có những cãi cọ, phải có những thù địch, phải có mọi loại sự việc đang xảy ra giữa những quốc gia. Khi có phân chia, có hỗn loạn. Và phân chia này, chúng ta gọi là “tình yêu.” Bạn không đối diện nó.

Vì vậy trong tìm hiểu một cái gì đó vượt khỏi thời gian phải có một ý thức của liên hệ tổng thể, mà chỉ có thể xảy ra khi có tình yêu. Đúng chứ? Tình yêu không là vui thú, rõ ràng là như vậy. Cái hành động đó hạ thấp chất lượng của tình yêu. Tình yêu không là ham muốn; tình yêu không là thành tựu cho những đòi hỏi giác quan riêng của bạn. Bạn đang theo kịp tất cả điều này hay không?

Vì vậy nếu không có tình yêu, dù bạn có làm gì chẳng nữa, đứng chông đầu và thiên định trong suốt cuộc đời của bạn với hai chân bắt chéo, mặc vào những bộ áo choàng đẹp đẽ, làm bất kỳ điều gì bạn thích, nếu không có chất lượng tình yêu đó sẽ chẳng có gì cả. Vì vậy nếu một người muốn tìm thấy một cái gì đó vượt khỏi thời gian phải có sự liên hệ đúng đắn, tổng thể để cho không

có vấn đề nào nảy sinh. Và cái chất lượng của thương yêu, tình yêu bao la này, mà không là kết quả của tư tưởng, phải hiện hữu.

Vậy thì chúng ta có thể tiếp tục tìm ra. Hãy hiểu rõ được việc đó khó khăn đến chừng nào. Bởi vì hầu hết chúng ta quá nuông chiều chính mình, hầu hết chúng ta quá tầm thường, quá nhỏ nhen trong tầm nhìn của chúng ta. Vì vậy cái trí của bạn phải được tự do khỏi tất cả những chuyển động bất an tự cho mình là trung tâm đó. Bởi vì việc đó tạo ra vấn đề, và khi cái trí có vấn đề nó không thể nào thấy rõ ràng. Cái trí luôn luôn đang huyền thuyên, một cái trí như thế không là một cái trí tĩnh lặng.

Bombay, ngày 25 tháng 1 năm 1981

Xã hội là một trừu tượng. Một trừu tượng không là một thực tế. Cái gì thực tế là sự liên hệ giữa con người và con người. Sự liên hệ giữa con người và con người tạo ra cái đó mà chúng ta gọi là xã hội. Con người đầy bạo lực, con người luôn luôn tự cho mình là trung tâm, con người đang tìm kiếm vui thú, bị kinh hãi, mất an toàn; trong chính anh ấy anh ấy thoái hóa và với cách liên hệ này, dù nó thân mật hay không, đã tạo nên cái tạm gọi là xã hội này. Điều đó rõ ràng, hiển nhiên. Nhưng chúng ta luôn luôn cố gắng thay đổi xã hội, không phải thay đổi con người tạo ra cái xã hội trong đó anh ấy sống. Làm ơn, điều này rất đơn giản, hợp lý, rõ ràng. Và những người xã hội, những người cộng sản, những người tư bản và vân vân, đã luôn luôn cố gắng thay đổi cái sự việc trừu tượng, huyền hoặc này được gọi là xã hội. Nhưng họ không bao giờ giải quyết được vấn đề liên hệ giữa con người và con người. Bây giờ liệu điều đó có thể thay đổi được không? Đó là mấu chốt. Liệu sự liên hệ của bạn với một người khác, mà là thân mật, dục tình, tìm kiếm vui thú, được đặt nền tảng trên ý tưởng bạn tách rời khỏi một người khác và vì vậy có một trận chiến giữa các bạn, liệu sự liên hệ đó, tất cả cấu trúc tâm lý đó có thể thay đổi được hay không? Bạn hiểu chứ? Chúng ta có cùng nhau trong vấn đề này không? Hay bạn chỉ đang theo sau một cấu trúc từ ngữ?

Người nói không là một người đổi mới, một người đổi mới xã hội. Trong bản chất ông ta là một con người tôn giáo. Ông ta không lệ thuộc bất kỳ xã hội nào, bất kỳ nhóm người thuộc loại tin tưởng cố chấp trong tôn giáo nào. Ông ta không lệ thuộc bất kỳ tôn giáo nào; ông ta không niềm tin, không học thuyết, nhưng chỉ đang đối diện điều gì đang xảy ra và đang thấy liệu có thể thay đổi

điều đó tận gốc rễ hay không? Lúc này nếu bạn dư thừa nghiêm túc để tìm hiểu điều này, chúng ta hãy đi cùng nhau, **bết** rằng sự hứa hẹn cứu rỗi cá thể được hứa hẹn bởi tất cả những cấu trúc tôn giáo này đều vô nghĩa. Ngươi ời nói không đang dâng tặng sự cứu rỗi cá thể. Người nói đang nói rằng có một kết thúc cho đau khổ, có một kết thúc cho xung đột giữa con người và con người; và vì vậy một loại xã hội mới có thể được sinh ra từ đó. Bạn có quan tâm đến tất cả điều này không?

Ai đã tạo ra cấu trúc xã hội và ai đã tạo ra “cái tôi,” mà căn bản là cấu trúc thuộc tâm lý? Chúng ta đang hỏi ai chịu trách nhiệm cho tình trạng thực tế của thế giới hiện nay? Chắc chắn Chúa đã không tạo ra thế giới hiện nay này, cấu trúc hiện nay của xã hội với những cuộc chiến tranh, những hung bạo khủng khiếp, hành động tự cho mình là trung tâm, những ganh đua của nó. Chắc chắn Chúa đã không tạo ra xã hội này, nhưng bạn, con người, đã sáng chế Chúa trong hình ảnh riêng của bạn. Bạn bị kinh hãi, bạn muốn thanh thản, bạn muốn an toàn, một ý thức của vĩnh cửu, vì vậy bạn đã sáng chế một ý tưởng, một khái niệm được gọi là Chúa, người mà bạn thờ phụng. Bạn hiểu rõ được sự mĩa mai, sự vô lý của nó hay không? Chúa đã bị sáng chế bởi con người.

Nguồn gốc của tất cả việc này là gì? Nguồn gốc của thiên nhiên, vũ trụ, bắt đầu của tất cả việc này, ai chịu trách nhiệm? Hầu hết chúng ta, hay khác hơn hầu hết các bạn, tin tưởng một điều gì đó đang gây thanh **lấn**. Giống như nguồn gốc của một con sông bắt đầu rất chậm bằng một vệt nước ở đầu nguồn, rồi sau đó gom tụ sức mạnh khi nó chảy xuống những quả đồi, những hòn núi, vào những thung lũng như một khối nước khổng lồ tiếp tục trôi vào biển cả, nguồn gốc của tất cả việc này là gì? Con người đã luôn luôn cố gắng tìm ra nguồn gốc và vẫn còn đang tìm kiếm qua viễn vọng kính, lên mặt trăng và sao **Thổ**. Thế giới phương Tây đang tìm kiếm tất cả việc này. Muốn tìm ra nó, nếu bạn nghiêm túc, không chỉ đang chấp nhận một quyển sách được in nào đó, đòi hỏi sự tìm hiểu và năng lượng khủng khiếp. Nó đòi hỏi một bộ não năng động cực kỳ, một bộ não không bị cột trói bởi bất kỳ vấn đề

nào. Chỉ có một bộ não được tự do khỏi những vấn đề mới có thể giải quyết được những vấn đề. Và muốn tìm ra – không phải như một cá thể – muốn tìm ra sự thật của nguồn gốc, người ta phải hiểu rõ bản chất của thiên định, kết thúc của tất cả xung đột. Rồi thì chỉ lúc đó người ta mới tìm thấy được cái nguồn gốc; chỉ lúc đó cái nền tảng từ đó tất cả mọi sự việc khởi đầu này mới có thể hiểu rõ được.

Ai đã tạo ra cấu trúc tâm lý – bạn hiểu rõ không? – cấu trúc được gọi là “tôi,” “bạn,” “chúng tôi,” và “họ”? Ai chịu trách nhiệm cho việc này, thống khổ, lo âu, đau khổ khủng khiếp của nhân loại, không chỉ đau khổ cá thể với tất cả những giọt nước mắt, sâu thẳm, lo âu và cô độc của nó, mà còn ai đã tạo ra cái thế giới công nghệ lạ thường này mà đang tiến bộ với một tốc độ không thể tưởng tượng được? Ai đã tạo ra cảm thấy phía bên trong này, ý thức phía bên trong này, của thất vọng, lo âu, đau khổ? Bạn hiểu rõ tất cả việc này chứ? Ai đã tạo ra tất cả việc này? Nếu bạn nói rằng đó là Chúa, ông ta chắc chắn là một vị Chúa quá lạ lùng. Nếu bạn nói đó là nghiệp, cuộc sống quá khứ, mà lại nữa có nghĩa là bạn tin tưởng, bạn bị kẹt cứng trong ý tưởng của chủ nghĩa cá thể – mà không hện hữu. Vì vậy nếu bạn bắt đầu nghi vấn, tìm hiểu đầy ngờ vực, không bao giờ chấp nhận bất kỳ uy quyền, kinh Gita, kinh Upanishads, kinh Bible, kinh Koran, và tất cả loại kinh như thế, bạn có một bộ não được tự do để quan sát.

Vì vậy chúng ta đang hỏi: Ai đã chịu trách nhiệm cho hai tình trạng này, cấu trúc tâm lý và cũng cả thế giới công nghệ mà các bạn đang sống – máy vi tính, người máy, phương tiện truyền thông mau lẹ, giải phẫu, thuốc men – và tình trạng phía bên trong – tham lam, ganh tị, hận thù, hung bạo, bạo lực? Hai tình trạng này cùng nhau tồn tại. Ai chịu trách nhiệm cho tất cả việc này? Làm ơn hãy hỏi chính bạn.

Chắc chắn tư tưởng chịu trách nhiệm. Tư tưởng đã tạo ra thế giới công nghệ. Tư tưởng đã tập trung năng lượng lớn lao để đi lên mặt trăng, tư tưởng đã tạo ra truyền thông mau lẹ, tư tưởng đã tạo ra máy vi tính và người máy. Vì vậy tư tưởng đã tạo ra thế giới

công nghệ. Tư tưởng cũng tạo ra những bức ảnh, những bức tranh, những bài thơ, ngôn ngữ chúng ta nói. Tư tưởng đã tạo ra kiến trúc tuyệt vời – có lẽ không có ở Bombay – những nhà thờ, những giáo đường lớn lao, những thánh đường tuyệt vời, những đền chùa to lớn của Ấn độ, những bức điêu khắc; tư tưởng đã làm tất cả việc này. Tư tưởng cũng đã tạo ra chiến tranh. Nó đã phân chia con người như người Ấn độ giáo hay người Hồi giáo. Tôi hy vọng bạn đang theo dõi tất cả điều này. Sự phân chia thành quốc tịch này, mà là một viên thuốc độc, đã được tạo ra bởi tư tưởng. Người Hồi giáo với niềm tin của anh ấy, với những giáo điều của anh ấy, với sự lặp lại liên tục một việc này hay một việc kia, và người Ấn độ giáo với tình trạng bị quy định của anh ấy, với sự lặp lại kinh Gita của anh ấy, và tất cả cái mớ hỗn độn đó, cả hai đều được lập trình. Cả hai đều đang bị quy định, thế giới Hồi giáo có lẽ là như thế trong hàng ngàn năm qua. Nhưng những người Ấn độ giáo có lẽ đã tới ba ngàn năm rồi. Họ đã bị quy định theo lối đó. Vì vậy tư tưởng đã tạo ra thế giới bên ngoài của chúng ta, thế giới công nghệ, nhưng không phải thiên nhiên. Tư tưởng đã không tạo ra cái cây, cám ơn Chúa. Tư tưởng đã không tạo ra con vật tuyệt vời kia, con cạp, con linh dương, con sông, đại dương, những bầu trời. Nhưng tư tưởng đã tạo ra thế giới tâm lý với sợ hãi, lo âu, luôn luôn tìm kiếm an toàn. Đó là một sự thật. Ngõ i đền đã được tạo ra bởi tư tưởng, và những vật ở bên trong ngôi đền được xếp đặt vào nhau bởi tư tưởng; những nghi lễ được tạo ra bởi tư tưởng và tất cả những sự việc mà người giáo sĩ nói được tạo ra bởi tư tưởng. Đúng không? Đó là một sự thật. Bạn có lẽ thích nói đó là thiêng liêng, bởi vì nó đã được truyền xuống từ thế hệ này sang thế hệ khác, nhưng nó vẫn còn là chuyển động của tư tưởng. Tư tưởng không thiêng liêng, tư tưởng là một qu i trình vật chất. Và sự khó khăn của chúng ta nằm ở đó. Tư tưởng là một chuyển động trong thời gian.

Tôi sẽ trình bày nó; bạn sẽ thấy nó cho chính bạn. Tư tưởng là kết quả hay phản hồi của ký ức. Ký ức được lưu trữ trong bộ não; ký ức là hiểu biết, hiểu biết là trải nghiệm. Vì vậy trải

nghiệm, hiểu biết, kỷ ức, hành động, và từ hành động đó bạn học hỏi, mà sau đó trở thành hiểu biết nhiều hơn. Vì vậy con người, bộ não bị vướng mắc trong qui trình này: trải nghiệm, hiểu biết, kỷ ức, tư tưởng, hành động. Đây là qui trình trong đó tất cả chúng ta đang sống. Đúng chứ? Không có gì bất hợp lý về điều này. Tư tưởng đã tạo ra thế giới công nghệ và tư tưởng đã tạo ra thế giới tâm lý, thế giới của “cái tôi”: người vợ của tôi, người chồng của tôi, người con gái của tôi, tham vọng của tôi, tham lam của tôi, ganh tị của tôi, cô độc của tôi; thất vọng, ham muốn dục tình, tất cả việc đó được tạo ra bởi tư tưởng. Không phải phủ nhận điều này; sẽ là vô lý khi phủ nhận điều đó. Vị đạo sư mà bạn đã tạo ra là kết quả do tư tưởng của bạn, vì vậy bạn tuân theo cái gì tư tưởng của bạn đã tạo ra. Hãy thấy điều vô lý, sự thiếu trưởng thành, tính trẻ con của tất cả việc đó. Tôi biết rõ rằng bạn muốn lắng nghe nhưng bạn lại muốn tiếp tục sống theo cái cách của bạn, bởi vì đó là cái cách không cần suy nghĩ, không cần lý luận nhưng tiện lợi nhất, và nếu việc đó gây thỏa mãn, nó thể hiện rằng bạn thực sự không thèm quan tâm đến điều gì đang xảy ra trong thế giới; bạn thực sự không có bất kỳ thương yêu, tình yêu nào cho nhân loại. Tất cả mọi việc mà bạn quan tâm là sự thanh thản nhỏ nhoi riêng của bạn. Đúng không?

Nhưng nếu bạn muốn thâm nhập điều này rất sâu sắc chúng ta phải tìm hiểu sự liên hệ mà tư tưởng đã thiết lập. Liên hệ đó đã tạo ra xã hội trong đó chúng ta sống, một xã hội quá mâu thuẫn – một số người đang kiếm được vô số tiền bạc và những người khác lại đang sống trong nghèo đói, những cuộc chiến tranh, những vụ chém giết đang xảy ra, và tất cả những việc như thế. Vì vậy để tạo ra một thay đổi cơ bản trong xã hội, xã hội đó mà là một trù tượng của sự liên hệ giữa con người và con người, chính do bởi sự liên hệ của bạn với một người khác mới tạo ra thế giới quỷ quái này; và liên hệ đó phải thay đổi. Tôi tự hỏi liệu rằng người ta có nhận ra điều này, không chấp nhận nó như một ý tưởng nhưng thấy sự thật của nó, trạng thái phía bên trong của nó. Mọi việc đang trở nên nguy hiểm như thế nào trong thế giới, dư

thừa dân số, những phân chia của cộng đồng và quốc gia, mọi việc đang xảy ra trong thế giới! Vấn đề này không thể được giải quyết bởi bất kỳ nhà chính trị nào, bởi bất kỳ nhà khoa học nào, bởi bất kỳ chính quyền nào; và không có vị đạo sư nào sẽ có lần giải quyết được nó. Nó chỉ có thể thực hiện được nếu *bạn* thấy được sự việc mãnh liệt lạ thường này: rằng bạn, như một con người là toàn thể nhân loại, và rằng khi bạn đang sống chỉ vì mình như một cá thể, *đó* là sự việc hủy hoại nhất, bởi vì trong đó phải luôn luôn có xung đột. Nếu bạn thực sự thấy – không phải như một lý thuyết, không phải như một ý tưởng – sự thật rằng theo tâm lý bạn là toàn thể giới, toàn con người, vậy thì bạn hiểu rõ điều gì xảy ra. Nó cho bạn sức sống và sức mạnh khủng khiếp. Nhưng tình trạng bị quy định quá vững chắc – nó đã và đang xảy ra hàng ngàn năm – đến độ bạn là một con người tách rời. Tôn giáo của bạn, những quyển sách của bạn, mọi thứ đều nói như thế, và nếu bạn chấp nhận nó và sống với nó bạn sẽ bất hạnh mãi mãi, xung đột mãi mãi.

Vì vậy ta đến được một mấu chốt. Tại sao những con người không bao giờ thay đổi? Đây là một câu hỏi quan trọng. Tại sao bạn mà sống trong xung đột, đau khổ, hoang mang, rối loạn, cãi cọ với người vợ của bạn, người chồng của bạn, và tất cả việc gì đang xảy ra trong gia đình, chấp nhận nó, sống cùng nó? Tại sao vậy? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi không? Đó có phải bởi vì chúng ta quá quen thuộc với một khuôn mẫu đặc biệt của tư tưởng, một khuôn mẫu đặc biệt của sống đến nỗi chúng ta không thể phá vỡ khuôn mẫu đó? Đó có phải bởi vì lười biếng, đó có phải bởi vì sợ hãi cái không biết được, chấp nhận “cái gì là” hơn là chuyển động khỏi “cái gì là”? Đó có phải bởi vì **l** não của chúng ta đã trở thành quá đờ đẫn do sự giáo dục của chúng ta? Tất cả các bạn là những cử nhân, những cao học, những tiến sĩ, và tất cả những người như thế; giáo dục của bạn có phải đang quy định bạn để trở thành một kỹ sư trong suốt cuộc đời của bạn để cho bạn không thể suy nghĩ về điều gì khác ngoài trừ xây dựng những cầu cống, những đường rầy xe lửa? Giáo dục của chúng ta đang hủy hoại nhân loại phải không?

Làm ơn, ừ Chúa hãy tìm hiểu tất cả việc này! Điều gì sẽ thay đổi con người, mà là, điều gì sẽ thay đổi sự liên hệ của bạn với một người khác? Bạn hiểu rõ không? Đó là câu hỏi cơ bản. Tất cả chúng ta đều quan tâm đến sự thay đổi xã hội, những xấu xa, những hung tợn, những kinh hoàng đang xảy ra và chúng ta không bao giờ hỏi hay đòi hỏi tại sao mỗi người chúng ta không muốn thay đổi, thay đổi trong liên hệ của chúng ta.

Vì vậy sự liên hệ của chúng ta là gì? Sự liên hệ của bạn với người vợ của bạn, với người chị của bạn, với con gái của bạn, với người chồng của bạn, với bất kỳ người nào chẳng nữa là gì? Sự liên hệ của bạn là gì? Hãy cố gắng lên. Sự liên hệ đó được đặt nền tảng trên sự theo đuổi cá thể, mỗi người đều muốn cách sống riêng đặc biệt của anh ấy? Bạn hiểu rõ tất cả việc này rồi. Vì vậy chúng ta phải tìm hiểu rất cẩn thận, và dĩ nhiên phải có thái độ nghi ngờ, vào vấn đề sự liên hệ là gì. Nếu chúng ta không hiểu rõ sự liên hệ chúng ta sẽ không bao giờ tạo ra được cuộc cách mạng cần thiết trong xã hội.

Vì vậy sự liên hệ là gì? Chúng ta có liên lạc với nhau chút nào hay không? Bạn có lẽ có một người vợ, hay một người bạn gái, xinh đẹp hiện đại, bạn có lẽ có một người chồng hay có lẽ có nhiều người bạn gái hay phụ nữ, nhưng căn bản của sự liên hệ đó là gì? Nó chỉ là vui thú, dục tình, nó chỉ là một cảm giác của thoải mái, thuận tiện, tiếp xúc trong xã hội? Làm ơn hãy tìm hiểu tất cả điều này. Chúng ta có dám tìm hiểu sự liên hệ đó hay không? Chúng ta có bị kinh hãi khi tìm hiểu nó hay không? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Chúng ta có bị kinh hãi khi quan sát sự liên hệ của chúng ta – người vợ, người con gái, người bạn gái, người chồng, toàn cấu trúc của liên hệ trong gia đình hay không? Chúng ta không nên tìm ra cho chính mình sự thật của liên hệ này là gì hay sao? Vì vậy chúng ta hãy tìm hiểu, đừng chấp nhận điều gì người nói đang trình bày. Việc đó sẽ quá ngu xuẩn, việc đó sẽ không có giá trị gì cả. Nó sẽ không có ý nghĩa nào trong cuộc sống của bạn nếu bạn chỉ nói rằng, “Vâng, một ai đó đã nói điều đó.” Nhưng nếu bạn tìm hiểu nó, nếu bạn tìm hiểu vấn đề của liên hệ và

quan sát nó mà không có bất kỳ phương hướng nào, khi ông có bất kỳ động cơ nào, chỉ quan sát nó, nó là gì vậy? Trước hết hãy nhìn thấy điều gì thực sự đang xảy ra. Nó là vui thú dục tình, hay vui thú trong tình bạn, vui thú có một ai đó mà bạn có thể nói chuyện, dọa nạt, cãi cọ, hay tôn sùng, ngưỡng mộ phải không? Trong liên hệ đó, liệu có tình yêu không, hay từ ngữ đó, cảm thấy đó hoàn toàn không hện diện? Và trong liên hệ với một người khác này bạn có một hình ảnh về cô ấy và cô ấy có một hình ảnh về bạn. Đúng không? Sự liên hệ giữa hai hình ảnh này mà tư tưởng đã tạo ra. Tôi tự hỏi liệu rằng bạn có thấy tất cả việc này cho chính bạn hay không. Tôi có lẽ có một người vợ hay người chồng. Chúng tôi đã sống với nhau trong nhiều năm và tôi đã dựng lên một hình ảnh về cô ấy, một hình ảnh về dục tình, hay hình ảnh an ủi, khuyến khích, một ai đó tôi có thể dựa vào, người sẽ sinh ra con cái của tôi, và cô ấy có một hình ảnh về tôi. Tôi không lập gia đình, đừng lo. Cảm ơn Chúa! Bạn cười, nhưng bạn không thấy được cái thâm kịch của tất cả việc này.

Vì vậy sự liên hệ thực sự của bạn là gì? Bạn không có liên hệ. Đúng chứ? Bạn có lẽ có một ngôi nhà, một người vợ, con cái. Bạn có lẽ đến văn phòng mỗi ngày từ chín giờ đến năm giờ hay sáu giờ trong năm mươi năm kế tiếp, về nhà, giường ngủ, những cãi cọ, không còn thời gian cho bất kỳ việc gì ngoại trừ tiền bạc. Nếu bạn đang tìm kiếm quyền hành, chức vụ, giai cấp, đó là cuộc sống của bạn – xung đột – và bạn gọi đó là liên hệ. Đúng chứ? Đừng đồng ý. Hãy thấy sự thật và thấy rằng liệu việc dựng lên hình ảnh đó có thể được kết thúc hay không? Bạn hiểu rõ chứ? Bởi vì hầu hết chúng ta sống bằng những hình ảnh, về chính chúng ta và về những người khác. Hình ảnh của nhà chính trị, hình ảnh của nhà khoa học, hình ảnh của vị đạo sư, những hình ảnh được dựng lên bởi cái trí và bởi bàn tay, chúng ta sống bằng những hình ảnh. Những hình ảnh trở thành quan trọng nhất, không phải đang sống.

Câu hỏi là liệu bộ máy dựng lên hình ảnh có thể kết thúc. Bạn theo dõi điều gì tôi đang nói chứ? Làm ơn hãy theo cùng tôi. Cùng nhau chúng ta đang làm một chuyến hành trình. Bạn không

đang bị thôi miên bởi người nói vì vậy làm ơn đừng ngủ gục. Cùng nhau chúng ta đang đi trên ~~một~~ con đường, một con đường rất khổ ải, một con đường rất phức tạp, với nhiều khúc quanh, nhiều khúc queo nguy hiểm, và cùng nhau chúng ta phải hiểu rõ một cách sống có lẽ hoàn toàn khác hẳn để có một xã hội khác hẳn và xã hội đó chỉ có thể khác hẳn nếu bạn, như một con người, khác hẳn. Nó là một phương trình đơn giản. Vì vậy liệu chúng ta có thể sống không có một hình ảnh nào hay không? Bạn có một hình ảnh về chính bạn như một luật sư, như một kỹ sư, như một vị thánh, như một vị đạo sư, như một đệ tử, bạn có hình ảnh về chính mình. Tại sao vậy? Có sự an toàn trong hình ảnh đó à? Bởi vì cái trí của chúng ta, bộ não của chúng ta luôn luôn đang tìm kiếm an toàn, và bạn nghĩ rằng có an toàn trong một khái niệm, trong một niềm tin, cho đến khi một người nào đó đến và lay động nó.

Vì vậy liệu có an toàn trong hình ảnh bạn đã dựng lên về chính bạn hay không? Bởi vì không có an toàn trong một sự việc đang sống, trong một sự việc năng động, chuyển động, nhưng chúng ta nghĩ rằng có an toàn trong hình ảnh chúng ta đã dựng lên. Bạn biết không, chúng ta nghĩ rằng có sự an toàn khủng khiếp trong hiểu biết. Nếu bạn là một giáo sư, nếu bạn là một giáo viên, nếu bạn là một đạo sư, nếu bạn là một loại người có nghề nghiệp nào đó, bạn có hiểu biết nào đó. Hiểu biết đó cho bạn một công việc, một kỹ năng, và trong đó bạn nghĩ có an toàn lớn lao. Bạn đã không bao giờ nghi vấn hiểu biết là gì, hiểu biết mà tách rời hiểu biết công nghệ. Hiểu biết luôn luôn không hoàn chỉnh. Bạn không thể có một hiểu biết *thấu đáo* về bất kỳ sự việc gì. Đó là một sự thật. Vì vậy hiểu biết luôn luôn ở trong cái bóng của ngu dốt. Bạn hãy dần tự ái lại! Nó luôn luôn ở trong cái bóng của ngu dốt. Vì vậy bất kỳ hình ảnh nào được sinh ra từ hiểu biết phải không hoàn chỉnh. Thế là, bởi vì không được hoàn chỉnh, nó phải luôn luôn mang lại xung đột. Vì vậy hiểu biết bạn có về một người khác trong liên hệ của bạn là không hoàn chỉnh, và vì vậy bất kỳ hành động nào được đặt nền tảng trên hiểu biết đó, mà là hình ảnh bạn đã có về một người khác, phải mang lại xung đột. Điều này rõ

ràng. Có một liên hệ không được đặt nền tảng trên hiểu biết hay không? Đó là, tôi bắt bạn như người vợ của tôi, tôi đã sống với bạn hai mươi năm và tôi biết tất cả về bạn, mà dĩ nhiên thật vô lý. Nhưng hiểu biết tôi có là hình ảnh về bạn mà tư tưởng đã dựng lên. Bạn hiểu rõ tất cả việc này chứ?

Bộ máy mà là chuyển động của tư tưởng trong liên hệ dựng lên hình ảnh và vì vậy phân chia. Nơi nào có phân chia phải có xung đột: giữa người Ấn độ giáo và người Hồi giáo, giữa người Ấn độ và người Pakistan, giữa người Ả rập và người Do thái, giữa người theo chủ nghĩa xã hội và người Thiên chúa giáo. Liệu có thể kết thúc xung đột trong liên hệ hay không? Hãy tìm hiểu cùng tôi vào khả năng có thể kết thúc hoàn toàn xung đột này. Chúng ta hãy tìm hiểu tại sao con người, bạn, một con người mà là phần còn lại của nhân loại, tại sao bạn sống xung đột trong liên hệ của bạn. Xung đột phải tồn tại nơi nào có phân chia. Đúng chứ? Đó là một qui luật và nếu bạn thấy rằng bạn không là một cá thể, nhưng là phần còn lại của nhân loại – gồm cả người vợ của bạn mà khuôn mặt của bà ấy bạn đã nhìn thấy trong hai mươi năm qua và bạn chán ngán – xung đột đó có thể kết thúc được hay không? Đó là, tại sao tư tưởng lại len lỏi vào sự liên hệ? Bạn thấy được điểm mấu chốt chưa? Tư tưởng luôn luôn phân chia, tư tưởng luôn luôn dựng lên hình ảnh: bạn và người còn lại. Tại sao tư tưởng lại len lỏi vào sự liên hệ? Điều đó có nghĩa tư tưởng là tình yêu phải không? Tư tưởng là ham muốn, tư tưởng là vui thú trong liên hệ phải không?

Chúng ta đang lờ tại sao tư tưởng lại len lỏi vào sự liên hệ. Làm ơn hãy thâm nhập nó, hãy tìm hiểu nó. Tư tưởng không đang phân chia chúng ta, bạn như một người Ấn độ giáo, tôi như một người Hồi giáo, tôi như một người Cộng sản, bạn như một người Xã hội hay sao? Bạn biết tất cả cái mớ phức tạp đó rồi. Và đặc biệt trong sự liên hệ của chúng ta, tại sao tư tưởng lại phải len lỏi vào như vậy? Làm ơn hãy hỏi câu hỏi này, không phải hỏi hợt, không phải chỉ bằng lời nói hay như một ý tưởng trừu tượng mà bạn sẽ tìm hiểu, nhưng tại sao tư tưởng lại len lỏi vào sự liên hệ

của tôi với một người khác? Tư tưởng có một nơi chỗ nào ngoại trừ thế giới công nghệ này hay không? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Trong thế giới công nghệ tôi cần tư tưởng để lắp đặt một máy vi tính, để làm một người máy; để làm bất kỳ việc gì, một cái ghế, trồng một cái cây, tôi cần tư tưởng. Muốn học một ngôn ngữ tôi cần tư tưởng. Nhưng tại sao tư tưởng lại phải len lỏi vào sự liên hệ của chúng ta? Làm ơn hãy quan sát nó! Có phải bởi vì nó đã dựng lên hình ảnh về một người khác giống như nó đã dựng lên hình ảnh về chính nó và hình ảnh đó trở thành quan trọng hơn sự liên hệ thực tế phải không? Có phải rằng chúng ta thích sống trong ảo tưởng và không phải cùng thực tại? Thực tại gây khó chịu đến độ chúng ta không sẵn lòng quan sát nó phải không?

Vì vậy liệu bạn có thể thấy liên hệ hàng ngày của bạn với người vợ của bạn, với ông chủ của bạn hay không? Trong liên hệ đó, bạn như một thực thể tự cho mình là trung tâm trở thành quan trọng nhất và vì vậy rõ ràng phải có xung đột. Và liệu bạn có thể thấy người vợ của bạn, người chồng của bạn, và không cho phép từ ngữ len lỏi vào hay không? Từ ngữ là tư tưởng – bạn hiểu chứ? – từ ngữ là biểu tượng. Khi bạn nói, “Vợ tôi,” hãy nhìn thử điều gì bạn đã làm. Từ ngữ đã trở thành quan trọng. Trong từ ngữ đó có toàn bộ cấu trúc của chiếm hữu, thống trị, quyền luyến, và nơi nào có quyền luyến phải có thoái hóa.

Bạn lắng nghe tất cả điều này. Lắng nghe này có tạo ra một trừu tượng được gọi là một ý tưởng, hay trong chính động thái lắng nghe đó bạn thấy sự thật của nó? Nó đang xảy ra trong bộ não của bạn: đang thấy sự kiện thực sự, hay đang lắng nghe và đang tạo ra một trừu tượng của nó thành một ý tưởng và vì vậy ý tưởng trở thành quan trọng nhất chứ không phải sự kiện? Bạn có thực sự đang quan sát cái gì là sự kiện và liệu bạn có thể – điều này quan trọng nếu tôi được phép vạch ra – liệu bạn có thể vẫn ở cùng sự kiện mà không có bất kỳ chuyển động nào của tư tưởng hay không? Nếu tôi đã dựng lên một hình ảnh về chính tôi, ngồi trên bục với rất nhiều khán giả, với một tiếng tăm, với những cuộc nói chuyện vô bổ trên thế giới mà tôi đã viết thành những quyển sách,

được ca ngợi, bị sỉ nhục, tất cả việc đó, hình ảnh đó có thể bị chà đạp, có thể bị tổn thương. Một ai đó đến và nói với tôi rằng, “Ồ, ông già tội nghiệp ơi, ông rất nhỏ nhoi khi so sánh với một người nào khác,” và tôi bị tổn thương bởi vì hình ảnh bị tổn thương. Nếu tôi không có hình ảnh nào về chính tôi – mà là một sự thật đối với tôi – không ai có thể chà đạp nó. Vì vậy một liên hệ với một người như thế không bị đặt nền tảng trên tư tưởng và có một loại liên hệ hoàn toàn khác hẳn. Điều này dành cho người nói và nó không quan trọng. Điều gì quan trọng là bạn trong sự liên hệ của bạn. Liệu bạn có thể thấy sự kiện và ở lại cùng sự kiện, không phải tìm ra những lời biện hộ, bào chữa nó, đê nén nó và quay tròn nó, nhưng thực sự ở lại cùng sự kiện rằng bạn là một hình ảnh, mà là yếu tố mang lại xung đột với một người khác hay không?

Nếu bạn làm như thế và vẫn còn là một khối bất động, không có bất kỳ chuyển động nào, vậy thì năng lượng đó mà đã bị lãng phí qua sự đê nén, làm tiêu tan sự kiện. Hãy làm nó và thử nghiệm nó đi, và rồi thì bạn sẽ thấy rằng bạn có một loại liên hệ hoàn toàn khác hẳn với một người khác và vì vậy một xã hội khác hẳn mà trong đó cái khái niệm khủng khiếp của một cá thể này với những theo đuổi riêng của anh ấy, những tham vọng tầm thường của anh ấy, và tất cả những việc như vậy, kết thúc. Bạn sống hoàn toàn khác hẳn. Điều đó có nghĩa rằng bạn sống cùng tình yêu. Tôi sợ rằng trong quốc gia này và trong những quốc gia khác từ ngữ đó đã mất hết ý nghĩa của nó rồi, nhưng nếu không có vẻ đẹp của tình yêu đó, sự liên hệ trở thành một kinh hoàng.

Từ: “Bình phẩm về cuộc sống” - Tập hai
Tuân phục và tự do

Sống cô đơn cần thông minh vô hạn; sống cô đơn và tuy vậy vẫn mềm dẽo để hỏi nhiều gian khổ lắm. Muốn sống cô đơn, không có những bức tường của những thỏa mãn tự khép kín, cần sự tỉnh táo cực độ; vì một cuộc sống cô đơn khuyến khích sự lơ đãng, thụ động, những thói quen gây thanh thản và khó phá vỡ. Một cuộc sống cô đơn khuyến khích sự cô lập, và chỉ những người thông minh có thể sống cô đơn mà không gây nguy hại cho chính họ và cho những người khác. Thông minh là cô đơn, nhưng một con đường cô lập không dẫn đến thông minh. Tách rời, cô lập là chết, và thông minh không tìm được trong rút lui khỏi cuộc sống. Không có con đường dẫn đến thông minh, vì tất cả những con đường đều tách rời, loại trừ. Trong chính bản chất của chúng, những con đường chỉ có thể dẫn đến sự cô lập, mặc dù những cô lập này được gọi là đoàn kết, tổng thể, cái duy nhất, và vân vân. Một con đường là một qui trình loại trừ; phương tiện là loại trừ, và kết thúc cũng giống như phương tiện. Phương tiện không tách rời khỏi mục đích, ‘cái gì nên là.’ Thông minh đến cùng hiểu rõ về sự liên hệ của người ta với cánh đồng, với người qua đường, với tư tưởng qua mau. Tự tách rời, rút lui vì mục đích tìm ra, là kết thúc sự khám phá. Liên hệ dẫn đến một cô đơn không thuộc về tách rời, cô lập. Phải có một cô đơn, không thuộc về một cái trí khép kín, nhưng thuộc về tự do. Tổng thể là cô đơn, và không tổng thể tìm kiếm phương cách của tách rời, cô lập.

Bombay, ngày 24 tháng 1 năm 1982

Chúng ta muốn thay đổi xã hội. Những người cộng sản đã cố gắng làm việc đó, đã có vô số cuộc cách mạng vật chất, luôn luôn là vật chất, đổ nhiều máu và vùn vùn. Tất cả chúng ta đều muốn thay đổi xã hội bởi vì nó thối nát, vô luân, không có bất kỳ ý thức của sự liên hệ giữa con người, và bạn không thể thay đổi nó nếu sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta không được thay đổi tổng thể và cơ bản. Điều đó rất rõ ràng. Nhưng chúng ta luôn luôn muốn thay đổi phía bên ngoài mà không thay đổi cấu trúc phía bên trong của cái trí con người. Cùng nhau chúng ta đang tìm hiểu, đang quan sát, đang nhạy cảm, để cho tinh thức được việc gì chúng ta đang làm. Đây là ột cuộc nói chuyện nghiêm túc, không phải việc gì đó thuộc trí năng hay cảm tính. Một con người rất nghiêm túc là một con người tôn giáo. Chúng ta đang nghiêm túc suy xét sự liên hệ của con người. Trong sự liên hệ của con người có xung đột, đau khổ, sâu muộn và cũng có cái tạm gọi là vui thú, và chúng ta sẽ quan sát tất cả những vấn đề này và tại cơ bản liệu có thể thay đổi một liên hệ mà trong đó hầu như chẳng khi nào có tình yêu hay không?

Chúng ta đang hỏi sự liên hệ là gì? Liên hệ với một người khác có nghĩa gì? Làm ơn, người nói đang đưa ra câu hỏi, nhưng chúng ta đang cùng nhau suy nghĩ về nó. Lúc này liên hệ của con người đã trở thành một vấn đề. Ý nghĩa của từ ngữ *vấn đề* là bị một cái gì đó quăng vào bạn, nó là một thách thức, một cái gì đó lao vào bạn, một cái gì đó bạn phải đối diện, một cái gì đó bạn phải hiểu rõ. Và một thách thức cần một tiếp cận đúng đắn. Vì vậy chúng ta phải hiểu rõ sự tiếp cận của chúng ta với một vấn đề như thế nào. Có vấn đề liên hệ của con người này, mà là một vấn đề

trong cuộc sống của mọi người; dù bạn có ý thức được nó hay không, nó vẫn ở đó. Làm thế nào bạn tiếp cận vấn đề này? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Vấn đề hiện hữu. Làm thế nào bạn đến với nó, bằng cái trí gì, bằng động cơ nào? Làm thế nào bạn tiếp xúc mật thiết với vấn đề? Vấn đề đó có khác biệt người quan sát đang tìm hiểu vấn đề hay không? Bạn có theo kịp tất cả điều này hay không? Có thể hầu hết các bạn sẽ phát hiện rằng điều này khá khó khăn bởi vì bạn đã không suy nghĩ về tất cả những vấn đề này trước, vì vậy làm ơn kiên nhẫn và chúng ta hãy tìm hiểu nó.

Giả sử tôi có một vấn đề. Tôi quan sát nó như thế nào đây, tôi tìm hiểu nó như thế nào đây, đáp lại của tôi với nó là gì đây? Vì vậy vấn đề không quan trọng nhưng cách bạn tiếp cận nó như thế nào mới quan trọng. Điều đó rõ ràng chưa? Tôi sợ hãi vấn đề phải không? Hay tôi muốn chạy khỏi vấn đề, hay đè nén nó, hay lý luận nó? Hay tôi có một động cơ rằng tôi phải tìm ra một câu trả lời cho nó? Vì vậy tôi tiếp cận vấn đề bằng tất cả hoang mang của tôi, rối loạn của tôi, sợ hãi của tôi. Chúng ta phải tìm ra sự tiếp cận của bạn là gì, bạn đến với nó như thế nào? Động cơ của bạn là gì? Động cơ của bạn là giải quyết nó, nếu bạn tỉnh thức được vấn đề đó. Bạn muốn giải quyết nó bởi vì nó gây đau khổ. Nếu vấn đề cho nhiều vui thú thì nó không thành một vấn đề. Nhưng khi vấn đề trở thành đau khổ, rối loạn, tạo ra mất an toàn, vậy thì bạn phải quan sát nó, tìm hiểu nó. Vì vậy điều gì quan trọng là cách bạn tiếp cận vấn đề như thế nào.

Bạn lắng nghe như thế nào điều gì ông ta đang nói? Sự thấu nhận về nó của bạn là gì? Dĩ nhiên, bạn nghe nó qua đôi tai của giác quan. Bạn hiểu rõ tiếng Anh và người nói đang nói ngôn ngữ đó, bạn hiểu rõ từ ngữ bạn nghe qua đôi tai giác quan, nhưng cũng có nghe vượt khỏi từ ngữ, vượt khỏi sự diễn dịch của lời nói. Muốn lắng nghe để cho bạn ngay tức khắc hiểu rõ điều gì ông ta đang nói là nghệ thuật lắng nghe. Vì vậy bây giờ chúng ta đang hỏi: Bạn tiếp cận vấn đề như thế nào? Sự tiếp cận của bạn sẽ diễn dịch hay giải quyết vấn đề, vì vậy hãy tìm ra cách bạn tiếp cận mọi vấn đề như thế nào. Rất đơn giản nếu nó là vấn đề khoa học, bạn

tiếp cận nó bằng tất cả hiểu biết bạn có và cố gắng khám phá những thông tin thêm nữa – về vật chất, về nguyên tử, và vân vân. Nếu bạn có một vấn đề, bạn tiếp cận nó bằng tất cả hiểu biết quá khứ, bằng tất cả những hồi tưởng quá khứ, hay bạn tiếp cận vấn đề như thể lần đầu tiên? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Bạn có đang theo kịp không?

Chúng ta hãy tiếp cận nó theo cách khác. Liên hệ của chúng ta giữa người đàn ông và người đàn bà là gì? Ngoại trừ phần liên hệ dục tình, có bất kỳ sự liên hệ nào khác không? Hay mỗi người đang cô lập, trong cách sống riêng của họ, không bao giờ gặp gỡ, ngoại trừ ái ân? Giống như hai đường ray xe lửa không bao giờ gặp nhau, đó là liên hệ của chúng ta, đúng chứ? Vì vậy sự liên hệ của chúng ta chỉ là liên hệ giác quan, liên hệ dục tình, và sự liên hệ lẫn nhau được đặt nền tảng trên những hình ảnh mà chúng ta đã dựng lên về lẫn nhau. Bạn có nhận thức được tất cả việc này hay không? Sự liên hệ thực sự của bạn với một người khác là gì? Hay bạn không có liên hệ nào cả ngoại trừ dục tình? Nếu bạn không có liên hệ lẫn nhau, mà tôi sợ rằng nó là một sự thật, vậy thì cuộc sống của bạn là gì? Cuộc sống là liên hệ. Không có liên hệ bạn không thể tồn tại. Nhưng chúng ta đã hạ thấp sự liên hệ đó thành những đáp lại thuần túy là giác quan. Tôi thắc mắc liệu rằng người ta có ý thức được sự phức tạp của liên hệ này hay không? Bạn không thể tẩu thoát khỏi nó bằng cách trở thành một người ẩn dật, một khất sĩ, một thầy tu; bạn không thể nào tẩu thoát khỏi có sự liên hệ giữa những con người.

Vì vậy chúng ta phải tìm hiểu rất cẩn thận tại sao con người đã mất đi không chỉ liên hệ với thiên nhiên mà còn lẫn nhau. Bạn hiểu rõ không? Tại sao? Như chúng ta đã nói, chỉ tìm kiếm nguyên nhân sẽ không mang lại giải pháp cho vấn đề. Bạn có lẽ tìm ra nguyên nhân, nhưng hiểu rõ nguyên nhân, tìm hiểu nguyên nhân, sẽ không giải quyết được vấn đề. Ví dụ tôi biết rằng chúng ta ích kỷ, hoàn toàn tự cho mình là trung tâm, và chúng ta tự cho mình là trung tâm bởi vì nó là thói quen của chúng ta, nó là truyền thống, nó là sự nuôi dưỡng thuộc tôn giáo của chúng ta:

“Bạn là một linh hồn tách rời, bạn phải tìm kiếm sự cứu rỗi riêng của bạn,” và vân vân. Sự nhấn mạnh vào tánh ích kỷ, tự cho mình là trung tâm này, qua giáo dục, qua áp lực, đã tồn tại từ thời gian không thể đo lường được. Đó là nguyên nhân của tất cả khốn khổ này. Chúng ta hiểu điều đó theo trí năng, nhưng khám phá nguyên nhân không làm cho chúng ta giảm bớt đi ích kỷ. Vì vậy chúng ta đã nói rằng điều gì quan trọng không là qui trình phân tích để khám phá nguyên nhân nhưng lại cùng vấn đề, là chúng ta ích kỷ. Đó là một sự thật, và vì vậy không có sự liên hệ với nhau. Mỗi người đi một con đường riêng của anh ấy. Những vụ ly dị xảy ra vô số, ở Châu Âu và ở nước Mỹ và nó cũng đang đến đây ở Ấn Độ càng thường xuyên hơn; khi người phụ nữ có thể tìm được cuộc sống riêng của họ, họ ra khỏi cuộc đời của người đàn ông. Vì vậy dần dần có một thế giới trong đó hầu như khó tìm ra được bất kỳ sự liên hệ lẫn nhau nào còn tồn tại. Vì vậy chúng ta trở nên rất dửng dưng, tự cho mình là trung tâm, theo đuổi cách sống riêng của chúng ta. Đó là, cách sống riêng của chúng ta là trở thành một cái gì đó, trở thành giàu có hơn, trở thành một người điều hành nhân viên, hay trở thành một giáo sĩ cao cấp, một tổng giám mục và vân vân. Luôn luôn có sự đấu tranh để trở thành một cái gì đó, mà trên cơ bản vẫn là ích kỷ.

Bây giờ bạn đã nghe điều này, mà tất cả chúng ta đều biết. Khi bạn nghe một câu nói như thế, phản ứng của bạn với nó là gì? Bạn chấp nhận nó và nói rằng, “Vâng, điều gì ông nói tuyệt đối là như thế,” và thả cho nó qua đi? Hay bạn nghe nó, nhìn thấy sự thật của nó, và ở cùng sự thật đó để cho nó vận hành, mà không có động thái vận hành của bạn, về cái tánh ích kỷ hay không? Bạn hiểu rõ điều gì tôi đang trình bày chứ?

Chúng ta hãy quan sát nó. Giả sử tôi ích kỷ và tôi nói rằng tôi không được ích kỷ. Đó là, tư tưởng đã tạo ra ích kỷ. Nó đã hình thành nên trạng thái ích kỷ. Sau đó tư tưởng nói rằng, “Tôi không được ích kỷ,” vì thế có sự xung đột giữa sự kiện và cái gì tư tưởng muốn nó là. Đúng chứ? Cố gắng lên, chúng ta hãy tìm hiểu nó. Giả sử rằng tôi hung bạo. Chúng ta nhìn con người đều hung

bạo, giả sử rằng tôi hung bạo. Đó là một sự kiện. Đó là như thế. Nhưng tôi sáng chế ra không-hung bạo, mà không là một sự kiện. Đúng chứ? Tôi hung bạo; tôi không biết làm thế nào giải quyết nó, làm cái gì với nó. Tôi hoặc là buông thả trong nó hoặc là cố gắng hiểu rõ nó, cố gắng tìm hiểu nó. Và tôi nghĩ rằng nó sẽ giúp đỡ tôi nếu tôi có ý tưởng của không-hung bạo, mà quốc gia này đã và đang giảng thuyết vô tận nhưng chẳng dẫn đến kết quả nào cả. Vì vậy xung đột nảy sinh giữa “cái gì là” và “cái gì nên là.” “Cái gì là” là sự kiện, “cái gì nên là” không là sự kiện. Vì vậy liệu rằng chúng ta có thể gạt đi cái không-sự kiện, cái lý tưởng, “cái gì nên là” và chỉ quan tâm đến “cái gì là,” mà là bạo lực hay không? Đúng không? Đó là một vấn đề. Bạn có vấn đề của nhân loại: chúng ta muốn hòa bình tuy nhiên chúng ta lại hung bạo. Vì vậy sự kiện là chúng ta hung bạo. Bạn tiếp cận sự kiện đó như thế nào? Bạn quan sát sự kiện đó như thế nào? Dụng ý của bạn khi quan sát sự kiện đó là gì? Hoặc là bạn muốn đè nén nó hay chạy trốn nó, hay thay đổi nó, mà có nghĩa rằng lúc đó bạn thực sự không đang đối diện sự kiện; bạn đang cố gắng tẩu thoát nó. Bạn đang theo kịp tất cả điều này hay không? Vì vậy chúng ta đang nói rằng hãy ở lại cùng sự kiện, không diễn giải sự kiện, không cố gắng chạy trốn sự kiện. Hãy quan sát nó, hãy ở cùng nó. Khi bạn ở cùng nó bạn trao chú ý tổng thể của bạn vào nó; nhưng khi bạn nói rằng, “Tôi phải thay đổi nó,” “Tôi phải trốn thoát nó.” “Tôi phải theo đuổi không-bạo lực,” bạn đang lãng phí năng lượng của bạn. Bạn có đang theo kịp tất cả điều này hay không? Vì vậy chúng ta đang nói, hãy ở lại cùng sự kiện đó mà bạn gọi là hung bạo. Hãy hiểu rõ nó, hãy học hỏi tất cả về nó. Và bạn chỉ có thể học hỏi bằng cách nhìn ngắm. Đúng chứ?

Bây giờ hãy chờ một tí, có một khác biệt giữa học hỏi và ghi nhớ. Tất cả chúng ta đã được đào tạo để ghi nhớ, mà không giống như học hỏi. Học hỏi là quan sát và hãy để cho cái gì bạn quan sát kể ra câu chuyện riêng của nó.

Vì vậy chúng ta đang hỏi: Sự liên hệ giữa những con người của chúng ta là gì? Nếu bạn lập gia đình, hay nếu bạn có một

người bạn gái, hay bất kỳ người nào bạn có, bạn quan sát cô ấy như thế nào, hay anh ấy như thế nào? Phản ứng của bạn là gì khi bạn quan sát người chồng của bạn, hay người vợ của bạn? Hay bạn hoàn toàn đứng đưng? Hay bạn lại nói rằng, “Tôi có trách nhiệm với cô ấy và con cái của tôi”? Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Đáp lại thực sự phía bên trong của bạn là gì? Bạn đang đi theo hướng riêng của bạn và cô ấy đang đi theo hướng riêng của cô ấy, vì vậy các bạn không bao giờ gặp gỡ, bởi vì bạn đầy tham vọng, ganh đua, muốn nhiều tiền bạc hơn, một việc làm tốt hơn, và vân vân, và vân vân, và cô ấy cũng có tham vọng riêng của cô ấy, những lý tưởng riêng của cô ấy. Không có liên hệ khi hai con người đang chạy song song nhau. Bạn hiểu rõ điều này chứ? Dĩ nhiên! Nó rất đơn giản khi bạn quan sát nó.

Vậy thì điều gì là một liên hệ mà trong đó chỉ có vui thú dục tình, và vui thú có là tình yêu hay không? Tôi đang đặt cho bạn một câu hỏi. Làm ơn hãy tìm ra. Tình yêu có là vui thú dục tình hay không? Vui thú có là tình yêu hay không? Chúng ta sẽ không tìm hiểu câu hỏi tình yêu là gì? Điều đó đòi hỏi nhiều hiểu rõ, nhạy cảm lớn lao, trân trọng về thiên nhiên như vẻ đẹp, vẻ đẹp của hình dạng, vẻ đẹp của một khuôn mặt, vẻ đẹp của bầu trời. Và nếu không có sự trân trọng nhạy cảm đó về thiên nhiên bạn sẽ không bao giờ tìm được tình yêu là gì. Nhưng nếu bạn đã giản lược cuộc sống, đang sống trong liên lệ, trở thành vui thú dục tình, và mỗi người đang theo đuổi cách sống riêng của anh ấy, vậy thì bạn sẽ có sự xung đột kinh khủng, sự phản kháng không thể chống đỡ mà đang xảy ra trong cuộc sống của chúng ta giữa người đàn ông và người đàn bà.

Vì vậy trong tìm hiểu sự liên hệ lẫn nhau của chúng ta, dù thân mật hay là không, người ta bắt đầu hiểu rõ, hay học hỏi, và tìm được liệu rằng có thể sống cùng nhau như hai con người, người đàn ông, người đàn bà, mà không có bất kỳ xung đột nào hay không? Nhạy cảm lẫn nhau và không có xung đột trong liên hệ đó việc này có thể được hay không? Bởi vì cuộc sống của chúng ta, cuộc sống liên tục hàng ngày của chúng ta, ngày này

sang ngày khác là một chuỗi của những xung đột, xung đột vô tận cho đến khi chúng ta chết. Chúng ta không bao giờ biết được một cuộc sống mà không có một khoảnh khắc may mắn của xung đột; liệu xung đột này có cần thiết trong liên hệ hay không? Đó là, chừng nào bạn còn có một hình ảnh về cô ấy, và cô ấy còn có một hình ảnh về bạn, phải có xung đột. Đúng chứ? Bạn dựng lên một hình ảnh về cô ấy, hay cô ấy dựng lên một hình ảnh về bạn, qua thói quen, qua những lần cãi cọ, qua những lời cầu nhàu, qua những khuyến khích. Bạn đang hỗ trợ lẫn nhau qua những từ ngữ, qua những nét, qua sự nhục, tất cả điều đó đang dựng lên một hình ảnh về cô ấy, và cô ấy về bạn. Đây là điều gì chúng ta đang làm. Đúng chứ, thưa các bạn? Bây giờ liệu có thể sống cùng một người khác mà không bao giờ có hình ảnh về lẫn nhau hay không? Làm ơn hãy học hỏi việc đó! Đó là, tôi có một hình ảnh về người vợ của tôi – tôi không lập gia đình nhưng giả sử rằng tôi có một hình ảnh về người vợ của tôi. (Tiếng cười) Tại sao bạn cười khi tôi nói rằng tôi không lập gia đình? Tại sao bạn cười? Bạn đang cười bởi vì tôi là một người may mắn phải không? Bạn đang cười bởi vì đối với bạn tiếng cười là một phương tiện để chạy trốn sự kiện phải không? Làm ơn, chúng ta đang nói chuyện về những sự việc rất, rất nghiêm túc, về cuộc sống, về đang sống hàng ngày của chúng ta. Đừng khóa lấp bằng tiếng cười. Chúng ta phải đối diện sự tồn tại khủng khiếp này mà trong đó không có hạnh phúc, không có tình yêu.

Bạn thấy người nói đang quan tâm sâu sắc để tạo ra một thay đổi của cái trí con người. Ông ta quan tâm. Ông ta cảm thấy nó là một trách nhiệm to tát và vì vậy ông ta đang nói về nó. Bởi vì chúng ta đang sống lúc này, trong ích kỷ hoàn toàn, lãnh đạm, dửng dưng, hung bạo, không nhạy cảm, chúng ta đang hủy hoại lẫn nhau. Và chúng ta đang hỏi: liệu có thể sống mà không có một may mắn xung đột trong liên hệ của chúng ta hay không? Tôi nói, người nói, thưa rằng, có thể được, hoàn toàn có thể được. Mặc dù ông ta không lập gia đình, người nói đã sống cùng quá nhiều người, trong những ngôi nhà của họ, những bạn bè và vân vân, mà

không dựng lên một hình ảnh về bất kỳ người nào cả. Bạn biết điều đó đòi hỏi cái gì hay không? Một cái trí rất bén nhạy, không phải một cái trí bị khóa chặt bằng hiểu biết, bị khóa chặt bằng những hồi tưởng, bị khóa chặt bằng những trải nghiệm, nhưng một cái trí rất bén nhạy, tinh táo, cảnh giác. Khi bạn cảnh giác điều gì đang xảy ra quanh bạn, ngoài đường phố, khi bạn lên xe buýt, hay khi bạn lên xe lửa, một chiếc máy bay, hay khi bạn đang dạo bộ dọc con đường, nhìn ngắm, quan sát, hãy nhạy cảm với mọi sự việc đang xảy ra quanh bạn, vậy thì bạn trở nên rất nhạy cảm cho sự liên hệ của bạn. Liệu có thể sống một cuộc sống trong đó không có một mảy may xung đột nào hay không?

Trước hết, hãy hiểu rõ câu hỏi, vẻ đẹp của câu hỏi đó: sống một cuộc sống, không phải lý tưởng, không phải như một lý tưởng mà bạn phải thành tựu, nhưng cái sự thật của liệu rằng bạn có thể sống một cuộc sống không có một mảy may xung đột hay không? Câu hỏi chính nó có vẻ đẹp trong nó. Bạn đưa ra câu hỏi đó bởi vì bạn nhạy cảm, bạn tỉnh thức được sự xung đột khủng khiếp này giữa những con người mà kết thúc trong chiến tranh, trong ly dị, trong hoàn toàn đng dung, vô cảm với nhau, và tất cả việc đó. Nhưng nếu bạn đặt cho chính bạn câu hỏi liệu rằng bạn có thể sống một cuộc sống trong đó đấu tranh, xung đột, kết thúc mãi mãi, nếu bạn đặt ra câu hỏi đó một cách nghiêm túc cho chính bạn, vậy thì câu hỏi đó sẽ bắt đầu nở hoa. Chính câu hỏi đó sẽ khuấy động nhiều vấn đề và bạn phải đối diện những vấn đề đó. Và trong đối diện chúng phải không có động cơ, phải không có đấu tranh để hiểu rõ nó. Hãy nhìn ngắm nó.

Bạn có khi nào **ếm** thăm những viện bảo tàng hay không, một số trong các bạn? Bạn đã viếng rồi, tôi chắc chắn như vậy. Bạn có khi nào quan sát một bức tranh, không so sánh nó với một bức tranh được vẽ bởi họa sĩ Rembrandt của nghệ thuật hiện đại, nhưng chỉ nhìn ngắm một bức tranh mà không so sánh nó với những bức tranh khác hay không? Bạn có khi nào làm việc đó hay không, chỉ ở lại cùng một bức tranh đó, ng ồi trước nó và nhìn ngắm nó? Vậy thì bức tranh sẽ kể cho bạn câu chuyện của nó, điều

gì người họa sĩ mu ốn bạn hiểu rõ. Nhưng nếu bạn tiếp cận bức tranh đó bằng cách so sánh với một bức tranh được vẽ bởi một người nào khác, vậy thì bạn không đang nhìn ngắm nó.

Cũng giống như vậy, bạn là câu chuyện của nhân loại. Trong bạn là căn bả của tất cả những gắng sức của con người, tất cả những đau khổ của con người, những lo âu của con người. Hãy quan sát! Bạn như một con người không phải là cô độc, bạn giống như phần còn lại của nhân loại, bạn chịu đựng đau khổ, bạn có đau khổ, bạn đang tìm kiếm an toàn, bạn hoang mang, rối loạn, trong khốn khổ, và con người ở Châu âu, ở Châu Mỹ, ở Nga, ở Trung quốc cũng như thế. Vì vậy có một tiếp tục chịu đựng đau khổ của con người mà trong đó bạn có phần. Bạn là toàn thể nhân loại. Bạn là nhân loại. Vì vậy bạn không cô độc, bạn không ở trong ý thức của bạn, một cái gì đó tách rời, bạn là phần còn lại của nhân loại. Bạn không là một cá thể. Bạn là toàn thể nhân loại, bởi vì nhân loại đã trải qua đau khổ vô tận, sầu muộn không thể đo lường được, với những thoáng chốc của vui vẻ và tình yêu nào đó. Bạn là việc đó. Vì vậy bạn phải hiểu rõ việc đó. Và câu chuyện của nhân loại là bạn. Bạn phải học hỏi làm thế nào đọc quyển sách của nhân loại, mà là chính bạn. Hãy hiểu rõ tất cả điều này! Bạn là câu chuyện của nhân loại và bạn phải đọc quyển sách đó. Hoặc là bạn đọc nó trang này sang trang khác, mà là để biết được tất cả nội dung của đau khổ, sầu muộn, hân hoan, vui thú, lo âu và thống khổ khủng khiếp, hoặc là bạn bỏ qua luôn và nói rằng, “Tôi biết tất cả về nó rồi.” Hoặc là bằng cách đọc chương đầu tiên bạn đã hiểu rõ toàn quyển sách.

Hiểu rõ về chính mình, mà là biết về mình, rất quan trọng trong liên hệ. Nếu bạn không hiểu rõ về chính mình, bạn là gì, tất cả những phiền muộn của bạn, những lo âu của bạn, những rối loạn của bạn, ham muốn an toàn của bạn, nếu bạn không hiểu rõ tất cả việc đó, làm thế nào bạn hiểu rõ người vợ của bạn hay người chồng của bạn? Họ sẽ vẫn còn là hai thực thể tách rời. Vì vậy liên hệ có nghĩa rằng không chỉ là tiếp xúc vật chất, mà là ái ân, nhưng còn là không có hình ảnh về lẫn nhau. Vì vậy có sự liên hệ nhạy

cảm ngay tức khắc mà trong đó có tình yêu. Tình yêu không là hồi tưởng. Tình yêu không là hình ảnh mà tư tưởng dựng lên về người khác. Đó không là tình yêu. Tình yêu không là vui thú. Tôi tự hỏi liệu bạn có hiểu rõ tất cả điều này hay không?

Vì vậy điều quan trọng là phải hiểu rõ bản chất và cấu trúc của sự liên hệ. Muốn thay đổi xã hội xấu xa này bạn phải thay đổi cơ bản chính bạn. Chúng ta chỉ quan tâm đến điều đó: tạo ra một thay đổi trong chính cái trí, trong chính những tế bào của bộ não. Người nói đã thảo luận những vấn đề này với những nhà khoa học, những chuyên gia về não, liệu rằng bộ não, mà đã bị điều kiện qua thời gian để vận hành trong lãnh vực của hiểu biết, liệu rằng bộ não đó có thể thay đổi cơ bản; và nó có thể được thay đổi cơ bản khi có được thấu triệt tổng thể vào toàn vấn đề của con người. Thấu triệt không là hồi tưởng. Tôi sẽ không tìm hiểu nó lúc này bởi vì nó quá phức tạp. Vì vậy làm ơn hãy hiểu rõ cuộc nói chuyện của chúng ta đang bàn về điều gì, mà là sự liên hệ của chúng ta với nhau. Như hai người bạn đang đi bộ trên con đường làng xinh đẹp đầy cây cối và chim chóc, và vô số những cái bóng, chúng ta đang tìm hiểu bản chất của bộ não, cái trí, bản chất của quả tim chúng ta, liệu rằng trong cấu trúc đó có thể có một thay đổi cơ bản để cho chúng ta là những con người khác hẳn, cùng những cái trí khác hẳn, cùng từ bi hay không.

Vì vậy làm ơn hãy nghiêm túc, không phải chỉ trong khoảnh khắc này, nhưng hãy nghiêm túc trong suốt cuộc đời bạn, Thực sự nghiêm túc một cách thâm sâu là có tinh thần tôn giáo; không phải tôn giáo của việc đi đến đền chùa, nhà thờ, nghi lễ, và tất cả mọi nhiễu loạn đó, nó không là tôn giáo. Con người chuyên cần trong trạng thái nghiêm túc của anh ấy, con người đó là một con người tôn giáo thực sự.

Dịch xong Tháng 2-2008

Đã dịch: [\[www.jkrishnamurtiongkhong.com\]](http://www.jkrishnamurtiongkhong.com)

- 1 – Sổ tay của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Notebook
- 2 – Ghi chép của Krishnamurti (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Krishnamurti's Journal
- 3 – Krishnamurti độc thoại (Dịch 2006- Sửa 3-2013)
Krishnamurti to Himself
- 4 – Ngẫm nghĩ hàng ngày cùng Krishnamurti
Dịch 2005 - Sửa 3-2013
Daily Meditation with Krishnamurti
- 5 – Thiền định 1969 (Dịch 2005 - Sửa 3-2013)
Meditation 1969
- 6 – Thư gửi trường học (Dịch 7-2008 – Sửa 3-2013)
Letters to Schools
- 7 – Nói chuyện cuối cùng 1985 tại Saanen
Dịch 2007 - Sửa 2012
Last Talks at Saanen 1985
- 8 – Nghĩ về những điều này (Dịch 2006 - Sửa 3-2013)
Think on these things
- 9 – Tương lai là ngay lúc này (Dịch 9-2008)
The Future is now
- 10 – Bàn về Thượng đế (Dịch 10-2008)
On God
- 11 – Bàn về liên hệ (Dịch 2008)
On Relationship
- 12 – Bàn về giáo dục (Dịch 2007 - Sửa 10-2012)
On Education
- 13 – Bàn về sống và chết (Dịch 2-2009)
On living and dying
- 14 – Bàn về tình yêu và sự cô độc (Dịch 2-2009)
On Love and Loneliness

- 15 – Sự thức dậy của thông minh- Tập I/II
 Dịch 2009 - Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 16 – Bàn về xung đột (Dịch 4-2009)
On Conflict
- 17 – Bàn về sợ hãi (Dịch 7-2009)
On Fear
- 18 – Vượt khỏi bạo lực (Dịch 6-2009)
Beyond Violence
- 19 – Bàn về học hành và hiểu biết (Dịch 8-2009)
On Learning and Knowledge
- 20 – Sự thức dậy của thông minh-Tập II/II
 Dịch 2009 – Sửa 2-2013
The Awakening of Intelligence
- 21 – Nghi vấn không đáp án (Dịch 2009)
The Impossible Question
- 22 – Tự do đầu tiên và cuối cùng (Dịch 4-2010 - sửa 2013)
The First and Last Freedom
- 23 – Bàn về kiếm sống đúng đắn
 Dịch 1-2010 - sửa 3-2013
On Right Livelihood
- 24– Bàn về thiên nhiên và môi trường (Dịch 5-2010)
On Nature and The Environment
- 25– Tương lai của nhân loại (Dịch 5-2010)
The Future of Humanity
- 26– Sự kết thúc của thời gian (Dịch 5-2010)
The Ending of Time
- 27– Sống chết của Krishnamurti (Dịch 2009)
The Life and Death of Krishnamurti
A Biography by Mary Lutyens
- 28–Trách nhiệm với xã hội (Dịch 6-2010)
Social Responsibility
- 29– Cá thể và xã hội (Dịch 7-2010)
Individual & society

- 30- Cái gương của sự liên hệ (Dịch 11-2010)
The Mirror of Relationship
- 31- Bàn về cái trí và suy nghĩ (Dịch 8-2010)
On mind & thought
- 32- Tại sao bạn đang được giáo dục? (Dịch 2-2011)
Why are you being educated?
- 33- Bàn về Sự thật (Dịch 3-2011)
On Truth
- 34- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập I/II (Dịch 5-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 35- Tiểu sử của Krishnamurti – Tập II/II (Dịch 6-2011)
Krishnamurti's biography by Pupul Jayakar
- 36- Truyền thống và Cách mạng (Dịch 7-2011)
Tradition & Revolution
- 37- Khởi đầu của học hành (Dịch 8-2011)
Beginnings of Learning
- 38- Giáo dục và ý nghĩa của sống (Dịch 9-2011)
Education and Significance of Life
- 39- Cuộc đời trước mặt (Dịch 10-2011)
Life Ahead
- 40- Gặp gỡ sự sống (Dịch 11-2011)
Meeting Life
- 41- Giới hạn của suy nghĩ (Dịch 12-2011)
The Limits of Thought
- 42- Lửa trong cái trí (Dịch 2-2012)
Fire in the mind
- 43- Nói chuyện tại Nhà bếp (Dịch 2011)
1001 Bữa trưa cùng J. Krishnamurti
The Kitchen Chronicles
1001 Lunches with J. Krishnamurti
- 44- Nói chuyện cùng sống Tập I/III (Dịch 2012)
Commentaries on living-First Series
- 45- Bàn về tự do (Dịch 12-2012)
On Freedom

46-Thâm nhập Thấu triết (Dịch 3-2013)

Exploration Into Insight

47- Nói chuyện cùng sống Tập II/III (Dịch 3-2013)

Commentaries on living - Second Series

48- Nói chuyện cùng sống Tập III/III (Dịch 4-2013)

Commentaries on Living-Third Series